

€ 9,00

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ

Ο ΜΑΓΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΕΡ. ΧΟΝΔΡΟΜΑΤΙΔΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ

ΟΙ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ"

«Είναι χωρίς αμφιβολία ο μεγαλύτερος προπαγανδιστής που έφερε η νέα εποχή. Ολα στον Γκαίμπελς και γύρω του ήταν διανόηση, σκέψη και ακριβής υπολογισμός. Μια φορά επισκέφθηκα το Μπρεσλάου μαζί του και τον περιφερειακό διοικητή Μπρούκνερ από τη Σαξωνία. Ο Γκαίμπελς θα μιλούσε σε μια συγκέντρωση οπαδών μας. Κατά τη διαδρομή με ρώτησε: "Σε τι είδους κοινό θα μιλήσω, ποιον "δίσκο" να τοποθετήσω; Τον εθνικό, τον κοινωνικό ή τον συναισθηματικό;" Μας κοίταξε επιβλητικά και χαμογελώντας είπε: "Τους έχω όλους στο τσεπάκι μου"».

Όττο Στράσσερ,
αξιωματούχος του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος

ISBN 978-960-6740-22-0

9 789606 740220 >

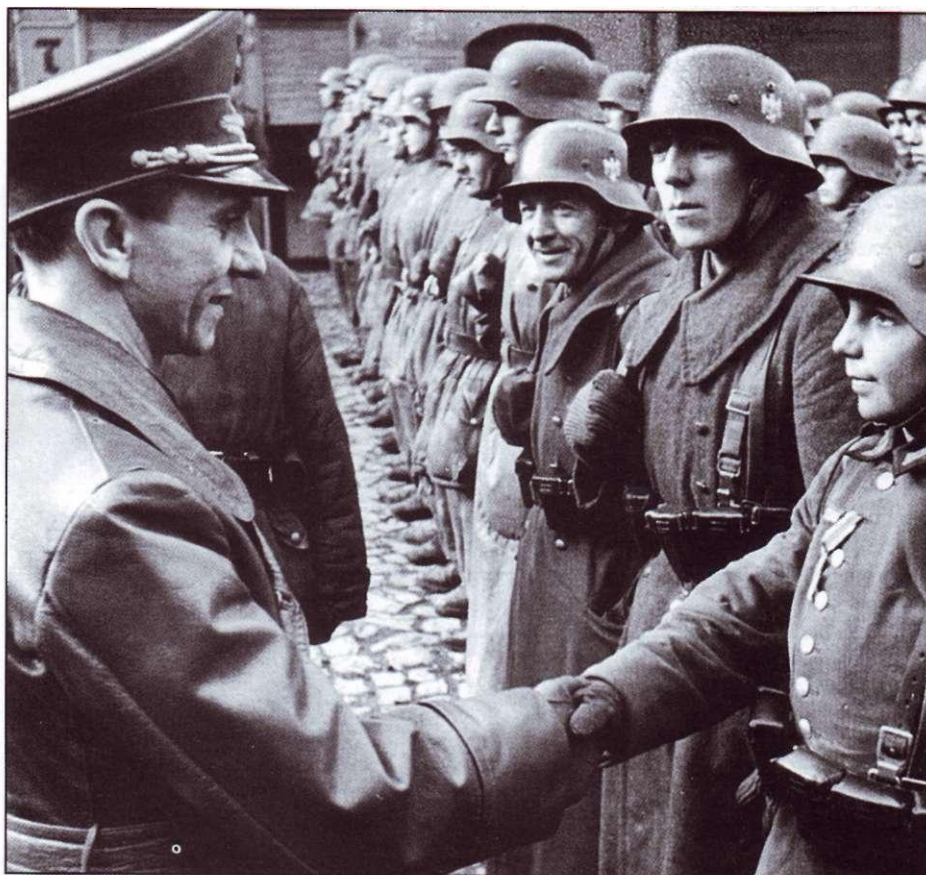

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ

Ο ΜΑΓΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΕΡ. ΧΟΝΔΡΟΜΑΤΙΔΗΣ

Διπλωματούχος Στρατιωτικής Ιστορίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Aachen

ΟΙ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ"

Εισαγωγή

Μια χιονισμένη μέρα του Φεβρουαρίου 1924, ένας νέος, αδύνατος μελαχρινός άνδρας έκανε την εμφάνιση του στο μέγαρο Schutzenhaus στην πόλη Ράιτ της Ρηνανίας. Στην αίθουσα επικρατούσε πολιτικός πυρετός, καθώς οι ρήτορες του Γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος (DKP) αγόρευαν με πάθος και ένταση.

Ο αδύνατος άνδρας με τα εκφραστικά μάτια και το φτηνό, μάλλινο παλτό ανέβηκε στην έδρα και υπέβαλε κάποιες ερωτήσεις στους ομιλητές. Μερικοί από το ακροατήριο γέλασαν. Ένας κομμουνιστής του επιτέθηκε, φωνάζοντας οργισμένος: «*Εκμεταλλευτή της εργατικής τάξης, καπιταλιστή!*». Ατάραχος ο νεαρός άνδρας, άρπαξε ενστικτωδώς την ευκαιρία που αναζητούσε. Απευθύνθηκε με κοφτή αλλά σταθερή φωνή

προς τον «εκπρόσωπο της εργατικής τάξης» και είπε: «*Θα παρακαλούσα τον κύριο που με αποκάλεσε δίχως ντροπή "εκμεταλλευτή και καπιταλιστή", να έλθει στην έδρα και να αδειάσει το πορτοφόλι του. Τότε θα δούμε ποιος από τους δύο μας έχει τα περισσότερα χρήματα*». Ολοκληρώνοντας την ομιλία του έβγαλε το πορτοφόλι του και άδειασε τα λιγοστά κέρματα που είχε στην έδρα. Ο κόσμος γέλασε, αλλά χάρισε τη συμπάθεια του στον νεαρό. Έτσι άρχισε η πολιτική διαδρομή του Γιόζεφ Γκαίμπελς, του «εγκεφάλου» του Γ' Ράιχ.

Ο «εγκέφαλος» του Γ' Ράιχ, Γιόζεφ Γκαίμπελς.

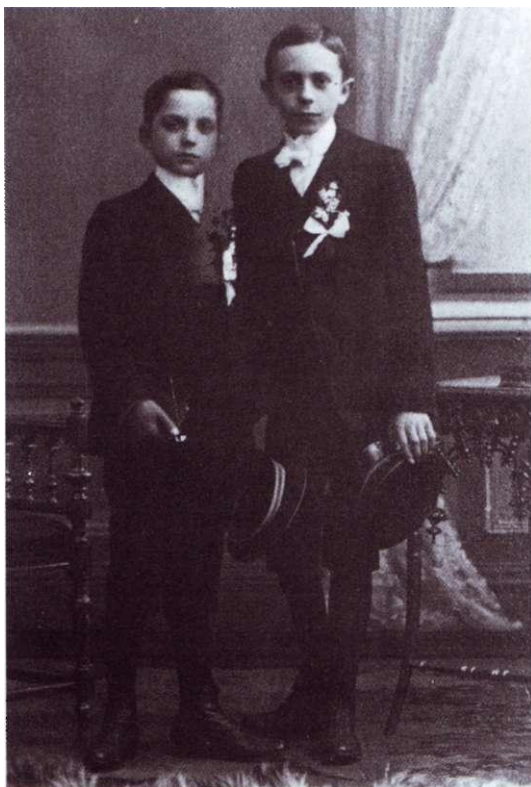
Οι ομιλίες του Γιόζεφ Γκαίμπελς συνετέλεσαν κατά πολύ στη ραγδαία εκλογική άνοδο του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος.

1

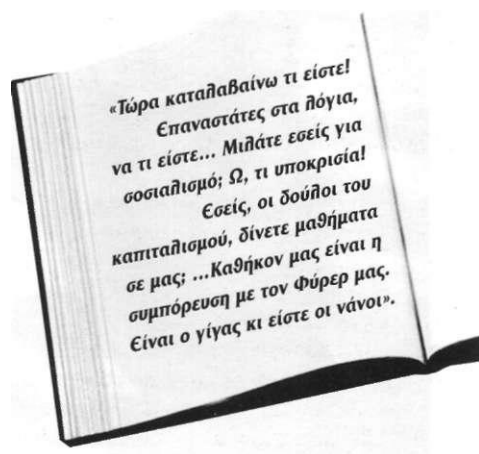
Η ιδεολογική αναζήτηση

ΤΑ ΠΡΩΙΜΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο μικρός Πάουλ Γιόζεφ Γκαίμπελς ήρθε στον κόσμο την αυγή της 29ης Οκτωβρίου 1897 στην πόλη Ράιντ της Βόρειας Ρηνανίας. Ήταν ο τρίτος γιος του Φρίτριχ Γκαίμπελς και της Μαρίας Ολντενχάουζεν, που κατάνονταν από την περιοχή του Ααχεν. Μεγάλωσε σε ένα αυστηρά καθολικό περιβάλλον. Σε ηλικία τεσσάρων ετών δέχθηκε το πρώτο χτύπημα της μοίρας. Προβλήθηκε από πολιομυελίτιδα και απέκτησε αναπηρία στο δεξί του πόδι μέχρι το τέλος της ζωής του. Το γεγονός αυτό τον έκανε να κλειστεί στον εαυτό του και να αρχίσει από τα πρώιμα χρόνια του τις φιλοσοφικές και τις θρησκευτικές αναζητήσεις. Οι σχολικές του επιδόσεις και τα οικονομικά του πατέρα του (ήταν λογιστής σε ένα τοπικό εργοστάσιο κατασκευής λυχνιών) επέτρεψαν στον μικρό Γιόζεφ να εισαχθεί στο Γυμνάσιο το 1908. Από την πρώτη στιγμή έδειξε διάθεση για μάθηση και οι συμμαθητές επιζητούσαν τη βοήθεια του. Τότε κατάλαβε, όπως έγραψε αργότερα στις «Σελίδες των Αναμνήσεων» (Errinerungsblätter), πως ο Θεός τον προίκισε με δίψα για γνώση και αυτό ήταν μια έν-

Απρίλιος 1919, ο Γιόζεφ Γκαίμπελς (δεξιά) σε ηλικία 13 ετών.

δειξη πως δεν τον εγκατέλειψε. Ο καθηγητής του των Γερμανικών, Βος, αρκετά χρόνια αργότερα θυμόταν πως ο νεαρός Γκαίμπελς είχε βλέμμα ζωηρό και ονειροπόλο και ταυτιζόταν συχνά στη λογοτεχνία με τον ρόλο του ήρωα. Τα πρώτα ποιήματα τα έγραψε το 1912. Πρότυπο του, ο ρομαντικός εθνικιστής ποιητής Βίλχελμ Ράαγκπε, ο ποιητής της «μεγάλης γερμανικής λαϊκής κοινότητας». Παρά το γεγονός ότι ανήκε στους καλύτερους μαθητές της τάξης του, παρέμεινε μοναχικός κι απόμακρος. Οι αιτίες αποδίδονται κυρίως στην ταπεινή του καταγωγή και όχι τόσο στην αναπηρία του. Ως γιος ενός σταδιακά ανερχόμενου «προλετάριου» δεν ταίριαζε στη μεγαλοαστική ατμόσφαιρα του Γυμνασίου, πόσω μάλλον στο αριστοκρατικό Μεταρρυθμιστικό Γυμνάσιο, στο οποίο εισήχθη το 1914. Η έκρηξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου τον Αύγουστο του 1914 τον βρήκε ανάμεσα στο πλήθος στην κεντρική πλατεία του Ράιντ να τραγουδά μαζί με τους άλλους τον γερμανικό εθνικό ύμνο. Παρασυρμένος από τον νεανικό ενθουσιασμό και ξεχνώντας τον μεταλλικό νάρθηκα στο δεξί του πόδι έσπευσε να καταταγεί εθελοντής στον στρατό, αλλά δεν έγινε δεκτός λόγω της αναπηρίας του. Το 1917 ξεκίνησε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Βόννης. Επειδή τα έξοδα ήταν υπέρογκα, συνήψε ένα φοιτητικό δάνειο από την Καθολική Οργάνωση «Albertus-Magnus-Verein».

Στις «Σελίδες των Αναμνήσεων» του, το 1924, έγραψε για την εποχή εκείνη περιγράφοντας με βαρύ ύφος έναν δραματικό έρωτα που έζησε με μια συμφοιτήτριά του, την Ανκα Στάλχερμ, με αυτές τις λέξεις: «/Απειλεί να πεδάνει. Δεν μπορώ να κάνω τίποτε γι' αυτό... Πηγαίνω στην Ανκα. Είναι εξαντλημένη... Την ανεβάζω στα ουράνια. Καλή μου... Της φιλώ τα δάκρυα στα μάτια και είμαστε πάλι μαζί. Ο Τεό μου δανείζει ένα περιστροφο. Ο δάνατος περνά δίπλα μου. Η Ανκα με τρελαίνει με την παθολογική της ζήλια... Ασχημες σκηνές...». Ταυτόχρονα κάνει τις πρώτες του φιλολογικές προσπάθειες με ανάλογο μελοδραματικό περιεχόμενο. Είναι τα ποιήματα «Η σπορά» και «Ιούδας Ισκαριώτης». Λίγο αργότερα έγραψε επηρεασμένος από τον Ντοστογιέφσκι το μυθιστόρημα «Μιχαήλ». Το 1918 παρακολούθησε μαθήματα στο Πανεπιστήμιο του Φράιμπουργκ και στη συνέχεια στο Πανεπιστήμιο του Βούρτσμουργκ. Μετά την ανακακή παρακολούθησε μαθή-

ματα Φιλοσοφίας και Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου το 1919 και το 1920 κατέληξε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης, όπου το 1921 ανακηρύχθηκε διδάκτορας της Φιλοσοφίας, σε ηλικία μόλις 24 ετών.

Η πρώτη έξοδος για τον νεαρό επιστήμονα στον πραγματικό κόσμο, μετά την απομόνωση της φοιτητικής ζωής, ήταν μια ταπεινωτική εμπειρία. Εγγραψε μια σύντομη νουβέλα, η οποία απορρίφθηκε από έναν εκδότη, ενώ ένα θεατρικό έργο που είχε γράψει παλαιότερα είχε την ίδια τύχη. Επέστρεψε στη γενέτειρα του, το Ράιντ, και συνέχισε τη συγγραφή, ωστόσο όλες οι λογοτεχνικές του απόπειρες απορρίπτονταν από τους εκδότες. Για να καλύτερέψει τα άθλια οικονομικά του, με τη βοήθεια μιας φίλης του κατέληξε υπάλληλος σε μια τράπεζα της Κολωνίας (Dresdner Bank).

Ο ίδιος, ωστόσο, συνέχισε να προσπαθεί να εργαστεί ως συγγραφέας και στις 23 Ιανουαρίου του 1924 έστειλε μια αίτηση σε μια καθημερινή εφημερίδα, την «Berlin Tageblatt», ζητώντας εργασία στη συντακτική ομάδα. Δεν προσελήφθη και δεν δημοσιεύθηκε ούτε ένα άρθρο του. Συναντώντας την απόρριψη σε κάθε του κίνηση έζησε αρκετούς μήνες ως άνεργος. «Ζω μια ολόκληρη εβδομάδα με ένα γκούλντεν (σ.σ.: ολλανδικό νόμισμα). *Ημέρες γεμάτες καταφρόνια και ανεργία*», έγραφε στο ημερολόγιο του απελπισμένος. Κάπου τότε άκουσε για ένα μικρό κόμμα εργατών και ένα δυναμικό Αυστριακό ρήτορα.

Οι φιλοσοφικές του αναζητήσεις έγιναν εντονότερες, και τις καταγράφει στο ημερολόγιο του: 4 Ιουλίου 1924 «Μας λείπει στη Γερμανία ένα δυνατό και σταθερό χέρι. *Να τελειώσουμε επιτέλους με τα πειράματα και τα περιττά. Να αρχίσουμε με τη σοβαρότητα και την εργασία. Να αποπινάξουμε την ιουδαϊκή συμμορία που δηλητηριάζει τη σκέψη του λαού μας. Η Γερμανία τείνει στον έναν, τον άνδρα, όπως το καλοκαίρι η γη διψά για βροχή! Θα σωθούμε μόνο με την τελευταία συγκέντρωση δύναμης, πίστης και αυτοθυσίας. Όλα αυτά μοιάζουν με θαυμαστά πράγματα, αλλά μήπως απορεί να μας σώσει τίποτε διαφορετικό;*».

Ταυτόχρονα όμως η απογοήτευση για την προσωπική του ζωή είναι διάχυτη.

«17.7.1924 *Εχω χάσει το θάρρος μου για τα καθημερινά πράγματα. Ο,τι ξεκινάω δεν πετυχαίνει. Δεν απορώ να βγω με τίποτα από το κλουβί μου. Δεν με πεινιέει τίποτε - κανένας φίλος, κανένας πόνος, κανένα καθήκον και καμία εργασία. Από τη ζωή μου λείπει η αυτοσυγκέντρωση. Σκέφτομαι τόσα πολλά γύρω από τη ζωή και το Σύμπαν. Το χρήμα που δεν διαθέτω με καταπιέζει. Πάμφτωχη ζωή, τα πάντα εξαρτώνται από το καταραμένο χρήμα. Μισώ αυτή την κατάσταση, την καθημερινή τάξη, το σύστημα*».

Ο θαυμασμός του Γκαίμπελς για τον Χίτλερ και τη δύναμη που ασκούσε στις μάζες εκδηλώθηκε για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του 1922, μετά τα γεγονότα του Κόμπουργκ. Την εποχή εκείνη διάφορες εθνικιστικές οργανώσεις της πόλης είχαν οργανώσει μια «γερμανική ημέρα» και κάλεσαν τον Χίτλερ για να μιλήσει δημόσια.

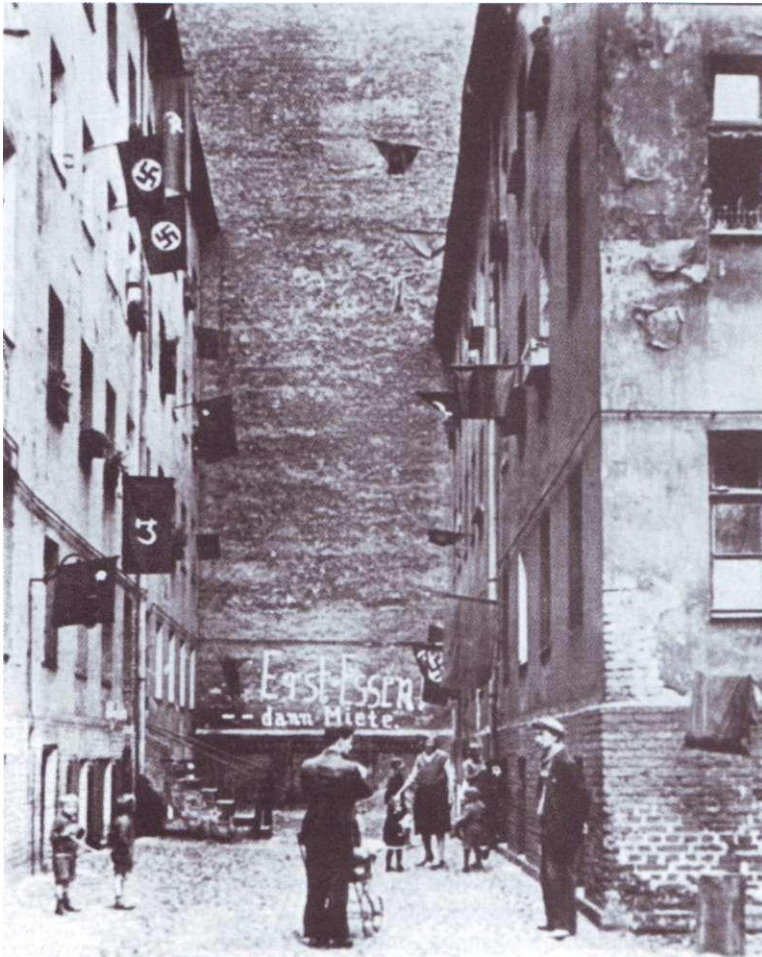
Ο Γκαίμπελς το 1922 ως νεαρός δημοσιογράφος.

Ο Χίτλερ μετέβη στο Κόμπουργκ με μια ειδική αμαξοστοιχία, συνοδευόμενος από 800 άνδρες των «Ταγμάτων Εφόδου» (SA). Η πλειονότητα των εργατών της πόλης τότε ήταν κομμουνιστές. Οι φιλήσυχοι αστοί τούς έτρεμαν κυριολεκτικά, επειδή στην ουσία δεν αναγνώριζαν ούτε Αρχές, ούτε Αστυνομία και είχαν μετατρέψει την πόλη σε μια «μικρή Μόσχα».

Όταν οι κομμουνιστές πληροφορήθηκαν ότι επρόκειτο να φθάσει στην πόλη τους ο αρχηγός του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, παρήγγειλαν στους οργανωτές της συγκέντρωσης ότι καλά θα έκαναν να ειδοποιούσαν τον Χίτλερ να μην παρήλαυνε επισήμως από τους δρόμους με τις σημαίες και τα λάβαρα του. Οι οργανωτές της «γερμανικής ημέρας», τρομοκρατημένοι, έτρεξαν στον σιδηροδρομικό σταθμό για να υποδεχθούν τον Χίτλερ και να του αναγγείλουν συγχρόνως την κομμουνιστική... απαγόρευση. Ο Χίτλερ έμεινε εκπληκτος. Αδυνατούσε να καταλάβει πώς ήταν δυνατόν

Ο Γκαίμπελς φωτογραφίζεται το 1917 με συμφοιτητές του από τη Φιλοσοφική Σχολή του Γκέτιγκεν.

μα ολόκληρη πόλη να υφίσταται τόσο εξευτελιστικά την τρομοκρατία των κομμουνιστών. Διέταξε τότε τους άνδρες των «Ταγμάτων Εφόδου» να υψώσουν τις σημαίες και να παρελάσουν με ύφος προκλητικό, μέσα από τους κεντρικότερους δρόμους. Εξω από τον σταθμό ήταν ήδη συγκεντρωμένο ένα πλήθος που δεν έκρυβε τις εχθρικές του διαθέσεις. Η ηρεμία μάλιστα και η αποφασιστικότητα που ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπα των εθνικοσοσιαλιστών εκνεύρισε τους κομμουνιστές ακόμα περισσότερο. Οι πρώτοι ψίθυροι μεταβλήθηκαν σύντομα σε ύβρεις και δυνατές φωνές. Η παράσταση όμως του «δεκανέα» είχε μόλις αρχίσει. Πρώτος προχωρούσε ο Χίτλερ. Ακολουθούσαν οι σημαίες και τα εθνικοσοσιαλιστικά λάβαρα. Και πιο πίσω, με βήμα στρατιωτικό, βάδιζαν οι άνδρες των «Ταγμάτων Εφόδου».

- «Φασίστες/... Ληστές/... Εδώ που ήρθατε, θα πεθάνετε!», ακούγονταν από παντού.

Τα SA, όμως, αντί απάντησης, τραγούδησαν τον εθνικοσοσιαλιστικό ύμνο. Οι «Κόκκινοι» τότε δεν μπόρεσαν να συγκρατηθούν. Αρχισαν να εκσφενδονίζουν εναντίον των αντιπάλων τους πέτρες, καθρόνια, σίδερα - ό,τι έβρισκαν. Οι χιτλερικοί απάντησαν με αποφασιστικότητα. Αντεπετέθησαν και η σύρραξη επήλθε. Υστερα από ένα τέταρτο της ώρας ο δρόμος είχε καθαρίσει. Δεν υπήρχε ούτε ένας «κόκκινος» αντίπαλος! Την επόμενη μέρα οι κομμουνιστές, που δεν μπόρεσαν να κατανοήσουν ακόμα την ήττα τους, αφού απηύθυναν κατά τη γνωστή τακτική τους μια γενική διαμαρτυρία στις διεθνείς οργανώσεις των μαρξιστών, ανήγγειλαν ότι στις 13.30 θα πραγματοποιούσαν μια μεγάλη αντιδιαδήλωση, για να διαμαρτυρηθούν εναντίον της «ληστρικής ομάδας των ναζι που είχε εισδύσει στην πόλη για να την τρομοκρατήσει». Το μεσημέρι, όμως,

Μια εργατική συνοικία του Βερολίνου. Κάθε ένοικος ανάλογα με την ιδεολογική του πεποίθηση έχει τοποθετήσει τη σημαία του κόμματος του (NSDAP, KPD) στο παράθυρο του διαμερίσματος του.

Κομμουνιστική προπαγάνδα με τυπικά συνθήματα: «Η θρησκεία είναι το όπιο του λαού. Δε θα μας σώσει κανένα ανώτερο ον, κανείς Θεός, κανείς Κάιζερ ούτε δικαστήριο». Η κομμουνιστική πολιτική βία ήταν εντονότερη από αυτή των εθνικοσοσιαλιστών.

•Θάνατος στα ψεύδη!». Αφίσα του NSDAP του 1930 κατά του μαρξισμού και του μεγάλου κεφαλαίου. Το NSDAP ήταν αντικομμουνιστικό και αντικαπιταλιστικό.

στον χώρο της διαδήλωσης τους περίμενε μια έκπληξη. Πρώτος βρισκόταν εκεί ο Χίτλερ με τους άνδρες του. Μάταια όμως περίμενε τους «Κόκκινους», για να αναμετρηθεί μαζί τους. Δεν προσήλθαν περισσότεροι από 100, που και αυτοί, μόλις συνειδητοποίησαν την αριθμητική μειονεξία, προτίμησαν να αποχωρήσουν.

Ο Χίτλερ έμεινε κυρίαρχος στον τόπο της συγκέντρωσης. Οι Αρχές της πόλης και οι συντηρητικοί του Κόμπουργκ ενθουσιάστηκαν. Με θριαμβευτικές κραυγές και επιδοκμασίες συνόδευσαν τον Χίτλερ στον σιδηροδρομικό σταθμό για την επιστροφή. Εκεί όμως οι υπάλληλοι του Σιδηροδρόμου, που ελέγχονταν από τους συνδικαλιστές του Κομμουνιστικού Κόμματος (DKP), ανήγγειλαν ότι δεν υπήρχε κανένας μηχανοδηγός για να οδηγήσει το τρένο!

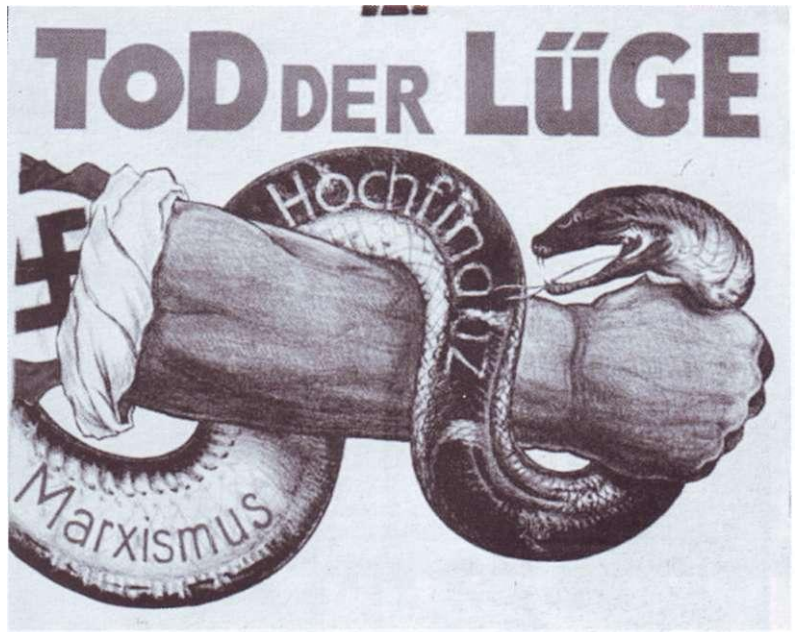
- «Πολύ καλά», απάντησε ο Χίτλερ. «Θα βρω εγώ μηχανοδηγό. Μερικοί από τους άνδρες μου ξέρουν τι πρέπει να κάνουν. Για καλό και για κακό, όμως, θα πάω μαζί μου τους τοπικούς αρχηγούς του DKP... Ετσι, τουλάχιστον, φαντάζομαι πως δεν θα μας συμβεί κάποιο περίεργο ατύχημα στον δρόμο!».

Υστερα από τη δήλωση αυτή οι σιδηροδρομικοί υπάλληλοι ως διά μαγείας αναθεώρησαν την απόφαση τους και βρέθηκε μηχανοδηγός για να οδηγήσει το τρένο!

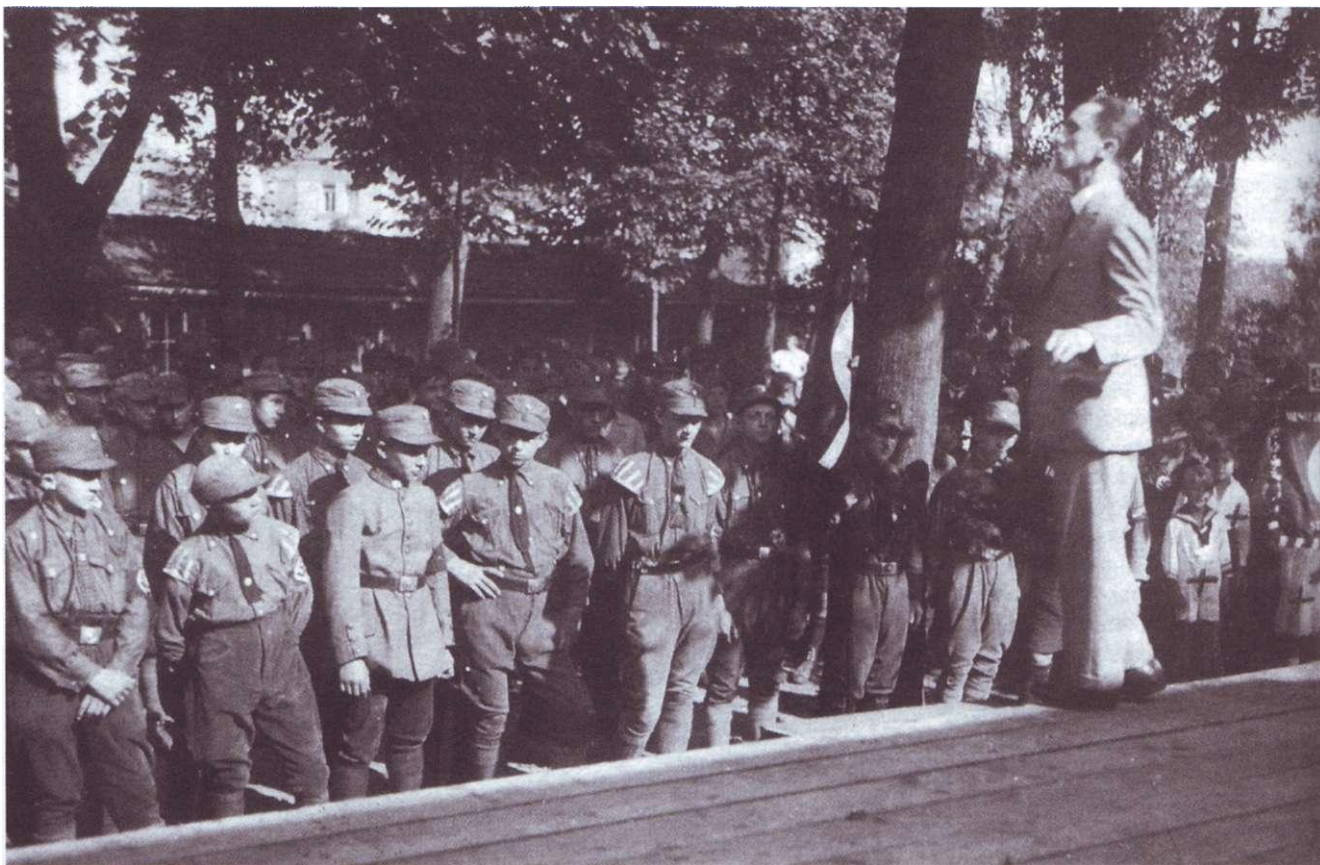
Στα γεγονότα του Κόμπουργκ δόθηκε μεγάλη δημοσιότητα και ο Γκαίμπελς κατάλαβε πλέον ότι ο μελλοντικός Φύρερ δεν μιλούσε μόνο ωραία, αλλά διέθετε αποφασιστικότητα και σιδερένια πυγμή.

ΜΕ ΤΟΝ ΧΙΤΛΕΡ

Την εποχή εκείνη το «πιστεύω» του Γκαίμπελς ήταν περισσότερο σοσιαλιστικοεθνικό παρά εθνικοσοσιαλιστικό. Για τον μικρόσωμο Ρηνανό, τους «χυμούς» της ιδεατής κοινωνίας έπρεπε να τους γευτούν οι πρώ-ν κατατρεγμένοι κάθε απόχρωσης. Οι ευημερούντες του «σήμερα», άνθρωποι του κεφαλαίου, Εβραίοι και συνοδοιπόροι, έπρεπε απλώς ν' αποκεφαλιστούν. Οπως έγραψε στο περιοδικό «Εθνικοσοσιαλιστικά "οάμματα» («Nationalsozialistische Briefe»), τον Οκτώβριο του 1925, ο μπολσεβικισμός ήταν η κληρονομιά του ρωσικού εθνικισμού. «Κανένας τσάρος δεν κατάλαβε τόσο καλά τον ψυχισμό του ρωσικού λαού όσο ο Λένιν, ο οποίος, σε αντίθεση με τους Γερμανούς κομμουνιστές, δεν είναι διεθνιστής μαρξιστής». «Ο Αέ-ην», συνέχισε ο Γκαίμπελς, «θυσιάσε τον Μαρξ και έδωσε ως αντάλλαγμα την ελευθερία στη Ρωσία. Αυτοί α.α.: οι Γερμανοί κομμουνιστές) θέλουν να προαφέ-

Ο Γκαίμπελς χαιρετά τον μέντορα του Αδόλφο Χίτλερ, στο Μέγαρο των Σπορ, στο Βερολίνο, το 1932.

Μπάουσιτ, 8 Σεπτεμβρίου 1926. Ο Γκαίμπελς μιλά σε μια κομματική συγκέντρωση.

ρουν την ελευθερία της Γερμανίας στον Μαρξ» (βλ. Nationalsozialistische Briefe, 25/10/1925).

Στα τέλη του 1924 ο Γκαίμπελς άρχισε να επιδεικνύει έντονο ενδιαφέρον για την πολιτική και έδειξε να ελκύεται έντονα από τον Χίτλερ και το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα. «*Τίποτε δεν da μένει το ίδιο*», είχε πει ο Χίτλερ στους πρώτους του ακροατές στο Μόνα-

χο. Για τα εκατομμύρια Γερμανών που ήθελαν μόνο τάξη και σταθερότητα, τα χρόνια μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν εποχή εθνικής ταπείνωσης, οικονομικής αβεβαιότητας, φόβου για τον κομμουνισμό. Οι άνθρωποι έχασαν την εμπιστοσύνη τους στα κόμματα, στους ηγέτες τους, στους εαυτούς τους. Ο Γκαίμπελς είχε αφουγκραστεί τις αγωνίες της Γερμανίας. Η πρώτη του εργασία στον στίβο της πολιτικής ήταν η θέση του γραμματέα ενός βουλευτή του Λαϊκού Κόμματος Ελευθερίας, του Φραντς Φον Βίγκερσχαουζ. Βαθιά αντισυμπίτης από τα νεανικά του χρόνια ένιωσε ότι έπρεπε να προσχωρήσει στο Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα. Το 1925 προσελήφθη από τους Γκρέγκορ και Οττο Στράσσερ ως γραμματέας και βοηθός σύνταξης στην εφημερίδα που εξέδιδαν, την "Berliner Arbeiterzeitung". Οι αδελφοί Στράσσερ, που ανήκαν στην αριστερή πτέρυγα του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, εξέδιδαν και αρκετά περιοδικά, μεταξύ των οποίων και το «Nationalsozialistische Briefe». Ο Γκαίμπελς άρχισε, παράλληλα, να εργάζεται και ως συντάκτης του «Briefe». Σύντομα έγινε εκπρόσωπος των Στράσσερ, τόσο στους λόγους τους όσο και στα κείμενα τους.

Ενας τραυματισμένος αγωνιστής των SA δέχεται όνη από τον Χίτλερ.

Ο Γκαίμπελς στο γραφείο του. Η πρώτη εφημερίδα που διάβαζε κάθε πρωί ήταν αυτή του Κομμουνιστικού Κόμματος. Αμέσως μετά ετοίμαζε την απάντηση του στην εφημερίδα του NSDAP «Λαϊκός Παρατηρητής», η οποία δημοσιευόταν την επόμενη ημέρα.

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΠΤΕΡΥΓΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Το φθινόπωρο του 1925 η αριστερή πτέρυγα του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος έδειξε ότι μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του. Οι σπουδαιότεροι εκπρόσωποι της, οι Γκρέγκορ και Οττο Στράσερ και ο Γιόζεφ Γκαίμπελς «ερωτοτροπούσαν» με την ιδέα της πολιτικής συμμαχίας του NSDAP και του Γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος (KPD). «Χίλιες φορές προτιμότερος ο μπολσεβικισμός από την καπιταλιστική δουλεία», έγραφε ο Γκαίμπελς στο ημερολόγιο του (23 Οκτωβρίου 1925).

Στο τέλος του 1926, στο «Brieft», δημοσιεύθηκε μια ανοικτή επιστολή προς την ηγεσία του KPD, που έφερε την υπογραφή των αδελφών Στράσερ και στην οποία υποστηριζόταν η άποψη ότι ο κομμουνισμός και ο εθνικοσοσιαλισμός ήταν οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος: «Και οι δυο μας επιδιώκουμε τον ίδιο σκοπό. Μόνο που ακολουθούμε διαφορετική μεθοδολογία». Αυτό δεν ήταν καθόλου παράξενο, καθώς πολλά μέλη του NSDAP ήταν περισσότερο «σοσιαλιστές» παρά «ε-

θνικιστές». Μερικοί προτιμούσαν ως Φύρερ τον Γκρέγκορ Στράσερ, ενώ ορισμένοι άλλοι, κυρίως οι διανοούμενοι των «Ταγμάτων Εφόδου», πίστευαν πως η επανάσταση έπρεπε να είναι μια διαρκής πορεία προς τον λαό. Π' αυτούς ο Οττο Στράσερ ή ακόμα και ο Γιόζεφ Γκαίμπελς εκπροσωπούσαν το πιο εξτρεμιστικό σοσιαλιστικό ρεύμα της παράταξης.

Ωστόσο ο Χίτλερ δεν είχε πει ακόμα την τελευταία του λέξη. Σε δύο δραματικές συναντήσεις τον Φεβρου-

**Ο Γκαίμπελς
ανάμεσα σε
οπαδούς του,
το 1927.**

Μια από τις πιο γνωστές φωτογραφίες του «μύστη» του Γ Ράιχ. Ο Γκαίμπελς μιλά στο Μερκετάγκ του Μπερνάου τον Μάρτιο του 1928. Το πάθος και η αποφασιστικότητα του είναι ορατά.

άριο του 1926 κέρδισε την υποστήριξη των διαφωνούντων (μεταξύ αυτών και του Γκαίμπελς), οι οποίοι επηρεάστηκαν από τη χαρισματική του φυσιογνωμία. Ο Γκαίμπελς αφηγείται: «Ο Χίτλερ μας μίλησε τρεις ώρες... Το ιδανικό του, ένας συνδυασμός κολλεκτιβοποίησης και ατομικής ιδιοκτησίας. Τα τραστ, οι μεταφορές κλπ. θα κοινωνικοποιηθούν. Τον λατρεύω... Υποκλίνομαι τρέμοντας στον μεγάλο άνδρα, στην πολιτική μεγαλοφυΐα. Η γη ανήκει στον λαό». Τον Αύγουστο του 1926 ο Γκαίμπελς είχε κατανοήσει πλήρως τα συμφέροντα που υπηρετούσαν οι Στράσσερ. Ο αντισημιτισμός τους, αντίθετα με του ίδιου, δεν ήταν φυλετικός. Η σκιαγράφηση του ως κεντρικότερου στοιχείου της εθνικοσοσιαλιστικής ιδεολογίας απέιχε πολύ από τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούσαν οι Στράσσερ. Με λόγια γεμάτα οργή άρχισε να στηλιτεύει τον κύκλο των «στράσσεριανών»: «Τώρα καταλαβαίνω τι είστε! Επαναστάτες στα λόγια, να τι είστε... Μιλάτε εσείς για σοσιαλισμό; Ω, τι υποκρισία! Εσείς, οι δούλοι του καπιταλισμού, δίνετε μαθήματα σε μας; ...Καθήκον μας είναι η συμπόρευση με τον Φύρερ μας. Είναι ο γίγας κι είστε οι νάνοι» (άρθρο στον «Λαϊκό Παρατηρητή» στις 29 Αυγούστου 1926).

Παρ' όλα αυτά, την ίδια εποχή οι θέσεις του Χίτλερ και του «φιλόσοφου» του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, Αλφερντ Ρόζενμπεργκ, πως η Σοβιετική Ένωση ήταν μια «αποικία Εβραίων δολοφόνων» (βλ. J. Fest, Hitler, σελ. 330) είχαν περιορισμένη απήχηση στα περισσότερα στελέχη του κόμματος, αφού ακόμη και ο Γκαίμπελς παρατηρούσε με συγκρατημένη συμπάθεια τη «ρωσική προσπάθεια στην ουτοπία».

Ο τελευταίος παρέμενε στο στρατόπεδο της συμμαχίας των εθνικοσοσιαλιστών με τους κομμουνιστές και ζητούσε επίμονα τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας των Γερμανών προλεταρίων. Η πρώτη ρήξη εκδηλώθηκε στο συνέδριο του κόμματος, στην πόλη Μπάμπεργκ, τον Φεβρουάριο του 1926. Οι Γκρέγκορ Στράσσερ και Γκαίμπελς πρότειναν τη δήμευση της βασιλικής περιουσίας και τη σύνταξη ενός νέου, αμιγώς σοσιαλιστικού προγράμματος του κόμματος. Μιλώντας επί δύο ώρες ο Χίτλερ αποστόμωσε τον Στράσσερ, διακήρυξε πως το κόμμα ήταν υπέρ της ιδιωτικής περιουσίας και πως κυριότερος εχθρός της Γερμανίας ήταν η Σοβιετική Ένωση. Αντιμέτωπος με τη ρητορική δεινότητα του Χίτλερ ο Γκαίμπελς εντυπωσιάσθηκε, όχι όμως και ο Στράσσερ. Είναι χαρακτηριστική η αφήγηση του ημερολογίου του Γκαίμπελς στις 15 Φεβρουαρίου 1926: «Ίτο Μπάμπεργκ... Με υποδέχονται με ζητωκραυγές. Ο Χίτλερ στο βήμα. Μιλά για δύο ώρες... Μένω έκπληκτος. Τι είδους άνθρωπος είναι αυτός; Μήπως είναι αντιδραστικός; Στο θέμα της Ρωσίας είναι αποκαλυπτικός. Οι φυσικοί μας σύμμαχοι είναι η Ιταλία και η Αγγλία. Αποστολή μας είναι η εξαφάνιση του μπολσεβικισμού. Ο μπολσεβικισμός είναι εβραϊκό δημιούργημα. Στο ερώτημα της ιδιωτικής περιουσίας είναι κάθετος. Δεν θα υπάρξει καμία δήμευση της βασιλικής περιουσίας. Πρέπει να είμαστε δίκαιοι με όλους. Ο Φέντερ συμφωνεί. Ο Αέυ συμφωνεί. Ο Στράιχερ συμφωνεί, ο Εσσερ το Ίδιο... Ακολουθεί μικρή (διαλογική) συζήτηση. Ο Στράσσερ ομιλεί για μισή ώρα. Ο καημένος, άδολος Στράσσερ! Πόσο μικροί είμαστε μπροστά τους».

Στις 26 Φεβρουαρίου 1926 ο Γκαίμπελς εκφώνησε λόγο στο Εσσεν. Το θέμα του ήταν προσφιλές: «Στη θεωρία Σοσιαλιστική Δημοκρατία, στην πράξη Καπιταλιστική Δημοκρατία». Ήταν πλέον άνθρωπος του Χίτλερ. Τον Οκτώβριο του 1926 ο Γκαίμπελς διορίστηκε περιφερειακός διοικητής του κόμματος στο Βερολίνο. Ο μετέπειτα υπουργός Προπαγάνδας μετακόμισε στο Βερολίνο σε μια κρίσιμη στιγμή, καθώς την ίδια περίοδο ο Χίτλερ σταθεροποιούσε την ισχύ του κόμματος του και σχεδίαζε μια δυναμική διεύδυση των μελών του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος στο Ράιχσταγκ.

Εναν χρόνο μετά, μια παγερή χειμωνιάτικη ημέρα, στις 11 Φεβρουαρίου 1927, ο Γκαίμπελς διοργάνωσε μια συγκέντρωση στην περιοχή Φαρουσσάλεν, το προπύργιο των κομμουνιστών στο Βερολίνο. Εξοργισμένοι οι Γερμανοί κομμουνιστές επιχειρήσαν να διαλύσουν τη συγκέντρωση, αποκρούστηκαν όμως από τους άνδρες των SA. Την επόμενη μέρα ο Γκαίμπελς έκανε λόγο για την ηρωική δράση του «αγνώστου άνδρα των SA». Ο Χίτλερ ήταν ενθουσιασμένος μαζί του.

«ΜΙΣΩ ΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ ΟΠΩΣ ΤΗ ΧΟΛΕΡΑ»

Το πρώτο πολιτικό θύμα του Γιόζεφ Γκαίμπελς ονομαζόταν Αξελ Ρίπκε. Ο Ρίπκε ήταν ένας Γερμανός δημοσιογράφος που καταγόταν από τις Βαλτικές χώρες και είχε την ευθύνη της Βόρειας Ρηνανίας ως περιφερειακός διοικητής του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος το 1925. Ο Γκαίμπελς ήταν τότε 28 ετών και εδραστηριοποιείτο πολιτικά στην πόλη Ελμπερφελντ. Τυπικά όμως ήταν υφιστάμενος του Ρίπκε. Οι δυο τους είχαν διαφορετικό χαρακτήρα και δεν άργησε να επέλθει η σύγκρουση. Στις σημειώσεις του ο Γκαίμπελς καταφέρεται με πάθος εναντίον του «κρυφαστού Ρίπκε, με τον οποίο δεν μπορεί να πραγματοποιήσει κάποιος επανάσταση». Σύντομα ο Γκαίμπελς υπερίσχυσε, και ο Χίτλερ απέλυσε τον Ρίπκε τον Ιούλιο του 1925. Αντικαταστάτης του ήταν ο έμπιστος του Γκαίμπελς, Καρλ Κάουφμαν, ο οποίος αργότερα έγινε περιφερειακός διοικητής του Αμβούργου. Ο Ρίπκε κατάλαβε από νωρίς πως ο αντίπαλός του, ο μικρόσωμος δόκτωρ, ήταν ξεχωριστός: «Ο άνθρωπος είναι επικίνδυνος, πιστεύει αυτά που λέει». Μια σύγκριση με το ημερολόγιο του Γκαίμπελς, που αποκαλύφθηκε στη Μόσχα στις αρχές του 1990, αποδεικνύει πως ο Ρίπκε είχε δίκιο. Ο άγνωστος τότε Γκαίμπελς έβλεπε τον εαυτό του ως φορέα ενός εθνικού σοσιαλισμού που με μια σύγχρονη προπαγάνδα θα ερχόταν γρήγορα στην εξουσία. Εγγραψε ο Οττο Στράσσερ σχετικά: «Είναι χωρίς αμφιβολία ο μεγαλύτερος προπαγανδιστής που έφερε η νέα εποχή. Όλα στον Γκαίμπελς και γύρω του ήταν διάνοηση, σκέψη και ακριβής υπολογισμός. Μια φορά επισκέφθηκα το Μπρεσλάου μαζί του και τον περιφερειακό διοικητή Μπρούκνερ από τη Σαξωνία. Ο Γκαίμπελς θα μιλούσε

Το καλοκαίρι του 1926 τα μέλη του NSDAP στο Βερολίνο ήταν μόλις 500. Ο Γκαίμπελς σύντομα 9α πετύχαινε το ακατόρθωτο. Το Βερολίνο εξελλισσόταν σε προπύργιο των εθνικοσοσιαλιστών.

σε μια συγκέντρωση οπαδών μας. Κατά τη διαδρομή με ρώτησε: - Σε τι είδους κοινό θα μιλήσω, ποιον "δίσκο" να τοποθετήσω; Τον εθνικό, τον κοινωνικό ή τον συναισθηματικό; Μας κοίταξε επιβλητικά και χαμογελώντας είπε: "Τους έχω όλους στο τσεπάκι μου".

Ο Γκαίμπελς στα γραφεία του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, στο Βερολίνο, το 1930.

«Δουλειά και ψωμί».
Αφίσα του
Εθνικοσοσιαλιστικού
κόμματος για
τις εκλογές του
Νοεμβρίου του 1932.
Ο εβ-νικοσοσιαλισμός
εξέφραζε μια λαϊκή
δυναμική κοινωνικής
διαμαρτυρίας.

Σύμφωνα με τον Στράσσερ, ο Γκαίμπελς «κατείχε τον πλούτο των ιδεών ενός Αμερικανού ευφυούς διαφημιστή, που μπορούσε να πουλήσει την πολιτική ιδέα του εθνικοσοσιαλισμού στην πιο σύγχρονη του μορφή με την ίδια ευκολία που θα πουλούσε διαφορετικά προϊόντα σ' έναν υποψήφιο αγοραστή».

Τον Ιούλιο του 1927 ο Γκαίμπελς απέκτησε μια δική του εφημερίδα, την «Angriff» («Επίθεση»), προκειμένου να ανταγωνιστεί τις εκδόσεις των αδελφών Στράσσερ. Τα στρατόπεδα των αντιπάλων ήταν πια ξεκάθαρα. Το 1928 ο Χίτλερ τον διόρισε επικεφαλής της κομματικής προπαγάνδας, αντικαθιστώντας τον Γκρέγκορ Στράσσερ. Την ίδια χρονιά οι εθνικοσοσιαλιστές εξέλεξαν 12 βουλευτές στο Ράιχσταγκ. Ανάμεσα τους ήταν κι ο Γκαίμπελς. Ένας αντιχιτλερικός Γάλλος δημοσιογράφος, ο Ερρίκος Σαρ, έγραψε το 1932 σ' ένα γαλλικό περιοδικό: «Ο Γκαίμπελς πάλι, άλλη προσωπικότητας και αυτή, διάλεξε ο ίδιος για τον εαυτό του τον ρόλο που έπαιξε ο Μαρά κατά τη Γαλλική Επανάσταση. Ο Γκαίμπελς θέλει να καταστρέψει τελειωτικά το σημερινό γερμανικό καθεστώς, για να χτίσει καινούργιο, στο χάος που θα προκύψει ύστερα από την καταστροφή! Ο Γκαίμπελς έχει ένα εκδικητικό πνεύμα που συναντά

κανένα σε μερικούς εμπαιθείς αναπήρους (είναι, άλλωστε, κι ο ίδιος ανάπηρος) και θέλει τη χιτλερική δικτατορία να μοιάζει στην εφαρμογή του προγράμματός της με τη δικτατορία του Μουσολίνι».

Το 1930 ο Γκαίμπελς με την ιδιότητα του περιφερειακού διοικητή του Βερολίνου προχώρησε σε διαγραφές στο εσωτερικό του κόμματος από τους «μπολσεβίκους του σαλονιού», όπως αποκαλούσε χαρακτηριστικά τον Οττο Στράσσερ και τους οπαδούς του. Το 1931 τα μέλη του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος διπλασιάστηκαν (από 400.000 έφθασαν τις 800.000). Οι τοπικές εκλογές στο Αμβούργο, στο Ολντενμπουργκ και στο Εσσην έδειξαν πως το NSDAP κέρδιζε συνεχώς έδαφος. Ο στρατηγός Κουρτ Φον Σλάιχερ, ο επονομαζόμενος «άνθρωπος των παρασκηνίων», προσπάθησε να πείσει τον Χίτλερ να συμμετάσχει σε μια κυβέρνηση υπό την αρχηγία του Φον Πάπεν. Ο Χίτλερ αρνήθηκε, προβάλλοντας το επιχείρημα «όλα ή τίποτα!» Τον Νοέμβριο του 1932 η προσφορά βελτιώθηκε. Ο Γκρέγκορ Στράσσερ θα γινόταν στη νέα κυβέρνηση Σλάιχερ πρόεδρος του κρατιδίου της Πρωσίας, με την ελπίδα ότι μια σημαντική μερίδα των εθνικοσοσιαλιστών θα εγκατέλειπε τον Χίτλερ και θα υποστήριζε την κυβέρνηση. Την 1η Δεκεμβρίου η ηγεσία του NSDAP (Χίτλερ, Γκρέγκορ Στράσσερ, Γκαίρινγκ, Φρικ, Γκαίμπελς) συνεδρίασε στη Βαϊμάρη με θέμα την πρόταση του Σλάιχερ. Ο Στράσσερ και ο Φρικ ήταν υπέρ της πρότασης, οι υπόλοιποι τρεις όμως καίτοι. Αγανακτισμένος ο Γκαίμπελς έγραψε στο ημερολόγιο του: «Κάθε λογικός άνθρωπος βλέπει πού το πάει ο Στράσσερ...». Ο τελευταίος, όμως, είχε την εντύπωση πως το κόμμα έπρεπε ν' αδράξει την ευκαιρία, διαφορετικά θα περιέπιπε στην αφάνεια. Ο Χίτλερ έθεσε βέτο στη συμμετοχή του Στράσσερ στην κυβέρνηση Σλάιχερ και τότε ο Στράσσερ παραιτήθηκε από όλα τα κομματικά του αξιώματα. Ο Γκαίμπελς πανηγύριζε. Η δυσaráεσκεια του υπευθύνου προπαγάνδας για τους Στράσσερ υπήρξε έντονη και οι συχνές αναφορές του σ' αυτούς στο ημερολόγιο του ήταν ιδιαίτερα καυστικές: «2 Ιανουαρίου 1932... Ο κύκλος του Οττο Στράσσερ είναι πολύ ενεργητικός. Εκδίδει πλήθος από βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες. Όλα όμως είναι με μεγάλη θέληση και υπέρ το δέον φαντασμένα. Οι κύριοι έχουν πεταχτή πένα, όμως χαλασμένο μυαλό. Διαρρυθμίσεις και διασκευές αναμικές, όπως και κανένα ένστικτο».

«6 Ιανουαρίου 1932... Υπάρχει ένας άνδρας στο Κόμμα στον οποίο κανείς δεν έχει εμπιστοσύνη. Υφίσταται ο κίνδυνος σε μια ώρα αποφάσεων να ξεφύγει και να μας προξενήσει ανυπολόγιστη βλάβη, που ίσως να μην μπορέσουμε να διορθώσουμε. Δεν είναι δυνατό και γι' αυτό δεν μπορεί να είναι για κανέναν σωστός φίλος. Αυτός ο άνδρας λέγεται Γκρέγκορ Στράσσερ!».

«19 Μαρτίου 1932... Συνέλευσις των αρχηγών των περιοχών στο Μόναχο. Ο Στράσσερ ομιλεί. Όμως από τα λόγια του δεν ξεπηδά ούτε φωτιά, ούτε ενθουσιασμός».

«10 Μαΐου 1932... Η Βουλή εξακολουθεί. Ο Στράσσερ ομιλεί. Κάπως σχοινοτενής και χωρίς ιδιαίτερο

χρώμα. Είναι παράξενο πόσο λίγη αντίσταση βρίσκει σ' ολόκληρη τη Βουλή. Είναι από όλους μας ο πιο αγαπητός στους εχθρούς μας».

«8 Δεκεμβρίου 1932... Το μεσημέρι εκρήγνυται η θόμβη: Ο Στράσσερ γράφει μια επιστολή προς τον Φύρερ, στην οποία του αναφέρει ότι καταθέτει όλες τις υπηρεσίες του στο Κόμμα. Δίνει ως αιτία ψευδείς και μη επιδεχόμενους συζήτησης λόγους: πρέπει να οδηγήσουμε το Κόμμα προς την αρχή, τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή. Το Κόμμα εξαντλείται σε ανωφελή αντιπολίτευση, δεν μπορεί πλέον να συμβαδίσει και απεκδύεται κάθε ευθύνης. Φυσικά όλοι αυτοί οι λόγοι είναι επιφανειακοί. Δεν αποδεικνύουν τίποτε άλλο παρά ότι η ορμή του Στράσσερ στο αξίωμα του υπαρχηγού είναι δυνατότερη παρά η πίστις προς το Κόμμα... Οι επιθεωρητές του Κόμματος συνήλθαν στον Φύρερ. Όλοι είναι στενοχωρημένοι. Η αγανάκτηση και η οργή όλων των υπευθύνων του Κόμματος κατευθύνεται εναντίον του Στράσσερ και του υπασπιστού του, υπολοχαγού Σουλτς. Το βράδυ είναι ο Φύρερ στο σπίτι μας. Η διάθεσή μας δεν είναι η καλύτερη. Είμαστε όλοι στενοχωρημένοι και προπαντός με την ιδέα ότι μπορεί να υπάρχει κίνδυνος να διαμελισθεί το Κόμμα και όλη μας η μακροχρόνια εργασία να αποβεί μάταιη...».

«9 Δεκεμβρίου 1932... Οι εβραϊκές εφημερίδες δεν μπορούν να κρύψουν την ικανοποίησή τους για το διάβημα του Στράσσερ. Ο Φύρερ και το Κόμμα θεωρούνται ότι έφθασαν στο τέλος τους. "Το άστρο του Χίτλερ έδυσε", έτσι αντηχεί ο υψηλός τόνος των ιουδαϊκών ύμνων αλαλαγμού... Η αποχώρηση του Στράσσερ αποτελεί τη συζήτηση της ημέρας. Ο εβραϊκός Τύπος γράφει καλά γι' αυτόν. Το αξίζει... Η επανάσταση του Στράσσερ απέτυχε».

Τελικά ο Σλάιχερ κυβέρνησε για μόνο δύο μήνες, χωρίς τη συμμετοχή των εθνικοσοσιαλιστών. Προσπαθώντας να δώσει λύση στο πολιτικό αδιέξοδο, πρότεινε στον πρόεδρο Χίντενμπουργκ να διαλύσει προσωρινά το Κοινοβούλιο, να θέσει εκτός νόμου τους κομμουνιστές και τους εθνικοσοσιαλιστές και να επιβάλει με διάταγμα μια πιο αυταρχική διακυβέρνηση. Ο Χίντενμπουργκ αρνήθηκε. Είχε σημαίνει η ώρα του Χίτλερ.

Ο ΓΑΜΟΣ ΜΕ ΤΗ ΜΑΓΔΑ ΚΒΑΝΤ

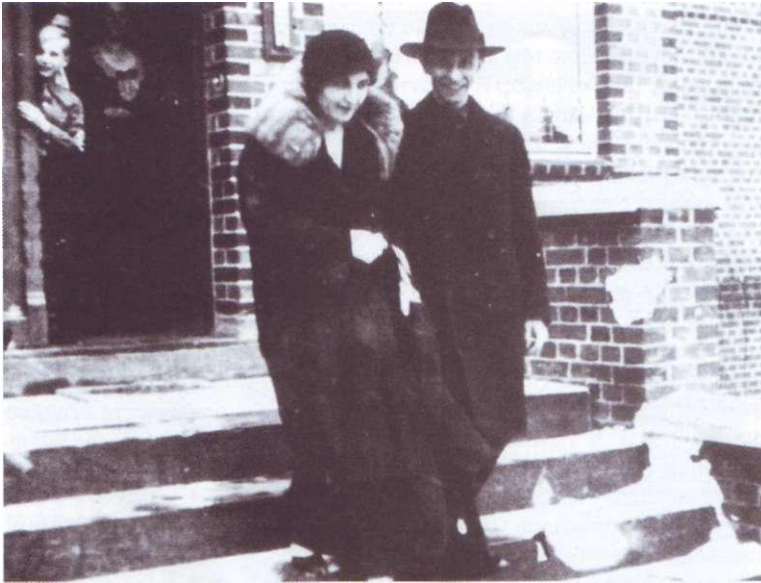
Στις 12 Δεκεμβρίου 1931 ο Γιόζεφ Γκαίμπελς παντρεύτηκε τη Μάγδα Κβαντ, μια ευκατάστατη όμορφη διαζευγμένη γυναίκα που ζούσε σ' ένα άνετο διαμέρισμα του Βερολίνου, με μηνιαία διατροφή 4.000 μάρκων, την οποία της χορηγούσε ο πλούσιος βιομήχανος, πρώην σύζυγός της. Ο γάμος τους προκάλεσε αίσθηση, καθώς η Μάγδα ήταν μια γυναίκα που της άρεσαν η πολυτελής ζωή και τα ταξίδια, πράγματα εντελώς ασύμβατα με τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες του Γκαίμπελς. Μετά τον χωρισμό της με τον Κβαντ η Μάγδα ανέλαβε εργασία μέσω μιας φίλης στα Κεντρικά Γραφεία του NSDAP, στη Χεντεμανστράμπε. Ο Κβαντ της είχε χορηγήσει, βέβαια, μια πολύ καλή διατροφή, αλλά η πλήξη και η περιέργεια την οδήγησαν

στη θέση της υπαλλήλου στο αρχείο εφημερίδων του NSDAP. Τον Νοέμβριο του 1930 συναντήθηκε για πρώτη φορά με τον Γκαίμπελς. Η συνάντηση έγινε τυχαία στις σκάλες του «Φαιού Οικοδομήματος» της Χεντεμανστράμπε. Ο Γκαίμπελς δεν έκρυψε τον θαυμασμό του για τη νεαρή υπάλληλο και στις 7 Νοεμβρίου 1930 κατέγραψε στο ημερολόγιό του: «Μια όμορφη γυναίκα με το όνομα Κβαντ μου δημιουργεί ένα νέο προσωπικό αρχείο». Ο έρωτας δεν άργησε να προκύψει.

Το περιβάλλον της Μάγδας, ο πρώην σύζυγος της και η μητέρα της Αυγούστα ήταν ενάντια σ' έναν τέτοιο γάμο. Για την Αυγούστα αυτός ο «μικροαστός διανοούμενος» θα ήταν η αιτία που η κόρη της θα έχανε την υψηλή διατροφή και τα άλλα προνόμια που απολάμβανε από τον Κβαντ. Η Μάγδα, άλλωστε, είχε μάθει να ζει μια ζωή με πολλές ανέσεις και πολύ δύσκολα θα μπορούσε να παραιτηθεί από τις καθημερινές της συνήθειες. Η Μάγδα, ωστόσο, είχε έτοιμη την απάντηση της: «Είμαι απόλυτα πεπεισμένη, μητέρα, πως για τη Γερμανία υπάρχουν μόνο δύο δρόμοι πολιτικών εξελίξεων. Ή θα μας καταλύσουν οι κομμουνιστές ή θα γίνουμε εθνικοσοσιαλιστές. Και αν τελικά στο Βερολίνο κυματίσει η κόκκινη σημαία δεν θα υπάρξει τότε ούτε καπιταλιστικό σύστημα, ούτε και διατροφή από τον Κβαντ. Αν όμως το κίνημα του Χίτλερ καταλάβει ποτέ την εξουσία, θα γίνω η πρώτη κυρία της χώρας».

Το 1930 ο Γκαίμπελς γνώρισε στο Βερολίνο τη Μάγδα Κβαντ. Η Μάγδα μόλις είχε χωρίσει από τον μεγαλοβιομήχανο Κβαντ και έγινε η σύντροφος του ανερχόμενου πολιτικού. Την 1η Μαΐου 1945 αυτοκτόνησε, ενώ οι Σοβιετικοί ήταν έξω από το καταφύγιο του Χίτλερ.

Ο γάμος της Μάγδας και του Γιώζεφ Γκαίμπελς στο Σεβερίν, τον Δεκέμβριο του 1931.

Στον γάμο τους στο δημαρχείο προσήλθε όλη η κομματική ηγεσία. Ο Χίτλερ ήταν παρών στη γαμήλια τελετή ως μάρτυρας. Μετά τον γάμο ο γαμπρός μετακόμισε από το δικό του λιτό διαμέρισμα των δύο δωματίων στην ευρύχωρη κατοικία της Μάγδας, στη Ράϊχ-σκαντερπλάτς, την οποία ο Χίτλερ θα επισκεπτόταν συχνά τους επόμενους μήνες για να γευματίσει.

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Στις 30 Ιανουαρίου 1933 ο Χίτλερ έγινε ο νέος καγκελάριος. Το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα ήταν ο νικητής των τελευταίων εκλογών. Μια νύκτα πριν από το ραντεβού του Χίτλερ με την καγκελαρία πραγματοποιή

ήθηκε μια γιορτή στο διαμέρισμα του ζεύγους Γκαίμπελς. Ενώ η Μάγδα Γκαίμπελς προσέφερε γλυκά και καφέ στους εύθυμους καλεσμένους της, ο σύζυγος της έσφιγγε εκστασιασμένος τα χέρια των Χίτλερ και Γκαίρινγκ. Η εποχή της απόρριψης, της απελπισίας και της στέρησης έμοιαζε πολύ μακρινή. Την επομένη θα έγραφε στο ημερολόγιο του:

«Είναι σαν όνειρο σχεδόν. Η Βίλχελμστρασε μας ανήκει. Ο Φύρερ εργάζεται ήδη στην καγκελαρία του κράτους. Στεκόμαστε στο παράθυρο και εκατοντάδες χιλιάδων ανθρώπων περνούν στη λάμψη των φώτων, των δαδών που κρατούν, μπροστά στον γηραιό πρόεδρο του Ράιχ και τον νέο καγκελάριο του Ράιχ και αναφωνούν και εξωτερικεύουν το "ευχαριστώ" τους και τη χαρά τους».

Νέος υπουργός Προπαγάνδας και Λαϊκού Διαφωτισμού ορίστηκε φυσικά ο Γκαίμπελς. Για άλλη μια φορά ο Χίτλερ είχε επιλέξει τον σωστό άνθρωπο για τη σωστή θέση τη σωστή στιγμή. Πολύ σύντομα το NSDAP απέκτησε νέα ορμή και με τη δύναμη της εξουσίας πάταξε οποιαδήποτε αντίδραση από τα αντίπαλα πολιτικά κόμματα. Επειτα, όμως, από έναν χρόνο διακυβέρνησης το πιο σημαντικό πρόβλημα του Χίτλερ αφορούσε τα ακραία στοιχεία του κόμματος του. Τα SA (Τάγματα Εφόδου) ήταν μια από τις οργανώσεις του NSDAP με τη μεγαλύτερη εργατική συμμετοχή. Ο αρχηγός τους, ο Ερνστ Ρεμ, έκανε λόγο για τη «δεύτερη επανάσταση», στην οποία οι εθνικοσοσιαλιστές θα παραμέριζαν όλες τις άλλες τάξεις, θα εκτελούσαν τους «αντιδραστικούς» της αστικής Δεξιάς και θα αποτελούσαν τον πυρήνα ενός καινούργιου επαναστατικού «Λαϊκού Στρατού». Οι ιδέες αυτές συνιστούσαν απειλή τόσο για τους Πρώσους ευγενείς του Γερμανικού Στρατού όσο και για το βιομηχανικό κατεστημένο. Ο Χίτλερ γνώριζε

Ο μικροκαμωμένος Ρηγανός μιλά σε μια προεκλογική συγκέντρωση του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, στο Μέγαρο των Σπορ, στο Βερολίνο (10 Ιανουαρίου 1933).

ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ

πως οι αυταρχικοί Δεξιοί ήλπιζαν ακόμα και να τον υπερφαλαγγίσουν με τη χρήση του στρατού ή ακόμα και μέσω της παλινόρθωσης της μοναρχίας αμέσως μετά τον θάνατο του υπέρργου και αδύναμου Χίντενμπουργκ. Ο Οττο Στράσσερ προέβλεψε τότε ότι ο Χίτλερ «θα ριχνόταν στον πόλεμο» για να αποφύγει την επιλογή μεταξύ «αντίδρασης» και «επανάστασης». Ο τελευταίος έκανε κάτι πολύ απλό και πολύ πιο ευφυές: προχώρησε στις πολιτικές εκκαθαρίσεις των παλαιών συντρόφων του. Παράλληλα, με το πρόσχημα ενός επικείμενου πραξικοπήματος εκκαθάρισε και όλους τους αντίπαλους «αριστοκράτες».

Το πρωί της 29ης Ιουνίου του 1934 ο Χίτλερ τηλεφώνησε στον Γκαίμπελς στο Βερολίνο και τον διέταξε να πάρει αμέσως αεροπλάνο και να τον συναντήσει στο ξενοδοχείο «Dreesen» επί του ποταμού Ρήνου, στο Μπαντ Γκόττεσπεργκ, κοντά στη Βόννη. Ο Χίτλερ τού είπε να φέρει μαζί του και τη νέα ιδιαίτερα γραμματέα του, την εικοσιπεντάχρονη τότε, Κρίστα Σρέντερ. Φορώντας ένα ελαφρύ, λευκό, καλοκαιρινό παλτό, ο υπουργός έφτασε με μια μαύρη Mercedes στο ξενοδοχείο. Ήταν 4 μ.μ. και μια ψιλή καλοκαιρινή βροχή έπεφτε στα νερά του Ρήνου. Το ηγετικό στέλεχος των SA, Βίκτωρ Λούτσε (και επόμενος αρχηγός), κατέφθασε λίγα λεπτά αργότερα. Ο Χίτλερ ενημέρωσε τον Γκαίμπελς ότι επίκειται στάση των SA και ότι επρόκειτο να συλλάβει τους στασιαστές, ανάμεσα στους οποίους συμπεριλαμβάνονταν ο Ρεμ και πολλοί στενοί φίλοι του Γκαίμπελς. Ο τελευταίος δεν έφερε αντίρρηση. «Να χυθεί αίμα», είπε. «Πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η συνωμοσία θα στοιχίσει το κεφάλι τους. Συμφωνώ με αυτό. Αν είναι να γίνει, ας γίνει, δίχως όικτο. Υπάρχουν αποδείξεις ότι ο Ρεμ συνωμοτούσε με τους Πονσέτ, Σπάιχερ και Στράσσερ. Λοιπόν δράση!».

Στο ημερολόγιο του κατέγραψε: «Αφού πήρε την απόφαση του, ο Φύρερ έδειχνε πολύ ήρεμος. Πέρασα με ώρες ολόκληρες συζητώντας. Δεν πρέπει να προσέξει κανένας τίποτα. Μίλησα με τον Λούτσε, τον νέο αρχηγό Επιτελείου (των SA). Είναι πολύ καλός». Στη συνέχεια παρακολούθησαν μια λαμπαδηφορία που οργανώθηκε από την υπηρεσία Εργασίας και έναν σχηματισμό σβάστικας με αναμμένους πυρσούς που κρατούσαν άνδρες στην αντίπερα όχθη του ποταμού, καθώς έδυε ο ήλιος. «Ο Φύρερ ήταν σε ένταση, αλλά πολύ αποφασισμένος», αφηγείται στο ημερολόγιο του ο Γκαίμπελς. «Όλοι απομέναμε σιωπηλοί». Γύρω στα μεσάνυκτα ο Χίτλερ δέχθηκε ένα τηλεφώνημα από το Βερολίνο. Οι εκκαθαρίσεις θα ξεκινούσαν. Κατά τη «Νύχτα των Μεγάλων Μαχαιριών», στις 30 Ιουνίου του 1934, επίλεκτες μονάδες νεαρών SS δολοφόνησαν περισσότερες από 100 πολιτικές προσωπικότητες. Ο Ρεμ κοιμόταν αμέριμνος, όταν τα SS εισέβαλαν στο δωμάτιο του. Όταν ο Χίτλερ τον προέτρεψε να αυτοκτονήσει, αρνήθηκε να υπακούσει. Τότε κροτάλισαν τα όπλα των SS και ο νευρώδης, κοντόχονδρος άνδρας έπεσε νεκρός. Την αυγή της 1ης Ιουλίου όλα είχαν τελειώσει. Ο Χίτλερ ήταν πλέον ελεύθερος να οδηγήσει τη Γερμανία και τον λαό της «στην εκπλήρωση των ιστορικών πεπρωμένων του».

Κατά τη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα στη Γερμανία τον Απρίλιο του 1932, ο καγκελάριος Μπρούνινγκ αρνήθηκε την πρόσκληση του Γκαίμπελς για μια δημόσια ανοικτή αναμέτρηση. Ο προπαγανδιστής του NSDAP δεν πτοήθηκε. Προμηθεύτηκε τον τελευταίο προεκλογικό λόγο του Μπρούνινγκ σε δίσκο βινυλίου και τον άφησε να ακουστεί σε μια μεγάλη συγκέντρωση οπαδών του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος στο Βερολίνο. Έχοντας ως στόχο την επιβολή της θέλησής του στις μάζες και χρησιμοποιώντας τη ρητορική του δεινότητα, διέκοπτε την ομιλία του αντιπάλου του στο βινύλιο και έδινε τις κατάλληλες απαντήσεις. Το κοινό ξεφώνιζε από ενθουσιασμό. Λίγο αργότερα έγραφε ο Γκαίμπελς στο ημερολόγιο του: «*Ήταν μια φοβερή επιτυχία. Μερικοί από τους επιχειρηματίες οπαδούς μας ενθουσιάστηκαν τόσο που συγκέντρωσαν αυθόρμητα το ποσό των 100.000 μάρκων για τον προεκλογικό μας αγώνα*». Θα είχε πολύ ενδιαφέρον να έγραφε και τα ονόματα τους.

Το ζεύγος Γκαίμπελς, με τρία από τα παιδιά τους, φωτογραφίζεται με τον Αδόλφο Χίτλερ.

2

Η προπαγάνδα στην υπηρεσία της εξουσίας

*«Ο μπολοβικισμός είναι
η δικτατορία των κατωτέρων.
Την εξουσία έρχεται
χρησιμοποιώντας το ψέμα
και στην εξουσία παραμένει
χρησιμοποιώντας τη βία».*

*Ο υπουργός Προπαγάνδας
και οι συνεργάτες του τον
Μάρτιο του 1933. Ανάμεσα
τους διακρίνεται (πρώτος
από δεξιά) και ο Λέοπολντ
Γκουτερερ. Ο γράφων είχε
την τύχη να τον γνωρίσει
προσωπικά το καλοκαίρι
του 1992.*

Ερωτας υπό τη σκιά της σβάστικας. Τα ειρηνικά χρόνια του εθνικοσοσιαλισμού.

ΤΑ ΕΙΡΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τον Σεπτέμβριο του 1933 ο Γκαίμπελς τέθηκε επίσης επικεφαλής του καινούργιου Επιμελητηρίου του Ράιχ για τον Πολιτισμό, που ήταν οργανωμένο σε επτά τμήματα: Τύπου, ραδιοφώνου, λογοτεχνίας, μουσικής, θεάτρου, οπτικών τεχνών και κινηματογράφου. Ο Τύπος βρισκόταν πλέον υπό την αμείλικτη λογοκρισία του καθεστώτος. Στην ουσία, βέβαια, ποτέ δεν υπήρχε ελευθεροτυπία στη Γερμανία. Υπήρχαν δημοσιογραφικά μεγάλα τραστ που είχαν υπό την επιρροή τους μέχρι και 30 έντυπα. Ο μοναρχικός Χούγκενμπεργκ λ.χ. έλεγχε το 40% του Τύπου. Εξέδιδε από κομμουνιστικά μέχρι ακροδεξιά έντυπα. Από εδώ και πέρα τα πάντα θα ήταν υπό τον έλεγχο του κράτους. Όπως είπε ένας Γερμανός ιστορικός, ο Ράιχελ, «σε μεγάλο βαθμό ο εθνικοσοσιαλισμός -ίσως περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο σύστημα κυριαρχίας στη σύγχρονη εποχή- προσπάθησε να ορισθεί και να νομιμοποιηθεί μέσω της τέχνης και της μαζικής του κουλτούρας. Δεν ήταν

τα οικονομικά επιτεύγματα αλλά οι "μεγάλες πολιτιστικές τομές του"».

Ο νέος υπουργός Προπαγάνδας και Λαϊκής Διαφώτισης ήταν ο εκπρόσωπος των πιο ριζοσπαστικών ιδεολογικών στοιχείων του εθνικοσοσιαλισμού. Για τον Γκαίμπελς ο όρος «προπαγάνδα» δεν είχε αρνητική σημασία, αλλά αφορούσε «την τέχνη να αντιλαμβάνεται κανείς την ψυχή ενός λαού και να επικοινωνεί με τα λαϊκά στρώματα με κατανοητή ορολογία και εκφράσεις». Το νεοσύστατο Υπουργείο στελεχώθηκε από νεαρά στελέχη του κόμματος με υψηλό επίπεδο μόρφωσης και διάθεση για προσφορά. Ο μέσος όρος ηλικίας τους δεν ξεπερνούσε τα 30 έτη, ενώ ο ίδιος ο υπουργός του ήταν μόλις 36 ετών. Η ανάληψη του πολιτικού ελέγχου όλων των μέσων ενημέρωσης, δηλαδή του ραδιοφώνου, του Τύπου, του κινηματογράφου καθώς και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων «θωράκισε» το καθεστώς. Το ραδιοφωνικό δίκτυο πριν από την άνοδο των εθνικοσοσιαλιστών στην εξουσία ανήκε στο κράτος. Την εποχή της Βαϊμάρης οι Σοσιαλοδημοκράτες είχαν απαγορεύσει αυστηρά τη χρήση του από το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα, το 1933 όμως οι εθνικοσοσιαλιστές, και ιδιαίτερα ο Γκαίμπελς, θα αναδείκνυαν στο έπακρο τη λειτουργικότητα του για τη στήριξη του νέου καθεστώτος. Με αρχικό κρατικό κεφάλαιο διατέθηκαν στην αγορά απλοί ραδιοφωνικοί δέκτες σε χαμηλή τιμή, που σύντομα αποκτήθηκαν από ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού.

Σε μια ομιλία του στις 18 Αυγούστου 1944, ο Γκαίμπελς τόνισε τη σπουδαιότητα και τον ρόλο του ραδιοφώνου ως εργαλείου πολιτικής επικοινωνίας και κοινωνικής ενοποίησης αλλά και ως προπαγανδιστικού μέσου: «Είναι αυτονόητο ότι η Εθνικοσοσιαλιστική Επανάσταση, η οποία είναι σύγχρονη και προκρίνει τη δράση, καθώς και η λαϊκή εξέγερση, της οποίας ηγήθηκα, οφείλει να μεταβάλει τις αφηρημένες και άψυχες μεθόδους της ραδιοφωνίας... Επιδιώκουμε από την πλευρά μας έναν μετασχηματισμό της κοσμοαντίληψης ολόκληρης της κοινωνίας μας βασισμένο σε αρχές, μια επανάσταση στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό που δεν θα παραβλέψει καμιά πλευρά, μεταβάλλοντας τον βίο του έθνους μας από κάθε άποψη... Επιθυμούμε ένα ραδιόφωνο που θα προσεγγίζει τον λαό, ένα ραδιόφωνο που θα εργάζεται για τον λαό, ένα ραδιόφωνο που θα λειτουργεί ως ενδιάμεσο μεταξύ της κυβέρνησης και του έθνους, ένα ραδιόφωνο, επίσης, που θα υπερβαίνει τα σύνορα μας, για να παράσχει στον κόσμο μια εικόνα της πολιτικής και του έργου μας».

Σταδιακά το κράτος έπρεπε να ενσωματωθεί στο κόμμα και η προπαγάνδα ήταν η βασική στρατηγική του Γκαίμπελς. Στις 13 Απριλίου 1933, με πρωτοβουλία της Γενικής συνμοσπονδίας Γερμανών φοιτητών τοιχοκολλήθηκε μια αφίσα σ' ολόκληρο το Βερολίνο με τον τίτλο «Ενάντια στο μη γερμανικό πνεύμα». Πίσω από αυτή την πρωτοβουλία κρυβόταν ο Γίτσεφ Γκαίμπελς. Αφορούσε την καταστροφή όλων των αντιγερμανικών βιβλίων σε δημόσιες τελετές και τογ εξοστρακισμό του μη γερμανικού πνεύματος από τις δημόσιες

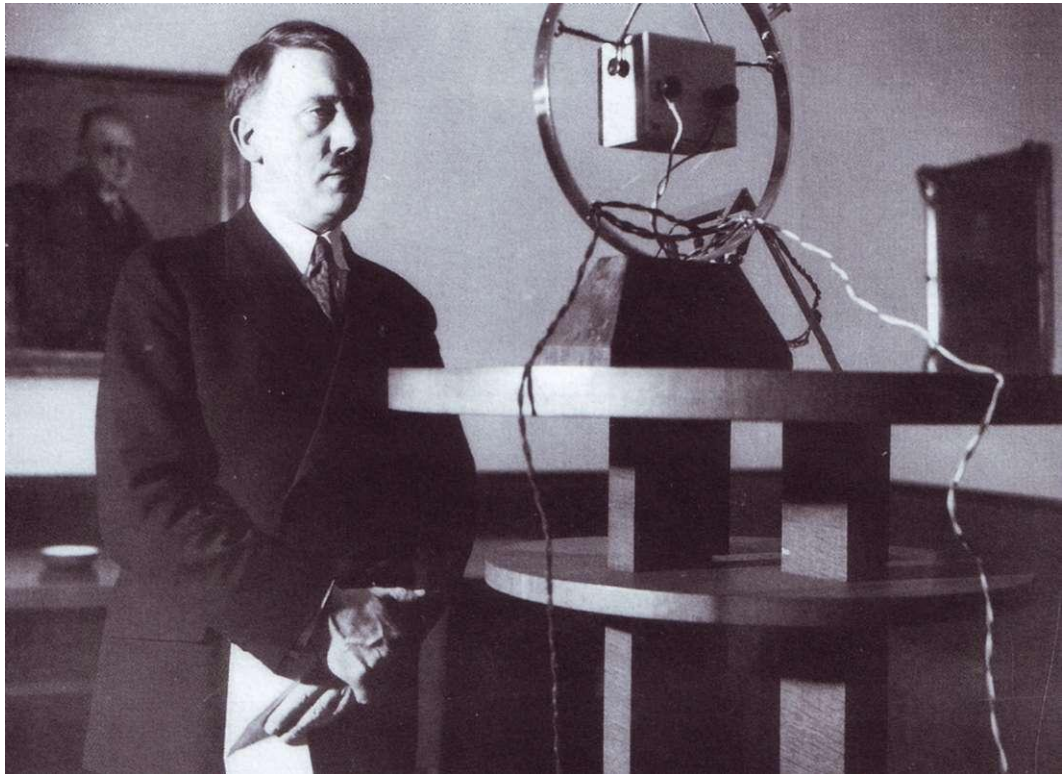
Ο υπουργός Προπαγάνδας σε μια ραδιοφωνική έκθεση τον Αύγουστο του 1933, στο Βερολίνο.

βιβλιοθήκες. Η κοινή γνώμη στο εξωτερικό έπρεπε να μάθει πως η Γερμανία του Χίτλερ είχε ξεπεράσει τις διχόνοιες του παρελθόντος και οι Γερμανοί ακολουθούσαν τον νέο «Μεσσία» τους με αφοσίωση και πίστη. Στις 10 Μαΐου 1933 στήθηκε το σκηνικό για την καταστροφή των απαγορευμένων βιβλίων. Με μια κίνηση που σήμαινε από τη μία άρνηση κι από την άλλη δημιουργική κατάφαση, το δημοκρατικό αλλά διεφθαρμένο παρελθόν της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης πετιόταν στις φλόγες. 20.000 τόμοι κάηκαν τότε στην πλατεία της Οπερας του Βερολίνου, ανάμεσα τους έργα των Μαρξ, Φρόντ, Χάινριχ Μαν κ.ά. Η τελετή της πυράς (Τουχόλσκη) θύμιζε εξιλαστήρια θυσία. Οι εθνικοσοσιαλιστές φοιτητές κρατούσαν πυρσούς και ήταν ντυμένοι με την επίσημη ενδυμασία του σωματείου τους. Ο Γκαίμπελς είχε κάθε λόγο να είναι χαρούμενος. Οι «ιερείς» του επιτελούσαν τη συμβολική πράξη, ενώ το πλήθος συμμετείχε στη δράση με ομαδικά ξεφωνητά όπως σε μια θρησκευτική τελετή. Η νύχτα έκανε ακόμη πιο έντονο το συναίσθημα της θρησκευτικότητας και της γοητείας της στιγμής. Εκείνη τη στιγμή, σύμφωνα

με τον δαιμόνιο υπουργό, η δράση νικούσε την αντίδραση, ο εθνικοσοσιαλισμός τον μαρξισμό, ο ιδεαλισμός τον υλισμό, ο υπεράνθρωπος τον απάνθρωπο.

Είναι σημαντικό να καταγραφεί ότι η καύση των βιβλίων οργανώθηκε από την πνευματική ελίτ (φοιτητές και καθηγητές πανεπιστημίων) και όχι από τα SA, συνεπώς συνιστούσε μια συνειδητή στάση «αντιδιανοουμενιστικού ριζοσπαστισμού». Σύμφωνα με τον ερευνητή Τζώρτζ Μόσσε, ο εθνικοσοσιαλισμός απετέλεσε μια αυθεντική πολιτιστική επανάσταση, ίσως σε μεγαλύτερο βαθμό από τον κομμουνισμό και τον φασισμό. Επιδίωξη του ήταν η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης νέας αισθητικής, που θα ένωνε το πολιτικό σώμα και την καθημερινή αντίληψη περί κάλλους και κοινωνικής ωφέλειας. Η αισθητική ως πολιτική ενέργεια και η πολιτική ως αισθητική πράξη ήταν ένα από τα βασικά συνθήματα του εθνικοσοσιαλισμού.

Ο Γκαίμπελς γνώριζε πως μέσω της επανάστασης του πνεύματος είχε τη δυνατότητα να καθυποτάξει ένα ολόκληρο έθνος, όχι να το καταστρέψει, αλλά να το κερδίσει. Το 1935 ο υπουργός Προπαγάνδας ανέλυ-

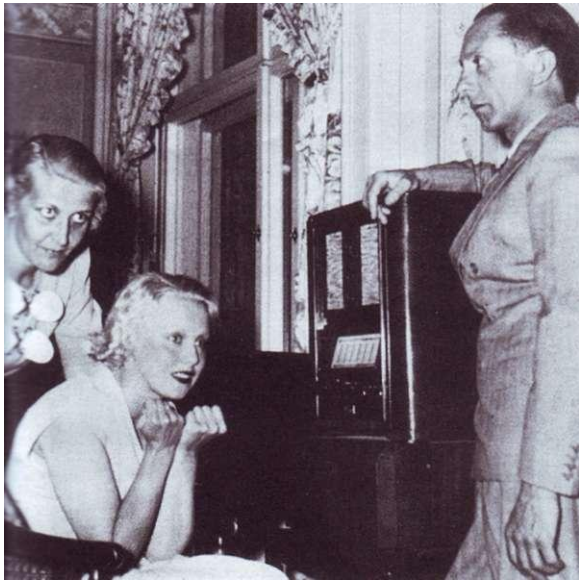
Ο Χίτλερ στην πρώτη του ραδιοφωνική ομιλία, ως καγκελάριος (1η Φεβρουαρίου 1933).

σε τις δραστηριότητες του Επιμελητηρίου του Ράιχ για τον πολιτισμό, παραθέτοντας ορισμένους αριθμούς:

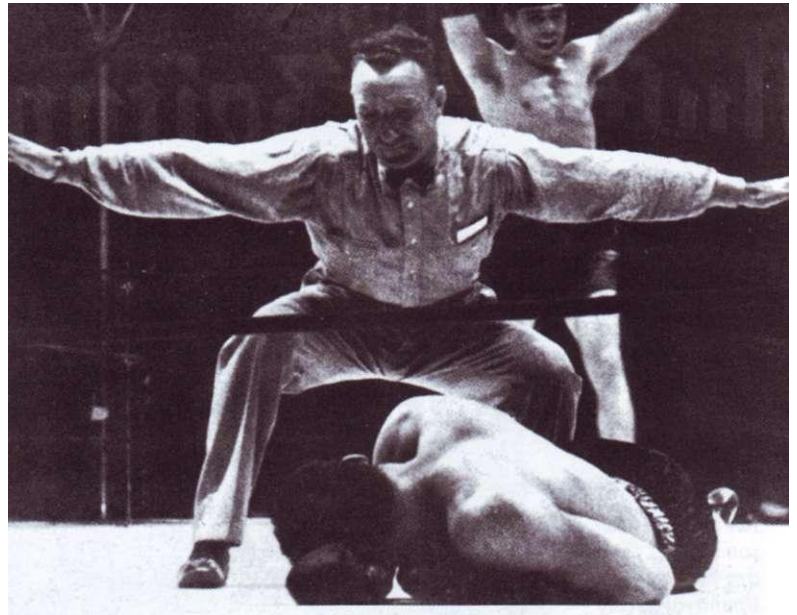
- Το Επιμελητήριο Καλών Τεχνών είχε οργανώσει 64 αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και μοίρασε υποτροφίες ταξιδιού σε 1.100 καλλιτέχνες. Το Επιμελητήριο Τύπου είχε αυξήσει σημαντικά την κυκλοφορία περιοδικών και εφημερίδων (από 18.700.000 αντίτυπα το 1934, η κυκλοφορία έφτασε στα 19.000.000 αντίτυπα στις αρχές του 1935). Στον Τύπο είχαν δοθεί πολλές επικουρικές πιστώσεις και χορηγίες.
- Το Επιμελητήριο των Μουσικών είχε διοργανώσει 150 εκδηλώσεις και συναυλίες. Οι εορταστικές εκδηλώσεις προς τιμήν του Μπαχ και του Χάιντελ είχαν συγκεντρώσει πάνω από 200.000 ακροατές. Ο αριθμός των άνεργων μουσικών μειώθηκε κατά 50%. Τέλος, σημαντικές πιστώσεις διατέθηκαν για την υποστήριξη της μουσικής.
- Το Επιμελητήριο Ραδιοφωνίας θέσπισε λογοτεχνικά βραβεία και βοήθησε στη διάδοση των έργων των νέων συγγραφέων. Από 4.200.000 οι ακροατές έφτασαν τα 6.800.000.
- Το Επιμελητήριο Κινηματογράφου εξακολούθησε τις προσπάθειες του σχετικά με τα εβδομαδιαία επίκαιρα και ίδρυσε κινηματογραφικά αρχεία. Ο αριθμός των θεατών του κινηματογράφου αυξήθηκε κατά 10%.
- Το Επιμελητήριο θεάτρου ξανάνοιξε ορισμένες αίθουσες.

Στο εξής η Γερμανία διέθετε 181 μόνιμα θέατρα, 26 περιοδεύουσες σκηνές, 20 θιάσους που έκαναν περιοδείες και 81 μικρές περιοδεύουσες σκηνές. Προβλέφθηκε επίσης η ίδρυση μιας ακαδημίας θεάτρου, όπου θα εξελισσόταν στο «φυτώριο» των νέων καλλιτεχνών.

«Αισιοδοξία και αυτοπεποίθηση» αυτά ήταν τα δύο συνθήματα του Γκράιμπελς που πέρασαν στον γερμανικό λαό τα πρώτα χρόνια της εθνικοσοσιαλιστικής διακυβέρνησης. Εγγραψε σχετικά ο Ουγγροαμερικανός ιστορικός Τζων Λούκατς: «Σε κάθε δύο παιδιά που γεννήθηκαν στη Γερμανία το 1932 αντιστοιχούν τρία ύστερα από τέσσερα χρόνια. Το υψηλότερο ποσοστό γάμων σε ολόκληρη την Ευρώπη παρατηρήθηκε στη Γερμανία το 1938 και το 1939, ξεπερνώντας ακόμα και εκείνους μεταξύ των γόνιμων λαών της Ανατολικής Ευρώπης. Η εκπληκτική αύξηση των γεννήσεων στη Γερμανία κατά τη δεκαετία του 1930 ήταν ακόμα μεγαλύτερη και από την αύξηση του ποσοστού των γάμων. Θα ήταν παράλογο να αγνοήσουμε αυτούς τους αριθμούς, αναφερόμενοι απλώς στη λαϊκίστικη πολιτική του Χίτλερ. Φυσικά ευνόησε τις πολυμελείς οικογένειες προσφέροντας τους κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Κανένας, ωστόσο, εθνικός ηγέτης δεν μπορεί να αναγκάσει τους γονείς να αποκτήσουν παιδιά (ή τις μητέρες να τα γεννήσουν). Η εμπιστοσύνη στο μέλλον είχε μεγαλύτερη σχέση με τις εθνικές προοπτικές παρά με την οικονομία. Από το 1932 μέχρι το 1939 ο αριθμός των αυτοκτονιών από Γερμανούς κάτω των 20 ετών μειώθηκε κατά 80% τα έξι πρώτα χρόνια της διακυβέρνησης του Χίτλερ (από 1.212 το 1932 σε 290 το 1939). Πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη όχι μόνο τους εθνικούς αυτοκινητόδρομους, αλλά και τις αγροτικές του μεταρρυθμίσεις, την εκπληκτική λαϊκή ανταπόκριση στην υποστήριξη του «Winterhilfe» («Κανένας Γερμανός δεν πρέπει να πεινάει ή να κρυώνει») και το ειδικό ενδιαφέρον του για την παροχή δωρεάν διακοπών στους εργατές. Η εθνικοσοσιαλιστική Γερμανία του Χίτλερ απέδειξε

Η Μάγδα, ο Γκαίμπελς και η ηθοποιός Αννυ Οντρα παρακολουθούν με έκδηλη αγωνία τη ραδιοφωνική μετάδοση του αγώνα πυγμαχίας του Γερμανού πυγμάχου Μαξ Σμέλινγκ και του έγχρωμου Αμερικανού Γζόε Αούις (Ιούνιος 1936).

Το τέλος του πυγμαχικού αγώνα της 19ης Ιουνίου 1936 στη Νέα Υόρκη. Ο Μαξ Σμέλινγκ έγινε ο ήρωας ολόκληρου του γερμανικού έθνους.

ότι μπορούσε να εξασφαλίσει ένα υψηλό επίπεδο ζωής κάτω από μια σκληρή δικτατορία» (βλ. John Lukacs: «Ο Χίτλερ της Ιστορίας», σελ. 157).

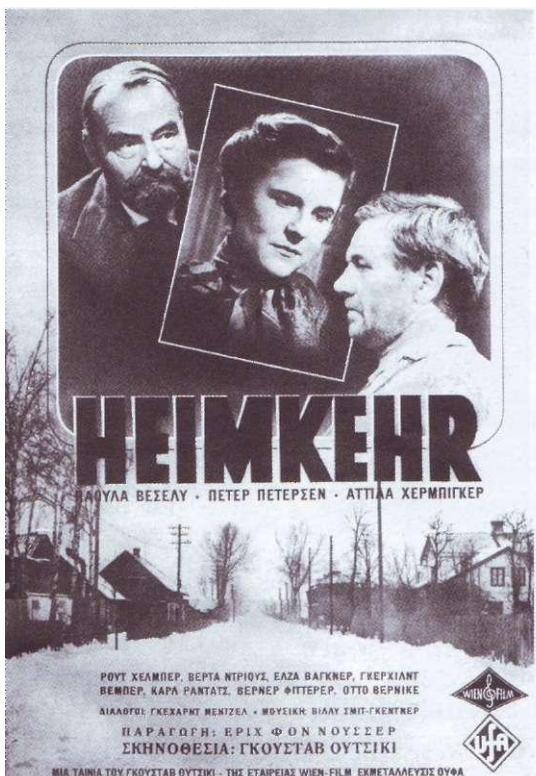
Στην εθνικοσοσιαλιστική Γερμανία η φυματίωση και άλλες ασθένειες είχαν σχεδόν εξαφανιστεί. Οι παροχές στην υγεία είχαν φτάσει σε ένα μοναδικό επίπεδο. Τα ποινικά δικαστήρια δεν είχαν υποθέσεις προς εξέταση και οι φυλακές ποτέ δεν είχαν τόσους λίγους κρατούμενους. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, το 1939 οι κρατούμενοι στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και στις φυλακές ήταν 15.000, αναμφισβήτητα ένας πολύ μικρός αριθμός, αν αναλογιστούμε τα 80.000.000 του γερμανικού πληθυσμού. Όπως έγραψε ο Τόλαντ: «Ακόμα και τα πιο φτωχά άτομα ήταν καλύτερα ντυμένα από πριν και τα χαρούμενα πρόσωπα τους πιστοποιούσαν την ψυχολογική καλυτέρευση τους».

Είναι εύλογο το γιατί ο τομέας της εθνικοσοσιαλιστικής κοινωνικής πολιτικής, αντιθέτως με την εξωτερική πολιτική, δεν έχει ακόμα ερευνηθεί. Στους περίφημους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου το 1936, ένας ολόκληρος λαός ήταν στη διέγερση για να φιλοξενήσει και να διαφημίσει εκείνο που είχε πιστέψει πως τώρα του ανήκε: την πατρίδα του και τα επιτεύγματα του νέου καθεστώτος.

Ακόμα και ο τώες Βρετανός πρωθυπουργός Λούντ Τζωρτζ επέστρεψε στο Λονδίνο καταγοητευμένος. Ο Βρετανός πολιτικός Αντον Ηντεν δήλωσε επίσης το 1936: «Το ναζιστικό καθεστώς έχει εμψύσει σ' έναν λαό με милитарιστικό παρελθόν τ' αγνότερα αισθήματα για την ειρήνη...» (βλ. Ηντεν: «Memoires», σελ. 114-115, London 1958, II έκδοση).

Το συνηθισμένο σύνθημα των Εθνικοσοσιαλιστών «Το κοινό συμφέρον πριν από το ατομικό συμφέρον» έκανε έκκληση στον ιδεαλισμό και στην αυτοθυσία -κάποιες από τις υψηλότερες αξίες της γερμανικής θρησκείας και του πολιτισμού-, ενώ επέβαλλε και πάλι την πειθαρχία και την αλληλεγγύη για τη δημιουργία του νέου «ανθρώπου» με καινούργια συνείδηση και καινούργια «αυτοεικόνα». Οι γυναίκες απολάμβαναν μια βαθιά προστατευόμενη κοινωνική θέση ως σημερινές ή μέλλουσες μητέρες της φυλής. Το κράτος προσέφερε μια ποικιλία οικονομικών κινήτρων και άτοκων δανείων γάμου για να καταστήσουν την τεκνοποιία πιο ελκυστική. Η δύναμη του Χίτλερ μετά το 1933 θεμελιώθηκε, όπως έγραφε ο Λούντ Τζωρτζ το 1936, επειδή τήρησε τις υποσχέσεις του. Ανερχόμενος στην εξουσία, θα καταργούσε την ταξική πάλη του 19ου αιώνα και θα δημιουργούσε μια Γερμανία ίσων ευκαιριών τόσο για τους χειρώνακτες όσο και για τους διανοούμενους, για τους πλούσιους και για τους φτωχούς.

Οι όμορφες στιγμές της ανέμελης εκείνης εποχής για τον Γκαίμπελς καταγράφονται στο ημερολόγιο του: «20.6.1936... Στο Σβόνενβερντερ. Η κυρία Σμέλινγκ είναι εδώ. Περιμένουμε (σ.ο.: στο ραδιόφωνο) τον αγώνα πυγμαχίας με τον Τζο Λούις. Όλο το βράδυ έχουμε αγωνία. Η μικρή Αννυ Οντρα, γυναίκα του Σμέλινγκ, έχει φοβερή αγωνία. Εμεινε τη νύχτα στη βίλα. Συζητάμε, γελάμε και ενθαρρύνουμε την Αννυ. Είναι χαριτωμένη. Μετά, στις 3η νύχτα, αρχίζει ο αγώνας. Στον 12ο γύρο ο Σμέλινγκ κτυπά τον νέγρο. Ένα θαυμάσιο συναίσθημα, ο δραματικός αγώνας τελείωσε. Ο Σμέλινγκ αγωνίσθηκε για τη Γερμανία και νίκησε. Ο λευκός νίκησε τον νέγρο και ο λευκός ήταν Γερμανός. Σ' όλη την οικογένεια επικρατεί μεγάλη χαρά. Κατά τις 5 πηγά στο κρεβάτι. Είμαι πολύ χαρούμενος. Σήμερα θα κάνουμε μία εκδρομή με τη λέμβο και θα γιορτάσουμε τη νίκη με την Αννυ Οντρα».

Ο Γιόζεφ Γκαίμπελς αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του έδειξε στο Υπουργείο Προπαγάνδας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του γερμανικού κινηματογράφου.

Ο γερμανικός κινηματογράφος προώθησε ιδιαίτερα τον αντικομμουνισμό μέσα από τις ταινίες του.

Ο ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Η ανάληψη της εξουσίας από τον Χίτλερ τον Ιανουάριο του 1933 σηματοδότησε ένα νέο, διαφορετικό, πολιτικό κλίμα στον γερμανικό κινηματογράφο. Ο νέος υπουργός Προπαγάνδας του Γ' Ράιχ έδωσε το στίγμα του νέου καθεστώτος: «Ο γερμανικός κινηματογράφος πρέπει να καταλάβει ότι η κρίση που περνάει δεν είναι κρίση υλική αλλά πνευματική, και ότι αυτή & α εξακολουθήσει να έχει αυτό τον χαρακτήρα αν δεν βρει το θάρρος να πραγματοποιήσει ριζικές αλλαγές. Πρέπει, χωρίς καθυστέρηση, να ελευθερώσουμε τον κινηματογράφο από τους Εβραίους και από αυτούς που τον επηρεάζουν». Η θέση αυτή πολύ σύντομα έγινε πράξη. Δεκάδες ηθοποιοί, καλλιτέχνες και συγγραφείς, ασφυκτιώντας κάτω από τις νέες συνθήκες, εγκατέλειψαν τη Γερμανία και κατέφυγαν στο εξωτερικό. Οι ηθοποιοί Μάρλεν Ντήντριχ και Μπριγκίτε Χελμ, ο σκηνοθέτης Φριτς Λανγκ, οι συγγραφείς Τόμας Μαν και Στέφαν Τσβάιχ και πολλοί ακόμη αντιχιτλερικοί εκπαιρίστηκαν και αναζήτησαν ένα νέο ξεκίνημα στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α. Παράλληλα, στη Γερμανία ετίθεντο οι βάσεις για τη δημιουργία του νέου γερμανικού κινηματογράφου. Στις 14 Ιουλίου 1933 ιδρύθηκε το Κινηματογραφικό Επιμελητήριο του Ράιχ (Reichs film-Kammer), με στόχο να μην επιτρέψει «στους ασυνείδητους σκηνοθέτες να υποβιβάσουν το καλλιτεχνικό επίπεδο του γερμανικού λαού». Το πιο χαρακτηριστικό στοιχείο ήταν ο απόλυτος έλεγχος της γερμανικής κινηματογραφικής παραγωγής από το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα και το Υπουργείο Προπαγάνδας. Ο Γκαίμπελς

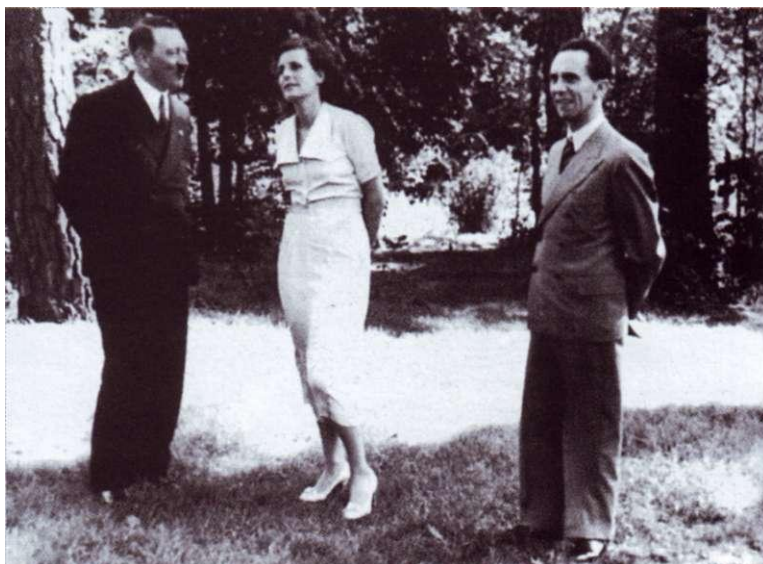
και οι λογοκριτές του ήλεγχαν τα πάντα: άρθρα εφημερίδων και περιοδικών, κινηματογραφικές ταινίες και ντοκιμαντέρ, ραδιοφωνικές εκπομπές κλπ. Για τον Γερμανό υπουργό Προπαγάνδας ο κινηματογράφος αποτελούσε τον επικοινωνιακό δίαυλο μέσα από τον οποίο οι μάζες όφειλαν να λαμβάνουν τα μηνύματα του καθεστώτος. Μεταξύ του 1933 και του 1944 στο Γ' Ράιχ παρήχθησαν περισσότερες ταινίες από όσες στο Χόλιγουντ την ίδια εποχή. Αξεπέραστο έργο προπαγάνδας θεωρείται σήμερα η πιο αντισημιτική ταινία όλων των εποχών, με τίτλο «Ο αιώνιος Εβραίός» («Der ewige Jude»), τα γυρίσματα της οποίας ολοκληρώθηκαν το 1940. Πρόκειται για ένα δημιούργημα του Γκαίμπελς, ταινία-σταθμό, η δημόσια προβολή της οποίας απαγορεύεται μέχρι σήμερα. Στη Γερμανία επιτρέπεται να προβάλλεται μόνο σε ειδικά επιλεγμένο ακροατήριο και αποκλειστικά για επιστημονικούς σκοπούς. Η ταινία αρχίζει με μια περιήγηση στο γκέτο της Βαρσοβίας (τα σχετικά πλάνα γυρίστηκαν αμέσως μετά τη γερμανική εισβολή στην Πολωνία). Η κάμερα δείχνει σκηνές από το εσωτερικό κατοικιών των Εβραίων. Τα δωμάτια είναι άθλια και ακατάστατα, τα παράθυρα βρώμικα. Στους δρόμους ο θεατής βλέπει Εβραίους να στέκονται, να φлуαρούν, να εμπορεύονται. Στη συνέχεια, γίνεται μια αναδρομή στην καταγωγή των Εβραίων και την ένταξη τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Αναφέρονται στίχοι από το Ταλμούδ και αποκαλύπτεται πως οι Εβραίοι μετά την Αναγέννηση κατέκλυσαν την Ευρώπη και κυριάρχησαν οικονομικά, χωρίς οι λαοί της να αντιληφθούν εγκαίρως. Ως απόδειξη προβάλλεται ένα

ΓΚΑΪΜΠΕΛΣ ΚΑΙ ΡΙΦΕΝΣΤΑΛ

Ο Γκαίμπελς δεν έκρυψε ποτέ την αντιπάθεια του για τη Λένη Ρίφενσταλ, τη σκηνοθέτιδα του «Θριάμβου της Θέλησης» και των «Ολυμπιακών Αγώνων» του 1936.

Στις 6 Νοεμβρίου 1936 σημείωνε: «...Η φροϊλάν Ρίφενσταλ κάνει σαν υστερική. Με τέτοιου είδους γυναίκες δεν μπορείς να είσαι ποτέ σίγουρος. Τώρα ζητεί για την ταινία της 500.000 μάρκα περισσότερα, δηλαδή 2.000.000. Η ζωή της είναι ένας τεράστιος οχετός. Με αφήνει παγερά αδιάφορο. Κλαίει. Είναι το τελευταίο όπλο των γυναικών. Δεν αντιδρώ καθόλου. Οφείλει μόνο να εργαστεί και να κρατά το στόμα της κλειστό...».

Ο Χίτλερ, η Ρίφενσταλ και ο Γκαίμπελς. Ο τελευταίος αντιπαθούσε ιδιαίτερα τη διάσημη σκηνοθέτιδα.

απόσπασμα αμερικανικής ταινίας που παρουσιάζει τη δημιουργία και την επέκταση του εβραϊκού τραπεζικού οίκου των Ρότσιλντ. Στην τελευταία σκηνή της ταινίας παρουσιάζονται εμετικές εικόνες σφαγής ζώων από Εβραίους «χασάπηδες». Η κάμερα δείχνει κοντινά πλάνα, «σκοτεινά», «ύπουλα» πρόσωπα, και το χαμόγελο του «αιώνιου Εβραίου» που απολαμβάνει το αίμα και τη σφαγή. Στο τέλος επέρχεται η κάθαρση και οι θεατές λυτρώνονται με τη γερμανική τάξη και καθαρότητα, χαρούμενοι διότι δεν ανήκουν σ' αυτό τον βρώμικο και μοχθηρό λαό και ευτυχισμένοι με τον θρίαμβο του εθνικοσοσιαλισμού στη Γερμανία και τη δημιουργία ενός νέου ελπιδοφόρου μέλλοντος για τον λαό της.

Μετά την έκρηξη του πολέμου ο κινηματογράφος απέκτησε για τον Γκαίμπελς μια πρόσθετη και πολύ σπουδαία αποστολή: «Στις κρίσιμες και πολύ δύσκολες ώρες βοηθά να διαχυθεί ένας άνεμος αισιοδοξίας και καθίσταται τελικά εξίσου σημαντικός για τη νίκη όσο τα όπλα και τα κανόνια».

«Η ΤΕΧΝΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ, ΕΠΕΙΔΗ ΚΑΙ Η ΙΔΙΑ Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΤΕΧΝΗ»

Κατά τη διάρκεια της θεατρικής εβδομάδας, που οργανώθηκε στο Αμβούργο από τις 16 μέχρι τις 23 Ιουνίου 1935, ο Γκαίμπελς εκφώνησε έναν λόγο πάνω στους καλλιτεχνικούς στόχους του Γ' Ράιχ. Αφού καταδίκασε τον ατομικισμό, υπογράμμισε πως ο εθνικοσοσιαλισμός απαιτούσε μια Τέχνη ζωντανή, δεμένη με τη λαϊκή ψυχή. Εντούτοις διαμαρτυρήθηκε ενάντια σε εκείνους που υποβίβαζαν την Τέχνη σε μια άλλη προπαγανδιστική λειτουργία. Πρώτα πρώτα επειδή η προπαγάνδα, έτσι όπως την εννοούσε εκείνος, ήταν από μόνη της μια ολόκληρη τέχνη:

«Γ; θα γινόταν το κίνημα μας χωρίς προπαγάνδα; Και τι θ' απογινόταν το κράτος μας, αν, και σήμερα ακόμα, μια πραγματική δημιουργική προπαγάνδα δεν του έδινε το πνευματικό του πρόσωπο;

Μήπως και η Τέχνη δεν αποτελεί μια έκφραση αυτής της μορφοποιητικής ικανότητας; Μήπως υποβιβάζουμε την τέχνη όταν τη βάζουμε στο ίδιο επίπεδο με την ευγενή επιστήμη της λαϊκής ψυχολογίας, εκείνη που έσωσε πρώτη το Ράιχ από την άβυσσο; Σε μια εποχή μισέριαν σαν τη δική μας δεν μπορούμε να βοηθήσουμε τον λαό μας μόνο με θεωρίες. Πρέπει να του προσφέρουμε τις πρακτικές δυνατότητες ν' αρχίσει μια καινούργια ζωή. Κι αυτό ακριβώς κάνουμε όλοι εμείς που μοχθούμε καθημερινά για να λύσουμε αυτά τα θέματα...».

Όπως βλέπουμε, ο Γκαίμπελς δεν μιλούσε διαφορετικά από τον Χίτλερ. Και οι δύο ξεκινούσαν από την

Ο Αδόλφος Χίτλερ και ο υπουργός Προπαγάνδας παρακολουθούν με έκδηλη ειρωνική διάθεση τα εκθέματα της «Παρηκμασμένης Τέχνης» στο Βερολίνο, τον Ιανουάριο του 1938.

Ο Χίτλερ και ο Γκαίμπελς υπογράφουν αυτόγραφα για τους θαυμαστές τους στο Ολυμπιακό Στάδιο του Βερολίνου, κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1936.

αρχή, πως ο άνθρωπος είναι πρώτα απ' όλα ένα βιολογικό όν και πως το συναίσθημα υπερισχύει της λογικής. Σκοπός τους ήταν λοιπόν να επιβάλουν στην Τέχνη την τάση του εθνικοσοσιαλισμού, αφού η Γερμανία ήταν εθνικοσοσιαλιστική (με τον ίδιο τρόπο, σύμφωνα με τον Γκαίμπελς, που ένα σοβιετικό φιλμ είναι κομμουνιστικό κι ένα ιταλικό, φασιστικό). Στο συνέδριο του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, το 1933, ο Γκαίμπελς ετοίμασε έναν μακροσκελή λόγο για την Τέχνη. Ο λόγος εκφωνήθηκε από τον Χίτλερ: «...Δεν μπορούμε να διαχωρίσουμε την Τέχνη από τον άνθρωπο. Το σλόγκαν που υποστηρίζει πως η Τέχνη ειδικά μπορεί να γίνει διεθνής, είναι κούφιο και ανόητο». Και αναφέρθηκε χαρακτηριστικά στον ελληνικό πολιτισμό: «Ο Έλληνας δεν δημιούργησε ποτέ με βάση μια διεθνή προοπτική, αλλά μόνο με τον ελληνικό τρόπο, πράγμα που σημαίνει πως κάθε ξεκαθαρισμένη φυλή γράφει με το ίδιο της το χέρι στο μεγάλο βιβλίο της Τέχνης, αρκεί να μην είναι εντελώς στερημένη από κάθε παραγωγική, καλλιτεχνική ικανότητα, όπως για παράδειγμα είναι η ιουδαϊκή φυλή...».

ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΜΕ ΤΗ ΛΙΝΤΑ ΜΠΑΑΡΟΒΑ

Το καλοκαίρι του 1936 όλα φαίνονταν να πηγαίνουν κατ' ευχήν για τους Γκαίμπελς. Τα Σαββατοκύριακα η βίλα στο Σβανενβέρντερ (Schwanenwerder) ήταν πάντα γεμάτη καλεσμένους. Αν και παντρεμένος από το 1931 με τη Μάγδα Κβαντ, ο τριανταεννιάχρονος Γιόσεφ είχε αποκτήσει φήμη καρδιοκατακτητή. Συμπτωματικά δίπλα στη βίλα των Γκαίμπελς εγκαταστάθηκε ένα πολύ δημοφιλές ζευγάρι ηθοποιών, ο Γκούσταβ Φρόλιχ και η εικοσιδύαχρονη Τσέχα καλλονή Λίντα Μπαάροβα. Η Μπαάροβα, πρωταγωνίστρια της ταινίας «Barcarole» (1935), είχε γνωρίσει αποθεωτική υποδοχή από το γερμανικό κοινό και θεωρείτο μια από τις ελπιδοφόρες παρουσίες του γερμανικού κινηματογράφου. Έχοντας πληροφορηθεί την εγκατάσταση της Μπαάροβα στη διπλανή κατοικία, ο Γκαίμπελς έστειλε τον υπασπιστή του με μια ανθοδέσμη από τριαντάφυλλα και μια επιστολή στην οποία έγραφε πως ήταν διαθέσιμος να την «ξεναγήσει» στην περιοχή. Η νεαρή ηθοποιός αισθάνθηκε κολακευμένη και δεν είχε λόγους ν' αρνηθεί. Οι πρώτες μυστικές συναντήσεις τους έγιναν σε «κρησφύγετα», τα οποία επέλεγε ο Γκαίμπελς. Ο Τόμας Χάρλαν, γιος του σκηνοθέτη Βέιτ Χάρλαν, προσωπικού φίλου του υπουργού Προπαγάνδας, ισχυρίστηκε μετά τον πόλεμο πως τόσο ο ίδιος όσο και η αδελφή του έπρεπε να εγκαταλείψουν κάποιες φορές το παιδικό τους δωμάτιο για να χαρίσουν στο παράνομο ζευγάρι μερικές στιγμές έρωτα. Όταν ο Γκούσταβ Φρόλιχ είδε τυχαία τη μαύρη Mercedes του Γκαίμπελς σ' ένα παρακείμενο ασύλλιο και τους δύο ερωτευμένους να γελούν δυνατά, ανέφερε το μυστικό σ' έναν φίλο του. Οπως ισχυρίστηκε ο ίδιος αργότερα: «*Συμβαίνουν στη ζωή κάποια πράγματα τα οποία δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε. Έτσι έγινε και με τη Λίντα.*».

Σύντομα ολόκληρο το Βερολίνο μιλούσε γι' αυτούς. Υστερα από μερικές εβδομάδες η Μπαάροβα αναχώρησε για την Πράγα, όπου έλαβε μέρος στα γυρίσματα της ταινίας «Jungfernschaft», η οποία θεωρείται σήμερα το αποκορύφωμα της σταδιοδρομίας της. Για τη σχέση της με τον Γκαίμπελς, λίγο πριν από τον θάνατο της, η Μπαάροβα είπε τα εξής: «*Πολλοί ισχυρίζονται πως ήταν σατανικός και ραδιούργος. Δεν το γνωρίζω. Απέναντι μου ήταν πάντα πολύ φιλικός και ιδιαίτερα τρυφερός. Ο Γκαίμπελς μπορούσε να είναι πνευματώδης και ταυτόχρονα διασκεδαστικός. Εντυπωσιάστηκα από την ευγένεια, την απλότητα και τον χαρακτήρα του. Μιλούσαμε συχνά και είχαμε μια ξεχωριστή επαφή. Έτσι τον ερωτεύθηκα αποκάλυπτα. Ερωτεύθηκα αυτό που ένιωθε για μένα.*».

Παρόλο που προσπάθησαν να κρατήσουν τη σχέση τους μυστική, περί το τέλος του 1936 αποκαλύφθηκε. Ένας από τους συμβούλους του υπουργείου Προπαγάνδας, ο Καρλ Χάνκε, αποκάλυψε το μυστικό στη Μάγδα Κβαντ Γκαίμπελς.

Ας αφήσουμε όμως την Μπαάροβα να διηγηθεί τη συνάντησή με την «ιέρεια» του Εθνικοσοσιαλισμού στη βίλα των Γκαίμπελς, στο ειδυλλιακό Σβανενβέρ-

Η Μάγδα έπαιρνε τον ρόλο της ως συζύγου του υπουργού Προπαγάνδας πάντα πολύ σοβαρά. Εδώ διακρίνεται στη δεξίωση που παρέθεσε το Υπουργείο Προπαγάνδας στο πλαίσιο της Διεθνούς Εκθεσης Αυτοκινήτου στο Βερολίνο (1936).

ντερ. «Ο σύζυγος μου», είπε η Μάγδα Γκαίμπελς, «σας συμπαθεί ιδιαίτερα. Και απ' ό,τι γνωρίζω, η συμπάθεια είναι αμοιβαία». Αμήχανη η νεαρή ηθοποιός έγνεψε καταφατικά. Η συνάντηση δεν έφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η Μάγδα τότε απευθύνθηκε στον Χίτλερ. Στο βιβλίο του Κλάους Κρέιμπερ «Die Ufa Story» αναφέρεται πως ο Γκαίμπελς ζήτησε από τον Χίτλερ να παραιτηθεί από το υπουργείο και να αποσυρθεί στην Ιαπωνία με την ιδιότητα του πρεσβευτή και την ερωμένη του. Ο Χίτλερ αρνήθηκε και απαίτησε θυμωμένα από τον ερωτευμένο υπουργό του να διακόψει τη σχέση του και να επιστρέψει στην οικογένεια του. Η υπόθεση του Γκαίμπελς έπεσε στο κενό, καθώς συνέχισε να βλέπει τη νεαρή ερωμένη του κρυφά.

Για πολύ καιρό η Μπαάροβα δεν είχε ιδέα για τις λεπτομέρειες αυτής της ιστορίας. Όταν ενημερώθηκε, ήταν ήδη αργά. Οι γερμανικές Αρχές την προέτρεψαν να εγκαταλείψει τη Γερμανία και να διαφύγει στην Τσεχία. Το φθινόπωρο του 1938 η Μπαάροβα εγκαταστάθηκε στην Πράγα, όπου συνέχισε την ενασχόληση της με το θέατρο και τον κινηματογράφο. Μετά τον πόλεμο κρατήθηκε στις φυλακές Σλίμνες της Πράγας, όπου εκρατούντο τότε εκατοντάδες άλλοι «αντιδραστικοί», αστοί, δωσίλογοι και συνεργάτες των Γερμανών. Το «έγκλημα» της Λίντα Μπαάροβα ήταν η πολύκροτη σχέση της με τον υπουργό Προπαγάνδας του Χίτλερ! Το 1946 αφέθηκε ελεύθερη και το 1948 διέφυγε, αφού δωροδόκησε έναν τελωνειακό υπάλληλο, στην Αυστρία.

Η ερωμένη του Γκαίμπελς, Τσέχα ηθοποιός Λίντα Μπαάροβα στην ταινία «Πατριώτες» το 1937.

Πέθανε τον Οκτώβριο του 2000 στο Σάλτσμπουργκ. Δίπλα στο κομοδίνο υπήρχαν υπνωτικά χάπια, ταμπλέτες για την καταπολέμηση της νόσου του Πάρκινσον και ένα μπουκάλι αλκοόλ. Ο θάνατος γι' αυτήν υπήρξε λύτρωση. Ο τάφος της σήμερα βρίσκεται στην Πράγα και συχνά είναι πνιγμένος στα λουλούδια, τα οποία αποθέτουν κάποιοι μοναχικοί θαυμαστές του «Baccharole».

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Οι εντυπώσεις του Γκαίμπελς από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου αποτυπώνονται στην καταγραφή της 2-8-1936. «Ο Φύρερ. Η γιορτή αρχίζει. Επιδεικτικά οι Γάλλοι και οι Ιταλοί μάς χαιρετούν. Οι Αγγλοι αδιάφοροι. Ασχημο θέαμα. Κραυγές ενθουσιασμού όταν εισέρχεται η φλόγα στο στάδιο. Χιλιάδες περιστέρια αφήνονται στον ουρανό. Ο Ολυμπιακός ύμνος από τον Στράους. Ο πρώτος νικητής του Μαραθωνίου, Σπύρος Λούης, δίδει στον Φύρερ ένα δάφνινο στεφάνι από την Ολυμπία... θριαμβευτική επιστροφή. Στην καγκελαρία συζητήσαμε για πολλή ώρα με τον Φύρερ. Επαινεί την Ιαπωνία και καταφέρεται κατά της Ρωσίας. Έχει δίκιο. Συχνά πηγαίνουμε στο μπαλκόνι. Εξω κοσμοσυρροή. Κορίτσια κλαίνε από χαρά μπροστά στον Φύρερ. Μια όμορφη, μεγάλη ημέρα. Μια νίκη για τη γερμανική υπόθεση».

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στις 20 Σεπτεμβρίου 1936, ο Γκaiμπελς, συνοδευόμενος από τη σύζυγο του Μάγδα, επισκέφθηκε την Ελλάδα. Οι ελληνικές Αρχές τον υποδέχθηκαν με μεγάλες τιμές, πρωτοστατούντος του δημάρχου Αθηναίων Κωνσταντίνου Κοτζιά. Ο ενθουσιασμός του Γερμανού υπουργού Προπαγάνδας ήταν διάχυτος στις σημειώσεις του:

«23.9.1936. (...χθες)... Ένα από τα ωραιότερα πρωινά της ζωής μου. Πάνω στην Ακρόπολη... Τα Προπύλαια, ο Παρθενών και το Ερεχθείο. Είμαι συνεπαρμένος. Και ψηλά, αυτός ο βαθύς, γαλάζιος, αττικός ουρανός. Μια συμφωνία ομορφιάς, χρωμάτων και παραστάσεων... Στο θέατρο του Διονύσου γεννήθηκε η αττική τραγωδία... Είμαι ευτυχημένος και χαρούμενος που μπορώ και τα βλέπω. Μετά, κάτω στην πόλη. Έκανα διάφορες αγορές. Οι άνθρωποι φιλόξενοι. Οι Αρχές, ο Τύπος, όλοι είναι φιλικόι μαζί μας.

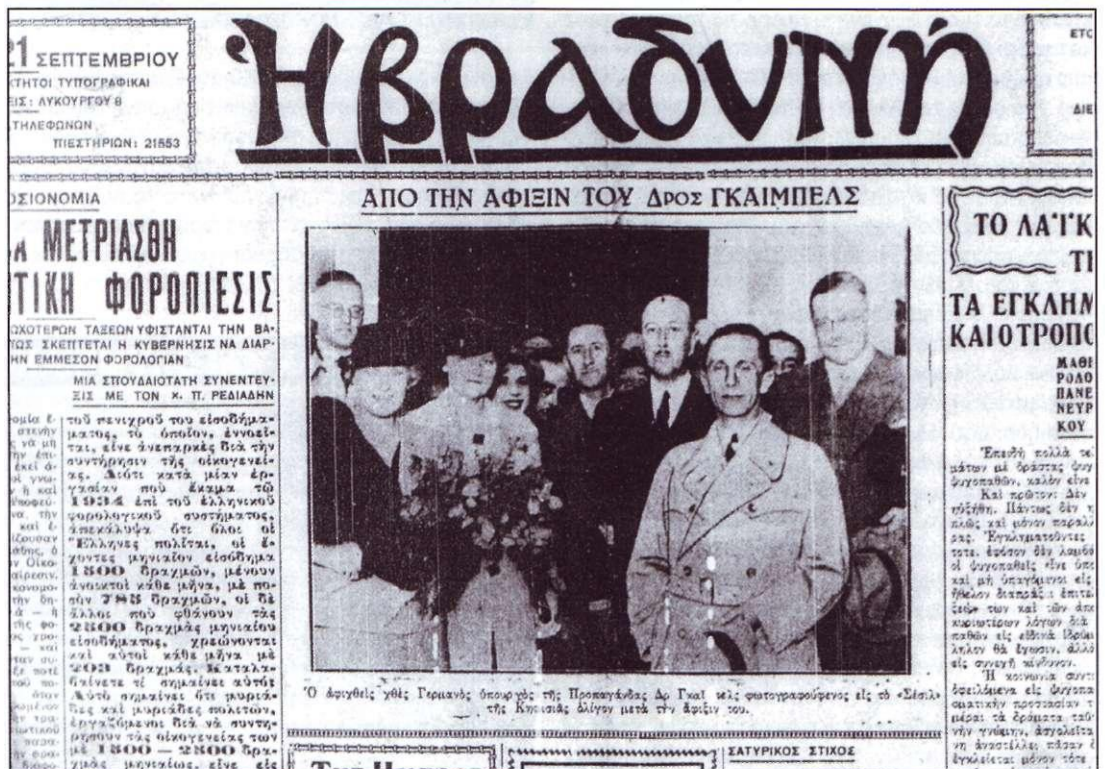
Το μεσημέρι ξεκουραστήκαμε στο ξενοδοχείο. Η ψυχή μου έχει γεμίσει από ομορφιά και αγαλλίαση. Ευτυχημένη αρχαιότητα!... Το βράδυ ο Κοτζιάς με κάλεσε σε μια ελληνική ταβέρνα. Φανταστικά τα εδέσματα, η μουσική. Προσκάλεσα τη νεαρή τραγουδίστρια στο Βερολίνο...». Η Μάγδα δεν συμμερίστηκε τον ενθουσιασμό του συζύγου της. Ταλαιπωρήθηκε, όπως διηγήθηκε αργότερα στη φίλη και κουνιάδα της, Ελλο Κβαντ, από τη ζέση και τον ήλιο, ωστόσο θεώρησε ότι εντυπωσίασε τους Έλληνες οικοδεσπότες της με τις γνώσεις και την ευφυΐα της. Η κυβέρνηση Μεταξά και ο ελληνικός Τύπος έδωσαν μεγάλη δημοσιότητα στο

γεγονός, καθώς ήταν η πρώτη επίσκεψη ενός Γερμανού ανώτατου αξιωματούχου αμέσως μετά τη μεταβολή της 4ης Αυγούστου.

Η ανταπόκριση της εφημ. «Βραδυνή» της 21-9-1936 είναι χαρακτηριστική: «Χθες την 7 μ.μ. ακριβώς προσεγγίθη εις το αεροδρόμιον του Τατσιού το αεροπλάνο, εις το οποίο επέβαιναν ο Γερμανός υπουργός της Προπαγάνδας δρ Γκaiμπελς μετά της σύζυγου. Τον δρ Γκaiμπελς κατά την αποβίβασιν του υπεδέχθησαν και του ηυχθήσαν το ως "ευ παρήστη"ο Γερμανός επιτετραμμένος κ. Κοτ, το προσωπικόν της Πρεσβείας, εκ μέρους δε της ελληνικής κυβερνήσεως ο κ. Δ. Βικέλας, διευθυντής της Εθιμοτυπίας του υπουργείου των Εξωτερικών, ο Παπάς, όστις ωρίσθη ξεναγός του, καθώς και ο ανώτερος διοικητής των αεροπορικών σχολών, υποστράτηγος κ. Αποστολόπουλος, μετά του επιτελάρχου του κ. Μυτιληναίου. Εις την κ. Γκaiμπελς προσφέρθησαν άνθη. Οι επίσημοι ξένοι κατηθύθησαν κατόπιν δι' αυτοκινήτων εις την Κηφιοίαν και κατέλυσαν εις το ξενοδοχείον "Σέσιλ"... Τον Γερμανόν υπουργόν συνοδεύουν ο υπουργικός σύμβουλος του υπουργείου Προπαγάνδας κ. Χάνκε, ο υπασπιστής του κ. Βέντελ, ο ιατρός δρ Μπράντ, ο επίσημος φωτογράφος του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος κ. Χόφφμαν, καθώς και ο βαρώνος Βάισσεναχφ, διευθυντής του υπουργείου Προπαγάνδας, ο οποίος είχε ορισθή και ξεναγός των Ελλήνων δημοσιογράφων εις την Γερμανίαν κατά τη διάρκεια της Ολυμπιάδος...».

Το πρωί της 21ης Σεπτεμβρίου ο Γκaiμπελς επισκέφθηκε τον πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά. Όπως δήλωσε ο Μεταξάς στους Έλληνες δημοσιογράφους: «Ο δρ Γκaiμπελς από της εποχής των σπουδών του σχολή-

Η άφιξη του Γκaiμπελς στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο του 1936 χαιρετίστηκε από τον ελληνικό Τύπο με πρωτοσέλιδα αφιερώματα.

θη πολύ με την αρχαία Ελλάδα, γνωρίζει καλάς τον αρχαίον πολιτισμόν, ήλθε να επισκεφθή τας αρχαιοτήτας της χώρας και θεωρεί εαυτὸν ευτυχὴ διότι του εδόθη ἡ ευκαιρία να ἴδῃ εκ του πλησίον τὴν χώραν αὐτή, τὴν ὁποία ἐγνώριζε μόνον εκ τῶν σπουδῶν του» (βλ. Εφημ. «Βραδυνή» 21-9-1936).

Το βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ υφυπουργὸς Τύπου καὶ Τουρισμοῦ Νικολοῦδης παρέθεσε γεύμα στον Γερμανὸ προσκεκλημένο του στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία». Τὴν ἐπόμενη μέρα ὁ Γκαίμπελς ἐπισκέφθηκε τὴν Ἀκρόπολη, τὸν Κεραμεικὸ, τὴν Ἀκαδημία, τὴν Εθνικὴ Βιβλιοθήκη καὶ τὸ Πανεπιστήμιο. Ἡ παρουσία του ζεύγους Γκαίμπελς στο Παναθηναϊκὸ Στάδιο γιὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Αγῶνες «ξεσήκωσε», σύμφωνα με τὰ δημοσιεύματα του αθηναϊκοῦ Τύπου, τοὺς 60.000 θεατές. Ὁ Ολυμπιονίκης του 1896, Σπύρος Λούης, ἀνέβηκε στὶς κερκίδες τῶν ἐπισήμων καὶ «εχαιρέτησε διὰ χειραψίας, ἀρχίζων ἀπὸ τὸν Μακαριώτατον καὶ συνεχίζων διὰ τοὺς πρωθυπουργοὺς κ. Μεταξά καὶ τοὺς κ. Γκαίμπελς, ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῆς κερκίδος τῶν ἐπισήμων» (βλ. «Βραδυνή» 28-9-1936).

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Γκαίμπελς στοὺς Δελφοὺς ἦταν «ὄνειρο ζωῆς» γιὰ τὸν ἴδιο. Περιηγήθηκε, φωτογραφήθηκε με τοὺς ντόπιους καὶ δοκίμασε τὶς τοπικὲς λιχουδιές. Στὴ συνέχεια ἀναχώρησε με τὴ συνοδεία του γιὰ τὴν Ολυμπία καὶ τὶς Μυκῆνες, ὅπου ἐπισκέφθηκε τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους. Τὸ Σάββατο 26 Σεπτεμβρίου ἐπέστρεψε στὴν Ἀθήνα, ὅπου μίλησε στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» στοὺς Ἕλληνας δημοσιογράφους. Τὸ ἴδιο βράδυ ἐκφώνησε λόγο στα μέλη τῆς γερμανικῆς παρκοκίας στὴ Γερμανικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν. Τὸ πρωὶ τῆς Δευτέρας 28 Σεπτεμβρίου 1936 ἐφυγε ἀεροπορικῶς γιὰ τὸ Βερολίνο, ἀφοῦ παρέδωσε πρῶτα μιὰ ἐπιταγὴ 150.000 δραχμῶν στον διπλωμάτη Δ. Βικέλλα γιὰ τοὺς ἀνδρες τῆς Εἰδικῆς Ασφάλειας ποὺ ὄλες ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες τὸν φρόντιαν με τὸν καλύτερο τρόπο. Μερικὲς ἡμέρες ἀργότερα θα σημείωνε στο ἡμερολόγιό του: «5 Οκτωβρίου 1936... Δεν βρέχει ἀλλὰ κάνει κρῦο... Στὴν εἰδικὴ ἀμαξοστοιχία τοῦ Φύρερ. Χαίρομαι ποὺ τὸν ξαναβλέπω. Τὴν ἴδια χαρὰ νιώθει καὶ αὐτός. Ἀμέσως τοῦ ἀναφέρω τὶς ἐντυπώσεις μου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Δείχνει μὲγάλον ἐνδιαφέρον».

Ἐχει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσουμε τὴ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε ὁ Γκαίμπελς στον διευθυντὴ τῆς «Βραδυνῆς» στὶς 27 Σεπτεμβρίου, στο μικρὸ σαλόνι τοῦ ξενοδοχείου τῆς «Μεγάλης Βρετανίας». Ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὰ ἐθιμοτυπικὰ καὶ τὸ πρωτόκολλο, ὁ μικρόσωμος Γερμανὸς «ἐκμυστηρεύτηκε» τὶς σκέψεις του στο ἐλληνικὸ κοινὸν:

«... Ὁ κ. Μεταξάς, διὰ τὸν ὁποῖον τρέφω ἕναν εὐκρινὴ θαυμασμόν, παρέσχεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μιὰ τεράστιαν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποία ὅσοι δὲν ἀντελήφθησαν ἀκόμη, θα τὸ ἀντιληφθοῦν ἀργότερα. Ὁ κ. Μεταξάς ἐκάμεν αὐτὸ ποὺ ἔπρεπε. Διότι τὸ καθήκον ἐνὸς πολιτικοῦ ἡγέτου εἶναι νὰ προβλέπῃ κάθε κίνδυνον καὶ νὰ παρεμβαίῃ εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν, νὰ μὴ περιμένῃ δε τας παραμονάς τῆς ἐκρήξεως ἐνὸς κινδύνου. Ἐσῶσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν κομμουνισμόν καὶ παρέσχε

Ο Γκαίμπελς στους Δελφοὺς (Σεπτέμβριος 1936).
καὶ εἰς τὴν ἐπίλοιπον Ἑυρώπην μιάν ὑπηρεσίαν. Ἀν ἡ Ἰσπανία εἶχε πρὸς διειτίας ἕναν Μεταξά, δὲν θα εἶχε φθάσει εἰς τὴν σημερινὴν καταστροφὴν, δὲν θα εἶχαν ἐξολοθρευθῆ ἂν ἀναντικατάστατοι ἀξίαι τῆς, τὰ θαύματα τῆς τέχνης θα ὑπῆρχαν ἀκόμη...».

Στὴν ἐρώτηση τοῦ διευθυντῆ τῆς «Βραδυνῆς» ἀν ὁ κομμουνιστικὸς κίνδυνος στὴν Ἑλλάδα ἦταν ὄντως ὑπαρκτός, ὁ Γκαίμπελς ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν: «Ἐἶχα περὶ τούτου τας πληροφορίες μου. Σήμερα δε, ἀφοῦ ὠμίλησα σχετικῶς με διάφορους παράγοντας ἐδῶ, εἶμαι ἀκόμη περισσότερο πεπεισμένος ὅτι αἱ πληροφορίες μου ἦσαν ἀκριβεῖς. Ὅλα τὰ σημεῖα ἦσαν ἐκδηλα, κατὰ τὴν γνωστὴν συνταγὴν τῶν κομμουνιστῶν: Πολεμικὴ του Τύπου, ἀπόρριψις ὅλων τῶν εὐεργετικῶν μέτρων τοῦ κράτους ὑπὲρ τῆς ἐργατικῆς τάξεως, υποβολὴ ἀξιόματων διὰ τὰ ὁποῖα ὑπῆρχεν ἐκ τῶν προτέρων ἡ βεβαιότης ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνονιν δεκατὶ συνεχεῖς ἀπεργίαι καὶ προπαρασκευὴ μίας γενικῆς ἀπεργίας με ὅλα τὰ σχετικὰ τῆς ἐπακόλουθα. Ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν ὀλίγοι εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχαν μόλις 15 βουλευτὰς εἰς τὴν Βουλὴν δὲν ἔχει καμμίαν σημα-

ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΘΑΥΜΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ

Ο Νικόλας Κουλαπίδης από τον Βόλο ανήκε στον μακρύ κατάλογο των Ελλήνων εθνικοσοσιαλιστών που υπηρέτησαν το Γ Ράιχ με συνέπεια και φανατισμό. Σε μια έκδοση που κυκλοφόρησε με φροντίδα της Γερμανικής Πρεσβείας, λίγο πριν από τον πόλεμο, έγραφε για τον Γιόζεφ Γκaiμπελς:

«Δρ ΙΩΣΗΦ ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ

Υπουργός της Προπαγάνδας και της διαφωτίσεως του λαού.

ΟδρΓκaiμπελς είναι ο «κήρυξ» του Χίτλερ. Ας μην ξεχνάει η επωνυμία αυτή διό τον Υπουργόν της Προπαγάνδας του Ράιχ. Η άφθαστος ευφράδεια του Γκaiμπελς, διά της οποίας συναρπάζει και μαγεύει τα πλήθη, τον έκαναν να φέρη δικαίως τον τίτλο αυτόν. Ο Γκaiμπελς εχρησιμοποίησεν επαξίως το θείον αυτό δώρον, τον λόγον, διό την εξάπλωσιν του Εθνικοσοσιαλισμού. Και το επέτυχε πλήρως. Οι λόγοι τους οποίους εκφωνεί χαρακτηρίζονται από την επαγωγότητα του ύφους και την γλαφυρότητα του λεκτικού του. Γνωρίζει να συναρπάζει τα πλήθη, ομιλεί προς την ψυχήν των. Εκείνοι οι οποίοι τον ακούουν κρέμονται κυριολεκτικώς από τα χείλη του και έχουν ένα μύχιον πόθον, να τον ίδουσαν να συνέχισιν.

Διά τον δρα Γκaiμπελς έγραψα επανειλημένως εις προγενέστερα άρθρα μου εις τα ελληνικός εφημερίδας, ως και εις τα τελευταίως εκδοθέντα βιβλία μου. Η προσωπικότητος του Γκaiμπελς κατέκτησε τον Χίτλερ, ο οποίος ίδρυσε χάριν αυτού το υπουργείον της Προπαγάνδας. Και ο Γκaiμπελς, αναλαμβάνων το υπουργείον αυτό, έθεσεν όλην του την προσωπικότητα εις την υπηρεσίαν της διαφωτίσεως του γερμανικού λαού. Επέδειξε θαύματα δραστηριότητος, αντοχής και ενεργείας. Ετρεξε παντού, από τα μεγαλύτερα κέντρα της Γερμανίας, μέχρι των μικρότερων χωρίων, προπαγανδίζων, διαφωτίζων, νουθετών, συμβουλευών. Αψηφών τας κακοκαίριαις, την βροχήν, τας χιόνιας, ένα μόνον σκοπό είχε: να φέρη εις πέρας το έργον του.

Η απαραίτητος διά την ιδέαν του Εθνικοσοσιαλισμού διαφώτισις του γερμανικού λαού εύρεν εν τω προσώπω του Γκaiμπελς τον απόστολόν της. Και η διαφώτισις αυτή έφερε τα αποτελέσματα της, εις τοιούτον βαθμό, ώστε χάρις εις τον Γκaiμπελς, ο γερμανικός λαός ολόκληρος να είναι ηνωμένος εις μίαν μάζαν, συσπειρωμένος γύρω από την ιδέαν του Εθνικοσοσιαλισμού.

Ο δρ Γκaiμπελς, υιός ενός δημοδιδασκάλου, εγεννήθη το 1897εις την πόλιν Ράιτ του Ρήνου. Από μικρός ήδη εξέπληξε τους καθηγητάς του, διά την ευφυίαν του. Ητο χαρακτηριστική η αγάπη του προς την ρητορικήν, διά τον σκοπόν δε αυτόν ενέκυψεν εις την Λατινικήν γλώσσαν, διό να δυνηθή να μελετήση τους Ρωμαίους ρήτορας. Ο Γκaiμπελς αναγινώσκων και μελετών τους μεγάλους ομιλητάς της αρχαιότητος, συνήγαγε το συμπέρασμα,

ότι περισσότερον από το βιβλίον, περισσότερον από την εφημερίδα, ο «λόγος» δύναται να επηρεάση τα πλήθη. Και από αυτό το συμπέρασμα ορμώνμενος, ο Γκaiμπελς έκαμε τον λόγον ως το ισχυρότερον όπλον του.

Κατά την εποχήν του Μεγάλου Πολέμου ο δρ Γκaiμπελς ήτο ακόμη έφηβος. Αλλα ήδη εις την ψυχήν του εφήβου αυτού έσχε τεράστιαν επίδρασιν η αυταπάνησις των Γερμανών, προκειμένου να εξυπηρετήσουν το μεγαλείον της χώρας. Και η νοοτροπία αυτή του γερμανικού λαού τον έκαμε να αντιληφθή ότι ο Γερμανός είναι πατριώτης πρωτίστως, δυνάμενος να θυσιάση τα πάντα χάριν της ιδέας της Πατρίδος.

Παρά την δυσχερή οικονομικήν κατάστασιν της οικογενείας του -είπομεν ότι ο πατήρ του ήτο απλούς διδάσκαλος και ημείβετο με γλίσχρον μισθόν - ο Γκaiμπελς εφοίτησεν εις το Πανεπιστήμιον της Βιέννης, όπου εσπούδασε φιλοσοφίαν και ιστορίαν των τεχνών.

Το 1918, το έτος της καταστροφής, έβλεπε να καταρρέουν όλα τα ιδανικά του γερμανικού λαού και να συσσωρεύωνται τα ερείπια επί της πατρίδος του. Με την πικρίαν εις την ψυχήν συνέχισε τας σπουδός του. Εις τας εξετάσεις εις το Πανεπιστήμιον της Χαϊδελβέργης ηρίστευσε, λαβών και τον τίτλον του δόκτορος.

Μέσα εις την αβεβαιότητα, η οποία επεκράτει τότε εν Γερμανία, ο Χίτλερ μίαν ημέραν ακούει εις μίαν συγκέντρωσιν, ένα άνθρωπον, ο οποίος προσπαθεί να έμπνευση εις τους παρευρισκόμενους το θάρρος και να τους κάμη να επανακτήσουν την υπερηφάνειαν και την πεποίθησιν προς τα υψηλά πεπρωμένα της γερμανικής πατρίδος. Ο Γκaiμπελς κατανοεί ορμεμφύτως ότι ο άνθρωπος αυτός θα είναι μίαν ημέραν εκείνος ο οποίος θα σώση τη Γερμανίαν. Και σπεύδει να τον ακολουθήσει εις τας ιδέας του και να εγκλωπώη τον Εθνικοσοσιαλισμόν, γενόμενος ένθερμος απόστολος αυτού.

Από τότε, στενώτατα εργαζόμενος με τον Χίτλερ, ο οποίος τον περιβάλλει με την αμέριστον εμπιστοσύνην του, ο δρ Γκaiμπελς κατέστη εις από τους κυριώτερους στυλοβάτας του Εθνικοσοσιαλισμού. Εργάζεται διά τον Εθνικοσοσιαλισμόν και το γερμανικόν έθνος, ευλόγως δε δικαιούται της εμπιστοσύνης του, διότι υπήρξε, είναι και θα είναι εις από τους πρωτεργάτας του μεγαλείου της Γερμανίας.

Και μια χαρακτηριστική λεπτομέρεια: Ο Γκaiμπελς κατώρθωσε, χάρις εις την αδιόκοπον εργασίαν του, να εκκαθάριση το Βερολίνον, την εστίαν του κομμουνισμού, από τους κομμουνιστάς και να την καταστήση ανταξίαν πρωτεύουσας του γερμανικού έθνους».

αίαν, δεδομένου ότι ένας αποφασισμένος κομμουνιστής αξίζει δέκα αναποφασιστούς αστούς. Η βιαιότης και η αποφασιστικότης υπερισχύουν πάντοτε, όχι ο αριθμός. Αυτά τα γνωρίζομεν ημείς εις την Γερμανίαν από καιρού.

• Πώς βλέπετε την εν Ισπανία κατάστασιν;
- Εις το τέλος θα νικήσουν οι Λευκοί. Πόσον όμως αίμα θα χυθή ακόμη, πόση δυστυχία θα επέλθῃ, πόσαι αξίαι θα καταστραφούν εισέτι, χάρις εις τα Σοβιέτ! Διότι πρέπει να γνωρίζετε ότι η Ρωσία κάμνει ιμπεριαλιστικήν πολιτικήν πλέον έντονον τώρα παρά ποτέ, πα-

ρασκευάζουσα την επανάστασιν όλης της υφθλιού. Μεταξύ του Κρεμλίμου αφ' ενός, τον οποίον τόσας καταστροφάς έργων πολιτισμού εδημιούργησε γύρω του, και της Ακροπόλεως αφ' ετέρου, ανοίγεται ένα τεράστιον χάος που δεν μπορεί να γεφυρωθή ποτέ. Οτι γίνεται εις το εσωτερικόν της Ρωσίας δεν μας ενδιαφέρει. Αλλά η Ρωσία δεν πρέπει να σκεφθή ν' αποπειραθή να μας δηλητηριάση, ή να μας επιτεθεί, διότι θα κτυπήσῃ επάνω εις ένα ακλόνητον τείχος. Δεν θα της επιτρέψωμεν να διατάραξη την παγκόσμιον ειρήνην, η οποία διασφαλίζεται διά του γεγονότος ότι ημείς έχο-

μεν τόσο προχωρήσει, ώστε να μη φοβούμεθα πλέον μίαν επίθεση κατά της χώρας μας. Πράγματι, δε, η μέχρι τότε αδυναμία της Γερμανίας απέτειλε έναν κίνδυνον διά την ειρήνην. Διότι καθέναν εκέκπετο ότι ίσως κάποτε θα ήτο εις θέσιν να εκμεταλλευθή την αδυναμίαν μας εκείνην. Ο κόσμος κατενόησεν επί τέλους ότι μόνο η δική μας ισχύς θέτει φραγμόν εις τον εκ του κομμουνιστικού κίνδυνου. Διότι σήμερα δεν πρόκειται πλέον διά τα καθ' έκαστον κράτη αλλά διά δύο κατά βάσιν διαφέροντες αλληλων και αντιπεθεμένους τον ένα προς τον άλλον κόσμους, από τους οποίους ο πρώτος σημαίνει πολιτισμόν, ο δε δεύτερος αφανισμόν κάθε πολιτισμού. Ο κ. Μεταξάς επροστάτευσε την Ελλάδα από τον κίνδυνο να πασσαυρηθή εις το στρατόπεδον του δευτέρου αυτού κόσμου.

- Και αι εντυπώσεις διά την Ελλάδαν και τους Έλληνας;

· Είμαι ενθουσιασμένος. Εγνώριζα βεβαίως εκ των μελετών μου ότι θα έβλεπα εις την χάραν σας. Αλλά ποτέ δεν ημπορούσα να φαντασθώ ότι τα πράγματα αυτά θα μου έκαιμαν τόσον τεραστίαν εντύπωσιν, η οποία μερικός φοράς με συνεκλόνησε μέχρι βάθους. Οσο διά τον ελληνικόν λαόν, είναι τόσο απλός, τόσο ανοικτόκαρδος, τόσο φιλόξενος, ώστε δεν ημπορεί κανείς παρά να τον αγαπήση. Είμαι εις θέσιν, ως υπουργός της Προπαγάνδας, να διακρίνω τον ειλικρινή από τον "παρσασκευασμένον" ενθουσιασμόν. Δύναμαι, δε, να διαβεβαιώσω ότι παντού, μέχρι και του τελευταίου ελληνικού χωριού, ήτο απολύτως ειλικρινής η ενθουσιώδης υποδοχή που μου έγινε και η οποία δεν απαιτείτο μόνον προς την Γερμανίαν γενικώς, αλλά κατά ένα μέγα μέρος και προς το σημερινό καθεστώς. Γνωρίζει άραγε και ο τελευταίος Έλλην χωρικός πόσον ημείς οι Γερμανοί ήμεθα από νεαρός ηλικίας εμπιστευόμενοι από τον ελληνικόν πολιτισμόν και γεμάτοι θαυμασμόν προς την ελληνικήν αρχαιότητα.

Η ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΣΟΥΔΗΤΙΑΣ

Τον Σεπτέμβριο του 1938 ο Χίτλερ είχε αποφασίσει να πραγματοποιήσει το αποφασιστικό βήμα για την ισχυροποίηση της Γερμανίας. Οι Σουδήτες, στα βόρεια σύνορα της Τσεχοσλοβακίας, επιθυμούσαν την ένωση τους με το Ράιχ και δεν είχαν καμιά προσπάθεια να το κρύψουν. Οπλισμένες ομάδες Σουδητών ενεργούσαν επιδρομές στις τσεχοσλοβακικές μεθριοτικές θέσεις σχεδόν κάθε νύκτα, ενώ ο αρχηγός τους, Κόνραντ Χέντλαϊν, ζητούσε από το Βερολίνο κάθε δυνατή βοήθεια. Κάτω από την πίεση της διεθνούς κοινής γνώμης πραγματοποιήθηκε στο Μόναχο, στις 29 Σεπτεμβρίου, η ιστορική συνδιάσκεψη των τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων της Ευρώπης (Αγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας). Οι τέσσερις ηγέτες της «γηνναίας ηπείρου» θα αποφάσισαν το μέλλον της Τσεχοσλοβακίας. Καθώς ο Χίτλερ συνόδευε τον Μουσολίνι, είπε γελώντας δυνατά: «Εμείς οι δύο επαναστάτες καταφέραμε να τραβήξουμε τα αυτιά της Ευρώπης, ο ένας μετά τον άλλο». Ο κόσμος κρατούσε την αναπνοή του. «Ο Φύρερ», έγρα-

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΣ ΤΗΝ ΟΥΡΟΥΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΣΤΑΔΙΟΝ
ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΓΚΑΪΜΠΕΛΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ κ. ΜΕΤΑΞΑΣ
ΗΡΧΙΣΑΝ ΧΘΕΣ ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ
Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΙΑΝ

ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΤΗΣ ΣΥΣΥΝΕΤΗΣ

...και η Ελλάδα κέρηται να...
...και η Ελλάδα κέρηται να...
...και η Ελλάδα κέρηται να...
...και η Ελλάδα κέρηται να...

φε ο Γκαίμπελς, «πίστευει στην αποστολή του με τη γιοιούριά υπονόβατ. Ούτε μια στιγμή δεν τρέμει το χέρι του. Μετα μεγάλη ιδιοφυία ανάμεσα μας».

Μέχρι το απόγευμα της 29ης Σεπτεμβρίου η απόφαση για τη διάλυση της Τσεχοσλοβακίας είχε ληφθεί. Οπως γράφει ο αναθεωρητής ιστορικός Ντέιβιντ Ιρβιν-κ «το μόνο αγκάδι ήταν η πεισματική απαίτηση του Χίτλερ να εκκενώσουν τις περιοχές αυτές από τους Τσέχους αμέσως και η εξίσου πεισματική υπεράσπιση από τον Τσάμπερλαϊν των τσεχικών δέσεων». Ο Χίτλερ ήταν εκνευρισμένος με το πείσμα του Βρετανού πρωθυπουργού: «Ο Νταλαντιέ πάλι... Ε, αυτός είναι ένας δικηγόρος που βλέπει τα πράγματα όπως είναι και βγάζει τα ανάλογα συμπεράσματα. Αυτός ο Τσάμπερλαϊν, ωστόσο, παζαρεύει το κάθε χωριουδάκι με μικροσυμφέρον μπακάλη, και μάλιστα χειρότερα από όσο θα το έκαναν οι Τσέχοι! Τι έχει να χάσει αυτός από τη Βοημία; Και τι να κάνει με αυτόν». Το επόμενο πρωί, όταν γνωστοποιήθηκαν οι λεπτομέρειες της συμφωνίας, ο κόσμος ανάσασε. Ο κίνδυνος του πολέμου είχε εξαλειφθεί οριστικά. Τουλάχιστον έτσι πίστευαν οι περισσό-

Ο ελληνικός Τύπος έδωσε μεγάλη δημοσιότητα στην επίσκεψη του Γκαίμπελς στην Ελλάδα (Σεπτέμβριος 1936).

Μετά την απορρόφηση της Τσεχίας, τον Μάρτιο του 1939, Γερμανοί αφαιρούν το τσεχικό εθνικό έμβλημα από τα σύνορα με τη Σουδητία.

Ανδρες της Leibstandarte στη Σουδητία.

τεροϊότε. Ανακουφισμένοι ο Γκαίμπελς σημείωνε στο ημερολόγιο του την 1η Οκτωβρίου: «... Χθες, η παγκόσμια κοινή γνώμη μεταβλήθηκε ολοκληρωτικά. Η μεγάλη κρίση πέρασε και αναπνεύσαμε όλοι μας. Είναι ένα όμορφο συναίσθημα. Η λέξη "ειρήνη" είναι στα χείλη όλων. Το πρεστίτζ της Γερμανίας αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Είμαστε μια μεγάλη δύναμη. Αυτό σημαίνει τώρα: εξοπλισμοί, εξοπλισμοί, εξοπλισμοί!

Ήταν μια νίκη των πιέσεων, των νευρών και του Τύπου. Ο Χάνκε μού παρέδωσε μια ολοκληρωμένη έκθεση από τη Συμφωνία του Μονάχου. Ο Μουσολίνι έκανε εξαιρετική δουλειά για μας. Οι Γάλλοι ήταν επίσης υπεύθυνοι. Οι πιο αντιδραστικοί απ' όλους ήταν πάλι οι Άγγλοι... Οι λαοί είναι χαρούμενοι που ο κίνδυνος του πολέμου πέρασε...». Τρεις εβδομάδες αργότερα, στις 21 Οκτωβρίου 1938, στο Μπερχτεσγκάντεν, παίχθηκε το σκηνικό μιας δεύτερης σημαντικής παράστασης. Η Μάγδα Γκαίμπελς, η γοητευτική ξανθιά σύζυγος του υπουργού Προπαγάνδας, ενημέρωσε τον Χίτλερ για τις απιστίες του συζύγου της. Επί δύο χρόνια ο μικρόσωμος Γιόζεφ διατηρούσε έναν παράνομο δεσμό με την Τσέχα ηθοποιό Λίντα Μπαάρβα. Ολόκληρη η Γερμανία γνώριζε τα «νυχτοπερπατήματα». Η Μάγδα ήταν αποφασισμένη να χωρίσει, ο Χίτλερ όμως την έπεισε να κάνει υπομονή μερικούς μήνες ακόμη, πριν προβεί σε κάποια κίνηση. Η Μάγδα τον άκουσε κι έσωσε τον γάμο της.

Τον Μάρτιο του 1939 ήταν όλα έτοιμα για το επόμε-

νο κτύπημα. Το μεσημέρι της 14ης Μαρτίου ο Κάιτελ ανέφερε στον Χίτλερ ότι η Wehrmacht είχε ήδη αναπτυχθεί κοντά στα τσεχικά σύνορα.

Ο Γκαίμπελς συζήτησε με τον Χίτλερ το ιδρυτικό θέσπισμα του νέου κράτους «Βοημίας και Μοραβίας». Η ονομασία «Τσεχοσλοβακία» θα έπαυε να υφίσταται. Με τη σειρά του ο Γκαίμπελς θα προέβαλλε την ιστορική διεκδίκηση της Γερμανίας σχετικά με αυτές τις επαρχίες. Σημείωνε στο ημερολόγιο του: «Θα αναφερόμαστε στη Βοημία και τη Μοράβια, ως αρχαίες γερμανικές περιοχές».

Το βράδυ της 14ης Μαρτίου 1939 ο πρόεδρος Χάχα έφτασε σιδηροδρομικώς στο Βερολίνο. Γύρω στις 11 μ.μ. ο Τσέχος πρόεδρος οδηγήθηκε στην καγκελαρία. Ο Γκαίμπελς σημείωνε: «Ο Φύρερ τους υποχρέωσε να περιμένουν μέχρι τα μεσάνυχτα... Αργά και σίγουρα, για να τους εξουθενώσει. Αυτό έκαναν κι εκείνοι σε εμάς, στις Βερσαλλίες. Οι δοκιμασμένες κι αποδεδειγμένες μέθοδοι πολιτικής τακτικής».

Ο Χίτλερ διέταξε να βγουν όλοι έξω, εκτός από τους Ρίμπεντροπ και Χέβελ (εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών στην καγκελαρία), ο οποίος και κράτησε γραπτές σημειώσεις των συζητήσεων τους. Λίγο πριν από τις 4 το πρωί ο Χάχα υπέκυψε στις αξιώσεις του Χίτλερ και υπέγραψε τρεμάμενος το έγγραφο παραχώρησης της Τσεχοσλοβακίας στο Ράιχ. Για τον Χίτλερ ήταν η πιο «θαυμάσια ημέρα» της ζωής του, όπως διηγήθηκε στις γραμματείς του.

«Σήμερα πραγματοποιήσα κάτι που άλλοι αγωνίζονταν μάταια για αιώνες να το πετύχουν. Η Βοημία κι η Μοράβια ανήκουν και πάλι στο Ράιχ. Θα περάσω στην Ιστορία ως ο σπουδαιότερος Γερμανός όλων των εποχών!», είπε.

Η αναμενόμενη αντίδραση από το Λονδίνο δεν ήρθε ποτέ. Παρόλο που η βρετανική κοινή γνώμη είδε αρνητικά την προσάρτηση της Τσεχοσλοβακίας στο γερμανικό Ράιχ, ο Τσάμπερλαϊν καθυσάχασε τον Χίτλερ, μέσω τρίτων, ότι κατανοούσε αρκετά αυτή την κίνηση της Γερμανίας, παρόλο που δεν μπορούσε να δηλώσει δημόσια κάτι τέτοιο, γιατί θα βρισκόταν εκτεθειμένος απέναντι σε ασυγκράτητες επιθέσεις από την κλίκα του Τσώρτσιλ. Λίγο αργότερα, στις 16 Μαρτίου, ο Γκαίμπελς κυκλοφόρησε ένα εμπιστευτικό διάταγμα στον γερμανικό Τύπο: «Δεν είναι επιθυμητή η χρήση του όρου *Grossdeutsches Reich* (το κράτος της Μεγάλης Γερμανίας). Ο όρος αυτός επιφυλάσσεται γι' αργότερα».

ΤΟ ΕΒΡΑΪΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η «ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΚΡΥΣΤΑΛΛΩΝ»

Στις 7 Νοεμβρίου 1938 ένας δεκαεπτάχρονος Εβραίος, ο Χέρσελ Γκρόνσπαν, πυροβόλησε τον Γερμανό πρόξενο στο Παρίσι, Ερνστ Φον Ραθ. Ο Χίτλερ στην αρχή έμεινε ψύχραιμος. Δεν ανέφερε καθόλου το συμβάν στις ομιλίες του κατά τις δύο επόμενες ημέρες. Το βράδυ της 9ης Νοεμβρίου ο Γερμανός καγκελά-

ριος βρισκόταν στο διαμέρισμα του, στην οδό Πρινζρέτζεντεν του Μονάχου, όταν έφτασε η είδηση ότι ο πρόξενος Φον Ραθ είχε πεθάνει από το τραύμα που του προξένησε ο πυροβολισμός. Σύμφωνα με τον Γκαίμπελς, ο ίδιος είπε στον Χίτλερ ότι είχαν σημειωθεί αυθόρμητες αντιεβραϊκές διαδηλώσεις σε δύο επαρχίες.

Στο ημερολόγιό του, στις 10 Νοεμβρίου 1938, αναφέρει: «Χθες, ο Χέλντορφ (α.σ.: αστυνομικός διευθυντής Βερολίνου) αφόπλισε ολοκληρωτικά τους Εβραίους στο Βερολίνο... Η Μόσχα κηρύσσει εκ νέου την παγκόσμια επανάσταση. Κάτω από τη σημαία του "μεγάλου και σοφού παγκόσμιου στρατάρχη" Στάλιν... Στο Κάσελ και το Ντεσάου πραγματοποιούνται μεγάλες διαδηλώσεις κατά των Εβραίων, εμπρησμοί συναγωγών και καταστροφές καταστημάτων. Το απόγευμα αναγγέλθηκε ο θάνατος του Γερμανού διπλωμάτη. Όπως θέλουν λοιπόν. Πηγαίνω στις γιορτές του κόμματος στο παλιό δημαρχείο. Πρωτοφανής δραστηριότητα. Ενημέρωσα τον Φύρερ για την υπόθεση. Αποφάσισε: "Αφήστε τις διαδηλώσεις να συνεχιστούν. Κρατήστε μακριά την Αστυνομία. Οι Εβραίοι πρέπει να πάρουν μια γεύση του θυμού της κοινής γνώμης, έτσι για αλλαγή. Ετσι είναι το σωστό. Δίνω τις κατάλληλες οδηγίες στην Αστυνομία και στο κόμμα". Το βράδυ της ίδιας ημέρας ο υπουργός Προπαγάνδας μίλησε σε μια συγκέντρωση αξιωματούχων του κόμματος στο παλιό δημαρχείο του Μονάχου. Ο υπουργός είπε στους ακροατές του ότι θα μπορούσαν να οργανωθούν κι άλλες

Ένας άνδρας των SA και ένας των SS επικολλούν έκκληση για εμπορικό αποκλεισμό των εβραϊκών καταστημάτων.

τεράστιες διαδηλώσεις, παρόλο που το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα δεν έπρεπε να φαίνεται ως υπεύθυνο. Ωστόσο από το ημερολόγιο του διαφαίνεται ο ηγετικός ρόλος στη διοργάνωση των διαδηλώσεων: «Μερικοί περιφερειακοί διοικητές φέρνουν αντιρρήσεις. Αλλά τους κρατά όλους ενωμένους. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε να περάσει ατιμώρητη αυτή η δειλή δολοφονία. Ας αφήσουμε τα πράγματα να ακολουθήσουν τον δρόμο τους. Τα Τάγματα Εφόδου "Χίτλερ" ξεκινούν για το Μόναχο. Και τα γεγονότα ξεσπούν αμέσως. Μια συναγωγή διαλύεται και γίνεται συντρίμια. Προσπαθώ να τη σώσω από τη φωτιά, αλλά αποτυγχάνω». Και συνεχίζει: «Πηγαίνω στο στρατηγείο του Γκάι με τον Βάγκνερ. Τώρα κυκλοφορώ μια λεπτομερή εγκύκλιο που καθορίζει τι πρέπει να γίνει και τι όχι. Ο Βάγκνερ κλονίζεται και τρέμει για τα καταστήματα των Εβραίων (του Μονάχου). Κανείς δεν θα με εμποδίσει. Στο μεταξύ, τα Τάγματα Εφόδου συνεχίζουν να κάνουν τη δουλειά τους. Και χωρίς ημίμετρα. Διατάζω τον Βάχτερ (διευθυντή του γραφείου Προπαγάνδας) στο Βερολίνο να φροντίσει ώστε η συναγωγή της Strasse Fasanen να καταστραφεί».

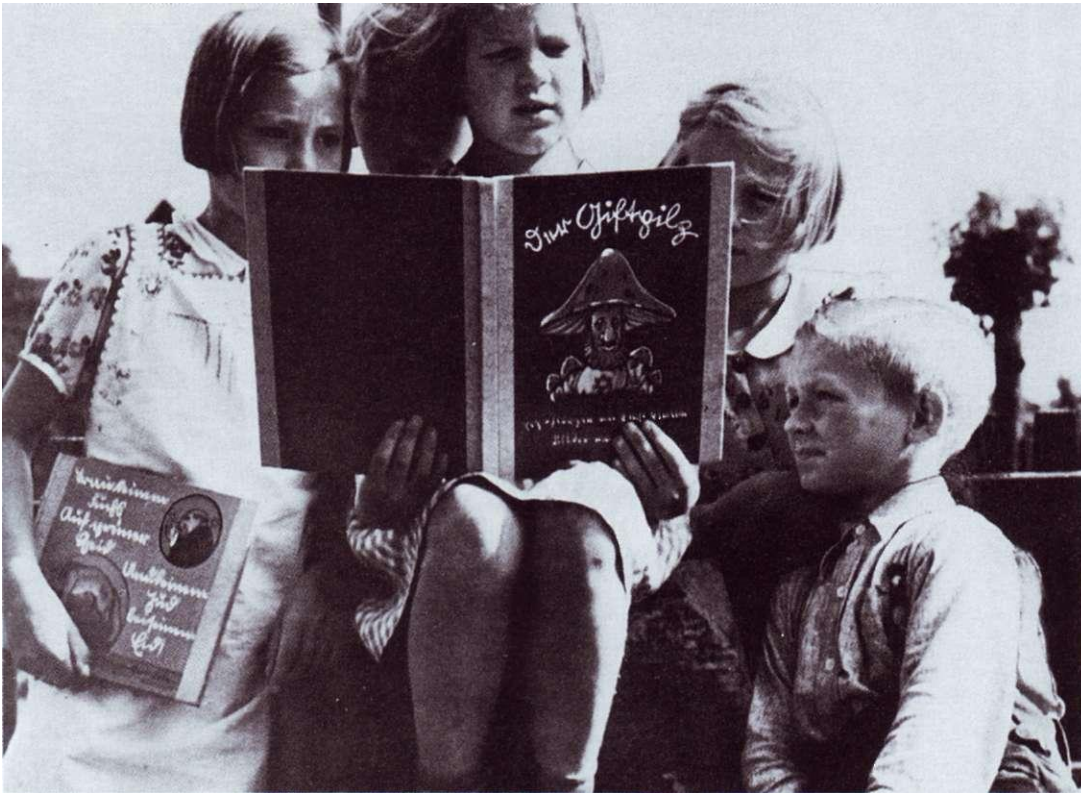
Οι ευθύνες του Γκαίμπελς, λοιπόν, είναι ξεκάθαρες. Μια μεταγενέστερη έκθεση δράσης από τον αρχηγό της Ομάδας SA Nordmark ανέφερε: «Γύρω στις 10 μ.μ. της 9ης Νοεμβρίου η επιχείρηση ανατέθηκε σε έναν αριθμό από περιφερειακούς διοικητές που συγκεντρώθηκαν στο ξενοδοχείο "(Schottenhammel)" του Μονάχου από ένα ανώνυμο τηλεγράφημα το οποίο προήλθε από το διευθυντήριο του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος. Προσέφερα τότε εθελοντικά τις υπηρεσίες της Ομάδας μου SA Nordmark στον περιφερειακό διοικητή (του Σλέσβιχ Χολστάιν), Χίνριχ Λότσε. Γύρω στις 10.30 μ.μ. τηλεφώνησε στον αρχηγό του επιτελείου του στο Κίελο: "Ένας Εβραίός πυροβόλησε κι ένας Γερμανός διπλωμάτης σκοτώθηκε. Υπάρχει πληθώρα τόπων εκκλησιασμού τους στο Φρίντριχσαντ, στο Κίελο και στο Λούμπεκ, κι αυτοί οι άνθρωποι εξακολουθούν να έχουν εμπορικά καταστήματα ανάμεσα μας. Δεν χρειαζόμαστε ούτε το ένα ούτε το άλλο. Δεν πρέπει να

υπάρξουν λεηλασίες, ούτε χειροδικίες. Οι ξένοι Εβραίοι δεν πρέπει να παρενοχληθούν. Αν υπάρξει όμως αντίσταση, χρησιμοποιήστε στα όπλα σας. Η όλη επιχείρηση πρέπει να γίνει με πολιτικά και να τελειώσει μέχρι τις 5π.μ.».

Γύρω στα μεσάνυχτα ο Χίτλερ ετοιμαζόταν να φύγει από το διαμέρισμά του για τη θεαματική τελετή ορκωμοσίας των SS. Ο Χίμλερ, φυσικά, ήταν μαζί του. Ο αρχηγός του επιτελείου του Χίμλερ, Καρλ Βολφ, έφτασε μ' ένα οργισμένο μήνυμα του Χάιντριχ, που βρισκόταν στο ξενοδοχείο «Τέσσερις Εποχές» («Vier Jahreszeiten»). Το τοπικό στρατηγείο της Gestapo είχε μόλις τηλεφωνήσει, αναφέροντας ότι το περιφερειακό γραφείο Προπαγάνδας του Γκαίμπελς είχε οργανώσει αντιεβραϊκές διαδηλώσεις και είχε διατάξει την Αστυνομία -του Χίμλερ- να μην παρέμβει. Ο Χίμλερ στράφηκε τότε στον Χίτλερ για οδηγίες και εκείνος απάντησε ότι η Gestapo όφειλε να προστατεύσει τη ζωή και τις περιουσίες των Εβραίων. Ο Χίμλερ κατάλαβε πως ο καγκελάριος αγνοούσε ότι υποκινητής των διαδηλώσεων και των εμπρησμών ήταν ο Γκαίμπελς. Στο μεταξύ άρχισαν να φτάνουν αναφορές ότι νέοι εμπρησμοί είχαν ξεσπάσει, ενώ εβραϊκά καταστήματα λεηλατούνταν σε ολόκληρο το Μόναχο. Ανήσυχος ο Χίτλερ διέταξε τον αρχηγό της Αστυνομίας της πόλης, Φρήντριχ Καρλ Φον Εμπερσταϊν, να αποκαταστήσει την τάξη αμέσως και να σταματήσουν οι εμπρησμοί και οι λεηλασίες. Λίγο πριν από τις 3 τα ξημερώματα έφθασε ένα τέλεξ από τον υπαρχηγό του Χίτλερ, Ρούντολφ Ες, σε όλους τους περιφερειακούς διοικητές ως κομματική διαταγή Νο 174, απαγορεύοντας τους εμπρησμούς: «Σύμφωνα με επίγουσα διαταγή που κυκλοφόρησε άνωθεν, δεν πρέπει να υπάρξουν εμπρησμοί ή ότι άλλο παρόμοιο, κάτω από οποιοδήποτε περιστάσεις εναντίον εβραϊκών επιχειρήσεων». Στις 3.45 π.μ. η Gestapo του Βερολίνου επανέλαβε αυτή την απαγόρευση. Ο Γκαίμπελς ένιωσε τον κλοιό να σφίγγει. Ο Ρίμπεντροπ στο Υπουργείο Εξωτερικών ζήτησε την παραδειγματική τιμωρία του ανυπάκουου υπουργού και ο Γκαίρινγκ διαμαρτυρήθηκε ότι οι γερμανικές ασφαλιστικές εταιρίες θα έπρεπε να πληρώσουν αποζημιώσεις στους Εβραίους. Παρ' όλα τα έκτροπα, όμως, και τους 91 Εβραίους που δολοφονήθηκαν εκείνη τη νύχτα, ο Χίτλερ αρνήθηκε να απαλλαγεί από τον Γκαίμπελς. Ο τελευταίος κατάφερε να τον πείσει ότι το πογκρόμ αυτό θα έδειχνε στον διεθνή Εβραϊσμό πως οι Γερμανοί που έμεναν στο εξωτερικό δεν ήταν εύκολη λεία για τους Εβραίους δολοφόνους. «Αυτός ο ένας νεκρός στοιχισε στους Εβραίους ακριβά», καυχόταν ο Γκαίμπελς. «Οι αγαπημένοι μας Εβραίοι θα το καλοσκεφτούν στο μέλλον, πριν τολμήσουν να πυροβολήσουν έτσι απλά Γερμανούς διπλωμάτες». Στις 13 Νοεμβρίου έκανε τον απολογισμό του: «Σ' ολόκληρη τη χώρα επικρατεί απόλυτη ησυχία. Εδώσα οδηγίες να απαγορευτεί η είσοδος των Εβραίων σε όλους τους κινηματογράφους και στα θέατρα. Είναι αναγκαίο και εξυπηρετεί τους στόχους μας. Οι εξηγήσεις μου στον διεθνή Τύπο βρήκαν μεγάλη απήχηση στην παγκόσμια κοινή γνώμη... 190 συναγωγές πυρπολήθηκαν και καταστράφηκαν».

Ο Γκαίμπελς με τον προσωπικό του γραμματέα, Καρλ Χάνκε. Ο Χάνκε προς το τέλος του πολέμου ανέλαβε τη θέση του περιφερειακού διοικητή στο πολιορκημένο από τους Σοβιετικούς Μπρεσλάου.

Παιδιά του Δημοτικού διαβάζουν ένα αντιεβραϊκό βιβλίο, το «Δηλητηριώδες Μανιτάρι», που περιγράφει την «παρασιτική φύση των Εβραίων».

Τις επόμενες ημέρες ο Χίτλερ θα ανανέωνε την εμπιστοσύνη του στον Γκαίμπελς. Ορισμένοι ιστορικοί ισχυρίζονται ότι οι εθνικοσοσιαλιστές είχαν πέσει στην παγίδα των «σιωνιστών». Οι αξιωματούχοι της Χαγκάνα (μυστική σιωνιστική οργάνωση), με τους οποίους διαπραγματεύτηκε ο Αντολφ Αϊχμαν, ειδικός διαπραγματευτής των SS για θέματα ασφαλείας, στην Παλαιστίνη τον Νοέμβριο του 1937, τον άφησαν να καταλάβει ότι θα εξυπηρετούσε τα συμφέροντά τους, αν «πίεζαν» τους Εβραίους της Γερμανίας, για να «κατασκευαστεί» έτσι η μετανάστευση τους στην Παλαιστίνη. Πάντως είναι σίγουρα αξιοπερίεργο το γεγονός ότι ο δολοφόνος του Ραθ, ο δεκαεπτάχρονος Γκρύνσπαν, που ήταν ένας φτωχός πρόσφυγας, είχε τη δυνατότητα να μείνει σε ξενοδοχείο στο Παρίσι και να αγοράσει το όπλο του εγκλήματος δίνοντας 250 φράγκα. Όσο για τον δικηγόρο που τον υπερασπίστηκε, τον Μόρο Τζιαφέρι, ήταν ο καλύτερος που μπορούσε να πληρώσει η «Διεθνής Ένωση κατά του αντισημιτισμού». Τέλος, τα γραφεία της εβραϊκής αυτής οργάνωσης στο Παρίσι ήταν στην ίδια οδό όπου βρισκόταν το ξενοδοχείο του Γκρύνσπαν.

Τον Αύγουστο του 1941, μεσούντος του Β' ΠΠ, μερικοί ανώτεροι αξιωματούχοι των εθνικοσοσιαλιστών άρχισαν να ανυπομονούν για την εφαρμογή το σχεδίου εκτόπισης των Εβραίων που είχαν απομείνει στη Γερμανία. Ο Γκαίμπελς ήταν ένας από αυτούς που πρωτοστάτησαν στον βίαιο εκτοπισμό των Εβραίων του Βερολίνου στα ανατολικά. Κατά τη διάρκεια μιας σύσκεψης στο υπουργείο Προπαγάνδας, ο υφυπουργός Λέοπολντ Γκούτερερ προέβη στην παρατήρηση ότι από τους 70.000 Εβραίους του Βερολίνου μόλις 19.000 ερ-

γάζονταν. Οι υπόλοιποι, συνέχισε ο Γκούτερερ, έπρεπε να μεταφερθούν «με κάρα στη Ρωσία».

Στις 18 του ίδιου μήνα, ο Γκαίμπελς ζήτησε από τον Χίτλερ την υιοθέτηση μιας σειράς σκληρών μέτρων, που αποσκοπούσαν στον έλεγχο και στην τρομοκρατία των Εβραίων. Στη συνέχεια σημείωσε: «Δεν χρειάζεται παρά να φανταστεί κανείς τι θα έκαναν οι Εβραίοι αν μας είχαν στα χέρια τους, για να καταλάβει τι πρέπει να κάνουμε εμείς τώρα που έχουμε το πάνω χέρι... Κατάφερα να πείσω απόλυτα τον Φύρερ σχετικά με τα σχέδιά μου για το εβραϊκό ζήτημα. Συμφωνεί ότι μπορούμε να καθιερώσουμε ένα μεγάλο ορατό σήμα που θα φορούν δημόσια όλοι οι Εβραίοι του Ράιχ, έτσι ώστε να αποφύγουμε τον κίνδυνο να δράσουν με μισημοιρία και ηττοπάθεια, χωρίς να εντοπίζονται. Και στο μέλλον θα μπορούμε να εντοπίζουμε Εβραίους που δεν εργάζονται, για να τους δίνουμε μικρότερες μερίδες τροφής απ' όσο στους Γερμανούς... Επίσης ο Φύρερ συμφώνησε ότι, μόλις βρεθούν τα πρώτα μεταφορικά μέσα, οι Εβραίοι του Βερολίνου θα εκτοπισθούν προς τα ανατολικά».

Ο Γκαίμπελς θυμήθηκε επίσης την ομιλία του Χίτλερ στο Ράιχσταγκ, τον Ιανουάριο του 1939. «Ο Φύρερ έχει πειστεί πως η προφητεία που διετύπωσε τότε στο Ράιχσταγκ, -ότι αν οι Εβραίοι κατάφερναν γι' άλλη μια φορά να προκαλέσουν έναν Παγκόσμιο Πόλεμο, αυτό θα κατέληγε στην καταστροφή τους- βγαίνει αληθινή αυτές τις εβδομάδες και τους μήνες με τέτοια απράντακτη βεβαιότητα, που είναι σχεδόν μυστηριώδης. Στα ανατολικά, οι Εβραίοι θα πληρώσουν τους λογαριασμούς τους και ήδη έχουν πληρώσει μέρος του χρέους τους στη Γερμανία... Όπως και να έχει το πράγ-

Διαπόμπευση ενός μικτού ζεύγους (Εβραίου και Γερμανίδας) στο Αμβούργο από στελέχη των SS. Οι Νόμοι της Νυρεμβέργης απαγόρευσαν την επιμειξία μεταξύ Γερμανών και Εβραίων.

μα, στον μεταπολεμικό κόσμο οι Εβραίοι 9α έχουν ελάχιστους λόγους να χαίρονται».

Κι ενώ ο πόλεμος στην Ανατολή συνεχιζόταν, ο Γκαίμπελς δεν έκρυβε τα συναισθήματά του για τους Εβραίους: «6 Μαρτίου 1942. Μια μυστική έκθεση της εϋμε προσανατολίζει για την κατάσταση στην κατεχόμενη Ρωσία. Είναι πολύ πιο καταστροφική απ' ό,τι φανταζόμουν. Ο κίνδυνος των Παρτιζάνων αυξάνεται από εβδομάδα σε εβδομάδα. Οι Παρτιζάνοι ελέγχουν περιοχές στην κατεχόμενη Ρωσία και ασκούν από εκεί την τρομοκρατική τους δραστηριότητα. Ακόμη και τα εθνικιστικά κινήματα έχουν γίνει περισσότερο δραστήρια απ' ό,τι αρχικά υπολογίζαμε. Αυτό ισχύει, βέβαια, και για τα Βαλκικά κράτη, όπως και για την Ουκρανία. Οι Εβραίοι δραστηριοποιούνται παντού ως υποκινητές και σασιαστές.

Ετσι εξηγείται γιατί το πληρώνουν με τη ζωή τους. Εχω τη γνώμη ότι όσο περισσότεροι Εβραίοι εξοντωθούν κατά τη διάρκεια αυτού του πολέμου τόσο ελεγχόμενη θα είναι η κατάσταση στην Ευρώπη μετά τον πόλεμο. Εδώ δεν πρέπει να φανούμε ευαίσθητοι. Οι Εβραίοι είναι η καταστροφή της Ευρώπης πρέπει με κάποιον τρόπο να απομακρυνθούν, διαφορετικά θα

διατρέξουμε τον κίνδυνο να παραμεριστούμε εμείς από αυτούς. Η διατροφή του πληθυσμού στις κατεχόμενες ανατολικές περιοχές αποτελεί τεράστιο πρόβλημα. Πεθαίνουν χιλιάδες και δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι εκεί από πείνα, χωρίς να "κουνιέται φύλλο"».

Όσο περνούσε ο καιρός, ο Γκαίμπελς θα έπαιξε αποφασιστικότερο ρόλο στο εβραϊκό ζήτημα. Ενα μήνιο του ανέφερε: «Στην ανατολική εκστρατεία ο γερμανικός στρατός ήλθε αντιμέτωπος με την πιο σκληρή και αποκρουστική πλευρά των Εβραίων. Και αναμφίβολα, δεν πρέπει να βρουν ούτε έναν Εβραίο εδώ να τους περμένει». Από το καλοκαίρι μάλιστα του 1940 ήδη ο Γκαίμπελς είχε προετοιμάσει την ταχεία εκτόπιση των 70.000 Εβραίων του Βερολίνου στην Πολωνία. Αλλά ο πόλεμος, που χρειαζόταν όλα τα μεταφορικά μέσα του Ράιχ, αναχαίτισε τα σχέδια του. Η μεγάλη αυτή επιχείρηση δεν θα μπορούσε να αρχίσει πριν από την τελική νίκη.

Στις 27 Μαΐου 1942 η απόπειρα δολοφονίας του προτέκτορα της Βοημίας, Ράιναρντ Χάιντριχ, από Τσέχους αντιστασιακούς, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τον θανάσιμο τραυματισμό του, κατατρόμαξε τη γερμανική ηγεσία στο Βερολίνο. Ο Γκαίμπελς σημείωσε στο η-

μερολόγιό του πως ένα εβραϊκό συνέδριο στη Μόσχα έδωσε, από ραδιοφώνου, οδηγίες προς τον παγκόσμιο σιωνισμό και τους απανταχού Εβραίους να εξαπολύσουν ένα κύμα δολοφονιών επιφανών Γερμανών αξιωματούχων. Σίγουρα ο Χάιντριχ ήταν το πρώτο θύμα αυτού του ανορθόδοξου πολέμου. «Οι δολοφονίες μπορεί να αποτελέσουν κακό προηγούμενο, αν δεν δράσουμε δίχως οίκτο ενάντια τους», έγραφε ο Γκαίμπελς. Και διέταξε να συλληφθούν 500 Εβραίοι του Βερολίνου ως όμηροι. Τον Μάιο του 1942 υπήρχαν ακόμη 40.000 Εβραίοι στο Βερολίνο, οι οποίοι «δεν έχουν τίποτα περισσότερο να χάσουν».

Στις 29 Μαΐου, κατά τη διάρκεια ενός γεύματος, ο Γκαίμπελς παρακάλεσε πάλι τον Χίτλερ να επιτρέψει να εκτοπίσει όλους τους Εβραίους που είχαν απομείνει στη γερμανική πρωτεύουσα. Όπως γράφει ο Ιρβινγκ «ο Χίτλερ εξακολουθούσε ωστόσο να επιμένει στη γεωγραφική λύση που είχε κατά νου. Ενώ συμφωνούσε με τον Γκαίμπελς ότι ήταν αντιπαραγωγικό να εγκαταστήσουν «αυτό τον παραχοπιό λαό», τους Εβραίους, σε μια άγονη περιοχή όπως η Σιβηρία, που θα σκληραγωγούσε τον χαρακτήρα τους - έδειχνε να προτιμά την εγκατάστασή τους κάπου στην Κεντρική Αφρική: «Εκεί θα ζουν σε ένα κλίμα που οπωσδήποτε δεν θα τους κάνει σκληρούς και ανθεκτικούς». «Όπως και να έχει το πράγμα», κατέγραψε ο Γκαίμπελς με κάποια αδιαφορία, «σκοπός του Φύρερ είναι να απαλλάξει τελείως τη Δυτική Ευρώπη από τους Εβραίους».

Στις 23 Σεπτεμβρίου 1942 δήλωνε σε Γερμανούς δημοσιογράφους στο Βερολίνο: «Οι Εβραίοι γνώριζαν με απόλυτη σιγουριά ότι θα εκτοπίζονταν στα ανατολικά, όπου θα εγκαταλείπονταν στη θανάσιμη μοίρα τους... Μπορούν ήδη να νιώσουν την απαρέγκλιτη πορεία τους προς τη φυσική εξόντωση, επειδή, όσο ζουν, θα κάνουν ζημιά στο Ράιχ όποτε μπορούν».

Την επόμενη μέρα σημειώνει στο ημερολόγιό του: «Σχετικά με το Στάλινγκραντ, τα πράγματα και οι ειδήσεις εκεί δεν είναι ακόμη ξεκαθαρισμένα. Οι Μποσεβίκοι απευδύνονται στους υπερασπιστές του Στάλινγκραντ να κρατήσουν την πόλη... Η "Daily Telegraph" έγραψε ότι στο Στάλινγκραντ διεξάγεται η πιο αποφασιστική μάχη του πολέμου. Τόσο το καλύτερο, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να κάνουμε τα πάντα για να την κερδίσουμε».

Το 1943 θα ανέτειλε ακόμη πιο δυσσώωνο για το Γ' Ράιχ. Ο Γκαίμπελς θα έγραφε στις 13 Μαΐου εκείνου του χρόνου: «Μελετώ για ακόμη μία φορά τα Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών. Μέχρι πριν από λίγο καιρό θεωρούσα ότι δεν είναι κατάλληλα για τους σημερινούς καιρούς. Ωστόσο, κατά την ανάγνωση τους διαπιστώνω ότι είναι επίκαιρα όσο ποτέ. Τα Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών είναι απαραίτητα για την προπαγάνδα του σήμερα όσο ήταν και την πρώτη φορά που εκδόθηκαν. Το μεσημέρι επισκέφθηκα τον Φύρερ για να συζητήσω το θέμα αυτό. Ο Φύρερ θεωρεί ότι τα πρωτόκολλα είναι απολύτως αυθεντικά. Το εβραϊκό ζήτημα, σύμφωνα με τον Φύρερ, είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Οι Εβραίοι είναι ίδιοι, παντού σ' ολόκληρο τον κόσμο. Είτε πρόκειται για τους Εβραίους των γκέτο της Ανατο-

Σπασμένες προθήκες εβραϊκών καταστημάτων μετά τη Νύχτα των Κρυστάλλων (9 Νοεμβρίου 1938).

λής είτε για εκείνους των τραπεζών και των χρηματιστηρίων του Σίτυ και της Γουάλ Στρητ. Όλοι τους ακολουθούν πάντα τους ίδιους κανόνες και στόχους και χρησιμοποιούν τους ίδιους τρόπους... Ο Εβραίος υπήρξε ο πρώτος που χρησιμοποίησε το ψέμα στην πολιτική. Σύμφωνα με τον Φύρερ, ο πρωτόγονος άνθρωπος δεν γνώριζε ποτέ το ψέμα. Μόλις όμως αναπτύχθηκε πολιτιστικά και πνευματικά, τότε απέκτησε και την ικανότητα να κρύψει τις εσωτερικές του σκέψεις και να εκφραστεί διαφορετικά. Ο Εβραίος, ένα από τα πιο ευφυή πλάσματα, ανακάλυψε νωρίτερα απ' όλους αυτή την τέχνη. Δεν είναι, λοιπόν, μόνον ο φορέας του ψεύδους αλλά και ο δημιουργός του ανάμεσα στις άλλες ανθρώπινες φυλές. Οι Αγγλοι πάλι έχουν ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά με τους Εβραίους. Είναι ο μόνος άριος λαός που διαθέτει τα περισσότερα γνωρίσματα των Εβραίων».

3

Ο πόλεμος

«Εάν χάσουμε αυτό τον πόλεμο, θα πουν ότι ήμασταν οι πιο παρανοϊκοί εγκληματίες που γνώρισε η ανθρωπότητα, εάν όμως τον κερδίσουμε, θα μας δοξάζουν για χίλια χρόνια».

Μία από τις χαρακτηριστικότερες φωτογραφίες του Γκότσεφ Γκαίμπελς.

**Ανδρες των SS
επιτίθενται για
την κατάληψη
ενός χωριού
στην Πολωνία.**

Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑ

Ο Αύγουστος του 1939 ήταν ο πιο ζεστός καλοκαιρινός μήνας. Η κρίση με την Πολωνία είχε φτάσει στο αποκορύφωμα της και ο Γκαίμπελς είχε αυξήσει στο έπακρο την προπαγάνδα στον γερμανικό Τύπο. Σημείωνε στο ημερολόγιό του: «Ο Φύρερ με καλωσόρισε πολύ εγκάρδια. Με θέλει μαζί του τις επόμενες λίγες ημέρες. Το απόγευμα μου έκανε μια ευρεία επισκόπηση της κατάστασης: η θέση της Πολωνίας είναι απελπιστική. Θα της επιτεθούμε με την πρώτη δυνατή ευκαιρία. Το πολωνικό κράτος πρέπει να συντριβεί, όπως αυτό των Τσέχων. Δεν θα χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια. Πιο δύσκολο είναι το ερώτημα αν οι Δυτικές Δυνάμεις θα παρέμβουν. Για την ώρα κανείς δεν μπορεί να το πει. Εξαρτάται. Το Λονδίνο μιλά σκληρότερα από όσο τον Σεπτέμβριο 1938. Γι'αυτό θα πρέπει να χειριστούμε το θέμα έξυπνα. Για την ώρα, η Βρετανία είναι πιθανόν να μη θέλει πόλεμο. Αλλά δεν μπορεί και να χάσει την αξιοπρέπεια της... Η Ιταλία δεν θα είναι πρόθυμη, αλλά το πιθανότερο είναι ότι θα ενταχθεί σε εμάς. Δύσκολα θα έχει άλλη επιλογή».

Με την Πολωνία ολοκληρωτικά απομονωμένη με το Γερμανοσοβιετικό Σύμφωνο (Αύγουστος 1939) ο Χίτλερ ήταν ενθουσιασμένος. Στις 22 Αυγούστου τηλεφώνησε στον Γκαίμπελς κι ο υπουργός του τον συνεχάρη για τη συμφωνία με τον «διάβολο».

Με δεδομένη τη χλιαρή Βρετανική αντίδραση, τα γερμανικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Πολωνία την αυγή της 1ης Σεπτεμβρίου 1939. Παρά την απελπισμένη αντίσταση των Πολωνών, η Wehrmacht είχε προελά-

σει τις πρώτες 24 ώρες βαθιά μέσα στο πολωνικό έδαφος. Την Κυριακή 3 Σεπτεμβρίου η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία κήρυξαν τον πόλεμο στη Γερμανία. Οπως έγραψε ο αρχηγός του Γερμανικού Ναυτικού, ναύαρχος Ράιντερ «Σήμερα άρχισε ένας πόλεμος με τη Βρετανία και τη Γαλλία, με τις οποίες -κρίνοντας από όλα όσα έλεγε ο Φύρερ μέχρι χτες- δεν θα πρέπει να πολεμήσουμε πριν από το 1944 περίπου...». Την ίδια ανησυχία συμμερίζονταν οι περισσότεροι Γερμανοί αξιωματούχοι, ενώ ο Γκαίμπελς σε ένα μνημόνιο 25 σελίδων, με τίτλο «Σκέψεις πάνω στην Εκρηξη του Πολέμου, 1939», προειδοποιούσε τον Χίτλερ ότι ο «γερμανικός λαός αυτήν τη φορά δεν είχε κανέναν ενθουσιασμό και ότι η Βρετανία, δηλητηριασμένη από το "Εβραϊκό Κεφάλαιο", θα πολεμήσει μέχρι να πέσει κι ο τελευταίος άνδρας της». «Η Βρετανία», τόνιζε, «κυβερνάται από τους γέροντες του 1914, που είναι ανίκανοι να σκεφθούν καθαρά ή λογικά εξαιτίας των συμπλεγμάτων μίσους τους».

Τις κρίσιμες εκείνες ημέρες ο Χίτλερ συνάντησε τον υπουργό του. «Ο Φύρερ», σημείωνε ο Γκαίμπελς στο ημερολόγιό του, «με κράτησε πίσω, για πολλή ώρα, μόνο μου. Μου εμπιστεύτηκε τα πιο απόκρυφα μυστικά του. Βλέπει μια σοβαρή σύγκρουση να επέρχεται στο όχι πολύ μακρινό μέλλον. Πιθανόν με τη Βρετανία, η οποία σταθερά προετοιμάζεται για κάτι τέτοιο. Θα χρειαστεί να αμυνθούμε και, κατ' αυτό τον τρόπο θα αποφασιστεί η ηγεμονία στην Ευρώπη. Ολα πρέπει να είναι έτοιμα γι' αυτήν τη στιγμή. Κι αυτό πρέπει να έχουμε απόλυτη προτεραιότητα πάνω από όλες τις πρόσω-

πικές ελπίδες κι επιθυμίες μας. Τι είμαστε εμείς, τα άτομα, σε σύγκριση με τη μοίρα μεγάλων κρατών κι εθνών;».

Η κατάληψη της Πολωνίας, πάντως, σε διάστημα μερικών εβδομάδων, καθυσάχασε προσωρινά τις ανησυχίες της γερμανικής ηγεσίας. Ο Χίτλερ είχε κάθε λόγο να είναι αισιόδοξος.

Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

Την άνοιξη του 1940 ο Χίτλερ ετοιμάστηκε για τον επερχόμενο πόλεμο στη Δύση. Η επίθεση βασίστηκε αρχικά στο κλασικό σχέδιο του Αλφρεντ Φον Σλίφεν, που εφαρμόστηκε κατά τον Α' ΠΠ, συνδυάζοντας την παραβίαση της ουδετερότητας του Βελγίου και την παράκαμψη της γραμμής Μαζινό. Ο Γερμανός καγκελάριος εμπιστεύθηκε την εκπόνηση του σχεδίου εισβολής στη Γαλλία στους στρατηγούς του, αλλά απέδειξε το ταλέντο του, συμβάλλοντας στο σχέδιο αεραπόβασης των ανδρών του Κουρτ Στούντεντ στην Ολλανδία και κατόπιν στο Βέλγιο, προκειμένου να καταληφθούν οι δύο γέφυρες στη διώρυγα του Αλβέρτου και το οχυρό Εμπέν Εμαέλ. Όταν ήρθε η σειρά της Γαλλίας, δύο φάλαγγες αρμάτων μάχης, υπό τον στρατηγό Χοθ και τον στρατηγό Φον Κλάιστ, διέσχισαν τις βόρειες επαρχίες σε μερικές εβδομάδες. Η ευφορία της νίκης σάρωσε το Βερολίνο. Ο Γκαίμπελς έγραφε στις 19 Μαΐου 1940: «Από το 1938 έχουμε κατακτήσει επτά ευρωπαϊκές χώρες», και στις 23 Μαΐου: «Στο Παρίσι επικρατεί πεισιμσμός. Στους σιδηροδρομικούς σταθμούς βρίσκονται δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες. Θύματα της πλουτοκρατίας!».

Στις 2 Ιουνίου η εκκένωση της Δουνκέρκης από τις αγγλικές δυνάμεις είχε τελειώσει. Σε λιγότερο από τρεις εβδομάδες θα συνθηκολογούσε και η Γαλλία. Ήταν ο απόλυτος θρίαμβος και η πιο συγκινητική στιγμή της ζωής του Χίτλερ.

Λίγο μετά την πτώση της Γαλλίας, τον Αύγουστο του 1940, ο Χίτλερ έκανε μια εντυπωσιακή ειρηνευτική προσφορά στην Αγγλία. Ο Βερολινέζος δικηγόρος Λούβτιγκ Βάισάουερ ταξίδεψε στη Στοκχόλμη με την εντολή να ενημερώσει προφορικά τον Αγγλο πρεσβευτή για τις προτάσεις της γερμανικής κυβέρνησης. Σε αυτές περιλαμβάνονταν η πολιτική ανεξαρτησία για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες που κατείχε η Γερμανία, καθώς και του μελλοντικού «πολωνικού κράτους», όχι όμως και της Τσεχοσλοβακίας. Θα δινόταν ένα τέλος στην οικονομική διαίρεση της Ευρώπης και δεν θα υπήρχε καμία γερμανική διεκδίκηση επί της Αγγλίας ή της Βρετανικής αυτοκρατορίας. Σύμφωνα με τον Γερμανό διαιεσολαβητή, αυτή ήταν «η τελευταία ευκαιρία» που δινόταν στην Αγγλία για να αποφύγει την κλιμάκωση των εχθροπραξιών. Ωστόσο, με εντολή του Ουίνστον Τσώρτσιλ, ο Βάισάουερ δεν έγινε καν δεκτός στην πρεσβεία της Στοκχόλμης. Επιπλέον, ο Αγγλος πρωθυπουργός διέταξε τον βομβαρδισμό της γερμανικής πρωτεύουσας. Οργισμένος ο Χίτλερ απέσυρε την απαγόρευση των βομβαρδισμών στο κέντρο του Λονδίνου και η Luftwaffe ξεκίνησε μια σειρά αεροπορικών επιθέσεων κατά των βρετανικών πόλεων. Ήταν η «κεραυνοβόλος επίθεση», που ο Τσώρτσιλ επιθυμούσε, ενώ ο Χίτλερ όχι.

Τα αποτελέσματα των γερμανικών βομβαρδισμών αξιολογούνται με ιδιαίτερη προσοχή από τις ΗΠΑ. Όπως διεμήνυσε με τηλεφώνημα του ο Γερμανός στρατιωτικός ακόλουθος από την Ουάσινγκτον, στο αμερικανικό υπουργείο Πολέμου επικρατούσε η άποψη ότι οι Αγγλοι δεν είχαν πλέον πολλές ελπίδες. Το ηθικό τους είχε υποστεί σοβαρό πλήγμα και οι συνέπειες των βομβαρδισμών στη χώρα τους ήταν ανάλογες ενός μεγάλου σεισμού. Ωστόσο ο Γκαίμπελς αμφέβαλλε γι' αυτό: «Ο κύριος στόχος τους είναι, και θα είναι στο μέλλον, το Βερολίνο. Όπως, αντίστοιχα, για μας είναι το Λονδίνο. Από αυτούς τους στόχους θα καθοριστεί προς το παρόν η στρατιωτική εξέλιξη». Ο Γερμανός υπουργός

Ανδρες των SS κατά την εκστρατεία στη Γαλλία τον Μάιο του 1940.

παρουσιάζοταν ικανοποιημένος που το Λονδίνο ακουλούθουσε «λίγο λίγο το πεπρωμένο της Καρχηδόνας. Πλούσιοι και φτωχοί αρπάζονται για μια θέση στους σταθμούς του μετρό για προστασία από τις αεροπορικές επιθέσεις. Ακούγονται κραυγές φρίκης από την παγκόσμια κοινή γνώμη. Αλλά και αυτές δεν βοηθάνε πλέον σε τίποτα». Λίγο αργότερα θα σημείωνε με ευφορία: «Οι στρατιωτικοί συμμερίζονται την άποψη μου. Μια πόλη οκτώ εκατομμυρίων δεν μπορεί να αντέξει για πολύ... Σβήσαμε τα αυτόματα χαμόγελα από τα πρόσωπα των λόρδων τους. Θα τους τσακίσουμε, μέχρι να ζητήσουν κλαίγοντας έλεος». Οι Αγγλοι όμως άντεξαν και οι Λονδρέζοι υπέμεναν μαζί με τον Τσώρτσιλ έναν πόλεμο για τον οποίο εκείνη την εποχή τουλάχιστον δεν διαγραφόταν καμία προοπτική για νίκη. Στις 12 Οκτωβρίου 1940 ο Χίτλερ κυκλοφόρησε ένα απόρρητο μήνυμα προς τις υπηρεσίες του, όπου καταργούσε επίσημα όλες τις προετοιμασίες εισβολής στη Μεγάλη Βρετανία. Αλλα ζητήματα τον απασχολούσαν. Η είσοδος της Ισπανίας στον πόλεμο και η συνεργασία της Γαλλίας. Π' αυτό τον λόγο σε δύο διαδοχικές συναντήσεις που είχε, στις 23 και 24 Οκτωβρίου, με τον Φράνκο και τον Πεταίν επεχείρησε να τους πείσει ότι η Γερμανία ουσιαστικά είχε κερδίσει τον πόλεμο. Ο Φράνκο αρνήθηκε να «καταπιεί» το δόλωμα του Χίτλερ, ενώ ο Γάλλος ηγέτης με τη στρατιωτική απλότητα στη συμπεριφορά του ενίσχυσε τον θαυμασμό που έτρεφε ο Γερμανός ηγέτης γι' αυτόν. Ωστόσο ο Γκαίμπελς, εξαιτίας ελλιπούς πληροφόρησης, δίνει μια άλλη εικόνα στο ημερολόγιο του: «25 Οκτωβρίου 1940. Χθες ο Φύρερ είχε την προγραμματισμένη συνάντησή του με τον Φράνκο. Εμαθα τηλεφωνικά ότι όλα πήγαν πολύ καλά. Από εδώ και πέρα πλέον η Ισπανία είναι σύγυρη. Ο Τσώρτσιλ θα περάσει δύσκολες ώρες».

Το ημερολόγιο του Γκαίμπελς μάς πληροφορεί και για τη σχέση του με τον Γκαίρινγκ, η οποία, παρόλο που πέρασε αρκετές διακυμάνσεις, υπήρξε πάντα καθαρή. «19.10.1940. Ο Γκαίρινγκ είναι στο πλευρό μου. Θα έχω στο μέλλον σίγουρα τη βοήθειά του... Παρίσι, το θαύμα μιας πανέμορφης πόλης, όπου η ζωή έχει ξεναβρεί τους κανονικούς της ρυθμούς... Πολλοί στρατιώτες, Γυρίζω για ψώνια με τον Γκαίρινγκ στους δρόμους των Παρισίων. Το βράδυ στο Casino de Paris. Ενα βαριετέ. Οχι τόσο καλό όπως στο Βερολίνο, αλλά πολλές όμορφες γυναίκες και μια αφοπλιστική γύμνα. Στο Βερολίνο δεν θα μπορούσαμε να δείξουμε ποτέ κάτι τέτοιο. Φάγαμε στο Maxim με τον Γκαίρινγκ, που δείχνει πολύ ευγενικός. Η ζωή είναι ωραία εδώ. Δεν καταλαβαίνεις τίποτε από πόλεμο. Ο Γκαίρινγκ είναι πραγματικά εκπληκτικός τύπος. Το βράδυ έπεσα πτώμα από κούραση στο κρεβάτι».

Στις 29 Οκτωβρίου 1940, μόλις μία ημέρα μετά την ιταλική επίθεση κατά της Ελλάδος, ο μικρόσωμος υπουργός σημείωνε με εμφανή δυσαρέσκεια: «Χθες: Στο Βερολίνο σύντομος αεροπορικός συναγερμός. Δεν υπάρχουν καταστροφές. Μαζικές επιθέσεις στο Λονδίνο και ιδιαίτερα στο Λίβερπουλ. Απαισιόδοξες εκθέσεις για την κατάσταση στο Λονδίνο. Το ηθικό μας είναι πολύ υψηλό. Η Ρώμη στέλνει τηλεσίγαφο στην Αθήνα. Ο Μεταξάς αρνείται. Η Ιταλία εισβάλλει στην Ελλάδα. Ο Μουσολίνι είναι ασυγκράτητος. Θέλει να αρπάξει ό,τι είναι δυνατόν. Ο Φύρερ συναντά τον Ντούτσε στη Φλωρεντία. Συζητούν τη διεθνή κατάσταση. Ο αντίκτυπος της συνάντησης με τον Πεταίν είναι ακόμη μεγάλος. Το Λονδίνο έχει απομονωθεί τελείως».

Στις 5 Νοεμβρίου 1940: «Ο υπεύθυνος της Εθνικοσοσιαλιστικής Οργάνωσης Ισπανίας, Τόμσεν, μου εξέθεσε τις εκεί συνθήκες: Είναι απλά απίστευτες. Ο

Άνδρες των SS με αντιαρματικό πυροβόλο Pak 35/36 των 37 mm, κοντά στα σύνορα Βελγίου-Γαλλίας.

Φράνκο και ο Σουνέρ χορεύουν στον ρυθμό του Κλήρου (Εκκλησίας) ενάντια στον λαό. Τα κοινωνικά θέματα δεν έχουν καν αναφερθεί, επικρατεί μια χαώδης κατάσταση, η Φάλαγγα είναι χωρίς επιρροή. Η οικονομία είναι κατεστραμμένη σ' όλους τους τομείς, πολλά λόγω αλλά ουσία μηδέν. Η Γερμανία παρατηρείται ως χώρα της ελπίδας. Πολλοί θα ήθελαν να επέμβουμε και να επιβάλουμε την τάξη. Αυτή είναι, δυστυχώς, η εικόνα μιας χώρας ύστερα από μια επανάσταση που κόστισε 2 εκατομμύρια νεκρούς. Και θέλει ν' αποκαλείται και σύμμαχος μας! Θαυμάσια. Πόσο καλό είναι που δεν συμμετείχαμε στο παιχνίδι τους. Επίσκεψη στον Φύρερ. Ο Επ θέτει το ζήτημα των αποικιών. Ο Κοχ και ο Φέρστερ ερωτήματα για τις περιοχές που είναι υπό τον έλεγχο τους. Ο Φρανκ θέλει να κάνει την Πολωνία μια χώρα-πρότυπο. Είναι πάρα πολύ. Δεν μπορεί και δεν πρέπει. Σύμφωνα με τις οδηγίες του Φύρερ, η Πολωνία πρέπει να μας προμηθεύει με τους εργάτες που χρειαζόμαστε. Αυτό δεν αρέσει στον Φρανκ αλλά πρέπει να το υποστεί. Και τους Εβραίους θα τους διώξουμε αργότερα από εκεί. Εξηγώ στον Φύρερ τις εμπειρίες μου στα αεροπορικά καταφύγια. Ακούει με ενδιαφέρον. Για τους Ιταλούς αυτήν τη στιγμή δεν έχει την καλύτερη γνώμη. Μόνο ο Μουσολίνι είναι ένας πραγματικός άνδρας. Ο Φύρερ πιστεύει πως η Αγγλία μια μέρα θα καταρρεύσει. Πρέπει μόνο να έχουμε υπομονή και να δείξουμε μεγαλύτερο θάρρος από αυτούς. Εχω να πληρώσω ένα σωρό φόρους ακόμη. Και δεν ξέρω από πού θα βρω τα χρήματα. Ας είχα έστω ένα μικρό δείγμα των χρημάτων που μου καταμαρτυρούν οι εχθροί μας».

01 ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ ΠΑ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στις 6 Απριλίου 1941 εκδηλώθηκε η ταυτόχρονη γερμανική επίθεση κατά της Γιουγκοσλαβίας και της Ελλάδας. Καθώς ο Μουσολίνι απέτυχε να καταλάβει την Ελλάδα, ο Χίτλερ αναγκάστηκε να επέμβει στα Βαλκάνια για να βοηθήσει τον σύμμαχο του και να εξασφαλίσει τα νώτα των γερμανικών δυνάμεων που θα επιτίθεντο εναντίον της Σοβιετικής Ενωσης. Ο Ελληνικός Στρατός αντιστάθηκε, εναντίον του νέου εισβολέα στη γραμμή οχυρών Μεταξά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, και προκάλεσε τον παγκόσμιο θαυμασμό. Ωστόσο το πρωί της 9ης Απριλίου οι Γερμανοί είχαν ήδη καταλάβει τη Θεσσαλονίκη και προέλασαν προς τη Νότια Ελλάδα. Την ίδια στιγμή η γιουγκοσλαβική αντίσταση κατέρρευε με ταχύτατους ρυθμούς. Λίγο πριν από τη γιουγκοσλαβική συνθηκολόγηση ο Τσώρτσιλ μίλησε από το ραδιόφωνο προς τον γιουγκοσλαβικό λαό και τόνισε ότι οι Γιουγκοσλάβοι δεν χρειάζεται να ανησυχούν γιατί οι Αγγλοι στέκονταν ακριβώς πίσω τους. Ήταν μια ατυχής δήλωση, που η γερμανική προπαγάνδα και ο Γκαίμπελς εκμεταλλεύθηκαν στο έπακρο. Ο τελευταίος συμφώνησε ότι οι Αγγλοι ήταν πάντα «πίσω» από τους στρατιώτες της Ελλάδας και της Γιουγκοσλαβίας που εμάχοντο στα πολεμικά μέτωπα. Οι Αγγλοι δεν θα ήταν ποτέ μπροστά τους και θα φρόντιζαν να διαφύγουν με την πρώτη δυσμενή εξέλιξη των επιχειρήσεων. Από εδώ και πέρα πλέον οι αναφορές στο ημερολόγιο του για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι συνεχείς:

Η τελευταία πράξη του ελληνικού δράματος. Αναφορά γερμανικού τμήματος μετά την παράδοση καταφυγίου στη διάβαση του Ρούπελ. Αριστερά διακρίνονται Έλληνες στρατιώτες (φωτ. Benno Wundshammer, αρχείο ΒΡΚ, Βερολίνο).

Ελληνες στρατιώτες προπερνούν τα μηχανοκίνητα τμήματα της Ταξιαρχίας SS Leibstandarte Adolf Hitler επιστρέφοντας στις εστίες τους έπειτα από τη συνθηκολόγηση.

«8 Απριλίου 1941, χθες: ...προχωρούμε αργά στην Ελλάδα. Ο Γκούτερερ με βοηθά πολύ στη δουλειά μου... Οι Έλληνες είναι γενναίοι μαχητές... Τα καταληφθέντα οχυρά είναι γεμάτα πτώματα... Με τον Φύρερ, και αυτός θαυμάζει τη γενναϊότητα των Ελλήνων. Πιθανόν να υπάρχει ακόμη ένα ίχνος της παλαιάς ελληνικής καταγωγής σ' αυτούς. Οι Σέρβοι μάχονται απελπισμένα. Μόλις όμως τσακιστεί η πρώτη αντίσταση, αρχίζει η μεγάλη φυγή... Ο Φύρερ απαγορεύει τον βομβαρδισμό της Αθήνας. Αυτό είναι δίκαιο και ευγενικό εκ μέρους του. Η Ρώμη και η Αθήνα είναι "η Μέκκα" του. Λυπάται βαθιά που αναγκάστηκε να πολεμήσει τους Έλληνες. Εάν όμως οι Άγγλοι δεν είχαν εγκατασταθεί εκεί, δεν θα βοηθούσε ποτέ τους Ιταλούς. Επρόκειτο για δική τους υπόθεση και όφειλαν να τη διευθετήσουν μόνοι τους. Ο Φύρερ είναι ένας άνθρωπος ολοκληρωτικά προσανατολισμένος στην αρχαιότητα. Μισεί τον χριστιανισμό, επειδή κατέστησε τις αξίες της ανθρωπότητας ανάπηρες. Σύμφωνα με τον Σοπενχάουερ, ο χριστιανισμός και η σύφιλη έκαναν την ανθρωπότητα δυστυχισμένη και ανελεύθερη. Τι μεγάλη διαφορά υπάρχει ανάμεσα σ' έναν καλοσυνάτο και σοφό χαμογελαστό Δία και σ' έναν καταπονημένο από τους πόνους εσταυρωμένο Χριστό... Πόσο διαφέρει μια σκοτεινή εκκλησία από έναν φωτεινό, ελεύθερο αρχαίο ναό... Και ό,τι αφορά τους σκλάβους, που υποτίθεται ότι ο χριστιανισμός απελευθέρωσε; Στην ουσία ήταν στον Μεσαίωνα πολύ πιο ανελεύθεροι και καταπιεσμένοι, παρά στην αρχαία Ρώμη. Και εν πάση περιπτώσει τι σημαίνει τελικά δουλεία; Είναι σήμερα ένας βιομηχανικός προλετάριος περισσότερο ελεύθερος από έναν σκλάβο πριν από την αμερικανική "ελευθερία" στις Νότιες πολιτείες; Τα πάντα είναι προκαταλήψεις...».

«9 Απριλίου 1941... Το Κίελο δέχθηκε μια σκληρή επίθεση. Υπάρχουν μεγάλες ζημιές. Εμείς στη Γλασκώβη, στο Μπίριστολ και το Λίβερπουλ με 400 αεροσκάφη... Η ελληνική γραμμή των οχυρών διασπάστηκε. Ο δρόμος προς τη Θεσσαλονίκη είναι πλέον ανοι-

κτός. Οι Έλληνες μάχονται με γενναϊότητα. Απαγορεύω στον Τύπο να τους δυσφημήσει... Παντού διεξάγονται σκληρές μάχες... Μαζί με τον Φύρερ. Γελά με την προπαγάνδα των Άγγλων. Εκτιμά τη μαχητικότητα των Ελλήνων. Θλίβεται που υποχρεώθηκε να τους πολεμήσει. Αντίθετα, για τους Σέρβους νιώθει αγανάκτηση και για τους Ιταλούς περιφρόνηση. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα προστρέξουν πίσω από τους υποχωρούντες Σέρβους. Με τους Ιταλούς όλα είναι πιθανά».

«15 Απριλίου 1941. Χθες: Από νωρίς στο υπουργείο. Καμία πτήση και για τις δύο πλευρές. Κατάλαβα με την Έδεσσα. Οι γερμανικές δυνάμεις αλλάζουν κατεύθυνση στην Ελλάδα. Ολα βαίνουν σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο. Η Σερβία θα καταρρεύσει σύντομα... Τα νέα από το αρχηγείο του Φύρερ: Οι Άγγλοι επιβιβάζονται πλέον για να εγκαταλείψουν την Ελλάδα. Κρίμα, θα θέλαμε να τους κάνουμε πακέτο.

Τα Stukas μας βύθισαν στον Πειραιά πλοία 30.000 τόνων και προξένησαν ζημιές σε άλλα 80.000 τόνων...».

«16 Απριλίου 1941. Χθες: Δεν πραγματοποιήθηκαν πτήσεις από καμία πλευρά. Οι Σέρβοι συγκεντρώνονται ακόμη μία φορά στην περιοχή του Σερράγεβο. Η αντίσταση τους, όμως, είναι ελάχιστη... Οι μονάδες μας βρίσκονται ήδη στον Ολυμπο. Η κατάσταση των δρόμων είναι απαίσιμη. Μόνο με πολύ μεγάλη δυσκολία μπορεί το πεζικό να ακολουθήσει τα προελαύνοντα τεθωρακισμένα... Ο τουρκικός Τύπος δεν είναι καθόλου φιλικός έναντι των Άγγλων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα γερμανικά στρατεύματα είναι στη γειτονιά τους... Την αυγή η Γιουγκοσλαβία προσεφέρθη να συνθηκολογήσει. Από την Αθήνα μάς ήρθε η πληροφορία ότι η Αγγλία διέταξε τον ελληνικό στόλο να παράσχει προστασία στους αποχωρούντες Άγγλους. Αυτό είναι πραγματικά το αποκορύφωμα του κυνισμού. Πιο χαμηλά δεν μπορεί ένα καθεστώς με τίποτα να καταπέσει...».

«24 Απριλίου 1941... Η στρατιά της Ηπείρου και της Μακεδονίας συνθηκολόγησε. Εξαιτίας της προώ-

Ανδρες της Leibstandarte στον Ισθμό της Κορίνθου.

θησής μας στα Ιωάννινα βρέθηκε σε απελπιστική θέση. Μικρές αντιζηλίες με τους Ιταλούς, οι οποίοι, με ειδήσεις και ανακοινώσεις για επιτυχίες (πότε, επιτέλους!), θέλουν να μας προλάβουν. Η πώση της Αθήνας δεν θ' αργήσει πολύ. Ατακτη υποχώρηση Αγγλων και Ελλήνων. Ο βασιλιάς Γεώργιος το "έσκασε" στην Κρήτη. Από εκεί θέλει να συνεχίσει τον "ηρωικό" αγώνα. Θα τον βοηθήσουμε. Η Ρώμη θέλει ν' ανακοινώσει ότι ο πόλεμος στην Ελλάδα τελείωσε, κάτι που εμείς εμποδίζουμε... Στην Αυστραλία αυξήθηκε το αντιπολιτευτικό κλίμα κατά της φιλικής προς την Αγγλία πολιτικής. Εξαιτίας κυρίως των υψηλών απωλειών στην Ελλάδα... Ο Βέρα διέφυγε από τις ΗΠΑ. Θα χρειαστούμε τις εμπειρίες και τις γνώσεις του. Στις Βρυξέλλες υποδέχτηκα τον πρώην πρεσβευτή των ΗΠΑ, Κουντάι (Cudahy), έναν από τους κύριους αντιπάλους του Ρούσβελτ. Είναι απόλυτα πεπεισμένος για τη νίκη μας. Θα επιθυμούσε να συνομιλήσει με τον Φύρερ σχετικά με το τι θα ακολουθήσει μετά τον πόλεμο.

«29 Απριλίου 1931. Οι Ιταλοί συμπεριφέρονται αλαζονικά και υπεροπτικά. Ο Μουσολίνι δημοσιεύει ένα τηλεγράφημα στον στρατηγό Καμπαλέρο, όπου θεωρεί πως η νίκη κατά των Ελλήνων είναι ολότελα δική του. Ο Ιταλικός στρατός αρνήθηκε να αναγνωρίσει τις διαπραγματεύσεις συνθηκολόγησης προτού ο ελληνικός στρατός τις αναγνωρίσει δημόσια... Εξαιτίας αυτής της συμπεριφοράς, ο λαός μας τρέφει αισθήματα μίσους έναντι των Ιταλών. Αναρωτιέμαι πώς θα τελειώσει αυτό. Σε κάθε περίπτωση θα επιχειρήσουμε τα πάντα για να αλλάξουμε το κλίμα. Οι Ιταλοί απαιτούν τώρα ολόκληρη την Ελλάδα. Φοβάμαι πως κάτι τέτοιο θα δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερες αντιδράσεις στην κοινή γνώμη. Ο Φύρερ επέστρεψε από το μέτωπο. Με ειδοποίησε αμέσως. Έχει φοβερή διάθεση από τη μεγαλειώδη νίκη. Η υπόθεση στην Ελλάδα θα διαρκέσει μερικές ημέρες ακόμη. Από τους υποτιθέμενους δύο μήνες, μόλις τρεις εβδομάδες. Για ακόμη μία φορά οι

στρατιώτες μας μας έκαναν να "ντρεπόμαστε" για τις προβλέψεις μας. Ο Φύρερ είναι προβληματισμένος από τη συμπεριφορά των Ιταλών. Έχουν γίνει ακόμα πιο προκλητικοί. Αυτό μας έλειπε. Ο Γιόντλ μού εκθέτει τις συνομιλίες της ελληνικής ανακαωχής. Η απόλυτη ντροπή. Αναφέρω στον Φύρερ πως ο λαός μας θα αντιδράσει αν αφήσουμε τους Ιταλούς στην Ελλάδα. Το καταλαβαίνει, αλλά διαφορετικά δεν γίνεται. Θα συγκροτήσουμε επίσης μια νέα ελληνική κυβέρνηση. Με επικεφαλής τον στρατηγό που καθοδηγούσε τις διαπραγματεύσεις ανακαωχής. Είναι φανατικός εχθρός των Αγγλων και συνθηκολόγησε πολύ νωρίτερα απ' ό,τι έπρεπε, εξαιτίας του μίσους που έχει ενάντια στον Τσώρτσιλ. Ο Φύρερ θα εκφωνήσει έναν μεγάλο λόγο. Πιθανόν μπροστά στο Ράιχσταγκ».

«24 Μαΐου 1941, χθες: Στην Κρήτη είμαστε πολύ καλύτερα. Στην Ανατολική Αφρική οι Ιταλοί αντιστέκονται ακόμη ηρωικά. Επίσης στην επιχείρηση κατά της Κρήτης συμμετέχουν θαρραλέα με τον στόλο τους. Τελικά κάτι ξέρουν να κάνουν κι αυτοί (...). Ο Γκούτερερ έγινε υφυπουργός μου. Χαίρομαι γι' αυτόν. Θα είναι σίγουρα ένας έμπιστος άνθρωπος μου. Ολόκληρο το υπουργείο χαιρετίζει την αναβάθμιση του. Ο Χάραλντ φαίνεται να είναι καλά στην Κρήτη».

«31 Μαΐου 1941, χθες: Η κατάσταση στην Κρήτη για τους Αγγλους είναι δραματική. Η αντίσταση τους διαλύθηκε. Φυγή! Συνάντηση των αλεξιπλοτών μας στο Ρέθυμνο. Το Ηράκλειο είναι ολοκληρωτικά στα χέρια μας. Οι Αγγλοι προξένησαν στους αιχμαλώτους μας φοβερές αγριότητες. Προειδοποιούμε αυστηρά αντίποινα. Η Αεροπορία μας ήταν εξαιρετική. Ο Σμέλινγκ τελικά ζει και βρίσκεται σ' ένα νοσοκομείο στην Αθήνα. Το πρακτορείο ειδήσεων Ρόπερ στις 28-5-1941 μετέδωσε ότι ο παγκόσμιος πρωταθλητής πυγμαχίας, Μαξ Σμέλινγκ, σκοτώθηκε μαχόμενος στην Κρήτη. Η είδηση αποδείχθηκε ψευδής, ωστόσο πολλές φορές αγγλικές, αμερικανικές, αλλά και γερμανικές εφημερί-

δες το έγγραψαν στα πρωτοσέλιδα τους. Ενημερώνω την Άννυ Οντρα, που το ακούει με ανακούφιση. Μετά τόσες πολλές πίκρες».

Ανήσυχος ο Γκαίμπελς για τη στάση του γερμανικού λαού έναντι των Ιταλών, σημείωνε με έμφαση: «24-4-1941... Το κλίμα είναι αρνητικό για τους Ιταλούς. Κάτι πρέπει να κάνω γι' αυτό. Έχουν μεγάλο μερίδιο όμως ευθύνης και οι Ιταλοί, με τον υπερφίαλο κομμασμό τους».

Ταυτόχρονα ο Γερμανός υπουργός παρακολουθούσε με έκδηλη αγωνία τις εξελίξεις στις ΗΠΑ: «29-4-1941, η Πελοπόννησος, στην Ελλάδα, ξεκαθαρίζεται. Σχεδόν χωρίς αντίσταση. Οι Ιταλοί καταλαμβάνουν την Κέρκυρα. Οι ΗΠΑ είναι έτοιμες να εισέλθουν στον πόλεμο. Αν δεν φοβόταν ο Ρούσβελτ την κοινή γνώμη, θα μας είχε κηρύξει τον πόλεμο εδώ και καιρό... Είδαμε με τον Φύρερ τα πολεμικά επίκαιρα. Είναι πολύ ικανοποιημένος. Συζητήσαμε εκ νέου για το Βατικανό και τον χριστιανισμό. Ο Φύρερ είναι αντίπαλος των υπερβολών τους, αλλά μου απαγορεύει, για λόγους τακτικής, ν' αποχωρήσω από την Καθολική Εκκλησία. Και για μια τέτοια βλακεία είμαι αναγκασμένος να πληρώω εδώ και μία δεκαετία τον εκκλησιαστικό φόρο».

Στο μεταξύ, όχι μόνο η κοινή γνώμη στη Γερμανία, αλλά και ο πληθυσμός στα Βαλκάνια εκδηλώθηκε αρνητικά έναντι των Ιταλών. Ο Γκαίμπελς είναι σαφής: «12-6-1941. Επιστολή του Νάουμαν από τα Βαλκάνια: Ο πληθυσμός αντιπαθεί τους Ιταλούς. Εκτιμώ πως οι Ιταλοί είναι σήμερα ο πιο μισητός λαός της Ευρώπης. Ένα άρθρο για τη μάχη της Κρήτης στο "Völkischer Beobachter" το συζητήσαμε με τους συνεργάτες μου, Γκούτερερ, Μάρτιν, Φρίτσε, Μπραουβάλερ».

Κατά τη διάρκεια της μάχης της Κρήτης, ο γιος της Μάγδας Γκαίμπελς, Χάραλντ Κβαντ, τιμήθηκε με τον Σιδηρούν Σταυρό Α' τάξης. Ο Γκαίμπελς ήταν υπερήφανος για τον θετό γιο του. Το απόσπασμα από τις σημειώσεις της 16ης Ιουνίου είναι χαρακτηριστικό: «Ο Φύρερ μου εκθέτει τις λεπτομέρειες της μάχης της Κρήτης. Του αναφέρω τη δράση και τον ηρωισμό που επέδειξε ο Χάραλντ. Ο Φύρερ είναι χαρούμενος γι' αυτό... Η Κρήτη έπρεπε να καταληφθεί, για να μη διαθέτουν οι Άγγλοι καμία αεροπορική βάση εναντίον της Ιταλίας. Οι Ιταλοί δεν έχουν το πνεύμα της αντίστασης του λαού μας. Είναι αναγκαίο (σ.σ.: λίγο πριν από την εισβολή στη Σοβιετική Ένωση) να διαδώσουμε φήμες: Ειρήνη με τη Μόσχα, επίσκεψη του Στάλιν στο Βερολίνο, η εισβολή στην Αγγλία είναι επικείμενη παρά ποτέ. Πρέπει να αποκρούσουμε την πραγματική κατάσταση. Αποκλείω στον Τύπο οποιαδήποτε αναφορά στο θέμα Ρωσία».

Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Μετά τη νίκη στα Βαλκάνια, ο Χίτλερ στράφηκε προς την Ανατολή. Ταλανιζόταν από την εμμονή ότι ο Στάλιν θα προλάβαινε να επιτεθεί πρώτος στη Γερμανία. Σήμερα, μετά τις αποκαλύψεις των σοβιετικών αρχείων, γνωρίζουμε ότι κάτι τέτοιο την εποχή εκείνη ήταν πολύ πιθανό. Ο ίδιος ο Χίτλερ δεν είχε καμία αμφιβολία. Το 1945, όταν πια τελείωσαν όλα, έλεγε: «Δεν πήρα έτσι ελαφρά την απόφαση να επιτεθώ στη Μόσχα, αλλά το έκανα επειδή ήξερα από έγκυρες πληροφορίες ότι ετοιμαζόταν μια συμμαχία ανάμεσα στη

Άνδρες της Leibstandarte φωτογραφίζονται με λάφυρο μια σοβιετική σημαία.

Στ/ς δύο αυτές φωτογραφίες άνδρες της Μεραρχίας Wiking ασφαλίζουν τις προσβάσεις σε μια κωμόπολη στη νότια Ουκρανία.

Άνδρες των Waffen SS συμμετέχουν στην περικύκλωση του Κιέβου το φθινόπωρο του 1941.

Βρετανία και τη Ρωσία. Το μεγάλο ερώτημα ήταν αν θα έπρεπε να χτυπήσουμε εμείς πρώτοι ή, αφού θα είχαν εισβάλει στη χώρα μας, σε κάποια στιγμή, στο μέλλον».

Την αυγή της 22ας Ιουνίου 1941 ο κόσμος κράτησε την αναπνοή του. Η επιχείρηση «Μπαρμπαρόσα» ξεκινούσε. Μέσα σε λίγες ημέρες οι Γερμανοί λύγισαν τη σοβιετική άμυνα και κατέλαβαν τις πρώτες παραμεθόριες πόλεις. Την ίδια στιγμή ο Γκαίμπελς έγραφε για τον Χίτλερ: «Επεξεργαζόταν αυτή την επιχείρηση από πέρυσι τον Ιούλιο. Και τώρα σήμανε η ώρα».

Οι πρώτες εβδομάδες του πολέμου υπήρξαν εξαιρετικά ευοίωνες για τη Γερμανία. Τον Ιούλιο η Wehrmacht είχε αιχμαλωτίσει εκατοντάδες χιλιάδες στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού και είχε εισχωρήσει βαθιά στο σοβιετικό έδαφος. Η πρόοδος αυτή είχε δημιουργήσει ένα κλίμα ευφορίας και αισιοδοξίας στη γερμανική πολιτική και στρατιωτική ηγεσία. Στις 3 Ιουλίου ο στρατηγός Χάλντερ της OKW σημείωνε στο ημε-

ρολόγιο του: «Δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηρίξει κανείς πως η εκστρατεία στη Ρωσία έχει κερδηθεί μέσα σε διάστημα δύο εβδομάδων».

Ο Γκαίμπελς έμοιαζε να συμφωνεί: «Κανένας δεν αμφιβάλλει πλέον ότι θα θριαμβεύσουμε στη Ρωσία». Μέχρι τα μέσα του Ιουλίου οι μηχανοκίνητες γερμανικές μονάδες είχαν προχωρήσει περίπου 500 χιλιόμετρα μέσα στη Σοβιετική Ένωση, ενώ στα τέλη του μήνα ένας Σοβιετικός αξιωματικός πληροφοριών, ο Πάβελ Σουντοπλάτωφ - κατόπιν διαταγής του υπουργού Ασφαλείας της Σοβιετικής Ένωσης, Λαβρέντι Μπέρια - προσέγγισε τον Βούλγαρο πρέσβη στη Μόσχα για να του ζητήσει να μεσολαβήσει για σύναψη ειρήνης με τους Γερμανούς. Τα πράγματα, όμως, άλλαξαν πολύ γρήγορα.

Στις 18 Αυγούστου 1941 ο Γκαίμπελς συνάντησε τον Χίτλερ. Ήταν φανερό πως η συνάντηση έγινε εξαιτίας των αυξανόμενων διαμαρτυριών της Καθολικής Εκκλησίας κατά του προγράμματος ευθανασίας των εθνικοσοσιαλιστών. Αυτή η «συγκεκαλυμμένη εκκαθάριση των διανοητικά ασθενών», όπως την ονόμαζε στο ημερολόγιο του ο υπουργός Προπαγάνδας, συνεχιζόταν ανεμπόδιστα μέχρι τότε. Όπως είχε καταγράψει ο υπεύθυνος του σχεδίου, Φίλιπ Μπούλερ, στις 30 Ιανουαρίου 1941, του είχε πει πως είχαν ήδη απαλλαγεί ήσυχα από 80.000 τέτοια άτομα και είχαν απομείνει μόνον άλλες 60.000 για να «φύγουν». «Σκληρή δουλειά, αλλά και αναγκαία μαζί. Ο Μπούλερ είναι ο ιδανικός άνδρας γι' αυτό», σχολίαζε ο Γκαίμπελς στο ημερολόγιο του. Στις αρχές Ιουλίου, ωστόσο, ο επίσκοπος του Μύνστερ είχε αποκαλύψει το σκάνδαλο σε μια ποιμαντορική επιστολή του, και στις 27 του μηνός είχε κινηθεί δικαστικά κατ' αγνώστων για τα εγκλήματα αυτά. Οπωσδήποτε η ενέργεια αυτή ενόχλησε τόσο τη γερμανική κυβέρνηση όσο και το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα. Όταν μάλιστα στις 3 Αυγούστου 1941 ο επίσκοπος του Μύνστερ

Απροετοίμαστοι για τον ρωσικό χειμώνα, οι άνδρες των SS στις φωτογραφίες προσπαθούν να αντιμετωπίσουν, με αυτοσχέδιες λύσεις, θερμοκρασίες πολλών βαθμών υπό το μηδέν.

στην εκκλησία του Αγίου Αλβέρτου κατονόμασε το κυβερνητικό «πρόγραμμα ευθανασίας» ως «πρόγραμμα δολοφονίας», οι περισσότεροι εθνικοσοσιαλιστές αξιωματούχοι εξοργίστηκαν. Ο Μπόρμαν υπέβαλε στον Χίτλερ ένα μνημόνιο, στο οποίο πρότεινε να εξεταστεί το ενδεχόμενο να εκτελεστεί ο επίσκοπος ως στασιαστής. Ο Γκαίμπελς υποστήριξε την άποψη του Μπόρμαν, ο Χίτλερ όμως συνετά αδιαφόρησε, καθώς απασολημένος αποκλειστικά με την εκστρατεία στην Ανατολή είχε ανάγκη τη σύμπραξη ολόκληρου του γερμανικού λαού, συμπεριλαμβανομένης και της Εκκλησίας. Όπως είπε κάποτε στον Γκαίμπελς: «Αν ζούσε η μητέρα μου, σίγουρα θα εκκλησιαζόταν τακτικά κι εγώ δεν θα ήθελα να την εμποδίσω. Επίσης πρέπει να σεβόμαστε την πίστη του απλού λαού». Λίγο αργότερα ο Μπόρμαν ενημέρωσε όλους τους περιφερειακούς διοικητές των επαρχιών για τις διαταγές του Χίτλερ, σύμφωνα με τις οποίες έπρεπε να «συγκρατηθούν από κάθε δίκαιη εναντίον των θρησκευτικών κοινοτήτων», αφού κάτι τέτοιο θα διαιρούσε τη γερμανική κοινωνία που ο Χίτλερ είχε ενώσει σε απόλυτη ομοψυχία.

Παρατηρητικός όπως πάντα, ο Γκαίμπελς έγραψε στις 7 Νοεμβρίου 1941: «Από την Υπηρεσία Ασφαλείας (SD) έλαβα την έκθεση για το τελευταίο επισκοπικό συνέδριο της Καθολικής Εκκλησίας. Το συνέδριο ήταν ένα φιάσκο. Εστάλη ένα τηλεγράφημα υποταγής στον πάπα, το οποίο ήταν γεμάτο κατηγορίες κατά της γερμανικής κυβέρνησης. Για τον Φύρερ και τον αποφασιστικό αγώνα του γερμανικού λαού δεν αναφερόταν ούτε μία σειρά. Με τη συμπεριφορά της η Καθολική

Εκκλησία αποστασιοποιείται όλο και περισσότερο από ολόκληρο το εθνικό τμήμα της Καθολικής κοινότητας του λαού μας. Μετά τον πόλεμο θα λογαριαστούμε μαζί τους... Ο τώως αρχηγός των κομμουνιστών, Τέλμαν, βρίσκεται πάντα στο στρατόπεδο συγκέντρωσης. Σε μια παλαιότερη αναφορά για την πολιτική συμπεριφορά του μου εκθέτουν ότι ύστερα από έναν σύντομο αναβρασμό, η δύναμη της αντίστασης του μετά το Γερμανορωσικό Σύμφωνο κατέρρευσε ολοκληρωτικά. Έδωσε εντολή να του παρασχεθεί υλικό για την κατάσταση που επικρατεί σήμερα μέσα στη Σοβιετική Ένωση. Ακόμα κι αν ως προσωπικότητα δεν έχει πλέον καμία σημασία, ίσως χρησιμοποιηθεί κάποια στιγμή στην κατάλληλη περίπτωση... Το απόγευμα έκανα μια επίσκεψη στον ναύαρχο Ρέντερ στο Ανώτατο Αρχηγείο του Ναυτικού. Συζητήσαμε την υπάρχουσα κατάσταση. Ο Ρέντερ είναι λίγο πεισματάρης στις απόψεις του. Ανήκει στην παλιά σχολή και έχει πολύ περιορισμένη γνώση για την εθνικοσοσιαλιστική σκέψη και ιδέα. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι ο λαός μας αποκαλεί το Ναυτικό ακόμα "αυτοκρατορικό", όταν ο Στρατός μας αποκαλείται "πρωσικός" και η Αεροπορία μας "εθνικοσοσιαλιστική". Επίσης έχω την εντύπωση πως δεν έχει και την καλύτερη σχέση με τους αξιωματούχους του. Του έχουν περισσότερο φόβο παρά εμπιστοσύνη».

«Η επίθεση του εχθρού έπεφτε κατά πάνω μας σε πυκνά κύματα μέσα από το χιονισμένο τοπίο. Τα πολυβόλα μας τους σφυροκοπούσαν ασταμάτητα, τόσο που δεν μπορούσαμε να ακούσουμε ο ένας τη φωνή του

Ο υπουργός Προπαγάνδας στο γραφείο του, στο Υπουργείο Προπαγάνδας και Λαϊκής Διαφωτίσεως. Πίσω του δεσπόζει ο πίνακας του Μεγάλου Φρειδερίκου της Πρωσίας.

άλλου. Τα σώματα των νεκρών και των ετοιμοθάνατων απλώνονταν πάνω στο χιόνι μπροστά μας σαν σκούρο, αποτρόπαιο χαλί, αλλά οι ανθρώπινες μάζες έφταναν όλο και πιο κοντά κι έμοιαζαν ατελείωτες. Μόνον όταν έφτασαν σε απόσταση ρίψης χειροβομβίδων, έπεφταν και οι τελευταίοι επιτιθέμενοι Ρώσοι πάνω στα πολυβόλα μας. Και τότε, καθώς οι πολυβολητές μας άρχιζαν να παίρνουν μια ανάσα, νέα κύματα επιτιθέμενων φαινόταν στον ορίζοντα - μια πλούσια, σκοτεινή γραμμή κι όλα ξανάρχιζαν». Ετσι περιγράφει ένας Γερμανός αξιωματικός της οπισθοφυλακής τις μάχες βόρεια της Μόσχας, τον Δεκέμβριο του 1941. Πρόκειται οπωσδήποτε για μια μαρτυρία πολύ λιγότερο αισιόδοξη από τις επίσημες αναφορές που έφταναν στο Βερολίνο.

Στις αρχές του μήνα, η γερμανική προέλαση θα σταματούσε στα προάστια της Μόσχας. Ο μύθος του γερμανικού αήττητου είχε οριστικά θρυμματισθεί, ο Γκράιμπελς όμως είχε και άλλον πονοκέφαλο: Την είσοδο των ΗΠΑ στον πόλεμο!

Σημειώνει στις 11 Δεκεμβρίου 1941: «Σε κάθε περίπτωση είναι καλό το γεγονός ότι οι ΗΠΑ είναι απασχολημένες τώρα και δεν έχουν τη δυνατότητα να παράδωσουν αξιόλογο υλικό ούτε στην Αγγλία αλλά ούτε και στη Σοβιετική Ένωση. Αυτό, φυσικά, το Λονδίνο το

έχει καταλάβει. Επικρατεί στην αντίπαλη πλευρά ένα συνεχές αλλά χρήσιμο κλαψούρισμα. Κι ενώ το Λονδίνο προς το παρόν σαλπίζει την τρομπέτα του πολέμου, κατά τη διάρκεια της νύκτας τα πράγματα αλλάζουν. Δεν πρέπει να μας ξεγελά (σο.: η εχθρική προπαγάνδα) ότι το 1942θα αντιμετωπίσουμε τα νέα όπλα των αντιπάλων μας. Και εμείς κάνουμε τις ανάλογες προετοιμασίες, και η στρατιωτικοπολιτική μας θέση το 1942 θα είναι περισσότερο ευνοϊκή. Με την είσοδο της Ιαπωνίας στον πόλεμο μπορεί να είχαμε κάποια σχετική τύχη, αλλά ήταν και το αποτέλεσμα μιας ακούραστης διπλωματικής προσπάθειας».

ΑΝΗΣΥΧΟΣ ΟΠΩΣ ΠΑΝΤΑ

Συχνά έλεγε στους συνομιλητές του ότι ο εθνικοσοσιαλισμός ήταν προορισμένος να κερδίσει τη μάχη. Έστω κι αν οι περισσότεροι δεν συμφωνούσαν μαζί του. Δεν ήταν τυχαίο ότι στις οδομαχίες την εποχή της Βαϊμάρης, ένας εθνικοσοσιαλιστής μαχητής άξιζε όσο δύο ή τρεις κομμουνιστές ή σοσιαλιστές αντίπαλοι. Οπως σημειώνει ο Χάιντς Λίνγκε, ο θαλαμηπόλος του Χίτλερ, στα απομνημονεύματά του, «ο Γκράιμπελς δεν ήταν ένας άνθρωπος που έλεγε πάντοτε ναι. Πολλές φορές τον άκουσα να διαφωνεί με τον Χίτλερ πριν από τον πόλεμο, όταν συνήθιζε να γευματίζει μαζί με τον Φύρερ καθημερινά». Το κριτικό πνεύμα του μικρόσωμου δόκτωρα είναι διάχυτο στις σημειώσεις του: «25 Απριλίου 1942... Στην Ουκρανία ο πληθυσμός αρχικά έβλεπε τον Φύρερ ως σωτήρα της Ευρώπης και ο στρατός μας έτυχε θερμής υποδοχής. Η στάση (σ.σ.: του πληθυσμού) άλλαξε κατά τη διάρκεια του χρόνου. Στην πολιτική μας έναντι των Ρώσων, και κυρίως των Ουκρανών, κυριολεκτικά «σπάσαμε» το κεφάλι μας. Το «ρόπαλο»... δεν είναι πάντα το πιο πειστικό επιχειρήμα. Το βράδυ είχαμε στο σπίτι μια μικρή συντροφιά, όπου είχα την ευκαιρία να συνομιλήσω για αρκετή ώρα με την κόρη του Ντούτσε (Μουσσολίνι) και σύζυγο του Ιταλού υπουργού Εξωτερικών, κυρία Τσιάνο. Σε αντίθεση με το παρελθόν, αυτήν τη φορά μου έκανε πολύ καλή εντύπωση. Φαίνεται πολύ έξυπνη και αποδεικνύει πως έχει κληρονομήσει πολλά από τα χαρίσματα του πατέρα της. Της εκθέτω τη θέση μας και την εκτίμηση της στρατιωτικής κατάστασης. Από τις απαντήσεις της εκτιμώ ότι οι Ιταλοί έχουν εναποθέσει όλες τους τις ελπίδες στην επερχόμενη καλοκαιρινή μας επίθεση... Δεν είναι ότι έχουν κουραστεί από τον πόλεμο, αλλά οι δυσκολίες και τα βάρη του πολέμου μεγαλώνουν φυσικά σ' αυτούς με γρηγορότερο ρυθμό απ' ό,τι σ' εμάς...».

«4 Μαΐου 1942. ...Οπως προκύπτει στις εκλογές η κυβέρνηση στην Ιαπωνία πέτυχε μια θριαμβευτική νίκη. Η Ιαπωνία είναι καθ' οδόν προς ένα ολοκληρωτικό καθεστώς, ενδεδυμένο με κοινοβουλευτικό μανδύα. Κάθε χώρα έχει το πολιτικό σύστημα που της ταιριάζει. Το συγκεκριμένο είναι το κατάλληλο για την ιαπωνική mentalitat... Στο Ρόστοκ. Η εικόνα είναι τρομακτική. Η έκθεση που μου παραδόθηκε κάνει λόγο για το 70% της πόλης κατεστραμμένο. Θεωρώ μεγάλο λάθος

το γεγονός ότι το υπουργείο Εξωτερικών έβαλε το χέρι του, να επισκεφθεί υπ' αυτές τις συνθήκες το Λούμπεκ και το Ρόστοκ η κόμισσα Τσιάνο. Δεν μπορώ να φανταστώ πιο ανόητο πράγμα από αυτό. Η επίδραση ήταν επίσης ανάλογη. Η κόμισσα Τσιάνο μάς επισκέφθηκε το απόγευμα του Σαββάτου στο Σβάνενβερντερ και διηγήθηκε τις εμπειρίες της κατά τη διάρκεια της διαδρομής, εμφανώς σοκαρισμένη. Την επιθυμία της να επισκεφθεί τις πληγείσες περιοχές όφειλαν (από το ΥΠΕΞ) με πολύ κομψό τρόπο να την περιορίσουν σ' επισκέψεις στο Αμβούργο και στη Βρέμη. Τις πόλεις αυτές τις επισκέφθηκε επίσης.... Οι κύριοι στο ΥΠΕΞ ασχολούνται, βέβαια, αρκετά με την προπαγάνδα, αλλά αδυνατούν να καταλάβουν τις ψυχολογικές συνέπειες μιας τέτοιας ενέργειας. Το χειρότερο απ' όλα είναι ότι στη συνοδεία της κόμισσας ήταν η σύζυγος του Ιταλού πρέσβη και μια σειρά από κυρίες της βασιλικής αυλής, οι οποίες, φυσικά, δεν θα διατάσουν να αναφέρουν στους αριστοκρατικούς και μοναρχικούς κύκλους της Ρώμης τα αποτελέσματα...».

Λίγες ημέρες πριν από την καταστροφή στο Στάλινγκραντ, σημειώνω με έκδηλη ανησυχία τα λάθη της γερμανικής πολιτικής στο ανατολικό μέτωπο:

«10-1-1943... Σχετικά με την άσκηση της πολιτικής μας στις ανατολικές περιοχές, οι στρατιωτικοί είναι τώρα εξαιρετικά ανήσυχοι. Το Γενικό Επιτελείο Στρατού ετοίμασε μια έκθεση που σε γενικές γραμμές περιγράφει τα προβλήματα στην Ανατολή. Η έκθεση αυτή τις επόμενες ημέρες θα είναι στα χέρια του Φύρερ. Το περιεχόμενό της είναι περίπου αυτό: Η αντίσταση του Ερυθρού Στρατού δεν παρουσίασε κανένα σημείο κάμψης. Το σύνθημα «Πατριωτικός Πόλεμος» επέδρασε σε μεγάλο βαθμό στο ηθικό των Σοβιετικών. Αντίθετα το ηθικό των γερμανόφιλων στρωμάτων του πληθυσμού παρουσιάζει κάμψη. Οι περιοχές όπου έχουν τον έλεγχο οι παρτιζάνοι έχουν επεκταθεί ακόμα και σε μέρη όπου είχαμε σχετική ηρεμία (Ουκρανία, Οστλαβτ). Η δραστηριότητα των συμμοριών και τα λάθη μας στη μεταχείριση του ντόπιου πληθυσμού έβλαψαν την υπόληψή μας. Μόνον ο Φύρερ διαθέτει ακόμα την απόλυτη εμπιστοσύνη της πλειονότητας του πληθυσμού. Αρνητικό είναι, επίσης, και το γεγονός ότι οι περισσότεροι ντόπιοι χαρακτηρίζονται δίχως εξαίρεση ως «μπολσεβίκοι» ή «κατώτεροι». Η πολιτιστική ακόμα εγκατάλειψη, όπως το κλείσιμο των σχολείων ή των ινστιτούτων, η έλλειψη ιατρών ή επιστημονικού προσωπικού οδήγησαν σε αρνητικά σχόλια ή κρίσεις εναντίον μας. Βίαιη συμπεριφορά, όπως ξυλοδαρμοί, απαγχονισμοί, αναγκαστική επιστράτευση ανδρών και γυναικών για εργασία στη Γερμανία, οι χαμηλοί μισθοί ή η απαγόρευση εξόδου στους εθελοντές ανατολικούς εργάτες οδήγησαν σε τραυματισμό της εικόνας μας στον πληθυσμό των κατεχόμενων περιοχών.

Αρνητικά επίσης σχόλια προκάλεσε η μη απόδοση της ιδιωτικής περιουσίας στους νόμιμους κατόχους πριν από την κολεκτιβοποίηση των Σοβιέτ, η αγροτική μεταρρύθμιση που προχωρεί με πολύ αργά βήματα και η σκληρή μεταχείριση των αιχμαλώτων... Είναι ορατή η απουσία μιας γενικής κατευθυντήριας οδηγίας και

μιας ενιαίας πολιτικής θέσης μας στο ζήτημα αυτό. Εκεί όπου η συμπεριφορά μας ήταν κόσμια, όπως στον Καύκασο και στην Κριμαία, ο πληθυσμός ήταν φιλικός και έτοιμος να πολεμήσει για τη γερμανική υπόθεση. Για να αλλάξει η νοσηρή αυτή κατάσταση πρέπει να ληφθούν τα ανάλογα μέτρα: Προκήρυξη του Φύρερ προς όλους τους Ρώσους που επιθυμούν να αγωνιστούν κατά του μπολσεβικισμού. Ισονομία και δικαιώματα σε όλους ανεξαιρέτως. Αποσαφήνιση των θέσεων μας για το πολιτικό μέλλον της Ρωσίας. Εδώ κρίνονται τα πάντα. Υπάρχουν χιλιάδες Ρώσοι έτοιμοι να πολεμήσουν τον Στάλιν, θέλουν όμως και γνωρίζουν την πολιτική μας στο ζήτημα αυτό... Αλλαγή της εικόνας που έχει ο γερμανικός λαός για τους Ρώσους. Επαρκής εφοδιασμός των πόλεων, υποστήριξη καινοτόμων προγραμμάτων για την ανακούφιση των ασθενέστερων τάξεων και ενίσχυση της προπαγάνδας μας ενάντια στο κόκκινο μέτωπο, κυρίως στα μετόπισθεν των Σοβιέτ...». Αν και υπέρμαχος της αλλαγής της γερμανικής πολιτικής στην Ανατολή, ο Γκράιμπελς, κλείνει το ημερολόγιο του εκείνη την ημέρα κάνοντας μια ζοφερή πρόβλεψη: «...Αμφιβάλλω όμως αν ο Φύρερ υπογράψει ποτέ τέτοιο κείμενο».

1943: ΕΤΟΣ ΔΕΙΝΩΝ

Στις 25 Ιουλίου 1943, λίγο μετά τη μεσημβρινή σύσκεψη στο Ομπερσάλτσπεργκ, ο Χίτλερ έμαθε μια φοβερή είδηση. Ο Μουσολίνι είχε παραιτηθεί και ο βασιλιάς της Ιταλίας σχημάτισε στρατιωτική κυβέρνηση υπό την ηγεσία του «μασόνου» στρατάρχη Μπαντόλιο. Η αρχική σκέψη του Χίτλερ γι' αυτή την καταφανή προδοσία ήταν να στείλει αλεξιπτωτιστές στη Ρώμη για να συλλάβει τον προδότη βασιλιά και τους άλλους συνωμότες. Ωστόσο επικράτησαν η λογική και η σύνεση και αποφάσισε να περιμένει. Τη λύση έδωσε μια οργίλη ομιλία του Τσώρτσιλ στη Βουλή των Κοινοτήτων όπου τόνισε πως τίποτα, εκτός από «μια ολοκληρωτική και άνευ όρων παράδοση», δεν θα έσωζε την Ιταλία από το «να την περάσουμε δια πυρός και σιδήρου και να την κατακάψουμε απ' άκρου εις άκρον». Τώρα, ο Χίτλερ

**Ο Γκράιμπελς,
η Μόγδα και ο
Ιταλός υπουργός
Εξωτερικών, κόμης
Γκαλεάτσιο Τσιάνο.**

Η ΠΙΟ ΔΙΑΣΗΜΗ ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΙΕΡΑΣ ΤΟΥ (18-2-1943)

Μετά από την τραγωδία του Στάλινγκραντ, στις 18 Φεβρουαρίου 1943, ο Γκαίμπελς μίλησε σε ένα ογκώδες και αυστηρά επιλεγμένο ακροατήριο Βερολινέζων, στο Μέγαρο των Σπορ. Παρόντες ήταν επίσης πολλά υψηλόβαθμα στελέχη του κόμματος, όπως ο Σπέερ και ο Ρόμπερτ Λέου, στρατιωτικοί, εκπρόσωποι της Εκκλησίας και πολίτες. Χρησιμοποιώντας για ακόμα μια φορά τη ρητορική του δεινότητα, ανήγγειλε τον ολοκληρωτικό πόλεμο προκαλώντας τον ενθουσιασμό του πλήθους. Ο Γκαίμπελς εξήρε το αγωνιστικό παράδειγμα των μαχητών του Στάλινγκραντ και τόνισε την υποχρέωση να συνεχιστεί η πολεμική προσπάθεια του Ράιχ.

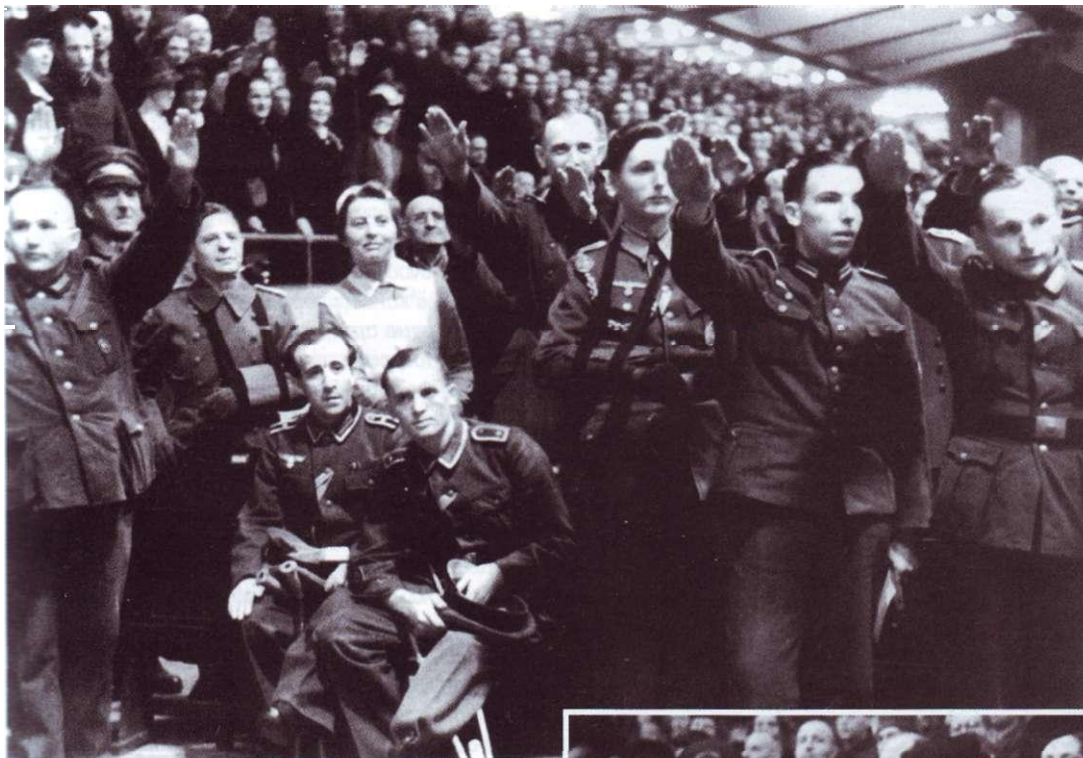
«Ο Στάλινγκραντ ήταν και είναι το μεγάλο εγερτήριο μήνυμα της μοίρας προς το γερμανικό έθνος! Ένα έθνος που έχει τη δύναμη να επιζεί και να υπερνικά μια τέτοια καταστροφή, ακόμα και να αντλεί από αυτήν πρόσθετη δύναμη, είναι ανίκητο... Η τραγική μάχη του Στάλινγκραντ αποτελεί σύμβολο ηρωικής, ανδροπρεπούς αντίστασης στην εξέγερση των στεπών. Φέρει όχι μόνο στρατιωτική, αλλά επίσης ιδεολογική και πνευματική σημασία από τον γερμανικό λαό. Εδώ για πρώτη φορά τα μάτια μας άνοιξαν και αντιλήφθηκαν το αληθινό πρόσωπο του πολέμου. Δεν θέλουμε πια ψεύτικες ελπίδες και ψευδαισθήσεις. Θέλουμε να δούμε τα γεγονότα κατάματα, όσο σκληρά και τρομερά κι αν είναι. Η ιστορία του κόμματος μας και του κράτους μας έχει αποδείξει ότι ο κίνδυνος που αναγνωρίζεται και διαπιστώνεται υπερνικείται. Οι επερχόμενες σκληρές μάχες στην Ανατολή θα διεξαχθούν υπό το σύμβολο αυτής της ηρωικής αντίστασης. Θα απαιτηθούν από τους στρατιώτες και τα όπλα μας προσπάθειες τέτοιες που κανείς πριν δεν είχε ονειρευτεί. Στην Ανατολή διεξάγεται ένας ανελέητος πόλεμος. Ο Φύρερ είχε δίκιο όταν είπε ότι στο τέλος δεν θα υπάρξουν νικητές και ηττημένοι, παρά μόνο ζωντανοί και νεκροί... Τέταρτο: Οι Αγγλοι ισχυρίζονται ότι ο γερμανικός λαός αντιδρά στα μέτρα της κυβέρνησης για τον ολοκληρωτικό πόλεμο. Δεν θέλουν, λένε, ολοκληρωτικό πόλεμο, αλλά συνθηκολόγηση (Κραυγές του κοινού; «Ποτέ! Ποτέ!»). Σας ερωτώ: Θέλετε ολοκληρωτικό πόλεμο; Αν χρειαστεί, θέλετε έναν πόλεμο πιο ολοκληρωτικό και ριζοσπαστικό απ' οτιδήποτε μπορούμε να φανταστούμε σήμερα; Πέμπτο: Οι Αγγλοι ισχυρίζονται ότι ο γερμανικός λαός έχει χάσει την πίστη του στον Φύρερ. Σας ερωτώ: Είναι η εμπιστοσύνη σας στον Φύρερ μεγαλύτερη, πιο σταθερή και αμετακίνητη από ποτέ; Είστε απόλυτα και πλήρως έτοιμοι να τον ακολουθήσετε όπου κι αν πάει και να κάνετε ό,τι χρειαστεί για να κερδίσουμε τον πόλεμο;

Δέκατο και τελευταίο, σας ερωτώ: Συμφωνείτε ότι στον πόλεμο πάνω από όλα, σύμφωνα με το πρόγραμμα του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, πρέπει να ισχύουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις για όλους, ότι η πατρίδα πρέπει να φέρει εξίσου τα βάρη

του πολέμου και οι υποχρεώσεις να κατανεμηθούν εξίσου μεταξύ ανώτερων και κατώτερων στρωμάτων, μεταξύ πλουσίων και φτωχών; ...Ο λαός είναι έτοιμος για τα πάντα. Ο Φύρερ έχει δώσει τις διαταγές και εμείς θα τον ακολουθήσουμε. Σε αυτή την ώρα εθνικής περισυλλογής πιστεύουμε με βεβαιότητα και σταθερότητα στη νίκη. Τη βλέπουμε μπροστά μας, χρειάζεται μόνο να τη φθάσουμε. Πρέπει να υποτάξουμε τα πάντα σε αυτόν τον σκοπό. Αυτό είναι το καθήκον μας τώρα. Ας είναι το σύνθημα μας: «Ξεσηκώσου τώρα, λαέ, και άσε την καταιγίδα να ξεσπάσει!».

Στις 18 Απριλίου 1943, θα σημειώνει στο ημερολόγιο του: «...Το βράδυ μου έδειξαν φωτογραφίες από το Κατύν. Είναι τόσο φρικτές, που μόνο ένα τμήμα τους είναι δημοσιεύσιμο. Τα ντοκουμέντα και τα στοιχεία που μου παρουσιάστηκαν είναι ουσιαστικές αποδείξεις για την αιματηρή ευθύνη των μπολσεβίκων που κανείς πλέον δεν είναι σε θέση ν' αρνηθεί. Από μια μυστική έκθεση συμπέρανα πως οι σοσιδικές εφημερίδες κάνουν τα πάντα για να μη δημοσιεύσουν τις εκθέσεις των ανταποκριτών τους στο Βερολίνο. Βλέπουμε για ακόμη μια φορά τι είδους ουδετερότητα εννοούν οι Σουηδοί. Η επίσκεψη του Χόρτν στο Ομπερσάλτσμπουργκ ολοκληρώθηκε. Η πρώτη ημέρα τελείωσε σε τεταμένη ατμόσφαιρα. Ο Φύρερ του εξήγησε αποφασιστικά τα λάθη της πολιτικής του, ειδικότερα στα ζητήματα διεξαγωγής του πολέμου και των Εβραίων. Ο Φύρερ κατέστησε σαφές στον Χόρτν πώς είχε την αξιόπιστη πληροφορία ότι η Ουγγαρία επείχε μέσω Ισπανίας και Πορτογαλίας ν' αποκτήσει επαφή με τον εχθρό. Ο Χόρτν αρνήθηκε βέβαια, αλλά αυτό λίγο τον βοήθησε...».

Ακολούθησε η παράδοση του Γερμανικού Εκστρατευτικού Σώματος (DAK) στην Τυνησία. Θλιμμένος αλλά και ρεαλιστής ο Γκαίμπελς θα έγραφε στις 9 Μαΐου 1943: «Η κατάληψη της Τύνιδας και της Μπιζέρτας ανακοινώθηκε από τους Βρετανούς ως μια μεγάλη θεαματική επιτυχία. Οι αγγλικές εφημερίδες έγραψαν πως ολόκληρο το Λονδίνο είναι μεθυσμένο από τη χαρά της νίκης. ...Βιώνουμε ένα δεύτερο Στάλινγκραντ, βέβαια κάτω από διαφορετικές προϋποθέσεις όσον αφορά τον ψυχολογικό και υλικό τομέα... Πρέπει αν πούμε επίσης την αλήθεια στον γερμανικό λαό για τον Ρόμμελ. Δεν είναι τόσο απλό βέβαια. Ο Ρόμμελ δημιουργεί αυτήν τη στιγμή ένα επιτεύγιο για την απόκρουση οποιασδήποτε εισβολής επιχειρήσουν στην Ευρώπη οι Αγγλοι ή οι Αμερικανοί. Αναμφίβολα ο Ρόμμελ είναι ο ιδανικότερος άνδρας γι' αυτό...».

Τραυματίες και ανάπηροι του Ανατολικού Μετώπου ακούν εκστασιασμένοι τον υπουργό Προπαγάνδας.

γνώριζε καλά ότι τελικά θα είχε χρόνο. Θα υπήρχαν πολλοί Ιταλοί, ανάμεσά τους και ο Μουσολίνι, που θα αντιτιθέσκονταν. Ωστόσο, όλη η αγωνία του Γκαίμπελς για την κρίση των ημερών εκείνων, φανερώνεται μέσα από τις σελίδες του ημερολογίου του: «26 Ιουλίου 1943, χθες... Μόλις έφθασα στο σπίτι δέχθηκα ένα τηλεφώνημα από το αρχηγείο του Φύρερ. Τα νέα που μου είπαν ακούγονται εντελώς απίθανα. Λένε ότι ο Ντούσσε παρατήθηκε. Ο Μπαντόλιο ανέλαβε τη θέση του και την ηγεσία στην Ιταλία. Η κατάσταση αυτήν τη στιγμή φαίνεται πολύ θολή. Οι ειδήσεις προς το παρόν που μαθαίνουμε είναι μόνο μέσω ραδιοφώνου και βασίζονται κυρίως σε πηγές του πρακτορείου Ρόιτερ. Στο αρχηγείο του Φύρερ έχουν μόνο συγκεχυμένες πληροφορίες. Σε κάθε περίπτωση ο Φύρερ επιθυμεί να αναχωρήσει άμεσα για το αρχηγείο. Εκεί μαζί με τους συνεργάτες του θα κάνει μια πρώτη αποτίμηση της κατάστασης... Μάθαμε, επίσης, ότι ο βασιλιάς απευθύνθηκε δημόσια στην ιταλική κοινή γνώμη. Είναι αξιοσημείωτο στη δήλωσή του, όπως είπε, ότι η Ιταλία θα κρατήσει τον λόγο της σε ό,τι αφορά τη συμμαχία της με μας. Ποιος τον πιστεύει όμως;...».

Και στις 27 Ιουλίου: «...Το θράδυ ήμουν στον Φύρερ και έλαβα μέρος σε μια μεγάλη σύσκεψη για την πολεμική κατάσταση. Ο Φύρερ μάζεξε για ακόμα μια φορά τη θέση του: Πρέπει να ενεργήσουμε όσο το δυνατόν γρηγορότερα κατά της Ιταλίας και κυρίως κατά της μοναρχίας και των συνωμοτών. Ο Ρόμμελ, όμως, είναι της γνώμης ότι οι κινήσεις μας χρειάζονται χρόνο και πρέπει να προετοιμαστούμε ανάλογα. Η διαφωνία τους διαρκεί μέχρι τα μεσάνυχτα. Δυστυχώς δεν οδηγηθήκαμε σε κανένα αποτέλεσμα, επειδή ο κύκλος των συμμετεχόντων είναι πολύ μεγάλος. Ημασταν πε-

ρίπου 35 άτομα. Προσωπικά, είμαι στο πλευρό του Φύρερ. Είμαι της γνώμης πως, στην παρούσα φάση, με πολύ λίγες δυνάμεις θα μπορούσαμε να πετύχουμε πολύ περισσότερα πράγματα παρά με μεγαλύτερες δυνάμεις και με μακρά προετοιμασία ύστερ από μια εβδομάδα. Ο Φύρερ έχει απόλυτο δίκιο όταν λέει ότι όσο ταχύτερα διαπραγματεύεται και ενεργεί κάποιος τόσο ευκολότερα οδηγείται στην επιτυχία. Όσον αφορά τα μέτρα που πρότειναν οι στρατιωτικοί, αυτήν τη στιγμή φαίνονται αδύναμα, καθώς δεν έχουμε υπολογίσει το τι θα πράξει ο εχθρός. Δίχως αμφιβολία, οι Αγγλοι δεν θα περιμένουν οκτώ ημέρες, για να σκεφτούμε, να προετοιμαστούμε και να αποφασίσουμε το τι θα κάνουμε. Σίγουρα, όμως, συμφωνούμε όλοι, όπως και ο Φύρερ, πως το Βατικανό πρέπει να καταληφθεί από τις δυνάμεις μας. Αν γινόταν τις επόμενες 24 ώρες μια προληπτική επιχείρηση με αλεξιπτωτιστές εκεί, θα οδηγούσε αναμφίβολα σε επιτυχία...».

Τον φοβερό χειμώνα 1942/43 που αποδεκατιζόταν η 6η Γερμανική Στρατιά στον θύλακα του Στάλινγκραντ,

18 Φεβρουαρίου 1943.
Η Νιάδα με τις μεγάλες της κόρες Χέλγκα και Χίλντε παρακολουθούν με δέος τη διασημότερη ομιλία του Γότζεφ Γκαίμπελς.

ΜΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΕΙΚΟΝΟΛΗΠΤΗΣ ΘΥΜΟΥΝΤΑΙ

Ο Γκαίμπελς απευθύνει το φρικτό ερώτημα σε ένα εκστασιασμένο πλήθος: «Θέλετε τον ολοκληρωτικό πόλεμο?».

Στις 18 Φεβρουαρίου 1943, στις 16.30, το Μέγαρο των Σπορ του Βερολίνου ήταν κατάμεστο από 10.000 ενθουσιώδεις Γερμανούς. Όλα ήταν έτοιμα για την ομιλία του Γκαίμπελς. Η επιγραφή «Ολοκληρωτικός Πόλεμος - Σύντομος Πόλεμος» έδινε τον τόνο. Η Μπρουνχίλτε Πόμσελ εργαζόταν εκείνη την εποχή ως γραμματέας στο Υπουργείο Προπαγάνδας. Το απόγευμα εκείνης της ημέρας ένα αυτοκίνητο του υπουργείου τη μετέφερε, μαζί με μια φίλη της, στο Μέγαρο των Σπορ. Κάθισαν στην πρώτη σειρά απέναντι από τις κάμερες. Πίσω της κάθισαν η Μάγδα Γκαίμπελς μαζί με τη μεγάλη της κόρη. Μετά τον πόλεμο η Πόμσελ ρωτήθηκε από τους Σοβιετικούς ανακριτές της αν επιθυμούσε τότε τον «ολοκληρωτικό πόλεμο». «Δεν ξέρω», απάντησε, «πιθανόν, όμως, τότε να είχα αυτήν τη σκέψη. Ίσως να είχαμε συνηθίσει την ιδέα του ολοκληρωτικού πολέμου, τις κραυγές, την πολεμική ατμόσφαιρα». Στο σχόλιο ότι τα «Επίκαιρα» της εποχής έδειχναν τις δύο κυρίες των μπροστινών καθισμάτων να αναπηδούν από ενθουσιασμό, να σηκώνουν το χέρι και να χαιρετούν ναζιστικά, απάντησε: «Δεν υπάρχει εξήγηση. Κανένας δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι δεν ζητοκραύαζε τότε». Η Πόμσελ στη συνέχεια σιώπησε. Πέντε χρόνια βρισκόταν στις σοβιετικές φυλακές, κάτω από άθλιες συνθήκες. Μετά την απελευθέρωση της το 1950, μέσω ενός παλαιού φίλου από τον Ραδιοφωνικό Σταθμό του Βερολίνου, βρήκε εργασία στον Ραδιοφωνικό Σταθμό του Μπάντεν-Μπάντεν. Αφού εργάστηκε για κάποιο διάστημα και για τη γερμανική τηλεόραση, συνταξιοδοτήθηκε το 1971.

Τον Φεβρουάριο του 1943, ο Γκοτς Χιρτ-Ρέγκερ από τη Λειψία ήταν εικονολήπτης της Wehrmacht. Ήταν ένας από τους ανθρώπους που χειρίζονταν τις κάμερες στο Μέγαρο των Σπορ. Σε συνέντευξη του μετά τον πόλεμο είπε ότι ο υπουργός Προπαγάνδας στην ομιλία της 18ης Φεβρουαρίου ήταν μοναδικός. Μοναδικός στην έκφραση, στην κίνηση και στην ευχέρεια του λόγου του. Αναμφισβήτητα ήταν ο πιο διάσημος λόγος της καριέρας του.

ο Γιόζεφ Γκαίμπελς κάλεσε το επιτελείο Τύπου του, για να τους ανακοινώσει ότι από την αρχή του πολέμου η προπαγάνδα ακολουθούσε λανθασμένη γραμμή. Τα συνθήματα μέχρι τότε ήταν: «1ο έτος του πολέμου: Εχουμε νικήσει. 2ο έτος του πολέμου: Θα νικήσουμε. 3ο έτος του πολέμου: Πρέπει να νικήσουμε. 4ο έτος του πολέμου: Δεν είναι δυνατόν να νικηθούμε».

«Η γερμανική κοινή γνώμη πρέπει να κατανοήσει πως όχι μόνο θέλουμε και οφείλουμε να υπερισχύσουμε, αλλά και ότι μπορούμε. Το γεγονός ότι ακολουθείται επίσημα αμυντική στάση μέχρι τώρα αποτελεί σκέτη καταστροφή», είπε ο Γκαίμπελς. Όπως γράφει ο ιστορικός Φρίντριχ Γιέργκ, «στις αρχές του 1943 επικρατούσε έλλειψη ισορροπίας: ο μέσος Γερμανός πολίτης δεν μπορούσε να νικήσει αλλά στους βομβαρδισμούς μπορούσε άνετα να ηττηθεί. Από την άλλη, ο Στρατός, το μοναδικό στρατιωτικό μέσο που ήταν σε θέση να πετύχει νίκη, μπορούσε μόνο με δυσκολία να νικηθεί, τουλάχιστον όπως είχαν διαμορφωθεί αρχικά τα πολεμικά μέτωπα. Ωστόσο, για να συμβεί αυτό, χρειάστηκε να περάσουν ακόμα δύο χρόνια και τρεις μήνες. Σε όλο αυτό το διάστημα ο πληθυσμός θα είχε αρκετούς λόγους για να καταρρεύσει ψυχολογικά, καθώς αποτελούσε τον πιο αδύναμο κρίκο στην αλυσίδα. Το αν θα έσπαζε ή θα άντεχε σε εκείνο το σημείο η αλυσίδα θα επηρέαζε την πορεία του παγκοσμίου πολέμου». «Είναι, πρωτίστως, ζήτημα ψυχολογίας να ξεπεράσουμε αυτή την κρίσιμη περίοδο», παρατήρησε ο Γκαίμπελς. Ωστόσο το αν η Γερμανία θα υπερίσχυε τελικά των αντιπάλων της δεν ήταν καθόλου θέμα προπαγάνδας. Η ψυχολογία, δέδαια, σ' έναν πόλεμο είναι σημαντικός παράγοντας και ο Γκαίμπελς το γνώριζε αυτό πολύ καλά. «Πρέπει να φανταστεί κανείς πώς θα είναι η κατάσταση ύστερα από έξι μήνες», σημειώνει στο ημερολόγιο του, στις αρχές Μαρτίου 1943, αφ' ότου η τελευταία επίθεση στο Βερολίνο άφησε πίσω ερείπια και 168 νεκρούς. «Τότε, σε πολλές πόλεις θα βρισκόμαστε ενώπιον μιας θάλασσας από ερείπια, θα μετράμε χιλιάδες νεκρούς και ο λαός μας θα έχει κλονιστεί σε κάποιον βαθμό, κάτι που δεν πρέπει να συμβεί σε καμία περίπτωση». Υπήρξε προφητικός.

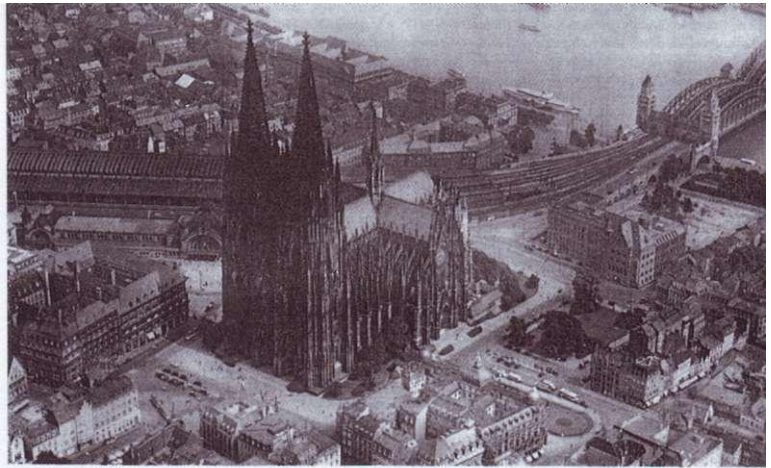
Τον Δεκέμβριο του 1943 οι Σοβιετικοί όρισαν ένα δικαστήριο για εγκληματίες πολέμου, προκειμένου να δικάσει τρεις Γερμανούς αξιωματικούς που είχαν αιχμαλωτισθεί στο Στάλινγκραντ, με την κατηγορία της δολοφονίας Σοβιετικών πολιτών με δηλητηριώδη αέρια. Η δίκη ολοκληρώθηκε σε τρεις ημέρες και επιβλήθηκε η θανατική ποινή. Οι τρεις αξιωματικοί εκτελέστηκαν σε μια πλατεία στο Χάρκοβο μπροστά σε 40.000 θεατές. Επιπλέον είχαν μοντάρει ένα ανατριχιαστικό ντοκιμαντέρ για τις σκηνοθετημένες δίκες στο Χάρκοβο, που χρησιμοποιήθηκε μετά τον πόλεμο, στη δίκη της Νυρεμβέργης. Η εκτέλεση των Γερμανών αξιωματικών στο Χάρκοβο δεν άφησε αδιάφορο τον Γκαίμπελς. Χωρίς να προβεί σε επίσημη διάψευση των κατηγοριών, απάντησε κατηγορηματικά στους συνεργάτες του στο υπουργείο ότι «τα δηλητηριώδη αέρια που αναφέρθηκαν στη δίκη στη Ρωσία ήταν αποκηρύγματα της νοσηρής φαντασίας ορισμένων. Δεν υπήρχε καμία α-

πολύτως απόδειξη ότι είχαν πράγματι χρησιμοποιηθεί». Για τον Γκαίμπελς δεν ήταν τίποτε περισσότερο από μια ανόητη και χονδροκομμένη προπαγάνδα των Σοβιετικών, που χρησιμοποιήθηκε ωστόσο αργότερα ως πειστήριο στη Νυρεμβέργη. Ο Γκαίμπελς πίστευε πως η επίσημη προπαγάνδα έπρεπε πάντα να προβάλλει την εικόνα του Φύρερ, καθώς ο Χίτλερ απολάμβανε σταθερά ιδιαίτερα υψηλής δημοτικότητας. Η πειστικότητα του Χίτλερ ήταν σημαντική και τα σπάνια πλέον ραδιοφωνικά του διαγγέλματα προς τον γερμανικό λαό προκαλούσαν πάντοτε αισθήματα ανανεωμένης αποφασιστικότητας, ακόμα και μεταμέλειας για τις σκέψεις συνθηκολόγησης. Όπως αναφέρει ο ιστορικός Ιωάν. Κωτούλας, σε μια έκθεση της SD από το Κίτινγκεν της Κάτω Φραγκονίας τον Νοέμβριο του 1943, ένας τεχνίτης σχολίαζε: «Είναι αξιοθαύμαστο πόση δύναμη έχει ο Φύρερ. Οι ίδιοι άνθρωποι που ισχυρίζονταν την Τρίτη το πρωί ότι η Γερμανία έχει χάσει τον πόλεμο, δεν ήθελαν να ακούσουν τίποτε τέτοιο την Τρίτη το απόγευμα». Το πρωτοχρονιάτικο διάγγελμα του Χίτλερ της 31ης Δεκεμβρίου 1944 προκάλεσε ευρεία συγκίνηση στον πληθυσμό, που άκουγε ύστερα από μια μεγάλη περίοδο τον ηγέτη του. Ο Γερμανός δικτάτορας παρέμεινε πάντα μια μορφή ηγετική και πατρική στην πλειονότητα του γερμανικού λαού.

Ο ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

«Εχθρικά αεροπλάνα πάνω από το Βερολίνο», αναφέρει όλο και πιο συχνά ο Γκαίμπελς στο ημερολόγιο του το καλοκαίρι του 1940. «Σημαίνει συναγερμός για μερικές ώρες. Παρακολουθούμε τα πυρά των αντιαεροπορικών. Ενα μεγαλειώδες θέαμα». Εκτός από τις συχνές παρατηρήσεις, για τους συχνούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς, ο υπουργός ήταν απασχολημένος με τις εκλογές για την ανάδειξη προέδρου στις ΗΠΑ τον Νοέμβριο 1940. «Η Αμερική αμφιταλαντεύεται μεταξύ της ουδέτερης στάσης και της πολεμικής εμπλοκής. Αν επανεκλεγεί ο Ρούσβελτ, οι ΗΠΑ θα εμπλακούν οπωσδήποτε στον πόλεμο».

Όταν στις 26 Αυγούστου 1940 τα αγγλικά βομβαρδιστικά εθεάθησαν και πάλι στον ουρανό του Βερολίνου, εκτός του ότι έπεσαν μόνο «δύο εμπρηστικές βόμβες», ο Γκαίμπελς σημείωνε με έμφαση: «Τώρα υπάρχει τεράστιο μίσος για τους Εγγλέζους... Τώρα βρίσκεται και το Βερολίνο μέσα στο πολεμικό σκηνικό, και αυτό είναι καλό». Μερικές ημέρες αργότερα ο σταθμός του μετρό στο Γκόρλιτς, στη συνοικία Κρόιτςμπεργκ του Βερολίνου δέχθηκε επίθεση από τη RAF και σκοτώθηκαν 10 πολίτες. Ωστόσο οι περισσότεροι Βερολινέζοι, ανάμεσα τους και ο ίδιος ο Χίτλερ, δεν θεώρησαν απαραίτητο ν' αναζητήσουν προστασία στα καταφύγια. Ο γερμανικός λαός αντιμετώπιζε ακόμα τη δράση της RAF με απαξίωση και φλεγματικό τρόπο. Τα επόμενα χρόνια όμως η κατάσταση θα άλλαζε και η πυρηνική θύελλα της Αεροπορίας των Συμμάχων θα αφάνιζε τις γερμανικές πόλεις. Μετά τους πρώτους βομβαρ-

δισμούς το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα έστησε σταθμούς σίτισης και πυρόσβεσης. Μια από τις κύριες προτεραιότητες ήταν η διανομή συσσιτίου και τροφίμων. Χωρίς υγραέριο και υδροδότηση οι πολίτες δεν μπορούσαν να μαγειρέψουν μόνοι τους, ακόμα και αν είχαν επιπλέον μια στέγη πάνω από το κεφάλι τους. Τα παιδιά μεταφέρονταν σε ασφαλείς περιοχές, ενώ ειδικά σιτηρέσια διανέμονταν στους επιζώντες (ψωμί, τυρί, βούτυρο κλπ.). Οι Γερμανοί ξαφνιάζονταν και ένιωθαν οργή που έπεφταν τόσες πολλές βόμβες στα σπία τους και όχι στα εργοστάσια. Η πρώτη αντίδραση ήταν φόβος και, αφού πενούσε ο πρώτος τρόμος, ο κόσμος άρχισε να διαμαρτύρεται και να καταφέρεται κατά των Συμμάχων. Το μίσος κατά των Αγγλων μεγάλωνε μέρα με τη μέρα. Γι' αυτό φρόντιζε και ο δρ Γκαίμπελς. Ήταν ο μόνος υπουργός που δεν φοβήθηκε ποτέ την επαφή με τους πολίτες και το Υπουργείο του λειτουργούσε μέχρι τις τελευταίες μέρες του πολέμου. Επισκεπτόταν τις κατεστραμμένες πόλεις, αναπτέρωνε το ηθικό και μιλούσε για αλληλεγγύη στους καιρούς απόγνωσης που ζούσαν. Ο κόσμος πίστευε τις ιστορίες του με τα νέα όπλα, αν όμως δεν συνέβαινε σύντομα αυτό, η Γερμανία θα γινόταν η χώρα με τις περισσότερες χήρες και ορφανά!

Τη νύκτα της 1ης προς τη 2α Μαρτίου 1943 η RAF βομβάρδισε το Βερολίνο αφήνοντας πίσω 35.000 άστεγους και πάνω από 700 νεκρούς.

Ο καθεδρικός ναός της Κολωνίας χρονολογείται από τον 13ο αιώνα και είναι ένα από τα πολλά ιστορικά μνημεία της πόλης. Επάνω φαίνεται η περιοχή του ναού πριν από τον πόλεμο και κάτω μετά τον βομβαρδισμό της 30ής Μαΐου 1942. Ως εκ θαύματος η εκκλησία δεν υπέστη ζημιές. Η σιδηροδρομική γέφυρα του Ρήνου όμως κατέρρευσε.

Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΡΕΣΔΗΣ

Ο Χ. Σμιτ, νεαρός στρατιωτικός της Wehrmacht, την ημέρα βομβαρδισμού της Δρέσδης, αρκετά χρόνια αργότερα θυμόταν τις εικόνες φρίκης που έζησε:

«Στις 11 Φεβρουαρίου 1945 παρέλαβα, μαζί μ' έναν συνάδελφο μου, φύλλο πορείας για τη Βιέννη. Αποστολή μας ήταν να παρουσιαστούμε σε μια νεοσυγκροτηθείσα μονάδα ελεύθερων σκοπευτών που θα ελάμβανε μέρος σε επιχειρήσεις κατά Γιουγκοσλάβων ανταρτών στον νότο. Τη νύκτα της 13ης Φεβρουαρίου πλησιάζαμε την πόλη της Δρέσδης. Αρκετά χιλιόμετρα έξω από τη Δρέσδη αναγκαστήκαμε εξαιτίας της ανυπόφορης μυρωδιάς να κλείσουμε όλα τα παράθυρα της αμαξοστοιχίας που μας μετέφερε. Όσο πλησιάζαμε, η μυρωδιά γινόταν αποπνικτική. Εντρομοί βλέπαμε τις τεράστιες πύρινες φλόγες που ξεπηδούσαν από την πόλη και έφταναν στον ουρανό. Αφού προωθηθήκαμε μέσα από τις κατεστραμμένες γραμμές στον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό, είδαμε κάτι που δεν είχε καμία σχέση με τίποτε απ' όλα αυτά που ζήσαμε τόσα χρόνια στο μέτωπο. Χιλιάδες απομεινάρια ανθρώπων - ή ό,τι απέμεινε απ' αυτούς - συγκεντρωμένα σε σωρούς στο προαύλιο του σιδηροδρομικού σταθμού. Άνδρες της Πυροσβεστικής τοποθετούσαν τα πτώματα σαν τα κούτσουρα, το ένα κορμί πάνω στο άλλο, για να τα κάψουν με βενζίνη. Η αγγλοαμερικανική επίθεση ήταν μια δειλή και ανέντιμη πράξη δολοφόνων. Κατέστρεψαν μια πανέμορφη και ανοχύρωτη πόλη, παρόλο που γνώριζαν πως ο πόλεμος ουσιαστικά είχε τελειώσει και πως μέσα στη Δρέσδη δεν υπήρχε καμιά αξία λόγου αντιαεροπορική άμυνα. Αβοήθητοι άνθρωποι καίγονταν σαν τις λαμπάδες και σπαρακτικές κραυγές ακούγονταν παντού!

Οι δρόμοι της πόλης ήταν κατακλυσμένοι τότε από χιλιάδες Σουδήτες πρόσφυγες. Οι περισσότεροι απ' αυτούς κείτονταν μισοκαμένοι α' ανοικτούς και κλειστούς χώρους (όπως αυτόν του σιδηροδρομικού σταθμού), με τις βοηθητικές υπηρεσίες της πόλης ανήμπορες να πράξουν οτιδήποτε. Τη μυρωδιά της καμένης σάρκας δεν πρόκειται να ξεχάσω ποτέ μέχρι το τέλος της ζωής μου...».

(βλ. εφημ. "National Zeitung", τεύχ. 21, 19 Μαΐου 2000).

Ο Γκαίμπελς σημείωνε: στις 3-3-1943... «Στην επιστροφή για το Βερολίνο ενημερώθηκα, ότι κατά τη διάρκεια της νύκτας μια αεροπορική επίθεση προξένησε πολλές καταστροφές. Τις λεπτομέρειες αυτής της επιδρομής δεν τις έμαθα ακόμη. Φθάνοντας περιηγήθηκα στην πόλη και επισκέφθηκα τις περιοχές που επλήγησαν. Στην εκκλησία Hedwigskirche, που κατεστράφη ολοσχερώς, οι ιερείς με παρεκάλεσαν να τους παραχωρήσω τη μεγάλη σάλα της Ακαδημίας για να πραγματοποιήσουν τη Θεία Λειτουργία. Φυσικά και συμφώνησα. Τα μικρά δώρα κρατούν ζωντανή μια φιλία».

Όταν ο Γκαίμπελς είδε τον Χίτλερ στην καγκελαρία, ο τελευταίος ήταν έξαλλος με την αποτυχία της Luftwaffe και του Γκαίρινγκ. Την ώρα που η RAF ισοπέδωνε το Βερολίνο, ο Γκαίρινγκ βρισκόταν στην Ιταλία για μια «εκστρατεία αγοράς» έργων τέχνης!

Τη νύκτα της 29ης προς την 30ή Μαρτίου 1943 η καταστροφή χτύπησε το Βούπερταλ, στην ανατολική πλευρά του Ρουρ. Τα βρετανικά βομβαρδιστικά έριξαν 1.895 τόνους εμπρηστικές βόμβες και ισοπέδωσαν το κέντρο της πόλης. Από την επίθεση σκοτώθηκαν 2.450 πολίτες, οι περισσότεροι κήκαν ζωντανοί. Ο Γκαίμπελς δεν έχασε χρόνο και φρόντισε να «στοχοποιή-

σει» τους ενόχους. Στις 18 Ιουνίου, στην ομαδική κηδεία που τελέστηκε στην πόλη, απευθύνθηκε στους συγγενείς των θυμάτων: «Αυτό το είδος αεροπορικής τρομοκρατίας είναι προϊόν των άρρωστων μυαλών των πλουτοκρατικών καταστροφών του κόσμου». Και προσέθεσε: «Η μακρά αλυσίδα ανθρώπινης δυστυχίας σε όλες τις γερμανικές πόλεις που βομβαρδίστηκαν από αέρος από τους συμμάχους μαρτυρεί εναντίον τους και εναντίον των απάνθρωπων και δειλών ηγητόρων του • από την εποχή της δολοφονίας Γερμανοπαίδων στο Φράμπουργκ στις 10 Μαΐου 1940 έως σήμερα» (βλ. εφημ. «Volkischer Beobachter» 19-6-1943).

Τον Ιούλιο του 1943 ένας σφοδρότατος αεροπορικός βομβαρδισμός ισοπέδωσε το Αμβούργο. Οι νεκροί ξεπέρασαν τους 50.000. Οι περισσότεροι κήκαν ζωντανοί ή πέθαναν από ασφυξία. Ο Γκαίμπελς πρόνοιησε πως τα αγγλικά βομβαρδιστικά θα ξαναχτυπούσαν και έδωσε την εντολή όλος ο άμαχος πληθυσμός να εγκαταλείψει την πόλη. Η εκκένωση της πόλης ολοκληρώθηκε το βράδυ της 28ης Ιουλίου, όταν ακριβώς στις 11.58 μ.μ. οι σειρήνες του Αμβούργου σήμαναν συναγερμό. Μέσα περίπου σε μισή ώρα 38,5 τετρ. χλμ. έγιναν στάχτη. Οι νεκροί αυτήν τη φορά ήταν πολύ λιγότεροι, και αυτό μπορεί να αποδοθεί στην προνοητικότητα του υπουργού Προπαγάνδας. Μετά τους βομβαρδισμούς, η Υπηρεσία Διάσωσης και Αποκατάστασης άρχισε το δύσκολο έργο της αποκομιδής των πτωμάτων. Το μεγαλύτερο μερίδιο στην αποκατάσταση του ηθικού των αμάχων της πόλης το είχε αναμφίβολα η άφιξη του ζεύγους Γκαίμπελς. Το υπουργικό ζεύγος περιηγήθηκε ανάμεσα στα ερείπια και έλαβε άμεσα μέτρα ανακούφισης και αποκατάστασης των αστεγών. Σίγουρα όμως δεν μπορούσε να αλλάξει τον τουρνο του πολέμου.

«Ο ουρανός πάνω από το Βερολίνο παίρνει ένα βαθυκόκκινο χρώμα σαν αίμα, που του δίνει μια ανατριχιαστική ομορφιά», σημείωνε ο Γκαίμπελς, το Σάββατο 27 Νοεμβρίου του 1943 στο ημερολόγιο του. «Δεν μπορώ να απικρίσω πλέον αυτή την εικόνα». Μόλις την προηγούμενη εβδομάδα είχαν καταστραφεί η συνοικία Βίλχελμ Στράσε, όπου βρίσκονταν τα κυβερνητικά κτίρια, η Εκκλησία της Μνήμης (Gedachtnis Kirche) στο δυτικό τμήμα της πόλης και ο ζωολογικός κήπος (Zoo).

Αυτή ήταν η τρίτη μεγάλη επίθεση μέσα σε πέντε μέρες, η οποία αποτέλεσε και το «εναρκτήριο λάκτισμα» της καταστροφής της πόλης και είχε ως αποτέλεσμα να σκοτωθούν 3.758 άνθρωποι, ενώ 500.000 κάτοικοι έμειναν άστεγοι. Οι περισσότερες από τις βόμβες που έπεσαν στις 27 Νοεμβρίου έπληξαν τη βόρεια, εργατική συνοικία Ράινικεντορφ, την οποία επισκέφθηκε ο Γκαίμπελς το επόμενο πρωί. «Οι εργάτες και οι εργάτριες με υποδέχτηκαν εδώ με τέτοιον ενθουσιασμό, που είναι συνάμα απίστευτος όσο και απεριήρατος. Μου μιλάνε στον ενικό και με φωνάζουν με το μικρό μου όνομα. Οι γυναίκες μ' αγκαλιάζουν. Μου ζητάνε αυτόγραφο. Μοιραζόμαστε κανένα τσιγάρο. Για να μην πολυλογούμε, εδώ η διάθεση του κόσμου είναι όπως σε πανηγύρι. Το Βερολίνο καίγεται, αλλά, όσον αφορά τους παρευρισκομένους, το δέχονται μάλλον ευδιάθετα. Το ταμπάκο αποτελεί αυτή την περίοδο τη μεγαλύ-

τερη απόλαυση. Οι κάτοικοι του Βερολίνου *da* έκαναν τα πάντα για ένα τσιγάρο». Το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα, επειδή φοβόταν τις αντιδράσεις των Βερολινέζων, είχε συστήσει γι' αυτό τον σκοπό ειδικές δυνάμεις καταστολής των SA. Ωστόσο η αλληλεγγύη και η ψυχραιμία των κατοίκων εντυπωσίασαν τον υπουργό Προπαγάνδας, που σημειώνει έκπληκτος αλλά και ικανοποιημένος στο ημερολόγιο του: «Δεν μπορώ να πιστέψω ότι η πόλη έκανε το 1918μια επανάσταση».

Τον Φεβρουάριο του 1945 βομβαρδίστηκε η Δρέσδη. Οσο φρικτό κι αν ήταν το αποτέλεσμα αυτού του βομβαρδισμού, ο Γκαίμπελς προσπάθησε να το αξιοποιήσει για προπαγανδιστικούς λόγους. «Είναι έργο παρανοϊκών», έγραψε. «Είναι έργο ενός συγκεκριμένου παρανοϊκού, ο οποίος αναγνωρίζει ότι είναι ανίκανος να χτίσει μεγάλους ναούς, γι' αυτό αποφάσισε να δείξει στον κόσμο ότι τουλάχιστον είναι ειδικός στο να τους γκρεμίζει. Πώς αλλιώς μπορεί να εξηγηθεί αυτή η απρόκλητη αλητεία εις βάρος αναντικατάστατων θησαυρών του ευρωπαϊκού πολιτισμού, παρά μόνο με το σύμπλεγμα κατωτερότητας ενός ανθρώπου που ηγείται ενός έθνους, το οποίο δεν έχει βγάλει ούτε έναν διάσημο αρχιτέκτονα ή έναν γλύπτη μεγάλου βεληνεκούς και οραματιστή, εκτός από καλλιτέχνες -στην καλύτερη περίπτωση- αποτυχημένους στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής τέχνης; Αυτός ο άνθρωπος διεκδικεί το θλιβερό επίτευγμα ότι σκόπιμα και μνησικάκα κατέστρεψε περισσότερους θησαυρούς τα τελευταία χρόνια αυτού του πολέμου απ' όσους έχει κατορθώσει να παράγει η χώρα του σε ολόκληρη την ιστορία της. Και χίλια χρόνια να περάσουν, δεν θα τον απαλλάξουν από αυτή την εποχή. Μόνο όταν κατακαθίσουν η σκόνη και τα συντρίμια αυτού του πολέμου, μόνο όταν τα έθνη μπορέσουν μια μέρα *sine Ira et studio* (σ.σ.: χωρίς οργή ή εύνοια) να χαράξουν τον απολογισμό αυτού του πολέμου, θα μπορέσουν οι άνθρωποι να προσλάβουν, σε όλη τους τη σαφήνεια, τη φρίκη και τη δια-

στροφή αυτού του κεφαλαίου μιας συνολικά ειδικούς διεθνούς σύρραξης και να συνειδητοποιήσουν πόσο άθλια και μικρά ήσαν τα μυαλά εκείνων που το έγραψαν».

Η καταστροφή της Δρέσδης έπεισε τον Γκαίμπελς να υιοθετήσει μια νέα τακτική στον τομέα της προπαγάνδας. Τα πρώτα χρόνια του πολέμου προτιμούσε να υποβαθμίζει τα αποτελέσματα των Συμμαχικών αεροπορικών βομβαρδισμών. Όπως είχε σχολιάσει μία φορά, θα είχε «χτίσει τοίχο γύρω από το Ρουρ με τις βομβαρδισμένες πόλεις του, εάν δεν υπήρχαν τέτοια πράγματα, όπως τα τηλέφωνα και οι επιστολές». Τώρα όμως έπρεπε να προετοιμάσει τον γερμανικό λαό για μια μεγαλειώδη αντίσταση ενάντια στους Συμμάχους. Το εβδομαδιαίο εθνικοσοσιαλιστικό έντυπο «Das Reich» της 4ης Μαρτίου 1945, δημοσίευσε με την έγκριση του Γκαίμπελς ένα άρθρο, το οποίο δεν θα δημοσιευόταν ποτέ το 1940 ή το 1941.

«Δεκάδες χιλιάδες που ζούσαν και εργάζονταν κάτω από τη σκιά των πύργων της αρχαίας πόλης έχουν ταφεί σε ομαδικούς τάφους, χωρίς να είναι εφικτή η παραμικρή απόπειρα αναγνώρισης τους». «Πολλοί», συνέχιζε το άρθρο, «πέθαναν από ασφυξία, καθώς η πύρινη θύελλα απορρόφησε το οξυγόνο. Η πόλη στέγαζε περίπου 1.000.000 ψυχές εκείνη τη νύχτα, μεταξύ των οποίων μερικές εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες, θύματα βομβαρδισμών και μετοίκους από άλλες πόλεις, που είχαν εκκενωθεί επιπλέον από τις 600.000 των κατοίκων της». Αφού περιέγραψε λεπτομερώς το δράμα των κατοίκων της πόλης, η έκδοση του «Das Reich» προσέθετε: «Αυτές είναι οι τέσσερις πράξεις ενός ψυχρού υπολογισμένου εγκλήματος - και σχεδίου καταστροφής». Το κέντρο της πόλης, σύμφωνα με το δημοσίευμα, καταστράφηκε εντελώς, χωρίς να μείνει όρθιο ούτε ένα κτίριο ούτε ζώσα ψυχή, εκτός από εκείνους που αναζητούσαν νεκρούς και αγνοούμενους [βλ. Der Tod von Dresden, «Das Reich», 4 Μαρτίου 1945].

**Δρέσδη,
Φεβρουάριος 1945.
Σοροί πτωμάτων στην
παλαιά πλατεία της
πόλης. Ο Γκαίμπελς
καυτηρίασε
τους φονικούς
Συμμαχικούς
βομβαρδισμούς.**

4

Το ηυκόφως του εθνικοσοσιαλισμού

Πα' όλα τα δεινά του πολέμου, οι Βερολιnéζοι περιμένουν κατά δεκάδες έξω από τους κινηματογράφους για να παρακολουθήσουν την ταινία «Immen see» (Ιανουάριος 1944).

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ

Στις αρχές του 1944 η Γερμανία αντιστεκόταν ακόμα στην Ευρώπη. Μπορεί στο Ανατολικό Μέτωπο η σοβιετική προέλαση να έμοιαζε στην ταχύτητα με τον γερμανικό κεραυνοβόλο πόλεμο στην πρώτη φάση του πολέμου, ωστόσο στο Ιταλικό Μέτωπο οι Γερμανοί διατηρούσαν τις θέσεις τους.

Την περίοδο εκείνη η αδημονία του Γκαίμπελς για μια νίκη σε κάποιο μέτωπο, η οποία δεν ερχόταν, αλλά και η ανησυχία για την κατάσταση στο ερειπωμένο Βερολίνο, είναι εμφανείς:

«5 Φεβρουαρίου 1944: Η ισπανική κυβέρνηση ενημέρωσε ότι θα παραμείνει ουδέτερη σε κάθε περίπτωση. Αυτό είναι μια δυνατή άρνηση στις πιέσεις των Αγγλοαμερικανών. Οι Αγγλοι και οι Αμερικανοί επιχειρήσαν, καταβάλλοντας μεγάλη προσπάθεια μέσω του Τύπου, να κάμψουν το φρόνημα των Ισπανών και να τους πάρουν με το μέρος τους. Απέτυχαν. Δεν περιμένω όμως ότι ο Φράνκο θα αντέξει, θα κάνει συμβιβασμούς και παραχωρήσεις στους Αγγλοαμερικανούς... Οι Βούλγαροι προσπαθούν να αποκτήσουν επαφή με τη Σοβιετική Ένωση, με την οποία στην ουσία δεν διέκοψαν ποτέ. Πάντως, στις χώρες που είναι σύμμαχοι

μας, τρίζει το οικοδόμημα και ακούγονται φωνές. Έχουμε απόλυτη ανάγκη τη νίκη σε κάποιο μέτωπο, για να επαναφέρουμε στο στρατόπεδο μας τα πράγματα στη θέση τους. Στις ΗΠΑ συζητείται ζωηρά το ερώτημα κατά πόσο θα μπορούσε ο Ρούσβελτ να θέσει υποψηφιότητα εκ νέου στις εκλογές και να επανεκλεγεί. Θα ήταν καλό, αν οι εξελίξεις εμπόδιζαν την επανεκλογή του. Στο εσωτερικό της χώρας αυτό που μ' ενδιαφέρει φυσικά περισσότερο είναι η κατάσταση στο Βερολίνο. Τα πράγματα είναι λίγο χειρότερα από τον Νοέμβριο. Και η αιτία είναι ότι μεγάλα τμήματα της πρωτεύουσας έχουν καταστραφεί ολοκληρωτικά. Ένα μέρος του πληθυσμού δεν έχει κατοικία. Πρέπει να κάνουμε τα πάντα για να ξεπεράσουμε αυτές τις δυσκολίες».

Λίγο μετά τον απεγκλωβισμό των γερμανικών μονάδων στον θύλακα του Τσερκάσι (Φεβρουάριος 1944), ο Γκαίμπελς πρότεινε στον στρατηγό Σμουντ να συντάξει μια δήλωση προσωπικής αφοσίωσης στον Χίτλερ με τις υπογραφές όλων των στραταρχών του Ράιχ. Ο στρατηγός Βάιχς έγραφε ενοχλημένος στο ημερολόγιο του: «Μια τέτοια επαναβεβαίωση του όρκου πίστης μας είναι για μένα ανιστρατιωτική. Η νομιμοφροσύνη ενός αξιωματικού πρέπει να θεωρείται δεδωμένη». Στις 3 Μαρτίου ο Γκαίμπελς επισκέφθηκε τον Χίτλερ στο

«Δεν υπάρχει τέλος στην επανάσταση. Μια επανάσταση είναι καταδικασμένη σε αποτυχία μόνο εάν εκείνοι που την κάνουν πάψουν να είναι επαναστάτες».

Όταν η Γερμανία έγινε ένας απέραντος τόπος φωτιάς, τα παιδιά συμμετείχαν ενεργά στην καταπολέμηση των πυρκαγιών που προξένησαν οι βομβαρδισμοί των Συμμάχων.

Ομπερσάλτμπεργκ. Ο τελευταίος τού εκμυστηρεύθηκε ότι σχεδίαζε να εισβάλει στην Ουγγαρία, επιθυμώντας να τιμωρήσει την προδοτική αριστοκρατία αυτής της χώρας και τους Εβραίους της μια για πάντα. Ο Χίτλερ ξεκαθάρισε στον υπουργό του ότι αμέσως μόλις θα τελείωνε με την αναμενόμενη συμμαχική εισβολή, θα έστελνε 40 μεραρχίες από το Δυτικό Μέτωπο στο Ανατολικό Μέτωπο. Του μίλησε ακόμη και για την παραλαβή των νέων αρμάτων μάχης τύπου Panther και για τα νέα μαχητικά αεροσκάφη της Luftwaffe. Το ηθικό του Γκαίμπελς ενισχύθηκε. Τα πράγματα όμως στην Ανατολή δεν πήγαιναν καθόλου καλά. Οι σημειώσεις της 11ης Μαρτίου 1944 είναι διαφωτιστικές. «Από την ανάκριση ενός Γερμανού λοχία που δραπέτευσε από τις σοβιετικές φυλακές προέκυψαν αρκετές ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες για τη δράση του γερμανικού Ελεύθερου Συνδέσμου. Η έκθεση είναι άκρως ανησυχητική. Ο Στάλιν κάνει εξαιρετική προπαγάνδα ανάμεσα στους αιχμαλώτους μας. Δεν υπάρχει άμεση πίεση, δίδονται όμως σε εκείνους που αλλάζουν στρατόπεδο μεγαλύτερες ποσότητες τροφής. Όλο και πιο συχνά εμφανίζονται τότε αδύναμοι χαρακτήρες που μεταπηδούν στην άλλη πλευρά. Το Κρεμλίνο ακολουθεί στο θέμα αυτό μια έξυπνη τακτική και καλό είναι οι υπεύθυνοι του στρατού μας στη μεταχείριση των αιχμαλώτων να πάρουν κάποια μαθήματα. Ο λοχίας μάς ανέφερε ακόμη ότι άκουσε τους στρατηγούς του σε διάφορες ομιλίες. Ισχυρίζεται με βεβαιότητα ότι μιλούσαν με δική τους πρωτοβουλία και δεν διαπίστωσε κάποιου είδους πίεση. Οι απλοί στρατιώτες, άλλωστε, αιχμάλωτοι μπορεί να υποφέρουν από την πείνα, αλλά

για τους στρατηγούς δεν τίθεται καν τέτοιο ζήτημα. Ανάμεσα τους, δυστυχώς, υπάρχουν και μερικοί σύντροφοι από το Κόμμα και τα SS. Οι περισσότεροι, όμως, προέρχονται από την αριστοκρατία των αξιωματικών και είναι άνθρωποι που έχασαν ψυχραιμία και συνείδηση. Τόσο το καλύτερο για μας, να ξεκαθαρίσουμε το ζήτημα αυτό στο εσωτερικό της χώρας μια για πάντα».

Σε μια σύσκεψη με τον Χίτλερ, στις 30 Οκτωβρίου 1943, ο στρατηγός Γιόντλ είχε υποστηρίξει την κύρια εκτίμηση του στρατάρχη Ρούντστεντ ότι την άνοιξη του 1944 ήταν σίγουρη μια εχθρική εισβολή στη Γερμανία. Τις ίδιες ανησυχίες συμεριζόταν και ο Γκαίμπελς. Ο Ρόμμελ επιλέχθηκε για την άμυνα στη Δύση. Ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος για μια αποστολή που έμοιαζε όμως καταδικασμένη. Παρ' όλα αυτά στη γερμανική πλευρά υπήρχε συγκαλυμμένη αισιοδοξία. Στα μέσα Μαρτίου 1944 ο Χίτλερ κάλεσε τον Γκαίμπελς να μείνει στο χιονισμένο Μπέργκκαρ. Μαζί παρακολούθησαν αρκετές έγχρωμες κινηματογραφικές ταινίες που η Εύα Μπράουν είχε γυρίσει με τους ίδιους το 1939 και το 1942. Ο Γκαίμπελς διαπίστωσε τώρα, ακόμα πιο έντονα, πόσο γερασμένος και καταπονημένος φαινόταν ο Χίτλερ από αυτά τα τρία χρόνια. Ο Χίτλερ τού είπε ότι περίμενε πολύ σύντομα τη συμμαχική εισβολή. Ήθελε οπωσδήποτε να τελειώνει με αυτήν. Λίγο αργότερα, σ' έναν λόγο του στο ραδιόφωνο, ο Γκαίμπελς έπλεξε το εγκώμιο του αρχηγού, «ο Χίτλερ», είπε, «θα περνούσε στην Ιστορία ως άνθρωπος του αιώνα».

Το βράδυ της 5ης Ιουνίου 1944 ο Αμερικανός πρόεδρος Ρούσβελτ ανακοίνωσε την κατάληψη της Ρώμης

από τους Συμμάχους. Ο Χίτλερ δεν πτοήθηκε καθόλου, λέγοντας το ίδιο βράδυ στον δρα Γκαίμπελς ότι η αποφασιστική μάχη θα δινόταν αν και όταν οι Σύμμαχοι εισέβαλλαν στη Γαλλία. Θεωρούσε ότι η γερμανική υποχώρηση στην Ιταλία οφειλόταν στην αεροπορική υπεροπλία του εχθρού. Ο υπουργός συμφώνησε, φοβήθηκε μόνο ότι τα ίδια ακριβώς προβλήματα θα αντιμετώπιζαν και στη Δύση. Κατόπιν κατέγραψε στο ημερολόγιο του ότι ο Χίτλερ «Θεωρεί ότι η Βρετανία έχει τελειώσει... και είναι αποφασισμένος να της δώσει τη χαρακτηριστική βολή με την παραμικρή ευκαιρία». Ο Γκαίμπελς αναρωτήθηκε μόνο με ποιον ακριβώς τρόπο θα το πετύχαινε αυτό ο Χίτλερ. Κατά τις 10 μ.μ. έφτασε στον υπουργό Προπαγάνδας η ειδηση ότι οι υποκλοπές ραδιοσημάτων έμοιαζαν να δείχνουν ότι η εχθρική εισβολή είχε αρχίσει, αλλά δεν έδειξε κάποια ανησυχία. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της νύκτας, τα νέα που έρχονταν από το μέτωπο πήραν τη μορφή χιονοστιβάδας. Ο Γκαίμπελς, που έφερε αυτές τις ειδήσεις στο Μπέρχτεσαντεν λίγο μετά τις 4 π.μ., αναφώνησε: «Δόξα σοι, ο Θεός! Επιτέλους! Αυτός είναι ο τελευταίος γύρος». Κανένας όμως δεν ξύπνησε τον Χίτλερ. Ο Γιόντλ τόνισε στους υπασπιστές του ότι η κατάσταση έτσι κι αλλιώς δεν θα είχε ξεκαθαρίσει πριν από την αυγή. Αυτό είχε, όμως, ως συνέπεια να χαθεί πολύτιμος χρόνος και μέχρι το μεσημέρι ο Γερμανός καγκελάριος να μη λάβει καμία απόφαση σχετικά με τις εκκλήσεις του Ρούντστεντ να αντεπιτεθεί με τις εφεδρείες των τεθωρακισμένων μεραρχιών. Εως τότε, όμως, όπως γράφει ο Ιρβινγκ, τα αποβατικά «ξερνούσαν» κατά κύματα άρματα μάχης και άνδρες στις ακτές της απόβασης, έπει-

Βερολίνο, Ιούλιος 1944. Οι γυναίκες της γερμανικής πρωτεύουσας βοηθούν στην απομάκρυνση των ερειπίων ύστερα από έναν αεροπορικό βομβαρδισμό.

Ακόμα και γυναίκες, ακούγοντας τις παραινήσεις του Γκαίμπελς, συμμετείχαν στη γιγαντιαία πολεμική προσπάθεια του Γ Ράιχ ν' αλλάξει την τύχη του πολέμου.

Ο τρόμος των Συμμαχικών αεροπορικών βομβαρδισμών. Ένα παιδί μεταφέρει σορούς νεκρών κοντά στον Κεντρικό Σιδηροδρομικό Σταθμό της Κολωνίας (1944).

τα από εξουθενωτικούς βομβαρδισμούς από θάλασσα και αέρα, και η 7η Στρατιά παραδέχθηκε ότι οι Σύμμαχοι είχαν εγκαταστήσει δυτικά του ποταμού Ορν ένα προγεφύρωμα στην ακτή, «εύρους περίπου 15 και βάθους 2 μιλίων». Μολονότι την αυγή της 7ης Ιουνίου κανένα συμμαχικό προγεφύρωμα δεν είχε εξουδετερωθεί, ο Γκαίμπελς ήταν αισιόδοξος: «Η εισβολή έγινε ακριβώς εκεί που την περιμέναμε», έγραφε στο ημερολόγιο του «και με ακριβώς τα μέσα και τις μεθόδους για τα οποία είμαστε προετοιμασμένοι. Θα είναι φρικτό αν δεν καταφέρουμε να τους διώξουμε».

Στη χερσόνησο του Κοταντέν οι Γερμανοί επιχειρήσαν μια απελπισμένη αντεπίθεση. Αλλά οι σαραντάχρονοι έφεδροι του 1058 Συντάγματος Πεζικού ετράπησαν σε φυγή, μόλις είδαν τα περίπου 60 αμερικανικά άρματα μάχης να κινούνται εναντίον τους. Ένα άλλο τάγμα, το 795, που αποτελείτο από στρατολογημένους εθελοντές των λαών του Καυκάσου και της Κριμαίας, με διοικητή έναν πρώην συνταγματάρχη του τσαρικού στρατού, παραδόθηκε ολόκληρο, χωρίς να ρίξει ούτε έναν πυροβολισμό. Στον αέρα τα πράγματα ήταν ακόμα χειρότερα. Η υπεροχή της Συμμαχικής Αεροπορίας προκαλούσε κατάθλιψη!

Την ημέρα της εισβολής η Luftwaffe πραγματοποίησε 319 εξόδους πάνω από τη Γαλλία, ενώ οι Σύμμαχοι 10.585. Ο Γκαίρινγκ δεν είχε κανέναν λόγο να είναι αισιόδοξος. Στις 10 Ιουνίου ο ναύαρχος Νταϊνίτς παραδέχθηκε πως «η εισβολή είχε πετύχει. Το δεύτερο μέτωπο είναι γεγονός». Ο στρατηγός Σμουντ προειδοποίησε τον Γκαίμπελς ότι το συμμαχικό προγεφύρωμα στη

Νορμανδία, παρόλο που ακόμα αναχαιτιζόταν, «διόγκωνόταν σαν κακοήθης όγκος». Στις 13 Ιουνίου 1944 ο υπουργός Προπαγάνδας έγραφε «Χθες:... Μπορεί να ισχυριστεί κάποιος τώρα ότι η θέση του εχθρού στη Νορμανδία έχει ουσιαστική βελτίωση και κυρίως ότι σταθεροποιήθηκε το προγεφύρωμα του. Οι ελπίδες μας να τον εξουδετερώσουμε είναι ελάχιστες. Ακόμα και η πιθανότητα να τον αποκρούσουμε με τις εφεδρείες του Ρόμμελ έχει αποκλειστεί. Δυστυχώς ο καιρός έχει καλύτερεύσει, κάτι που θα φέρει στον εχθρό μόνο πλεονεκτήματα... Οι Αγγλοι επιχειρούν με προμετωπίδα την εφημερίδα "Times" να πετύχουν έναν εμφύλιο ανάμεσα στον Ρούντστεντ και τον Ρόμμελ. Η αντίθεση ανάμεσα τους κατά κάποιον τρόπο ισχύει, αλλά είναι περισσότερο μια αντίθεση ηλικιακής φύσεως και ταμπεραμέντου. Αν, λοιπόν, οι Αγγλοι ισχυρίζονται ότι ο Ρούντστεντ είναι ο άνθρωπος της συνθηκολόγησης χωρίς όρους, τότε αυτό είναι μια απόδειξη πως δεν γνωρίζουν τον γέρο-Ρούντστεντ καθόλου...».

Στις 21 Ιουνίου 1944 -μια γκρίζα και βροχερή μέρα- ο Γκαίμπελς επισκέφθηκε στο Μπέργκαφ τον Χίτλερ. Συζήτησε μαζί του τρεις ώρες και του πρότεινε να τεθεί επικεφαλής μιας προσπάθειας διεξαγωγής ολοκληρωτικού πολέμου και κατηγόρησε τους γραφειοκράτες στρατιωτικούς, όπως ο Κάιτελ και ο Φρομ, για τις σημερινές τους δυσκολίες. Υποσχέθηκε πως θα μπορούσε να συγκεντρώσει 1.000.000 επιπλέον στρατιώτες από τα «γραφεία» και τους «παροπλισμένους» της Wehrmacht. Ο Χίτλερ τον άκουσε, αλλά θα ζητούσε τις υπηρεσίες του μόνο αν πραγματικά παρουσιαζόταν

ανάγκη. Όταν ο υπουργός άφησε να εννοηθεί ότι ήταν «απαραίτητο να διαπραγματευθούν με τους Βρετανούς», ο Γερμανός ηγέτης απάντησε κοφτά ότι η Αγγλία θα έπρεπε να χάσει ολοκληρωτικά τον πόλεμο, αφού αυτή τον κήρυξε, και προσέθεσε με ειρωνεία: «Πήγαν γυρεύοντας». Στις 19.00 ο Γκαίμπελς έφευγε για το Βερολίνο, ο αποχαιρετισμός με τον «Φύρερ» ήταν όπως πάντα εγκάρδιος.

Εναν μήνα μετά τη συμμαχική απόβαση στη Νορμανδία θα σημειώνει στο ημερολόγιο του: «7.7.1944. Ο ενθουσιασμός για τις εξελίξεις μειώθηκε αισθητά. Η χρησιμοποίηση της V1 όπως και η απόβαση μας απογοήτευσαν. Στην Ανατολή επίσης δεν υπάρχουν πολλές ελπίδες. Ασκείται σοβαρή κριτική στους ανθρώπους μας από τον Τύπο και το Ραδιόφωνο. Οι δημοσιογράφοι μας, όπως πολλές φορές το έχω πει, έχουν γεμίσει το στόμα τους με ανακρίβειες. Ο λαός δεν χρειάζεται εξωραϊσμούς, απαιτεί όμως να μάθει όλη την αλήθεια. Ο χάεγκερτ είναι της γνώμης πως το σύνθημα "Αίμα, ιδρώτας και δάκρυα", σε μια παραλλαγή φόρμα, στην παρούσα φάση θα ήταν πολύ χρήσιμο. Δεν έχει πια κανένα νόημα να παραβλέπουμε πράγματα ή να τα αποκρύπτουμε από τον Φύρερ. Οι συνομιλίες μαζί του είναι κάποιες στιγμές δραματικές, πάντα όμως με δικαίωμα...».

Ο δεσμός του Χίτλερ με τον Γκαίμπελς ήταν ισχυρός καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου (Ομπερσάλτσμπεργκ, 1943).

Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ

Μετά την απόβαση των Συμμάχων στη Νορμανδία, μια ομάδα Γερμανών αξιωματικών, με επικεφαλής τον κόμη Φον Στάουφενμπεργκ, επιχείρησε να δολοφονήσει τον Χίτλερ. Η απόπειρα θα πραγματοποιείτο στο αρχηγείο του Γερμανού καγκελάρου «Wolfsschanze» («φωλιά του λύκου»), στο Ράστενμπουργκ της Ανατολικής Πρωσίας. Σύμφωνα με το σχέδιο των συνωμοτών, εφόσον εξουδετερωνόταν ο Χίτλερ, θα ζητούσαν άμεση κατάπαυση του πυρός και θα διαπραγματεύονταν την ειρήνη στη μελλοντική Γερμανία, με αδιαπραγμάτευτα όμως τα σύνορα του 1939. Την αυγή της 20ής Ιουλίου ο συνταγματάρχης κόμης Φον Στάουφενμπεργκ μαζί με τον υπασπιστή του, υπολοχαγό Βέρνερ Φον Χάιφτεν, πέταξαν με ένα μικρό αεροπλάνο από το αεροδρόμιο Ράνγκκστορφ του Βερολίνου στην Ανατολική Πρωσία. Στη συνέχεια από το Ράστενμπουργκ με ένα ανοικτό Volkswagen μεταφέρθηκαν στο αρχηγείο του Χίτλερ, στο κέντρο ενός δάσους από έλατα και βελανιδιές. Εξαιτίας της επικείμενης επίσκεψης του Μουσολίνι στο αρχηγείο, η προγραμματισμένη σύσκεψη των 13.30 είχε μετατεθεί στις 12.30 (μία ώρα νωρίτερα). Αυτό ήταν κάτι που αιφνιδίασε τους συνωμότες

Μία ώρα μετά την έκρηξη της 20ής Ιουλίου 1944, ο Χίτλερ βαδίζει ανάμεσα στους επιτελείς του στο αρχηγείο του στο Ράστενμπουργκ. Δεξιά διακρίνεται ο στρατηγός Αλφρεντ Γιόντλ, με επίδεσμο στο κεφάλι.

και ανέτρεψε τη ροή των γεγονότων. Πιεζόμενος από τον χρόνο ο μονόχειρας Στάουφενμπεργκ προσπάθησε να θέσει σε λειτουργία τον μηχανισμό της βόμβας που έφερε μαζί του. Η βόμβα αυτή, μέσα σε μια δερμάτινη τσάντα, τοποθετήθηκε ανάμεσα στα δύο ξύλινα στηρίγματα που συγκρατούσαν το τραπέζι με τους χάρτες, στο παράπηγμα των συσκέψεων. Καθώς ο Στάουφενμπεργκ, προσποιούμενος ότι θα έκανε ένα επείγον τηλεφώνημα, εγκατέλειψε την αίθουσα, στις 12.42 ακριβώς εξερράγη η βόμβα. Μια θύελλα φωτιάς ξέσπασε μέσα το αρχηγείο, ενώ ξύλα, χαρτιά και άλλα αντικείμενα στροβιλίζονταν με απίστευτη μανία στον αέρα. Ο συνταγματάρχης Μπραντ έπεσε νεκρός με κομμένο το δεξί του πόδι. Δίπλα του άφησαν την τελευταία τους πνοή οι στρατηγοί Κόρτεν και Σμουντ και ο στενογράφος Μπέργκερ. Οι υπόλοιποι που συμμετείχαν στη σύσκεψη τραυματίστηκαν, με εξαίρεση τον Κάιτελ, που δεν έπαθε σχεδόν τίποτε. Ο ίδιος ο Χίτλερ, εκτός από μερικά εγκαύματα και μερικές αμυχές επέζησε της απόπειρας. Η γραμματέας του, Τράουντλ Γιούγκε, περιγράφει εκείνη τη μέρα: «Η κυρία Κρίστιαν κι εγώ είχαμε πάει βόλτα με τα ποδήλατα προς τη μικρή λιμνούλα, η οποία βρισκόταν εκτός του στρατοπέδου. Ξαπλωμένες μέσα στο νερό, ονειρευόμασταν ειρήνη και ησυχία... Ξαφνικά ένας φοβερός, διαπεραστικός κρότος ακούστηκε μες την ησυχία... Δεν μπορούσαμε να δούμε τίποτα, γιατί τα δέντρα έκρυβαν με την πυκνή φυλλωσιά τους τον τόπο της τραγωδίας. Στο στενό μονοπάτι, που ξετυλιγόταν σαν ριθι μες το δάσος, συ-

ναντήσαμε τον στρατηγό Γιόντλ και τον αντισυνταγματάρχη Βαϊτσενέγκερ. Το πρόσωπο του Γιόντλ ήταν γεμάτο αίματα και η στολή του σκισμένη. Στο σακάκι της στολής του Βαϊτσενέγκερ υπήρχαν κόκκινοι λεκέδες. Προχωρούσαν παραπατώντας... Η περιέργεια μιά οδήγησε στο οχυρό του Φύρερ. Παραλίγο να με πιάσουν τα γέλια όταν αντίκρισα τον Χίτλερ. Στεκόταν σε ένα μικρό χολ και γύρω του κάποιοι από τους καμαριέρηδες και τους υπασπιστές του. Τα μαλλιά του ποτέ δεν ήταν χτενισμένα καλά, αλλά τώρα έμοιαζαν με σκαντζόχοιρο, έτσι όρθια που στέκονταν. Το μαύρο παντελόνι κρεμόταν σκισμένο σε λωρίδες από τη ζώνη σαν φουστανάκι. Με το δεξί του χέρι είχε ανοίξει τα κουμπιά από το σακάκι της στολής και στο χέρι του είχε μια μελανιά. Μας χαιρέτησε χαμογελαστός με το αριστερό χέρι: "Λοιπόν, κυρίες, τη γλίτωσα πάλι. Αυτή είναι άλλη μια απόδειξη ότι η μοίρα με έχει επιλέξει για την αποστολή μου, διαφορετικά δεν θα ζούσα τώρα".

Στο μεταξύ, στο Βερολίνο, σύμφωνα με τα σχέδια των πραξικοπηματιών, ο διοικητής της φρουράς «Grossdeutschland», ταγματάρχης Ρέμερ, έπρεπε να καταλάβει τον ραδιοφωνικό σταθμό στη Μασουρενάλε και να συλλάβει τον υπουργό Προπαγάνδας, που εκείνη την ώρα βρισκόταν στο γραφείο του. Η τύχη όμως του πραξικοπήματος έμελλε να πέσει στα χέρια ενός μικρού και ασήμαντου αξιωματικού, του ανθυπολοχαγού Χάγκεν, που υπηρετούσε ως αξιωματικός - σύνδεσμος του Υπουργείου Προπαγάνδας και της «Grossdeutschland». Ο Χάγκεν, βλέποντας την εμφανή

νευρικότητα των ανδρών της φρουράς και τις ύποπτες κινήσεις του Ρέμερ, ενημέρωσε τον Γκαίμπελς. Ο υπουργός εμπιστευόταν τον νεαρό ανθυπολοχαγό. Για να σιγουρευτεί, τηλεφώνησε στο Βολφσάντσε, όπου έμαθε για την απόπειρα. Τότε έγινε πια φανερό ότι το Βερολίνο ήταν η έδρα των πραξικοπηματιών. Ο Γκαίμπελς έστειλε τον Χάγκεν με εντολή να βρει τον ταγματάρχη Ρέμερ και να του πει να παρουσιαστεί μπροστά του όσο το δυνατόν συντομότερα. Σε λίγα λεπτά εμφανίστηκε ο Ρέμερ, πλαισιωμένος από μια διμοιρία της «Grossdeutschland». Ο υπουργός τον ενημέρωσε για τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούσαν και το γεγονός ότι ο Χίτλερ ζούσε. Το τελευταίο φάνηκε λίγο απίθανο στον Ρέμερ. Τότε ο Γκαίμπελς έκανε κάτι που ανέτρεψε τη ροή των γεγονότων και καταδίκασε την αντιχιτλερική συνωμοσία. Ζήτησε τηλεφωνική σύνδεση με το αρχηγείο του Χίτλερ στην Ανατολική Πρωσία.

- «Θα ήθελα να μιλήσω με τον Φύρερ προσωπικά. Εδώ, δρ Γκαίμπελς». Ο Ρέμερ απόρησε: «Είναι αδύνατον, ο Φύρερ ήταν νεκρός». Ο Γκαίμπελς τότε συνέχισε: «Φύρερ μου, δίπλα μου είναι ο διοικητής της φρουράς "Grossdeutschland", ταγματάρχης Ρέμερ, ο οποίος έχει διαταγή από τους πραξικοπηματίες να καταλάβει το κυβερνητικό τετράγωνο. Ο ταγματάρχης θα ήθελε να μιλήσει μαζί σας προσωπικά». Ο Ρέμερ πήρε φανερά αναστατωμένος το ακουστικό. Από την άλλη πλευρά ακουγόταν η χαρακτηριστική φωνή του Χίτλερ:

- «Ταγματάρχα Ρέμερ, σας ομιλώ ως ο ανώτατος διοικητής της Wehrmacht και ως Φύρερ του Γερμανικού Ράιχ! Αναγνωρίζετε τη φωνή μου;».

• «Μάλιστα, Φύρερ μου».

- «Τότε σας εξουσιοδοτώ να καταπνίξετε με όση δύναμη διαθέτετε την αντίσταση, απ' όπου κι αν προέρχεται. Από αυτήν τη στιγμή προάγεστε σε συνταγματάρχη. Κάντε το καθήκον σας ως στρατιώτης!». Χάρη στην καθοριστική παρέμβαση του Γκαίμπελς, από εκείνη τη στιγμή ο Ρέμερ άλλαξε στρατόπεδο. Δεν ανήκε πια στους συνωμότες, αλλά στον Χίτλερ. Και η «Grossdeutschland» αντί να καταλάβει το Υπουργείο Προπαγάνδας επεχείρησε να εξουδετερώσει τους πραξικοπηματίες στην Μπεντλερστράσε. Οι τελευταίες δραματικές στιγμές για τους αντιχιτλερικούς συνωμότες κύλησαν το βράδυ της 20ής Ιουλίου στα γραφεία της Μπεντλερστράσε. Την ώρα που οι στρατιώτες του Ρέμερ συνελάμβαναν τους πραξικοπηματίες, το γερμανικό ραδιόφωνο μετέδιδε την εξής ανακοίνωση: «Προσοχή, προσοχή, θα μιλήσει ο Φύρερ!». Σε λίγο ακουγόταν η φωνή του Χίτλερ σκληρή και τραχιά: - «Γερμανοί σύντροφοι. Δεν ξέρω πόσες απόπειρες προετοιμάστηκαν και εκτελέστηκαν εναντίον μου. Απευθύνομαι σήμερα σε σας, ώστε, ακούγοντας τη φωνή μου, να πεισθείτε πως δεν έχω τραυματιστεί. Μάθετε, επίσης, ότι προ ολίγου διεπράχθη ένα έγκλημα πρωτοφανές για την ιστορία της χώρας μας. Μια πολύ μικρή ομάδα από φιλόδοξους αξιωματικούς χωρίς τιμή και ταυτόχρονα με εγκληματική βλακεία, εξύψανε μια συνωμοσία που απέβλεπε στην εξόντωση μου και στην εξουδετέρωση του επιτελείου των Ενόπλων Δυνάμεων. Η βόμβα που

τοποθέτησε ο συνταγματάρχης κόμης Φον Στάουφενμπεργκ εξερράγη σε απόσταση δύο μέτρων από μένα, στα δεξιά μου. Πλήγωσε πολύ βαριά πολλούς πιστούς μου συνεργάτες. Εγώ ο ίδιος έπαθα μόνο μερικές ελαφρές εκδορές, λίγους μώλωπες και ελαφρά εγκαύματα. Θεωρώ το γεγονός επιβεβαίωση της αποστολής που μου έχει εμπιστευθεί η θεία πρόνοια». Ο Χίτλερ επιβεβαίωσε ακόμη πως είχε διορίσει τον Χίμλερ ανώτατο διοικητή του στρατού στο εσωτερικό της Γερμανίας και κατέληξε: «Αυτήν τη φορά θα κανονίσουμε τους λογαριασμούς μας, όπως συνηθίζουμε εμείς οι εθνικοσοσιαλιστές!».

Για τους συνωμότες τα τελευταία λόγια του Χίτλερ αποτέλεσαν τη χαριστική βολή. Μέσα σε λίγες ώρες οι περισσότεροι πρωτεργάτες του κινήματος εκτελέστηκαν με συνοπτικές διαδικασίες. Τα στρατοδικεία δεν έχασαν τον καιρό τους. Υπό την προεδρία του Ρόλαντ Φράισλερ παραπέμφθηκαν και δικάστηκαν σε συνεχείς δίκες περίπου 7.000 ύποπτοι για ενδεχόμενη συμμετοχή στο πραξικόπημα. Πολλές από τις δικαστικές αποφάσεις ήταν καταδικές σε θάνατο. Αν πετύχαινε το πραξικόπημα των αντιχιτλερικών αξιωματικών, δεν θα ήταν ούτε αναίμακτο, ούτε αθώο. Σε περίπτωση επικράτησης, θα εκτελούντο πολλοί «ύποπτοι». Στο προαύλιο της Στρατιωτικής Σχολής στο Παρίσι είχαν τοποθετηθεί από τα μεσάνυχτα της 20ής Ιουλίου πολλά σακιά με άμμο, προκειμένου να εκτελεστούν εκεί οι συλληφθέντες αρχηγοί των SD, τους οποίους θα καταδίκαζε την αυγή το στρατοδικείο των συνωμοτών. Παρόμοιες προγραφές και εκτελέσεις ετοιμάζαν και στο Βερολίνο. Ικανοποιημένος από τη διάσωση του Χίτλερ ο Γκαίμπελς σημείωνε στις 23 Ιουλίου 1944: «Ο Τύπος του εξωτερικού και η προπαγάνδα μιλά σχεδόν αποκλειστικά για την απόπειρα κατά του Φύρερ και το πραξικόπημα που επιχειρήθηκε στη Γερμανία. Στο Λονδίνο εξυφαίνουν τις πιο ευφυείς ιστορίες συνωμοσίας και συμπεριφέρονται σαν να τελειώνει αύριο ο πόλεμος. Πόσο άσχημα, όμως, θα ξυπνήσουν όταν μαθευτεί η αλήθεια και διαπιστώσουν ότι η απόπειρα αυτή οδήγησε περισσότερο στην ενίσχυση παρά στην αποδυνάμωση της γερμανικής αντίστασης. Το Λονδίνο κάνει λόγο για ένα κίνημα στη Γερμανία που θα οδηγήσει στην πτώση μας. Εξηγούν ότι η γενικότερη κατάσταση του μετώπου ανάγκασε τους στρατηγούς να στασιάσουν. Στις ΗΠΑ είναι πολύ αισιόδοξοι γι' αυτό. Οι Άγγλοι, επίσης, επιδεικνύουν με στόμφο ότι η σύζυγος του κόμη Στάουφενμπεργκ, του εγκληματικού δράστη, είναι Αγγλίδα, κάτι που είναι βέβαια αλήθεια... Όπως έμαθα από διάφορες πηγές, λίγο πριν από την απόπειρα οι Εβραίοι της διασποράς ήταν ενήμεροι και διέδωσαν σε διάφορες πρωτεύουσες ουδέτερων χωρών τα πιο απίθανα σενάρια. Τα χρηματιστήρια του εχθρού αντέδρασαν με άνοδο, γρήγορα όμως θα καταρρεύσουν, μόλις ξεκινήσουμε με τα αντίμετρα μας... Εξιστορώ στον Φύρερ όλες τις λεπτομέρειες για τη στάση της φρουράς στο Βερολίνο και την αποφασιστική παρουσία του ταγματάρχη Ρέμερ. Ο Φύρερ αποφάσισε να τον προβιβάσει σε συνταγματάρχη, πιθανόν και σε Φρούραρχο του Βερολίνου... Παρακάλεσα τον

Φύρερ ακόμα, σε μια παρόμοια κρίση στο μέλλον, να μου επιτραπεί να έχω την άμεση εποπτεία της Φρουράς στην πρωτεύουσα. Ο Φύρερ συμφώνησε... Του εφιστώ ακόμα την προσοχή ότι αμέσως μετά το πραξικόπημα του Ρεμ και την κρίση που προκάλεσαν οι αδελφοί Στράσσερ, το εθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς εδραιώθηκε ακόμα περισσότερο... Η κατάσταση στην Ανατολική Πρωσία είναι αυτήν τη στιγμή κάτι περισσότερο από απειλητική...».

Το φθινόπωρο του 1944, η σοβιετική «πλημμυρίδα» είχε εισβάλει στις Βαλτικές χώρες, στη Ρουμανία και στη Βουλγαρία. Όμως οι Γερμανοί, παρά τις τρομακτικές τους απώλειες, είχαν κατορθώσει να ανακόψουν την πορεία των Σοβιετικών στην Ανατολική Πρωσία, στο Βιστούλα και στη Βουδαπέστη. Η ανάπαυλα στο Δυτικό Μέτωπο έδωσε στους Γερμανούς τη δυνατότητα να αναδιοργανωθούν, να ανασυνταχθούν και, γεγονός απίστευτο, να αντεπιτεθούν. Μάλιστα στο Αρνεμ της Ολλανδίας σημείωσαν την πρώτη τους μεγάλη επιτυχία.

Όμως η Γερμανία αδυνατούσε πλέον να κερδίσει τον πόλεμο, όταν μάλιστα ο ηγέτης της δεν διήγε και τις καλύτερες του μέρες. Υστερα από πέντε χρόνια πολέμου, ο Χίτλερ είχε χάσει την πνευματική διαύγεια που είχε στις αρχές και πολλές από τις ενέργειες του ήταν ακατανόητες. Πολύ σπάνια είχε πια χρόνο για κοι-

νωνικές εκδηλώσεις. Μια από αυτές ήταν στις αρχές Δεκεμβρίου 1944. Ο Γκαίμπελς έγραψε σχετικά: «4 Δεκεμβρίου 1944. Ολη την Κυριακή ασχολήθηκα με την τακτοποίηση του γραφείου μου. Τα παιδιά μου δίνουν μεγάλη χαρά. Εκτός τούτου, συγγράφω ένα νέο πρωτοσέλιδο άρθρο με τίτλο "Η Παγκόσμια κρίση" (σ.σ.: δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Das Reich», τη 17η Δεκεμβρίου 1944). Προξενεί σε όλους μας μεγάλη χαρά η επίσκεψη του Φύρερ το βράδυ για τσάι. Ήταν πραγματικά μια εκπληξη αν λάβουμε σοβαρά υπόψη το γεγονός ότι εδώ και χρόνια δεν έχει κάνει καδούλου επισκέψεις σε ιδιωτικές κατοικίες. Δέχθηκε όμως με ευχαρίστηση την πρόσκληση της Μάγδας και είναι χαρούμενος που βρίσκεται ανάμεσα στην οικογένεια μας. Ολοι μας είμαστε ευτυχείς γι' αυτό. Ο Φύρερ είναι ικανοποιημένος που το σπίτι μας δεν έχει υποστεί ζημιές (σ.σ.: από τους βομβαρδισμούς) και έδειξε ενθουσιασμένος με τα παιδιά, ιδιαίτερα με τη Χέλγκα και τη Χίλντε που έγιναν μικρές κυρίες, ενώ ενδιαφέρθηκε και για τη Χέλντα που είχε να τη δει από μικρό παιδί και έχει μεταβληθεί σε μια "τριγκίπισσα". Η Χόλντε είχε πάντοτε τη συμπάθεια του, ενώ ο μικρός Χέλμουτ κέρδισε την καρδιά του. Ο Φύρερ έμεινε μαζί μας για τσάι περίπου δύο ώρες. Μιλήσαμε για τα παλιά, τις αναμνήσεις μας και συζητήσαμε για την "εκφυλισμένη" τέχνη αλλά και τη μουσική. Ο Φύρερ ήταν αγανακτισμένος

Ο Χίτλερ δείχνει στον Μουσολίνι τα υπολείμματα της αίθουσας συσκέψεων στο Ράστενμπουργκ, έπειτα από τη βομβιστική ενέργεια της 20ής Ιουλίου 1944.

απο ΤΟ μίσος και τη συχνότητα των αεροπορικών επιθέσεων. Εδειξε συγκλονισμένος από τις απώλειες των αμάχων, ωστόσο τόνισε ότι έκανε τα πάντα για να χειριστεί τον πόλεμο όσο το δυνατόν πιο ανθρώπινα. Ο Τσάρτσιλ, όμως, ήταν εκείνος που χρησιμοποίησε κάθε βάρβαρη μέθοδο... Είναι συγκινητικό να παρατηρεί κανείς με πόση φροντίδα και προσοχή συνομιλεί ο Φύρερ με τα παιδιά... Ο Χέλμουτ δέχεται ερωτήσεις από τον Φύρερ σχετικά με τον πόλεμο και τα αίτια του. Απαντά και περνά με επιτυχία τις εξετάσεις του. Δίνει βέβαια απλοϊκές συναντήσεις, αλλά ο Φύρερ είναι διπλά χαρούμενος που ένα τόσο μικρό παιδί έχει αίσθηση για τα πολιτικά πράγματα...».

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΑΡΔΕΝΝΩΝ

Στα τέλη του 1944 οι Γερμανοί είχαν εναποθέσει τις ελπίδες τους στην επίθεση στις Αρδένες. Ο Γκαίμπελς δεν αποτελούσε εξαίρεση. Στις 18 Δεκεμβρίου σημειώνει στο ημερολόγιο του: «Σχετικά με την επίθεση, από την Κυριακή το πρωί επικρατεί σιωπή κι από τις δύο πλευρές. Εμείς, στην έκθεση του Γενικού Αρχηγείου της Wehrmacht, όπως και οι Αγγλοαμερικανοί δεν αναφέρουν ούτε μία λέξη... Είναι ενδιαφέρον, όμως, ότι αναφέρονται σε γερμανικές δραστηριότητες στα νότια του Δυτικού Μετώπου, για αποφασιστικό κτύπημα βέβαια δεν γίνεται ούτε λόγος. Γενικότερα οι επιχειρήσεις μας εξελίσσονται καλώς. Σε μερικά σημεία έχουμε προχωρήσει σε βάθος 16χιλιομέτρων, όπου, αν φυσικά αναλογιστούμε το βαρύ λασπώδες έδαφος και τις συνεχείς χιονοπτώσεις, είναι ένα σημαντικό εδαφικό όφελος... Ο Φύρερ είναι πολύ ενοχλημένος με τη Luftwaffe και απαιτεί από τον Γκαίρινγκ εξηγήσεις... Η προσπάθεια μας εστιάζεται στην εξέλιξη της στρατιωτικής κατάστασης και θα ενημερώσουμε

αργότερα την κοινή γνώμη. Από ψυχολογικής άποψης, αυτό είναι και το πιο σωστό. Δεν επιτρέπεται, για οποιονδήποτε λόγο, να δώσουμε ψεύτικες ελπίδες στον λαό μας, προτού να έχουμε κάποια σίγουρη και ορατή επιτυχία... Το υπόλοιπο απόγευμα κάνω διορθώσεις στην ομιλία που θα εκφωνήσω στο ραδιόφωνο τα Χριστούγεννα. Το βράδυ ο εχθρός αφήνει το στίγμα του. Οι Αμερικανοί, όπως και οι Αγγλοι, ανακοινώνουν εκθέσεις, απ' όπου διαφαίνεται ότι από το Σάββατο το πρωί στις 7 έχει ξεκινήσει η μεγαλύτερη στρατιωτική επιχείρηση...».

Στις 20 Δεκεμβρίου 1944 η αισιοδοξία είναι ακόμα διάχυτη: «Το αντίκτυπο της επίθεσης στο Δυτικό Μέτωπο αναμφίβολα στο εσωτερικό της χώρας έχει μεγάλη επιτυχία. Οι λιτές ανακοινώσεις του Γενικού Αρχηγείου ανέβασαν το ηθικό του λαού μας, που θυμίζει πλέον την εποχή των μεγάλων μας επιθέσεων... Ο λαός είναι ικανοποιημένος που στρατιωτικά αναλάβουμε την πρωτοβουλία... Κατά τη 1.00 τη νύχτα, μου τηλεφώνησε ο Φύρερ από το Αρχηγείο. Έχει πολύ καλή διάθεση και η υγεία του είναι σε άριστη κατάσταση. Από το ύψος της φωνής του καταλαβαίνει κάποιος πως από τις μέχρι τώρα επιτυχίες η διάθεση του έχει μεταβληθεί ολοκληρωτικά. Μου περιγράφει την επίδραση της επίθεσης μας και τη χαρακτηρίζει κολοσοισαία. Του εξηγώ πως η είδηση της επίθεσης μας επέδρασε θετικά στον γερμανικό λαό. Τα λόγια μου ικανοποιούν τον Φύρερ. Είναι, βέβαια, της γνώμης ότι πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί στη διαχείριση των ειδήσεων μας. Αναφορές και πληροφορίες για τοποθεσίες δεν πρέπει ακόμη να γίνονται γνωστές. Ελπίζει όμως, ότι αυτό μπορεί να γίνει σύντομα, το πολύ σε τρεις ημέρες και εφόσον ολοκληρωθούν οι αρχικές επιχειρήσεις και αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα. Ο καιρός, άλλωστε, είναι ιδανικός... Σύμφωνα με τον Φύ-

Ο Μπόρμαν, ο Φεγκελάν και ο Γκαίμπελς σε μια συνάντηση, το 1944.

ρερ, η 1η Αμερικανική Στρατιά φέρεται να έχει καταστραφεί ολοκληρωτικά. Είναι επίσης πολύ ικανοποιημένος που ο εχθρός δεν έχει ακόμη την παραμικρή αίσθηση της επίθεσης μας. Εκτιμούν ότι πρόκειται για μια διείσδυση 3-4 μεραρχιών, ενώ στην πραγματικότητα ο αριθμός είναι δεκαπλάσιος...».

Γρήγορα, όμως, την ελπίδα διαδέχονται ο προβληματισμός και η αγωνία για το μέλλον του Γ Ράιχ. Στις 12 Ιανουαρίου 1945 έγραφε στις σημειώσεις του: «Οι απόψεις στο εχθρικό στρατόπεδο για την κατάσταση στο Δυτικό Μέτωπο δίστανται. Ο Ρούσβελτ απαίτησε από τους υπαλλήλους των αμερικανικών υπουργείων να μη μιλούν για το τέλος του πολέμου. Προφανώς η υπερβολική αισιοδοξία για νίκη προξένησε σύγχυση... Οι πολιτικές διαμάχες στο εχθρικό στρατόπεδο συνεχίζονται δίχως τέλος. Οι Αγγλοι φιλονικούν τώρα και καταγγέλλουν μπολσεβίκικες φρικαλεότητες από την Ελλάδα. Ντρέπονται, φυσικά, να διατυπώσουν τον χαρακτηρισμό "μπολσεβίκικες" και κάνουν λόγο για ακρότητες του ΕΛΑΣ. Ευνοούν, βέβαια, τους μπολσεβίκους... Οι Αγγλοαμερικανοί αναρωτιούνται γιατί οι Σοβιετικοί δεν επιτίθενται στο Κεντρικό Μέτωπο. Σύμφωνα με πληροφορίες μας, οι Σοβιετικοί μετακινούν στρατιωτικές δυνάμεις από το Κεντρικό στο Νότιο Μέτωπο, προφανώς επειδή έχουν ως στόχο την κατάληψη της Ουγγαρίας. Η κατάσταση εκεί είναι τόσο κρίσιμη, ώστε σκεφθήκαμε να κινητοποιήσουμε από το Βερολίνο 20 Τάγματα της Volkssturm και να τα μεταφέρουμε στο Ουγγρικό Μέτωπο...».

Τελικά η γερμανική αντεπίθεση στις Αρδέννες απέτυχε. Παρά την εκπληκτικά επαγγελματική και αποφασιστική απόδοση των μονάδων που συμμετείχαν στην επίθεση, αυτές δεν διέθεταν τα απαραίτητα μέσα για να φέρουν σε αίσιο πέρας την ιδέα του Χίτλερ, εκτός αν κατέρρεαν οι Σύμμαχοι. Όμως οι Σύμμαχοι, την εποχή εκείνη, ήταν πολύ ισχυροί για να καταρρεύσουν.

ΤΟ Γ' ΡΑΪΧ ΚΑΤΑΡΡΕΙ

Στα φύλλα ημερολογίου του «Από το Κάιζερχοφ εις την Καγκελαρίαν του Ράιχ», ο Γκαίμπελς έγραψε «Ας έλθει ό,τι θέλει: με τον Χίτλερ και πίσω από τον Χίτλερ θα μείνουμε κάποτε ένα λαμπρό παράδειγμα γερμανικής πειθαρχίας, γερμανικής αντοχής και γερμανικής πίστωσης, γραμμένο μέσα στο βιβλίο της Ιστορίας, η παλαιά λεγεώνα του Χίτλερ, που δεν κλονίστηκε ποτέ!». Το 1945, όμως, ήταν το έτος των κλονισμών και της ολοκληρωτικής ήττας. Ο Γκαίμπελς, ωστόσο, δεν έχασε ποτέ το θάρρος του. Έγραφε στις 29 Ιανουαρίου: «Όπως μου εξήγησε ο Φύρερ, θέλει να μείνει στην Ιστορία ως παράδειγμα θάρρους και αυταπαρνήσης. Ποτέ πια και κανένα εμπόδιο δεν θα τον μετακινήσει από τη θέση του... Στην επιστροφή σκέφτομαι ακόμα μια φορά αυτά που μου είπε ο Φύρερ. Αν αλλάξουν κάποια στιγμή τα πράγματα -και είμαι απόλυτα βέβαιος ότι θ' αλλάξουν- ο Φύρερ τότε δεν θα είναι ο άνδρας του αιώνα, αλλά ο άνδρας της χλιετίας...».

Τον Ιανουάριο του 1945 ο Γκαίμπελς είχε μεταφέρει την οικογένειά του έξω από το Βερολίνο, προκειμέ-

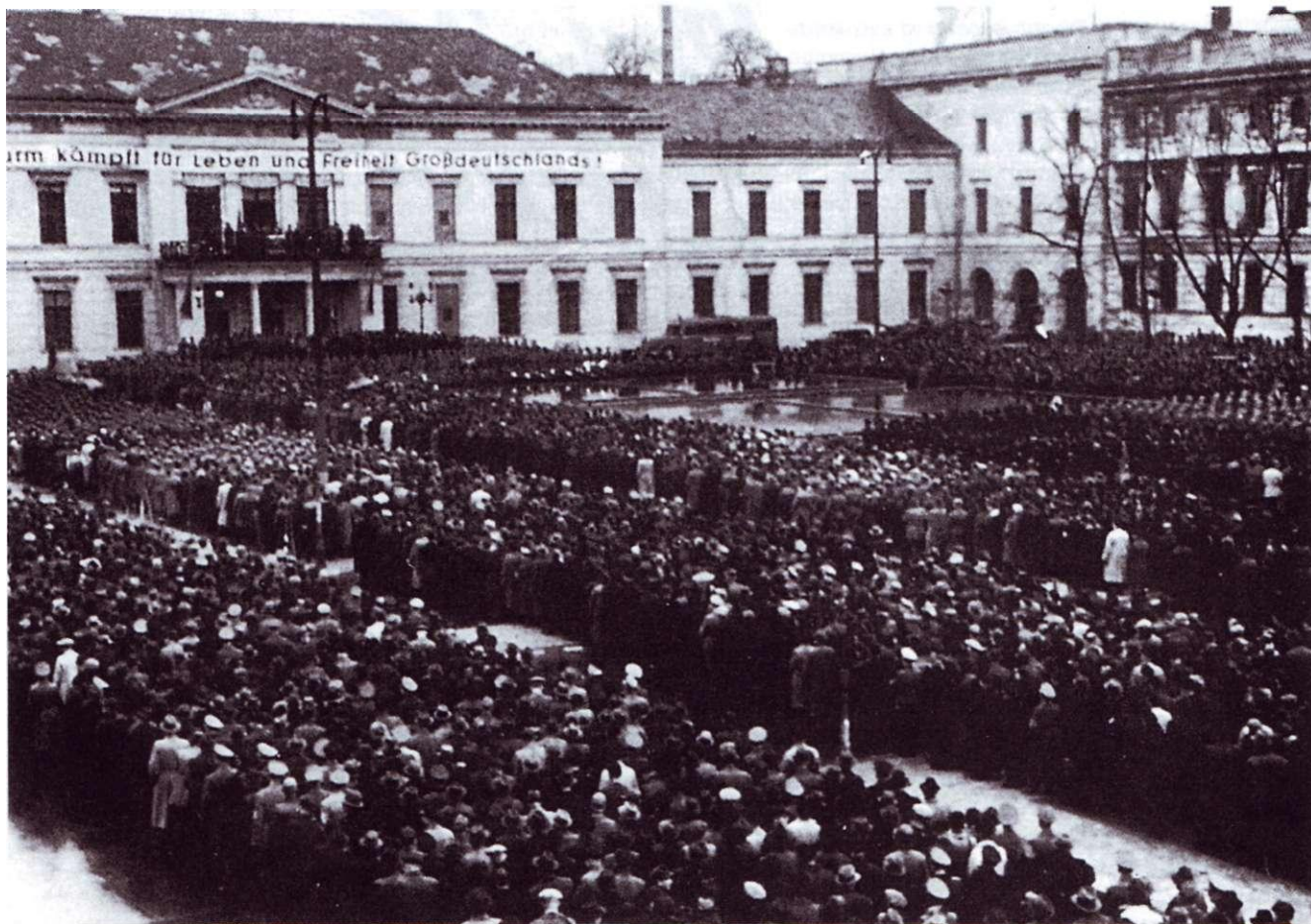

νου να την προστατεύσει από τους βομβαρδισμούς. Τα παιδιά θα έμεναν πλέον στο εξοχικό του, περίπου μία ώρα απόσταση βορειοανατολικά του Βερολίνου, κοντά στο χωριό Λάνκε. Βρισκόταν δίπλα σε μια ειδική λιμνη μέσα σε ένα πευκοδάσος στην περιοχή της Μαρκονίας του Βραδεμβούργου. Το σπίτι, ένα μακρόστενο μονώροφο κτίριο με στέγη από σχιστολιθικές πλάκες και αετώματα, δεν μπορούσε βέβαια να ανταγωνιστεί την πολυτέλεια του Κόρινχολ που ανήκε στον Χέρμαν Γκαίρινγκ. Ωστόσο για την ψυχαγωγία των παιδιών υπήρχαν πόνι, άλογα ιππασία, γήπεδο τένις και πισίνα.

Το Σάββατο 21 Ιανουαρίου 1945, αφού συνομίλησε με τον Χίτλερ, έφυγε από το Βερολίνο με τον προσωπικό του υπασπιστή, υπολοχαγό Βίλφρεντ Φον Οφεν. Ο Γκαίμπελς ενθάρρυνε συνεχώς τους υφισταμένους του να κρατούν ημερολόγιο και έτσι σήμερα γνωρίζουμε σχεδόν τα πάντα για την καθημερινή του ζωή κατά τους τελευταίους μήνες του πολέμου.

Ο Φον Οφεν περιγράφει στο ημερολόγιο του πως στο τέλος εκείνου του παγερού Σαββατοκύριακου, κα-

Μονάδες της Volkssturm. «Η τελευταία εφεδρεία για την υπεράσπιση της γερμανικής πατρίδας», σύμφωνα με τον Γκαίμπελς.

**Βερολίνο,
12 Νοεμβρίου 1944.
Ανδρες της
Volkssturm
συγκεντρώνονται
για να ακούσουν
την ομιλία του δρος
Γκαίμπελς.**

θώς η μικρή συντροφιιά ήταν καθισμένη γύρω από τη φωτιά που έκαιγε ξύλο οξιάς, η Μάγδα αποκάλυψε ήρεμα το μικρό της μυστικό: Όταν θα ερχόταν το τέλος, αυτή και ο σύζυγος της θα αυτοκτονούσαν μαζί με τον Φύρερ. Για μερικά δευτερόλεπτα δεν μίλησε κανείς, ώσπου ο Γκαίμπελς κρατώντας στα χέρια του ένα αντίτυπο του έργου του Τόμας Καρλάιλ, «Ιστορία του Μεγάλου Φρειδερίκου», μνημόνευσε το απόσπασμα όπου ο Πρώσος βασιλιάς σε ένα γράμμα του προς τον φίλο και υπουργό του από την Προβηγκία, μαρκήσιο Ντ' Αργκένς, ανέφερε περιφρονητικά πως «τα γεγονότα του μικρού μας πλανήτη, όσο σημαντικά κι αν φαίνονται σ' εμάς, είναι εντελώς ασήμαντα». Ενοχλημένη η Μάγδα απάντησε: «Μπορεί να έχεις δίκιο. Όμως ο Φρειδερίκος ο Μεγάλος δεν είχε παιδιά». Τρεις εβδομάδες αργότερα, ο Φον Οφεν κατέγραψε άλλη μια συζήτηση που αφορούσε άμεσα τη μοίρα των παιδιών του Γκαίμπελς, που εξακολουθούσαν να βρίσκονται στο εξοχικό της λίμνης Μπόγκεν. Η συνομιλία αυτή έλαβε χώρα στο Βερολίνο, στο καταφύγιο του υπουργού Προπαγάνδας κάτω από την επίσημη κατοικία του, κοντά στην Πύλη του Βραδεμβούργου και κατά τη διάρκεια μια νυχτερινής επιδρομής της RAF. Η Μάγδα είπε πως είχε προμηθευτεί αρκετές κάψουλες με δηλητήριο από τον δρα Μορέλ (ο υπέρβαρος γιατρός του Χίτλερ), τόσο για τον εαυτό της όσο και για όλα τα παιδιά. Ο Γκαίμπελς έφερε πάνω του την κάψουλα με το δηλητή-

ριο εδώ και καιρό (από τις 20 Ιουλίου του 1944, μετά την απόπειρα εναντίον του Χίτλερ, ο Σπέερ θυμόταν πως ο Γκαίμπελς είχε στην τσέπη του γιλέκου του κάψουλες με δηλητήριο). Σ' αυτό το σημείο ο Γόττσεφ διέκοψε για να κάνει μια πρόταση. «Γλυκιά μου, σε παρακαλώ, θέλω να πάρεις τα παιδιά μαζί σου και να πάτε κάπου στη Δυτική Γερμανία. Ξέρω πως οι Βρετανοί δεν πρόκειται να σας πειράξουν». Τον βασάνιζε συχνά η ιδέα πως αν οι Σοβιετικοί αιχμαλώτιζαν ποτέ τα παιδιά του, θα τους έκαναν τη γνωστή κομμουνιστική πλύση εγκεφάλου και θα τα μεγάλωναν μαθαίνοντας τα να μισούν τους γονείς τους. Κάτι βέβαια που έγινε μετά τον πόλεμο στις περισσότερες περιπτώσεις με τα παιδιά των επιφανών εθνικοσοσιαλιστών. Οι Αμερικανοί πάλι, κατά τη γνώμη του, θα τα μετέτρεπαν σε δημοκράτες και εβραϊόφιλους μέσα σε μια κοινωνία παρακμής. Κατά βάθος ήταν πεπεισμένος πως μόνον οι Αγγλοι «θα φέρνονταν πάντα ως τζέντλεμαν». Αργότερα όμως το ίδιο βράδυ -σύμφωνα με τον υπολοχαγό Φον Οφεν- ο Γκαίμπελς έγινε πιο αποκαλυπτικός, ίσως επειδή είχε καταναλώσει αρκετό αλκοόλ. «Ούτε η γυναίκα μου, ούτε εστω κι ένα από τα παιδιά μου», είπε, «θα είναι ανάμεσα στους επιζώντες της επερχόμενης πανωλεθρίας». Αυτήν τη φορά η Μάγδα παρέμεινε σιωπηλή, ήταν η σιωπή της συναίνεσης.

Στις 3 Φεβρουαρίου 1945, περισσότερα από 1.000 αμερικανικά βομβαρδιστικά έριξαν 2.265 τόνους βομι-

δών στο κέντρο της γερμανικής πρωτεύουσας, ενώ ούτε ένα μαχητικό της Luftwaffe δεν απογειώθηκε για να αναγκάσει τους επιδρομείς. Ο βομβαρδισμός μετέτρεψε σε ερείπια τα κυβερνητικά κτίρια, ενώ το ημερολόγιο της γερμανικής Ανώτατης Διοίκησης Ενόπλων Δυνάμεων (OKW) κατέγραψε λιγότερους από 1.000 νεκρούς. Ο Μπάρμαν σημείωσε: «Ο κήπος της καγκελαρίας του Ράιχ παρουσιάζει φρικτή όψη - βαθείς κρατήρες και γκρεμισμένα δέντρα, δρομάκια γεμάτα συντρίμια. Η κατοικία του Φύρερ κτυπήθηκε πολλές φορές, και μόνον τμήματα τοίχων απομένουν από τον χειμερινό κήπο και την αίθουσα συμποσίων». Ο Γκαίμπελς αναγκάστηκε να μεταφέρει την οικογένεια του στο Σβάνενβερντερ, όπου υπήρχαν ισχυρότερα καταφύγια από αυτά του Λάνκε. Η Μάγδα Γκαίμπελς έγραψε στον μεγαλύτερο γιο της, Χάρολντ Κβαντ, που την εποχή εκείνη ήταν αιχμάλωτος στην Αγγλία: «Ο μπαμπάς κι εγώ είμαστε όλο εμπιστοσύνη και κάνουμε το καθήκον μας όσο καλύτερα μπορούμε».

Τη νύχτα της 13ης Φεβρουαρίου η RAF ισοπέδωσε τη Δρέσδη. Οι αναφορές που έφτασαν στο Βερολίνο, την επόμενη ημέρα, μιλούσαν για δεκάδες χιλιάδες νεκρούς, όλοι τους σχεδόν γυνακόπαιδα και ηλικιωμένοι. Στις 7.15 μ.μ. της 14ης Φεβρουαρίου ο Χίτλερ συζήτησε το ολοκαύτωμα της Δρέσδης για περίπου σαράντα πέντε λεπτά με τον Γκαίμπελς. Ο τελευταίος επέμεινε να παραπεμφθεί ο «ανίκανος» αρχηγός της Luftwaffe, Γκαίρινγκ, στο Λαϊκό Δικαστήριο. Ο Χίτλερ διαφώνησε. Επικρατούσε μια εικόνα απελπισίας. Ο Γκαίμπελς τότε πρότεινε να αγνοήσει η Γερμανία τη Συνθήκη της Γενεύης και να εκτελεί έναν αιχμάλωτων Συμμάχων για κάθε Γερμανό πολίτη που θα σκοτωνόταν από τις εχθρικές αεροπορικές επιδρομές. Ο Χίτλερ διαφώνησε, ύστερα από πιέσεις του Ρίμπεντροπ και του Γκαίρινγκ, αλλά του άρεσε η αποφασιστικότητα του υπουργού Προπαγάνδας.

Αλλωστε, κατά τη γνώμη του, «αυτοί οι αιώνιοι υποκριτές της Δύσης όφειλαν να πληρώσουν με το ίδιο νόμισμα. Εξάλλου ούτε οι Ρώσοι στην Ανατολή ούτε οι Σύμμαχοι στη Δύση κράτησαν ποτέ τα προσχήματα και τους όρους της Συνθήκης της Γενεύης. Μέσα σε τρία χρόνια αεροπορικού πολέμου εκατοντάδες χιλιάδες Γερμανοί, αθώοι, άμαχοι πολίτες έχασαν τη ζωή τους. Πού ήταν λοιπόν ο ανθρωπισμός τους; Οι δικοί μας αεροπόροι δεν μπορούσαν να πειστούν να πετάξουν πάνω από τη Μόσχα ή το Λένινγκραντ, από τον φόβο για τη ζωή τους, από τότε οι Ρώσοι άρχισαν να εκτελούν τους πιλότους της Luftwaffe. Είχαν απλώς γράψει στις εφημερίδες τους ότι "κάποιοι αλεξιπτωτιστές του εχθρού" που έπεσαν στα χέρια τους τουφεκίστηκαν», τόνισε με έμφαση ο Γερμανός καγκελάριος.

Η ιδέα, ωστόσο, να αγνοηθεί η Συνθήκη της Γενεύης δεν άρεσε σε κανέναν άλλο. Ο Κάιτελ, ο Γιόντλ και ο ναύαρχος Νταϊνιτς αντιτάχθηκαν με σθένος. Ο Ρίμπεντροπ, που κλήθηκε στην καγκελαρία εσπευσμένα στις 21 Φεβρουαρίου, έπεισε τον Χίτλερ να μην ασπαστεί την ιδέα του υπουργού Προπαγάνδας.

Λίγο μετά τον βομβαρδισμό στη Δρέσδη, η Μάγδα Γκαίμπελς επισκέφθηκε την πρώην κουνιάδα και καλύ-

τερη της φίλη, Ελλο Κβαντ, σ' ένα σανατόριο έξω από τη Δρέσδη. Το σανατόριο δεν είχε χτυπηθεί, βέβαια, αλλά η Ελλο από εκεί είδε τις τεράστιες πυρκαγιές που είχαν ξεσπάσει στην άτυχη πόλη και είχε τρομοκρατηθεί. Η Μάγδα έφτασε στη Δρέσδη μ' ένα φορτηγό αυτοκίνητο μιας εταιρίας τσιγάρων και είδε τη φίλη της για τελευταία φορά. Κατά τη διαδρομή αναγκάστηκε να κρυφτεί δύο φορές σ' ένα δάσος, καθώς το φορτηγό είχε γίνει στόχος ενός αμερικανικού μαχητικού. Φτάνοντας λίγο μετά το μεσημέρι στο σανατόριο, έπεσε εξαντλημένη να κοιμηθεί. Λίγο πριν κλείσει τα μάτια της βρήκε το θάρρος να παρηγορήσει τη φίλη της που έκλαιγε: «Μην ανησυχείς Ελλο. Τα νέα όπλα θα μας σώσουν. Μόνο λίγες ημέρες να κρατήσουμε ακόμη. Μ' ένα χτύπημα και θα αλλάξουν όλα. Η νίκη μας θα έρθει εντελώς ξαφνικά». Η Ελλο αμφέβαλλε, αλλά στο τέλος παραδέχτηκε πως η Μάγδα μάλλον ήξερε καλύτερα. Όλο το απόγευμα η Μάγδα κοιμόταν, εξαντλημένη από το άγχος των τελευταίων ημερών. Κάποια στιγμή σηκώθηκε, έλυσε τα μαλλιά της και με τρεμάμενη φωνή είπε στην πρώην κουνιάδα της «Ελλο, θέλω να σου πω κάτι. Το μεσημέρι είπα ψέματα. Δεν υπάρχουν νέα όπλα. Όλα είναι παραμύθια. Δεν έχουμε τίποτα, Ελλο. Η ολοκληρωτική μας ήττα είναι θέμα χρόνου. Θα πεθάνουμε Ελλο. Όχι από τον εχθρό, αλλά από το χέρι μας». Εκπληκτη η Κβαντ δεν ήθελε να πιστέψει ότι δεν υπήρχε διέξοδος. Η Μάγδα συνέχισε σαν Βαλκυρία: «Αργά ή γρήγορα η Ευρώπη θα πέσει στα χέρια των μολοσβίκων. Ημασταν το τελευταίο ανάχωμα στην κόκκινη ορδή, Ελλο. Τώρα όλα τελειώσαν. Εμείς που ανήκουμε στην ηγεσία του Γ Ράιχ, ήρθε η ώρα ν' αναλάβουμε την ευθύνη. Απαιτήσαμε από τον γερμανικό λαό τα πάντα. Μεταχειριστήκαμε άλλους λαούς με σκληρότητα. Τώρα οι νικητές θα εκδικηθούν. Όλοι οι άλλοι έχουν το δικαίωμα να ζήσουν, εμείς όχι. Αποτύχαμε». Όταν η φίλη της της είπε ότι δεν έφερε καμία ευθύνη, η Μάγδα απάντησε αποφασιστικά: «Ό,τι και να συμβεί, Ελλο, πρέπει να συμπαρασταθώ στον άνδρα μου. Ο Γότσεφ είναι ο σύντροφός μου και πρέπει να μείνω πιστή μέχρι το τέλος. Ειδικά τώρα στο τέλος με χρειάζεται περισσότερο». Ανήσυχη η Ελλο ρώτησε για το μέλλον των παιδιών τους. «Θα τα πάρουμε μαζί μας, γιατί είναι πολύ όμορφα και πολύ καλά για τον κόσμο που έρχεται. Ο κόσμος των νικητών οίγουρα θα τα εκδικηθεί, επειδή είναι τα παιδιά των Γκαίμπελς».

Όταν η πρώην κουνιάδα της διαμαρτυρήθηκε, η Μάγδα που πίστευε στη μετεμψύχωση, της είπε ότι κανείς δεν πεθαίνει, αφού όλοι οι άνθρωποι ξαναγεννιούνται μια ημέρα. Την επομένη επέστρεψε στο Βερολίνο. Η Ελλο θυμόταν πως ο αδελφός της είχε προτείνει στη Μάγδα να μεταφέρει τα παιδιά και την ίδια στην Ελβετία και θα αναλάμβανε τη διατροφή τους. Η «ιέρεια» του εθνικοσοσιαλισμού, όμως, ήταν αμετάπειστη. Θα πέθαινε στο Βερολίνο και θα μετέβαινε στη «Βαλχάλα» με τον τρόπο που είχε ήδη επιλέξει.

Στις 3 Μαρτίου 1945 ο Χίτλερ επισκέφθηκε τη γραμμή του μετώπου, στα ανατολικά. Έφτασε με αυτοκίνητο έως το Στρατηγείο του 1ου Σώματος, στο προγεφύρωμα της Φρανκφούρτης επί του ποταμού Οντερ,

Λίγο μετά από μια αεροπορική επίθεση ο τρόμος είναι ζωγραφισμένος στα πρόσωπα των ανήμπορων κατοίκων του Βερολίνου (Φεβρουάριος 1945).

και επιθεώρησε τις μονάδες και τα αποθέματα τους σε πυρομαχικά. Οι στρατιώτες συνωθούνταν ενθουσιασμένοι γύρω από το αυτοκίνητο του Γερμανού ηγέτη για να μιλήσουν μαζί του. Ήταν πραγματικά εκπληκτικό. Όπως έγραψε κατόπιν ο Γκαίμπελς, «η επιρροή του στους αξιωματικούς και τους άλλους βαθμοφόρους, αλλά κυρίως στους στρατιώτες, ήταν τεράστια». Όταν ο Χίτλερ επέστρεψε στο Βερολίνο, τον επισκέφθηκε το επόμενο βράδυ ο Γκαίμπελς. «Σε αντίθεση με την τελευταία φορά», έγραψε στις σημειώσεις του, «τον βρήκα κάπως πεσμένο, γεγονός που δεν με εξέπληξε μετά την έκβαση των στρατιωτικών γεγονότων. Η υγεία του επίσης αποτελεί κάποιο εμπόδιο, αυτή η νευρική τρεμούλα στο αριστερό του χέρι έχει χειροτερεύσει τόσο που ήταν ένα σοκ για μένα». Ο ίδιος αποκάλυψε στον Χίτλερ ότι από εδώ και τώρα, ό,τι κι αν συνέβαινε, αυτός θα παρέμενε στο Βερολίνο με τη Μάγδα και τα παιδιά τους.

«Η ατμόσφαιρα στην καγκελαρία του Ράιχ είναι πολύ μελαγχολική», έγραφε το άλλο πρωί. «Προτιμώ να

μην ξαναπάω εκεί, επειδή φοβάμαι ότι θα με επηρεάσει κι εμένα αυτή η ατμόσφαιρα».

Στα μέσα του Απριλίου και ενώ οι Σοβιετικοί πλησίαζαν στο Βερολίνο, επανεξετάστηκαν δύο σχέδια για τη διάσωση της Μάγδας Γκαίμπελς και των παιδιών της. Το Σβάνενβερντερ, όπου είχε εγκατασταθεί η οικογένεια, είναι μια χερσόνησος στον ποταμό Χάφελ, που κινείται μαιανδρικά και τελικά εκβάλλει δυτικά του Ελβα. Το σχέδιο του Αλμπερτ Σπέερ ήταν να επιβιβάσει άμεσα τη Μάγδα και τα παιδιά σε μια λέμβο (χωρίς να το γνωρίζει ο Γκαίμπελς, επειδή υπήρχε ο φόβος ότι θα το παρεμπόδιζε), η οποία θα έπλεε κατά μήκος του Χάφελ μέχρι τον Ελβα, όπου οι Αμερικανοί είχαν φτάσει ήδη από τις 11 Απριλίου. Ένα παρόμοιο εγχείρημα εκπονήθηκε από τον κρατικό γραμματέα και έμπιστο φίλο του Γκαίμπελς, Βέρνερ Νάουμαν. Αντίθετα με το σχέδιο του Σπέερ, το σχέδιο του Νάουμαν είχε αποκαλυφθεί και εγκριθεί από τον Γκαίμπελς. Μια παραλλαγή λέμβος ανάμεσα στις καλαμιές του ποταμού, θα λειτουργούσε ως κρυψώνα για τη μητέρα και τα παιδιά μέχρι να περάσουν τα δύσκολα. Η Μάγδα όμως, ανένδοτη, απέρριψε ασυζητητά αυτά τα δύο σχέδια, λέγοντας πως δεν μπορούσε να εγκαταλείψει τον άνδρα της τις κρίσιμες εκείνες ώρες. Εξεδήλωσε, επίσης, την επιθυμία της να πεθάνει μαζί με τον Χίτλερ και τα παιδιά της, «επειδή τα λατρευτά μου είναι απλούστατα πολύ καλά για τον σκληρό κόσμο που έρχεται». Το πρώτο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου, όταν η επίθεση του Σοβιετικού Στρατού πέρα από τον ποταμό Οντερ ήταν έτοιμη να εκδηλωθεί, ο Γκαίμπελς επισκέφθηκε την πόλη Λαουμπάν στις ανατολικές επαρχίες της χώρας, η οποία μόλις είχε ανακαταληφθεί από τους Γερμανούς. Ο υπουργός Προπαγάνδας επιθεώρησε τους άνδρες του στρατηγού Σέρνερ, αναπτέρωσε το ηθικό του πληθυσμού και μίλησε με τους μαχητές του μετώπου.

Το ίδιο βράδυ σημείωνε στο ημερολόγιο του «9-3-1945: Το μεσημέρι έφυγα για το Γκόρλιτς. Ο καιρός είναι καθαρός και παγωμένος. Ο ήλιος πάνω από τις πεδιάδες φαίνεται θαυμάσιος. Αφήνοντας πίσω τα ερείπια του Βερολίνου, έφτασα σε μια περιοχή που φαίνεται πως ο πόλεμος δεν την άγγιξε ακόμη. Αισθάνεται κάποιος ελκρινά ευτυχημένος να αναπνέει ξανά καθαρό αέρα σε μια ελεύθερη χώρα. Οι πολίτες εδώ ζουν μια ήσυχη ζωή. Θα μπορούσε κάποιος να τους ζηλέψει. Σύντομα φτάσαμε στη γραμμή του μετώπου. Από μακριά ακούγονταν εχθρικές ή γερμανικές βολές πυροβολικού. Με τη συνοδεία των κανονοβολισμών αφηθήκαμε στο Λάουμπαν. Η πόλη έχει εμφανή τα σημάδια από τις μάχες των προηγούμενων ημερών.

Στην κεντρική πλατεία, η οποία ήταν ολοκληρωτικά κατεστραμμένη, ήταν παρατεταγμένοι οι αλεξιπτωτιστές που έλαβαν μέρος στην ηρωική επιχειρήση του Λάουμπαν. Ο στρατηγός Σέρνερ εκφώνησε έναν λόγο στους άνδρες του και μίλησε με πολύ εγκωμιαστικά λόγια για μένα και το έργο που επιτελώ... Τόνισε πως είμαι από τους λίγους που λαμβάνει τα μηνύματα του μετώπου... Δεν διαπίστωσα ούτε ίχνος ηττοπάθειας. Το συνειδητοποίησα για ακόμα μία φορά λίγο μετά, όταν μίλησα σε μια γεμάτη αίθουσα στους στρατιώτες

Ο περιφερειακός διοικητής Χάνκε ομιλεί στους άνδρες της Volksturm στο, περικυκλωμένο από τους Σοβιετικούς, Μπρεσλάου (Φεβρουάριος 1945).

μας και τους άνδρες της Volksturm. Ο λόγος μου ήταν λόγος ατελείωτου αγώνα και υπομονής».

Επιστρέφοντας στην πρωτεύουσα του Γ Ράιχ, μετέφερε την οικογένεια του στο σπίτι της οδού Χέρμαν Γκαίρινγκ με τον αριθμό 20, στην καρδιά της πόλης. Το μέτωπο δεν απείχε παρά μόνο μερικές δεκάδες χιλιόμετρα. Δεν πρόλαβαν να εγκατασταθούν όταν μια επιδρομή της αμερικανικής Αεροπορίας κατάφερε το σοβαρότερο μέχρι τότε πλήγμα στην κυβερνητική περιοχή. Το Βασιλικό Ανάκτορο, η Όπερα του Κνόμπελοντορ του 18ου αιώνα και δεκάδες κτίρια στην Οδό υπό τας Φιλύρας είχαν καταστραφεί.

Η νέα καγκελαρία είχε υποστεί σοβαρές ζημιές. Η επίσημη κατοικία των Γκαίμπελς δεν είχε χτυπηθεί, οι εκρήξεις όμως είχαν θρυμματίσει όλα τα παράθυρα.

Ο λόγος του όπως πάντα παρέμενε ξεκάθαρος. Σημείωνε στα μέσα Μαρτίου: «... Ο Φύρερ με δέχθηκε το μεσημέρι, για να συζητήσω μαζί του ακόμη μία φορά το ζήτημα της ομιλίας του προς τον γερμανικό λαό.

Εχω την εντύπωση ότι αυτήν τη στιγμή δεν έχει κάποια ιδιαίτερη διάθεση για κάτι τέτοιο. Με ενημερώνει ότι έδωσε εντολή να ληφθούν στο Δυτικό Μέτωπο σοβαρά στρατιωτικά μέτρα. Τα μέτρα, όμως, αυτά πρέπει να φέρουν κάποιο αποτέλεσμα, προτού γίνουν γνωστά στον λαό. Προς το παρόν δεν τίθεται καν ζήτημα. Ούτε, βέβαια, μπορεί ν' ανέβει το ηθικό του στρατού μας, όσο καιρό δεν υποστηρίζεται από εφεδρείες και σύγχρονα όπλα. Στην πραγματικότητα διατέθηκαν περίπου 160 τάγματα στο Δυτικό Μέτωπο, κι αυτά ήταν πολύ φτωχά εξοπλισμένα... Ο στρατιωτικός χάρτης αποδεικνύει ότι στο μέτωπο υπάρχουν παντού βαθιά ρήγματα. Στην ουσία απαιτούνται πιτάνες δυνάμεις για να αποτραπεί η δυσάρεστη αυτή κατάσταση. Εχω την εντύπωση, επίσης, ότι ο Φύρερ είχε εργαστεί υπερβολικά τις τελευταίες ημέρες. Το τελευταίο εικοσπετράωρο π.χ. έχει κοιμηθεί μόλις δύο ώρες. Αυτό οδηγεί στη διαπίστωση ότι ο Φύρερ δεν διαθέτει κανέναν συνεργάτη που να αναλαμβάνει ένα μεγάλο μέρος της καθημερινής δου-

λειάς. Ετσι αναγκάστηκε π.χ. να στείλει εκ νέου τον Γκουντέριαν σε διακοπές, επειδή έπαθε υστερία και έχασε την ψυχραιμία του (σ.σ.: αναφέρεται στο γνωστό επεισόδιο με τον Χίτλερ). Η τακτική του Γκουντέριαν προξένησε στο στράτευμα ανησυχία παρά τάξη. Τη θέση του Γκουντέριαν ανέλαβε ο στρατηγός Κρεμπς, ο αρχηγός του Επιτελείου του Μόντελ. Ο Κρεμπς είναι μια χαρισματική προσωπικότητα. Για κάποιο χρονικό διάστημα ήταν στρατιωτικός ακόλουθος στη Μόσχα, η διπλωματική του όμως υπηρεσία δεν τον διέφθειρε καθόλου... Αναφέρω αναλυτικά στον Φύρερ τα μέτρα προπαγάνδας που έλαβα στο Δυτικό Μέτωπο... Ακόμη και οι προτάσεις μου για την οργάνωση "Wehrwolf" (σ.σ.: «Λυκάνθρωποι») και την αντίστοιχη προπαγάνδα τον ικανοποιούν. Είναι απαραίτητο να μιλήσουμε τώρα στους Αγγλοαμερικανούς τη σκληρή μας γλώσσα...».

Παρακάτω σχολιάζει και επιρρίπτει ευθύνες στους λανθασμένους χειρισμούς του συνεργάτη του, κρατικού γραμματέα, δρα Νήτριχ για την ευκολία που παραδίδονται οι Γερμανοί στρατιώτες στους Αγγλοαμερικανούς. Ο Νήτριχ άφηνε να εννοηθεί ότι οι Δυτικοί Σύμμαχοι συμπεριφέρονταν καλύτερα από τους Σοβιετικούς στους αιχμαλώτους τους και ολόκληρες μονάδες του Γερμανικού Στρατού παραδίδονταν χωρίς να ριξουν ούτε έναν πυροβολισμό. Και ο Γκαίμπελς συνεχίζει. «Ο δρ Νήτριχ είναι πολύ αδύναμος για να αντεπεξέλθει στις δυσκολίες της τωρινής κρίσης. Στους σημερινούς καιρούς απαιτούνται σκληροί άνδρες που θα εκτελούν τυφλά αυτό που τους διατάσσουν. Ο δρ Νήτριχ, βέβαια, δεν είναι τέτοια περίπτωση... Ο Φύρερ έλαβε μια επιστολή από τον Στράιχερ (σ.σ: τον πιο φανατικό αντισημίτη του Γ Ράιχ), που τον παρακαλεί, σε αυτήν τη δύσκολη ώρα που βρίσκεται η πατρίδα, να του αναθέσει μια αποστολή. Δεν μπορεί να παραμείνει άλλο στο αγρόκτημα του. Ο Φύρερ με ρώτησε τι είδους αποστολή θα μπορούσε να αναλάβει. Ίσως στη "Wehrwolf". Ο Στράιχερ είναι άνθρωπος που διαθέτει τεράστια αποθέματα ενέργειας. Θα μπορούσε να εκφωνεί πεντάλεπτες ομιλίες, τις οποίες πρωτίτερα, βέβαια, θα επεξεργαζόμουν εγώ. Θα έλθω σε επαφή με τον Στράιχερ. Σε κάθε περίπτωση ο Φύρερ θα ήταν ευτυχής αν έδιδε στον Στράιχερ κάποια αποστολή... Τόνησε ακόμη ο Φύρερ ότι τα άρθρα του Στράιχερ είναι καλύτερα από εκείνα του δρος Λέου... Θέλω ακόμη να ξεκαθαρίσω όλα εκείνα τα ηττοπαθή στοιχεία και θα εφαρμόσω στο Δυτικό Μέτωπο μια προπαγάνδα ανάλογη εκείνης κατά των Σοβιετικών. Επιτέλους ήρθε η ώρα της άσκησης προπαγάνδας κατά των Αγγλοαμερικανών. Μόνο αν εξηγήσουμε στον λαό μας ότι μαζί του οι Αγγλοαμερικανοί δεν έχουν τίποτε διαφορετικό κατά νου απ' ό,τι οι μπολσεβίκοι, τότε ο εχθρός στη Δύση θα κρατήσει μια διαφορετική στάση. Όπως πετύχαμε ο λαός μας να μισεί τους μπολσεβίκους, γιατί να μην πετύχουμε κάτι ανάλογο και με τους Αγγλοαμερικανούς; Παρόλη τη συμβουλή μου, κάναμε το λάθος να μην αποχωρήσουμε από τη Συνθήκη της Γενεύης. Αν το κάναμε τότε, σίγουρα δεν θα υπήρχαν σήμερα τόσο πολλοί Γερμανοί στρατιώτες που παραδίδονται στις μάχες του Δυτικού Μετώπου στους Αγγλοαμερικανούς. Ο

Φύρερ συμφωνεί μαζί μου. Επηρεάστηκε από τους Κάιτελ, Μπάρμαν και Χίμλερ. Ημουν ο μόνος που επέμενα σ' αυτό το σημείο και είχα δίκιο... Του υποσχέθηκα πως πολύ σύντομα στις κατεχόμενες δυτικές περιοχές θα κάνουν την εμφάνιση τους κινήματα αντίστασης Παρτιζάνων. Μετά την εκτέλεση του δημάρχου του Ααχεν, σειρά έχουν τώρα ο Εβραίος αρχηγός της Αστυνομίας στην Κολωνία και ο δήμαρχος του Ράιτ...».

Στην πραγματικότητα ετοιμάστηκε μια ολιγάριθμη αποστολή από φανατικά στελέχη του Κόμματος από το Βερολίνο για να πέσουν με αλεξίπτωτο στο Ράιτ και να δολοφονήσουν τους «προδότες». Τα γεγονότα όμως εξελίχθηκαν γοργά και η επιχείρηση έμεινε στα χαρτιά. Ο Γκαίμπελς συνεχίζει: «Είμαι απόλυτα πεπεισμένος πως όχι σε τόσο μακρύ χρονικό διάστημα θα έχουμε τη δυνατότητα να οδηγήσουμε στην αγχώνη κάθε Γερμανό προδότη της δυτικής πλευράς... Ο Φύρερ μου υποσχέθηκε πως πολύ σύντομα θα εκφωνήσει λόγο προς τον γερμανικό λαό. Αλλά, όπως προείπα, αναμένει πρώτα την επιτυχία των αντιμέτρων στη Δύση. Ωστόσο είμαι σκεπτικός κατά πόσο θέλει πραγματικά να μιλήσει κάποια στιγμή. Για μένα, διαθέτει έναν εντελώς αδικαιολόγητο φόβο για το μικρόφωνο, ενώ γνωρίζει πως δεν είναι καθόλου σωστό να αφήνει τον λαό απληροφόρητο. Δυστυχώς, όμως, μετά την τελευταία του ομιλία (σ.σ.: 30-1-1945), η SD τον ενημέρωσε πως ο λαός αντέδρασε πολύ σκεπτικά, επειδή η ομιλία του ουσιαστικά δεν επέφερε τίποτε νέο. Ο Φύρερ, βέβαια, ισχυρίζεται, και έχει δίκιο, ότι μια ομιλία πρέπει να γίνεται όταν υπάρχει κάτι να ειπωθεί. Από την άλλη, όμως, ο λαός περιμένει κάτι, έστω κι ένα σύνθημα... Τουλάχιστον πέτυχα να απαλλαγώ από τον δρα Νήτριχ κι αυτό θα κάνει τη δουλειά μου πολύ πιο εύκολη. Αυτό που δυσαρέστησε τον Φύρερ κυρίως είναι η διόρθωση της ανακοίνωσης μου για την εκτέλεση του δημάρχου του Ααχεν από τον δρα Νήτριχ. Στην ανακοίνωση έκανα λόγο για ένα Εθνικό Δικαστήριο που καταδίκασε σε θάνατο τον δήμαρχο του Ααχεν. Ενεργώντας προσωπικά, ο Νήτριχ έσβησε τη λέξη "Εθνικό Δικαστήριο" με την αιτιολογία ότι κάτι τέτοιο δεν υφίσταται. Ο *sancta simplicitas!* («ω, ιερή απλότητα!»)... κατάσταση στην Ανατολή προξενεί στον Φύρερ μεγάλη ανησυχία. Είναι της γνώμης ότι ο Γκουντέριαν φέρει μεγάλη ευθύνη. Ο Γκουντέριαν δεν διαθέτει κανένα στρατιωτικό ταμπεραμέντο... Το απέδειξε στο Ανατολικό Μέτωπο όσο και στο Δυτικό, ως αρχηγός στρατεύματος. Στην Ανατολή, παίρνοντας την πρωτοβουλία, τον κρίσιμο χειμώνα 1941-42, προτίμησε την υποχώρηση και έφερε ολόκληρο το μέτωπο σε κρίση... Η ηγεσία του στρατού είχε απωλέσει την ψυχραιμία της. Βρισκόταν για πρώτη φορά μπροστά σε μια πολεμική κρίση, ενώ μέχρι τότε κατήγαγε μόνο νίκες, και ήταν αποφασισμένη να υποχωρήσει μέχρι τα σύνορα του Γ Ράιχ. Ο Φύρερ μου εξιστόρησε τη δραματική συζήτηση που είχε με τον Κούχλερ. Ο Κούχλερ τού πρότεινε να αποχωρήσει με τον στρατό, αφήνοντας πίσω όλο τον βαρύ οπλισμό, στην ανάγκη μέχρι τα σύνορα του Γ Ράιχ.

Αν είχε γίνει κάτι τέτοιο τότε, πιθανόν ο πόλεμος

να τελειώνει τον χειμώνα του 1941-42. Στην Ουγγαρία διαδραματίζεται τώρα μια σωστή τραγωδία. Ο Ζεπ Νήτριχ μετέφερε, όπως τόνοισα την τελευταία φορά, μόνο ένα μέρος των δυνάμεων του στην Ουγγαρία και είπε ψέματα στον Φύρερ για τον αριθμό των δυνάμεων του. Αφησε τις εφεδρείες του στο Γ Ράιχ για την επόμενη επιχείρηση του στο μέτωπο του Οντερ. Αυτό όμως είχε ως αποτέλεσμα να λείψουν οι μονάδες αυτές στην Ουγγαρία. Ο Φύρερ είναι πολύ θυμωμένος με το απόηγμα του Νήτριχ. Σοβαρές ευθύνες, επίσης, έχει και ο Χίμλερ. Οι εξελίξεις αυτές ανάγκασαν τον Χίμλερ να αφαιρέσει από τις μεραρχίες των SS στην Ουγγαρία το έμβλημα από τις στολές τους. Αλλά δεν έχει και κανένα νόημα πλέον.

Η καταστροφή που συνετελέσθη εκεί δεν μπορεί να διορθωθεί. Ο Φύρερ είναι επίσης της γνώμης ότι ο Χίμλερ στερείται εντελώς επιχειρησιακής ικανότητας... Το απέδειξαν οι επιχειρήσεις στην Πομερανία, οι οποίες απέτυχαν παταγωδώς εξαιτίας της ερασιτεχνικής επιχειρησιακής του ικανότητας. Γενικά ο Φύρερ έχει την άποψη ότι από τα SS δεν προήλθε καμία μεγάλη στρατιωτική φυσιογνωμία. Ούτε ο Ζεπ Νήτριχ, αλλά ούτε και ο Χάουσερ διέθεταν ανάλογο στρατιωτικό πνεύμα. Πραγματικές φυσιογνωμίες στη ηγεσία του στρατεύματος υπήρξαν μόνο ο Χούμπε και ο Νητλ. Εχασαν όμως τη ζωή τους σε αεροπορικά ατυχήματα και τι απέμεινε πλέον; Ο Σέρνερ, ο οποίος είναι ευφύστατος και εργάζεται αξεπέραστα. Φροντίζει τις επιχειρήσεις του και κτυπά τον εχθρό ακόμη και με τις πιο ελάχιστες δυνατές δυνάμεις. Διαθέτει το ένστικτο

του δολοφόνου και μπορεί να τον εμπιστευθεί κάποιος τυφλά. Και κυρίως λέει στον Φύρερ πάντα την αλήθεια...».

Ακόμη και όταν τα πάντα είχαν σχεδόν κριθεί, ο Γκαίμπελς αναζητούσε βοήθεια από «πρώην εχθρούς», όπως τον Ρώσο στρατηγό Αντρέι Βλασώφ. Ο Βλασώφ, ο αποκαλούμενος από τους Σοβιετικούς και «σωτήρας της Μόσχας» κατά τη γερμανική επίθεση του 1941, συνελήφθη αιχμάλωτος από τους Γερμανούς και η 2η Στρατιά Κρούσεως που διοικούσε κατεστράφη το 1942. Διορίστηκε επικεφαλής της σκιάδους «Ρωσικής Επιτροπής για την απελευθέρωση των λαών της Ρωσίας», αλλά πέρασε πολύτιμος χρόνος ανεκμετάλλευτος, προτού η επιτροπή αυτή αφεθεί να πράξει κάτι το ουσιαστικό. Μόλις τον Νοέμβριο του 1944 στην Πράγα δημοσιεύθηκε μια προκήρυξη προς τους λαούς της Σοβιετικής Ένωσης και λίγο αργότερα (Ιανουάριος 1945) συμμετείχαν μονάδες του Ρωσικού Απελευθερωτικού Στρατού (ΡΟΑ) (ο οποίος αποτελείτο από αντικουμμουνιστές, πρώην αιχμαλώτους πολέμου) στις σκληρές αμυντικές μάχες κατά του Ερυθρού Στρατού στην Πομερανία. Την 1η Μαρτίου 1945 ο Γκαίμπελς συνάντησε τον στρατηγό Βλασώφ. Την ίδια ημέρα σημείωσε στο ημερολόγιο του: «1η Μαρτίου 1945. Το μεσημέρι είχα μια πολύ ενδιαφέρουσα συνομιλία με τον στρατηγό Βλασώφ. Ο στρατηγός είναι ένας ευφυής και δυναμικός Ρώσος πολέμαρχος, που μου έκανε πολύ καλή εντύπωση. Μιλήσαμε αρχικά, για τη γενικότερη σχέση ανάμεσα στον ρωσικό και τον γερμανικό λαό. Είναι της γνώμης πως η Ρωσία θα μπορούσε

**Ηλικιωμένοι
Γερμανοί
εκπαιδούνται
στη χρήση της
ανταρματικής
γροθιάς
(Panzerfaust).
Το «αναλώσιμο
αυτό υλικό» ήταν η
τελευταία προσφορά
του Γκαίμπελς
προς τον Χίτλερ.**

να σωθεί μόνο αν απελευθερωνόταν από την μπολσεβίκικη ιδεολογία και είχε ένα καθεστώς σαν το εθνικοσοσιαλιστικό... Χαρακτηρίζει τον Στάλιν ως έναν πανούργιο ιησουίτη που δεν μπορείς να πιστέψεις ούτε λέξη του. Ο μπολσεβικισμός μέχρι την έκρηξη του πολέμου δεν είχε στη Ρωσία παρά μόνο λίγους φανατικούς και συνειδητούς οπαδούς. Ωστόσο, μετά την προέλαση μας στις σοβιετικές περιοχές, ο Στάλιν ονόμασε τον πόλεμο "πατριωτικό", γεγονός που ήταν αποφασιστικής σημασίας. Ο Βλασώφ μού διηγήθηκε πως τις κρίσιμες εκείνες ημέρες, όταν απειλήθηκε η Μόσχα, στα τέλη φθινοπώρου 1941, ολόκληρη η σοβιετική ηγεσία είχε παραλύσει. Μόνον ο Στάλιν ήταν εκείνος που

σα ενημέρωσης... Τα λάθη, όμως, που κάναμε το 1941-42 δύσκολα σήμερα διορθώνονται».

Η απόλυτη αφοσίωση του και η πίστη του προς τον Χίτλερ ήταν έκδηλες ακόμα και εκείνες τις ημέρες. Σ' έναν λόγο του στο Μέγαρο των Σπορ, τον Μάρτιο του 1945, είπε: «Οι μεραρχίες μας θα πολεμήσουν για να κάνουν το ιερό τους χρέος. Και καθώς θα αρπάζουν τα όπλα τους και θ' ανέβουν στα άρματα μάχης τους, θα φανταστούν τα παιδιά τους να σφαιριάζονται και τις γυναίκες τους να βιάζονται. Η λύσσα τότε θα τους κυριεύσει και θα ορμήσουν κατά του εχθρού. Ο Φύρερ έχει ξεπεράσει ανάλογες κρίσεις στο παρελθόν, να είστε σίγουροι ότι θα ξεπεράσει ακόμα κι αυτή. Είμαι πε-

**Δρόμοι
πλημμυρισμένοι
από Γερμανούς
πρόσφυγες.
Η σοβιετική εισβολή
στην Ανατολική
Πρωσία ήταν
αδύνατον να
αναχαιπιστεί.**

επέμενε για την αντίσταση μέχρι τέλους, ακόμα και όταν τα χτυπήματα μας ήταν αποφασιστικά. Η κατάσταση ήταν τότε όπως είναι τώρα για εμάς. Και σ' εμάς τώρα είναι ο Φύρερ εκείνος που διακηρύττει την αντίσταση με κάθε τίμημα, όταν όλοι οι άλλοι είναι έτοιμοι να αποστατήσουν. Η συνομιλία με τον στρατηγό Βλασώφ μου έδωσε θάρρος. Εμαθα πως και η Σοβιετική Ένωση πέρασε τότε την ίδια ακριβώς κρίση και βρήκε διέξοδο επειδή πίστεψε αποφασιστικά ότι διέξοδος υπάρχει. Συνομιλήσαμε, επίσης, και για τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιήσουμε στην προπαγάνδα μας κατά του μπολσεβικισμού. Ο Βλασώφ τονίζει ότι ο μπολσεβικισμός χρησιμοποιεί επιτήδεια και επικίνδυνη προπαγάνδα. Αναμφίβολα η προπαγάνδα είναι η πιο δυνατή πλευρά της πολιτικής του δραστηριότητας. Έτσι εξηγείται γιατί η γερμανική προπαγάνδα δεν είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα στη Σοβιετική Ένωση. Μετά τον Φύρερ, είμαι εκείνος που συγκεντρώνει την πιο σκληρή και αρνητική κριτική από τα μπολσεβίκικα μέ-

πεισμένοι γι' αυτό. Μόλις προχθές μου είπε: "Ειλικρινά πιστεύω πως θα ξεπεράσουμε και αυτή την κρίση. Αν ριχτούμε αλύπητα στους εχθρούς μας θα τους νικήσουμε και θα του τρέψουμε σε φυγή. Πιστεύω με βεβαιότητα πως η νίκη μια μέρα θα είναι δική μας, όσο δεν έχω πιστέψει τίποτε άλλο στη ζωή μου"...».

Στις αρχές Απριλίου έγραφε:

«8 Απριλίου 1945: Χθες. Η κατάσταση το βράδυ είναι πολύ λίγο ευχάριστη. Στη Δύση ο εχθρός συνέχισε την προέλαση του. Βρίσκεται μόλις 15χιλιόμετρα από το Χίλντεοχαιμ και κατευθύνεται προς το Αννόβερο. Ταυτόχρονα διείσδυσε μέσω του Μπούκεμπουργκ και βρίσκεται τώρα στην περιοχή του Μίντεν... Συνέπεια της εχθρικής προέλασης είναι να απειλείται το Βερολίνο πλέον κι από τους Δυτικούς. Νότια του Βέρντεν ο εχθρός προήλασε με κατεύθυνση τη Βρέμη. Θέλει οπωσδήποτε να αποκτήσει ένα μεγάλο λιμάνι υπό την κατοχή του... Ανατολικά, το κρισιμότερο σημείο είναι η περιοχή της Βιέννης. Ο εχθρός προήλασε νοτιοδυ-

τικά μέχρι τα προάστια της Βιέννης. Βρίσκεται προ των πυλών του Σεντ Πόλτεν. Το μεγαλύτερο τμήμα της νότιας Βιέννης βρίσκεται υπό την κατοχή του. Στα πρώην «κόκκινα» προάστια της πόλης ακούστηκαν επαναστατικές φωνές και παρατηρήθηκαν κινήσεις για ανταρσία. Αναποφάσιτος ο Σίραχ, αναζήτησε καταφύγιο στη φρουρά της πόλης. Αυτός ήταν πάντα ο Σίραχ. Πρώτα αφήνει τα πράγματα να εξελιχθούν όπως εξελίσσονται και μετά αναζητεί βοήθεια από τους στρατιώτες. Δεν περίμενα τίποτε περισσότερο απ' αυτόν. Για ακόμη μία φορά αποδεικνύονται οι επιπτώσεις της λανθασμένης επιλογής προσώπων του Φύρερ. Εδώ και πολύ καιρό ο Σίραχ ήταν περιπός αλλά ο Φύρερ δεν είχε αποφασίσει να τον στείλει από εκεί που ήρθε. Τώρα, πρέπει να ληφθούν τα πιο σκληρά μέτρα για να ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα στη Βιέννη. Ο Φύρερ είναι αποφασισμένος να κρατήσει την πόλη με κάθε τίμημα. Φυσικά και δεν πρέπει να υπερβάλλουμε, ούτε και να δραματοποιούμε τα γεγονότα. Οι φήμες, ωστόσο, ήταν εκείνες που δημιούργησαν την ανταρσία και αυτές οι φήμες πρέπει άμεσα να σταματήσουν. Αυτό αποδεικνύεται και από την περίπτωση του Ρόχνοντορφ (σ.σ.: Στο Ρόχνοντορφ του Βερολίνου, στις 7 Απριλίου, 200 άτομα επιτέθηκαν σε δύο αρτοποιεία για να «αρπάξουν» ψωμί).

Οι αρχηγοί της επίθεσης καταδικάστηκαν το απόγευμα από το Λαϊκό Δικαστήριο. Τρεις σε θάνατο ένας άνδρας και δύο γυναίκες. Η περίπτωση της μίας γυναίκας είναι εμφανέστατα δικαιολογημένη και αποφάσισα να της δώσω χάρη. Για τους άλλους δύο καταδικασθέντες έδωσα την εντολή να αποκεφαλιστούν κατά τη διάρκεια της νύχτας. Για την καταδίκη και την εκτέλεση των δύο αρχηγών της "ληλασίας" ενημέρωσα με ανακοινώσεις τον πληθυσμό του Ρόχνοντορφ και θα μιλήσω μέσω του ραδιοφώνου με τον κατάλληλο σχολιασμό, στον πληθυσμό του Βερολίνου. Πιστεύω πως η επίδραση θα είναι καταλυτική. Σε κάθε περίπτωση είμαι της γνώμης πως το επόμενο διάστημα στο Βερολίνο δεν θα υπάρξει κανένα κρούσμα ληλασίας αρτοποιείου. Ετσι πρέπει να συμπεριφέρεται κανείς όταν θέλει να διατηρήσει την τάξη σε μια πόλη εκατομμυρίων. Και η τάξη είναι προϋπόθεση για τη συνέχεια της αντίστασης μας... Η Μόγδα ήρθε από το Σβάνενβερντερ επίσκεψη στο Βερολίνο. Είναι ένα μελαγχολικό βράδυ και οι άσχημες ειδήσεις έρχονται η μία μετά την άλλη. Αναρωτιέμαι πού θα οδηγήσουν όλα αυτά... Ο Φύρερ πρέπει να διαθέσει και την τελευταία ικμάδα ενέργειας του για να διατηρήσει τον έλεγχο αυτής της κρίσιμης κατάστασης. Εχω όμως την ελπίδα πως στο τέλος θα τα καταφέρει. Πάντοτε κατανούσε και περίμενε με ξεχωριστή αυτοκυριαρχία την κατάλληλη στιγμή. Όταν έλθει βέβαια αυτή η στιγμή, τότε εφορμά με τα δύο του χέρια». Ακόμα και τις τελευταίες ημέρες της ήττας, ο Γκαίμπελς υπήρξε η αυθεντική φωνή του εθνικοσοσιαλισμού. Όταν όλοι οι άλλοι είχαν γίνει «άπιστοι» και οι πολυάριθμοι υποστηρικτές του είχαν λιποτακτήσει, αυτός συνέχισε να εμπνέει τους απόκληρους, τους φτωχούς και τα λαϊκά στρώματα. Από τον ραδιοφωνικό σταθμό του Βερολίνου και αργότερα από

Ο Γκαίμπελς συγχαίρει τον στρατηγό Σέρνερ για την ανακατάληψη του Λάουμπαν (Μάρτιος 1945).

τον σταθμό των «Λύκων» («Wehrwolf») δήλωσε με το ίδιο πάντα επαναστατικό πνεύμα: «Δεν υπάρχει τέλος στην επανάσταση. Μια επανάσταση είναι καταδικασμένη σε αποτυχία μόνο εάν εκείνοι που την κάνουν πάντως να είναι επαναστάτες».

Παράλληλα καλωσόριζε εξίσου τις βόμβες που έπεφταν πλέον καθημερινά με ακόμα πιο καταστρεπτική μανία στις βιομηχανικές πόλεις της Γερμανίας: «μαζί με τα μνημεία του πολιτισμού θρυμματίζονται επίσης και τα τελευταία εμπόδια για την εκπλήρωση του επαναστατικού μας έργου. Τώρα που όλα έχουν καταστραφεί, είμαστε αναγκασμένοι να ξαναχτίσουμε την Ευρώπη. Στο παρελθόν η ιδιοκτησία μάς κρατούσε δέσμιους αστικών περιορισμών. Τώρα οι βόμβες δεν σκοτώνουν τους Ευρωπαίους, αλλά απλώς συνθλίβουν τα τείχη των φυλακών που τους κρατούν αιχμαλώτους... Στην προσπάθειά του να καταστρέψει το μέλλον της Ευρώπης, ο εχθρός πέτυχε μόνο να συντρίψει το παρελθόν της και μ' αυτό τον τρόπο, οτιδήποτε παλαιό και φθαρμένο χάνεται».

Η αποπυνη αφοσίωση

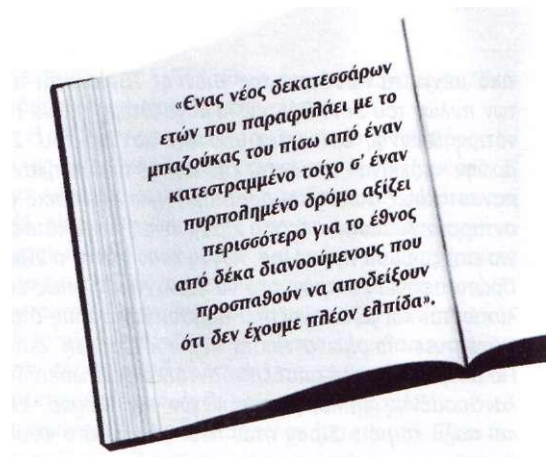
Νεαρός μαχητής
της *Volkssturm*
μπροστά στον
ποταμό Οντερ
(Απρίλιος 1945).

ΤΟ ΒΑΓΚΝΕΡΙΚΟ ΦΙΝΑΛΕ

Την αυγή της 16ης Απριλίου 1945 22.000 σοβιετικά πυροβόλα συγκλόνισαν ολόκληρο το μέτωπο του Οντερ. Σχεδόν 500.000 οβίδες έπεσαν πάνω στις γερμανικές θέσεις δημιουργώντας μια πραγματική κόλαση. Το Βερολίνο περίμενε τους εισβολείς. Ο Γκαίμπελς, πάντα στις επάλξεις, ήταν ο μόνος υπουργός που κυκλοφορούσε ανάμεσα στους πολίτες και το υπουργείο του το μόνο που λειτουργούσε έως το τέλος. Με εντολή του η εικονογραφημένη έκδοση «Das Reich», στα μέσα Μαρτίου, δημοσίευσε μια λεπτομερή περιγραφή ενός τεράστιου συγκροτήματος από οχυρωματικά έργα που περιτριγύριζαν την πρωτεύουσα. Τα ανύπαρκτα αυτά έργα όχι μόνο έπεισαν τους Βερολινέζους ότι ήταν ασφαλείς, αλλά αναρωτήθηκαν κιόλας αν στο εξής πρέπει να δημοσιεύονται τέτοια υψίστης σημασίας μυστικά που μπορούσαν να χρησιμεύσουν στον εχθρό.

Στις 20 Απριλίου ο υπουργός Προπαγάνδας απευθυνόταν για τελευταία φορά από το ραδιόφωνο στους Βερολινέζους: «Υπερασπιστές του Βερολίνου, επάνω σας έχουν πέσει τα βλέμματα των γυναικών σας, των μητέρων σας και των παιδιών σας. Σας εμπιστεύτηκαν τη ζωή τους, την τύχη τους, την υγεία και το μέλλον τους. Γνωρίζετε την αποστολή σας και ξέρω πως θα ανταποκριθείτε με ακρίβεια και υψηλό αίσθημα ευθύνης. Η στιγμή της αξιολόγησης, η ώρα που όλα θα κριθούν έφτασε. Παραμένουμε στο Βερολίνο κι εγώ και οι

συνεργάτες μου. Επίσης η γυναίκα μου και τα παιδιά μου είναι εδώ. Είμαι αποφασισμένος να ενισχύσω με όλα τα μέσα την άμυνα της πρωτεύουσας του Γ Ράιχ. Η σκέψη μου και οι πράξεις μου έχουν ως στόχο μόνο τη διαφύλαξη της ζωής σας και την εξουδετέρωση του κοινού εχθρού μας. Στα τείχη της πόλης μας πρέπει και θα αποκρουστεί η επίθεση των Μογγόλων. Ο αγώνας μας θα μείνει ως αιώνιο σύμβολο του πιο αποφασιστικού αγώνα επιβίωσης ενός ολόκληρου έθνους. Συναδελφικά ενωμένοι, με φανατισμό και αποφασιστικότητα, ας μην αφήσουμε την πρωτεύουσα του Γ Ράιχ να πέσει στα χέρια των μπολσεβίκων!»

Δύο ημέρες μετά, στο τελευταίο του άρθρο της 22ας Απριλίου 1945, με τίτλο «Αντίσταση με κάθε τιμήμα», ο Γκαίμπελς καλούσε τους Γερμανούς σε παλλαϊκή συστράτευση και αγώνα μέχρις εσχάτων: «Ο πόλεμος έχει φθάσει σε τέτοιο σημείο που μόνο η ολοκληρωτική προσπάθεια του έθνους και καθενός μπορούν να μας σώσουν. Η υπεράσπιση της ελευθερίας μας δεν βασίζεται πλέον στον στρατό που πολεμά στο μέτωπο. Κάθε πολίτης, κάθε άνδρας και γυναίκα, κάθε αγόρι και κορίτσι πρέπει να πολεμήσει με πρωτοφανή φανατισμό... Εν μέσω χιλίων μαχών, δοκιμασιών και ηττών, ο λαός μας στέκει αλύγιστος. Οι καρδιές μας κτυπούν υπερήφανα όταν μαθαίνουμε από τον εχθρό για τον άγριο φανατισμό τον οποίο συναντά, για τον τρόπο με τον οποίο οι πατέρες, οι μητέρες, ακόμη και τα παιδιά συγκεντρώνονται για να αντισταθούν στους εισβολείς, για τον τρόπο με τον οποίο αγόρια και κορίτσια ρίχνουν χειροβομβίδες και τοποθετούν νάρκες ή πυροβολούν από τα παράθυρα των υπογείων, αψηφώντας τον κίνδυνο. Αναγκάζουν τον εχθρό να τους σεβαστεί. Ένας νέος δεκατεσσάρων ετών που παραφυλάει με το μπαζούκας του πίσω από έναν κατεστραμμένο τοίχο σε έναν πυρπολημένο δρόμο αξίζει περισσότερο για το έθνος από δέκα διανοούμενους που προσπαθούν να αποδείξουν ότι δεν έχουμε πλέον ελπίδα. Το 1918 παραδοθήκαμε την τελευταία στιγμή. Αυτό δεν θα συμβεί το 1945. Ολοι μας πρέπει να το εξασφαλίσουμε. Αυτή είναι η βάση της τελικής μας νίκης. Ίσως φαίνεται απίθανο σήμερα, όμως έτσι είναι. Η τελική νίκη θα είναι δική μας. Θα έρθει μέσα από δάκρυα και αίμα, όμως θα δικαιώσει όλες τις θυσίες που έχουμε κάνει!» (Βλ. J. Goebbels: Widerstand un Jeden Preis, εφημ. «Das Reich», 22-4-1945).

VOLKSBEOBERACHTER

Kampfblatt der nationalsozialistischen Bewegung Großdeutschlands

Alles gegen den Sowjetsturm

(R) Es ist eine der Feuersäulen im Osten. Bei der letzten Schlacht, in den mächtigsten Kämpfen zwischen Ost und West, die Tag für Tag im Osten, so dass die Fronten von übermenschlicher Gewalt hin und hergeschoben werden und an diesen Stellen wieder höher noch die Wälle der Verteidigung zu bestimmen sind. Ein solcher Kampf hat die Kämpfe an der Ostfront. Die Schlachtfelder liegen im Himmel, und durch die Wälle und über die Hügel sind in den Lüften und in den Wolken, die über den Fronten stehen, die schwebenden Kämpfe und die Kämpfe der Luft. Die Fronten sind die Fronten der Luft. Die Fronten sind die Fronten der Luft. Die Fronten sind die Fronten der Luft.

Der Führer Verteidiger Berlins

An der Spitze eines Kampfes von europäischer Bedeutung

Berlin, 23. April

Der Führer hat, wie in einer Erklärung des Generals und Reichverteidigungs-Kommandant Dr. Goebbels bekanntgegeben wurde, den Befehl über alle zur Verteidigung Berlins angetretenen Kräfte übernommen. Der Führer steht in der Reichshauptstadt. Diese Tatsache gibt dem Bürger ein Gefühl eines Kampfes von europäischer Bedeutung. Alle Verteidiger der Reichshauptstadt sind jetzt nur noch von dem Willen befreit, den höchsten Befehl, wie er immer antwortet, verlässlich zu schuldig.

In die Verteidigungsfront hat sich neben Wehrmacht und Volksturm die Zivilbevölkerung eingereiht. Männer, Frauen und Jugend gehen der kämpferischen Fronten und Unterstützung. In den höchsten Etagen der Reichshauptstadt hat die Partei eine neue Feuerprobe bestanden. Amstürmer und Fanatiker von haben mit Fanatismus, Machtwort und

Frei von Illusionen

Man hat uns einmal ein Volk der Tränen genannt, und sicher war das nicht freundlich gemeint. Aber niemand kann behaupten, dass unsere gegenwärtige Generation sich nur der Tränen wegen zu sich hätte. Sie gibt Anzeichen, die zeigen, dass sie nicht nur Tränen zu weinen, sondern auch zu kämpfen bereit ist. Sie hat die Illusionen der Tränen abgeworfen und ist bereit, die Illusionen der Tränen abzuwerfen. Sie hat die Illusionen der Tränen abgeworfen und ist bereit, die Illusionen der Tränen abzuwerfen.

Schlacht um Berlin in voller Heftigkeit entbrannt

Feindliche Panzerkräfte zwischen Villigen und Donauerschichten zur Donau vorgedrungen

Befehlshaberquartier, 23. April

Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im östlichen Gewässerbereich zwischen dem Donaukanal und dem Donaukanal sind die Feindkräfte in voller Heftigkeit entbrannt. Die Feindkräfte sind in voller Heftigkeit entbrannt. Die Feindkräfte sind in voller Heftigkeit entbrannt.

Schwere Sowjetverluste vor Berlin

Zur Schlacht um Berlin erfahren wir weiter im südlichen Vorfeld der Reichshauptstadt von den schweren Panzerverlusten, die die Feindkräfte erlitten haben. Die Feindkräfte sind in voller Heftigkeit entbrannt. Die Feindkräfte sind in voller Heftigkeit entbrannt.

Der Kampf um Stettin

Der Kampf um Stettin ist ein Beispiel für die Tapferkeit der deutschen Soldaten. Die Soldaten sind in voller Heftigkeit entbrannt. Die Soldaten sind in voller Heftigkeit entbrannt.

Die deutsche Wehrmacht

Die deutsche Wehrmacht ist die stärkste und tapferste der Welt. Die Wehrmacht ist in voller Heftigkeit entbrannt. Die Wehrmacht ist in voller Heftigkeit entbrannt.

Die deutsche Luftwaffe

Die deutsche Luftwaffe ist die stärkste und tapferste der Welt. Die Luftwaffe ist in voller Heftigkeit entbrannt. Die Luftwaffe ist in voller Heftigkeit entbrannt.

Die deutsche Marine

Die deutsche Marine ist die stärkste und tapferste der Welt. Die Marine ist in voller Heftigkeit entbrannt. Die Marine ist in voller Heftigkeit entbrannt.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ, ΤΗΣ 25ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1945

«ΧΙΤΛΕΡ: Οι Αγγλοι και οι Αμερικανοί κάθονται ήσυχά στον Ελβα. Είναι πιθανόν ότι έχουν καθορίσει ένα είδος διαχωριστικής γραμμής. Στο Βερολίνο η κατάσταση εμφανίζεται χειρότερα απ' ό,τι είναι. Χρειάζεται το ταχύτερον να γυμνώσουμε το Βερολίνο με στρατιώτες. Η 12η και η 9η στρατιά που βρίσκονται στη Δύση και στην Ανατολή σε στερεά μέτωπα να μεταφερθούν εντός του Βερολίνου. Πρέπει να πυκνώσουν οι γραμμές εκείνων των μεραρχιών που ήδη βρίσκονται στο Βερολίνο, επιστρατεύοντας μέρος του πληθυσμού. Στο Βερολίνο ο στρατηγός Βάλντιγκ έχει την ανώτατη διοίκηση, ο συνταγματάρχης Κέθερ θα είναι ο αντιπρόσωπος του.

Οι διάφορες διοικήσεις θα συμπράξουν μαζί τους. Τα μεμονωμένα τμήματα θα αναδιοργανωθούν και θα συμπληρωθούν, μέχρις ότου γίνουν πραγματικές μεραρχίες. Ολο εκείνο που θα μπορούσαμε να βρούμε θα τοποθετηθεί μέσα στα πλαίσια αυτών των μεραρχιών κατά τρόπον ώστε να αναδιοργανωθούν τελείως.

Η Νότιος Γερμανία καταρρέει. Ακόμη και αν είχα πάει στο Μπερχτεσγκάντεν, δεν θα μπορούσα να το εμποδίσω. Υπάρχει ήδη άνεμος ηττοπάθειας εκεί κάτω. Οι τρεις υπεύθυνοι είναι νεκροί. Μου είχαν χαλάσει από την αρχή όλο το Δυτικό Μέτωπο, ένα στράτευμα εξασθενημένο από τις υπερβολικά εύκολες συνθήκες ζωής. Μόνον εδώ θα μπορούσα να επιτύχω μια στρατιωτική επιτυχία. Και αν καταφέρω να δρέψω ακόμα μία επιτυχία, ακόμα και αν αυτή είχε συμβολικό χαρακτήρα, θα μπορούσα πάντα να σώσω την τιμή και να κερδίσω χρόνο. Πάντως, ένα πράγμα είναι σίγουρο: Δεν θα είχε νόημα να πάω στον νότο, διότι εκεί δεν διαθέτω περισσότερο από μια στρατιά, και δεν θα μπορούσα να εξασκήσω καμιά εξουσία. Εκεί κάτω θα βρισκόμουν απομονωμένος από τους στενότερους συνεργάτες μου. Ενα μπλοκ, το οποίο περιλαμβάνει τη Νότιο Γερμανία και την Αυστρία, θα μπορούσε να υπερασπισθεί μόνον όταν θα εκρατείτο η Ιταλία. Αλλά εκεί κάτω επικρατεί μια γενική ηττοπάθεια, η οποία έχει εισβάλει σε όλες τις διοικήσεις.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Στο Βερολίνο μπορούμε να επιτύχουμε μια ηθική νίκη ιστορικής σημασίας. Και τέτοια επιτυχία μόνον εδώ είναι δυνατή, διότι αυτό είναι το σημείο όπου βρίσκονται συγκεντρωμένα όλα τα βλέμματα του κόσμου. Το ότι οι Σοβιετικοί ξεχύνονται στο Βραδεμβούργο δεν σημαίνει ότι έχουν καταλάβει το Βερολίνο. Αλλά αν αποηθούν από το Βερολίνο, αυτό θα μπορούσε να είναι μεγάλο σημάδι για τον κόσμο ολόκληρο.

ΧΙΤΛΕΡ: Δεν γνωρίζω αν είναι αληθές αλλά με πλη-

Εφημερίδα «Λαϊκός Παρατηρητής», 24 Απριλίου 1945 με πρωτοσέλιδο τίτλο «Ο Φύρερ υπερασπιστής του Βερολίνου».

Ο Χίτλερ επισκέπτεται το μέτωπο του Οντερ (Μάρτιος 1945). Οι στρατιώτες πιστεύουν ακόμα «στην τελική νίκη».

και καταστροφικά λάθη. Όλα τα σχέδια που ετοιμάζω αποτυγχάνουν, διότι οι στρατιωτικοί αρχηγοί τα αποπνύουν οχυρωμένοι πίσω από τις εξουσίες τους.

ΚΡΕΜΠΣ: Ο στρατάρχης Κάιτελ έδωσε τις ακόλουθες οδηγίες: Οι μονάδες μάχης της 7ης Μεραρχίας Πάνσερ θα κατευθυνθούν στο Νάουεν και εν συνεχεία εις το Βερολίνο. Μια μονάδα πυροβολικού συρρέει αμέσως στο Βερολίνο. Για τις διοικήσεις θα αποφασίσει ο Γιόντλ. Από αυτό το βράδυ η ομάδα στρατιών του Βιστούλα θα τεθεί κάτω από την Ο.Κ.Υ. του Ράινμπεργκ. Ο Βεκ θα αναλάβει τη διοίκηση μόλις κατορθώσει να εξασκήσει επιρροή στην ομάδα Χόλστε. Η επίθεση από το Λεβενμπέργκ με κατεύθυνση προς νότο θα αρχίσει προς το βράδυ.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Η στρατιωτική κατάσταση είναι τέτοια που μόνο μια συμβολική επιτυχία καθαρά εντυπωσιακή δύναται να προκαλέσει μια κάποια επίδραση.

ΧΙΤΛΕΡ: Φεύγοντας άδοξα από το Βερολίνο δεν θα μπορούσα πλέον να εξασκήσω καμία εξουσία, ούτε στον βορρά ούτε στον νότο, και πολύ περισσότερο στο Μπερχτεσγκάντεν.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Το 1933 το κόμμα ήταν τόσο εξαντλημένο που δίχως τη δική σας θέληση και τη δική σας ετοιμότητα, Φύρερ μου, θα φθάναμε στην καταστροφή. Υπήρξε μόνον, χάρις της δικής σας θέλησης, η διατήρηση της ενότητας. Αν εσείς την Κυριακή είχατε εγκαταλείψει το Βερολίνο, σήμερα το Βερολίνο δεν θα ήταν στα χέρια μας.

ΧΙΤΛΕΡ: Και έπειτα πώς θα μπορούσα να υπερασπιστώ τον νότο από την πλευρά της δύσης; Ετσι συμβαίνει πάντα: Μόνον ένα όνομα μπορεί να εγγυηθεί κά-

ποια τάξη. Οσο στην Ιταλία υπήρχε μια προσωπικότης υπήρξε τάξη. Με την άφιξη του Βιέτινχοφ επέστρεψαν πάλι οι πλέον αρνητικές επιδράσεις. Είναι οι συνηθισμένοι απατεώνες τους οποίους επισημαίνει ο Κλάουζεβιτς, άνθρωποι για τους οποίους ο ευκολότερος δρόμος είναι πάντοτε ο καλύτερος. Στην πραγματικότητα ο δρόμος που φαίνεται περισσότερο εύκολος είναι πάντοτε ο περισσότερο ανόητος. Σ' αυτόν οδηγεί η χαζοπονηριά. Εγώ δεν έχω πλέον αμφιβολίες για μένα, ο αγώνας θα βρει εδώ το αποφασιστικό του σημείο. Αν είναι αλήθεια ότι στον Άγιο Φραγκίσκο ανεφάνησαν δυσκολίες - οι οποίες αργά ή γρήγορα ήταν μοιραίο να φανούν - θα μπορούσε ακόμα να πραγματοποιηθεί μια μεταβολή, αλλά μόνον αν μπορούσα να καταφέρω ένα κύτπημα στον προλεταριακό κολοσσό. Ίσως τότε θα πεισθούν και οι άλλοι ότι υπάρχει ένα μοναδικό πρόσωπο στον κόσμο το οποίο μπορεί να αναχαιτίσει τον μπολσεβικισμό, και αυτός είμαι εγώ με το κόμμα και τον γερμανικό λαό.

Αν όμως η μοίρα όφειλε να αποφασίσει διαφορετικά, δεν θα ήθελα να εξαφανιστώ με τρόπο άδοξο από την παγκόσμια σκηνή. Θα θεωρούσα τον εαυτό μου χίλιες φορές δειλό, αν αυτοκτονούσα στο Ομπερσάλτμπεργκ, αντί να αντισταθώ και να πέσω εδώ. Και να μην έλθει να μου πει κανείς: Εσείς που είσατε ο Φύρερ θα οφείλατε... Εγώ είμαι ο αρχηγός έως ότου θα είμαι σε θέση να οδηγώ. Βεβαίως δεν θα μπορούσα να οδηγήσω κανένα αν κατέφευγα στην κορυφή κάποιου βουνού, πρέπει να εξασκήσω μια πραγματική διοίκηση σε στρατεύματα, τα οποία με υπακούουν.

Αν κατόρθωνα να νικήσω για μια ακόμα φορά, όσο

Λίε το παιδιά της Χιτλερικής Νεολαίας θέλησε ο Γκαίμπελς να υπερασπιστεί το Βερολίνο (Απρίλιος 1945).

και αν αυτό φαίνεται δύσκολο, θα μπορούσα με κάθε νομιμότητα να ξανακινήσω τα στοιχεία εκείνα τα οποία εξακολουθούν να μου φέρνουν εμπόδια... Μόνον μια ηρωική θέληση μπορεί να μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε αυτή την απελπιστική ώρα. Ακόμα μια φορά, στα παλιά χρόνια, οι ασιατικές ορδές δεν αναχαιπίστηκαν με προτάσεις συνθηκολόγησης, αλλά με δυναμική αναμέτρηση. Πολλά δοκίμασα, πόσο ήταν δύσκολο να διαπραγματευθούμε με τον Μολότωφ και τότε ήμασταν στο απόγειο της ισχύος μας. Ιδού, βρισκόμαστε μπροστά από τον μεγάλο Χαν, ο οποίος ζητά να κατακτήσει την Ευρώπη. Η Αγγλία βλέπει ξεκάθαρα πλέον ότι ο μπολσεβικισμός θα απλωθεί και πέρα από τα σύνορα που του έχουν παραχωρηθεί. Είναι η ώρα της αποφασιστικής μάχης.

Αν κερδίσω αυτήν τη μάχη, δεν επιδιώκω τίποτα διά προσωπική μου δόξα. Αλλά τουλάχιστον θα έχω αποκατασταθεί. Και θα μπορώ να απαλλαγώ από μια ομάδα στρατηγών, ακόμη και των S.S., που απέτυχαν σε στιγμές αποφασιστικές. Αλλά για να μπορώ να τους κατηγορήσω για υποχώρηση πρέπει εγώ να μην υποχωρήσω. Πιθανόν να χαθώ σ' αυτήν τη μάχη. Σ' αυτή την περίπτωση θα πέσω με τιμή. Και πάντα θα ήταν προτιμότερο από μια άδοξη φυγή μου στο Μπερχτεσγκάντεν όπου θα ήταν απολύτως άχρηστες όλες οι διαταγές που μπορούσα να εκδώσω.

Το λεγόμενο «οχυρό των Αλπεων» δεν δύναται να υπερασπισθεί από μόνο του. Είναι μια αυταπάτη. Εκεί κάτω ο στρατός διαλύεται. Στον νότο δεν γίνεται τίποτε πλέον.

Βλέπω μία μόνο πραγματική πιθανότητα να βγούμε

από αυτήν την κατάσταση και να κερδίσουμε μια επιτυχία σε ένα σημείο πολύ συγκεκριμένο. Σκεφθείτε την επίδραση που θα είχε αυτό στους Αγγλους. Αν είναι δυνατόν να κρατηθεί το Βερολίνο - ήδη πολλοί αρχίζουν να φοβούνται τους Ρώσους - τότε θα δείτε, όλοι εκείνοι οι οποίοι διαθέτουν μια ανάλογη ιστορική κατανόηση θα ξαναβρούν το θάρρος να αντιπαχθούν στον Μολώχ. Και ίσως εκείνοι οι άνθρωποι θα πουν: αν βρίσκαμε μια συμφωνία με τη Γερμανία θα μπορούσαμε να κάνουμε κοινό μέτωπο εναντίον του Σοβιετικού γίγαντα.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Επειτα υπάρχει και η άλλη όψη του νομίσματος. Ο Στάλιν ενώπιον μιας παρόμοιας διάθεσης των Δυτικών, η οποία θα ακολουθούσε τη γερμανική νίκη στο Βερολίνο, θα μπορούσε να σκεφθεί: Δεν αξίζει τον κόπο να κατακτήσω την Ευρώπη με κίνδυνο να ενώσω Αγγλους και Γερμανούς. Συμφέρον μου είναι να βρω κάποια λύση με τους Γερμανούς. Ακόμη και ο Φρειδερίκος ο Μεγάλος βρέθηκε κάποτε σε μια κατάσταση παρόμοια με τη δική μας και ξανακέρδισε όλο το κύρος του με τη μάχη του Λίπερ. Αν ο Φύρερ αποδείξει ότι ο εχθρός δύναται να αναχαιπισθεί, ότι μπορεί να τον αντιμετωπίσει δίχως να αναχωρηθεί, ότι μπορεί να κερδίσει τη μάχη, τότε όλες μαζί οι ομαδικές εκτελέσεις δεν θα προκαλούσαν καταπιεστική εντύπωση αλλά μορφωτική.

ΧΙΤΛΕΡ: Δεν μπορώ να ανεχθώ να εκτελούνται άνδρες διά κάτι του οποίου και εγώ θα ήμουν ένοχος. Δεν ήλθα σε αυτό τον κόσμο για να υπερασπίσω τη βίλα μου στην εξοχή.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Αν η κατάσταση στον νότο και στη δύ-

ση ήταν διαφορετική, αν η μάχη του Βερολίνου ήταν παρόμοια με την πολιορκία του Μπρεολάου, τότε και εγώ da είχα αντιπαχθεί στην ιδέα να παραμείνουμε στο Βερολίνο από καθαρό θέμα αρχής. Αλλά ο Φύρερ απεφάσισε να αντιμετωπίσει τους Ρώσους σ' αυτό το σημείο και έκανε έκκληση στον γερμανικό λαό για μια ύστατη απόδειξη της πίστεως του. Ο,τι και αν γίνει πρέπει να πολεμήσουμε εδώ.

ΧΙΤΛΕΡ: Για μένα δεν υπάρχει πλέον πρόβλημα. Είναι η τελευταία ευκαιρία που μας παρουσιάζεται για να υπερασπίσουμε τουλάχιστον την προσωπική μας αξιοπρέπεια. Πρέπει να θραύσουμε σε κάποιο σημείο τη δύναμη του μεγάλου Χαν. Η δύναμη του Χαν της Ασίας οφείλει να σπάσει σε κάποιο σημείο. Όπως τον καιρό της πολιορκίας της Βιέννης. Τώρα βρισκόμαστε στην πολιορκία του Βερολίνου. Όταν η Βιέννη κατορθώσει να διώξει τους Τούρκους, η ισχύς των Τούρκων δεν κατέρρευσε αμέσως ένεκα τούτου. Όμως υπήρξε σαν ένας φάρος. Αν η Βιέννη έχει δουλικά συνθηκολογήσει, οι Τούρκοι θα είχαν εισβάλει σε όλη την Ευρώπη.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Μου φαίνεται πρωταρχικής σημασίας το γεγονός ότι πρέπει να κρατήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο την αμυντική περιοχή του Βερολίνου, μέχρις ότου φθάσουν οι ενισχύσεις απέξω.

ΧΙΤΛΕΡ: Όσο μας σφίγγουν χειρότερα είναι. Οι Σύμμαχοι έχουν σίγουρα καθορίσει μια διαχωριστική ζώνη με βάση διπλωματικές συμφωνίες. Αλλά βεβαίως οι Ρώσοι δεν προτίθενται να τις σεβαστούν. Το ξέρω διότι ενθυμούμαι καλώς τον χειμώνα του 1940. Δεν εισλήθα στον πόλεμο εναντίον της Ρωσίας από καθαρή ανοησία, αλλά διότι μου εφάνητο από ακριβείς πληροφορίες ότι ετοιμαζόταν μια συμμαχία ανάμεσα στη Ρωσία και την Αγγλία. Το πρόβλημα για μας ήταν να επιτευχούμε πρώτοι ή να περιμένουμε να λυωθούμε σε μια ανύποπτη στιγμή,

Τώρα ήταν που έμαθα να γνωρίζω τον Μολότωφ. Εκείνη την εποχή οι Ρώσοι δεν είχαν επιτύχει κανένα μεγάλο επίτευγμα. Είχαν νικηθεί ακόμα και από τη Φινλανδία. Επειτα τους αφαιρέσαν δύο επαρχίες. Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας στην Πολωνία είχαν διατάσει τόσο πολύ, που τα στρατεύματά μας ήταν αναγκασμένα να περάσουν τη διαχωριστική γραμμή που είχε συμφωνηθεί. Επειτα ακολούθησε η επίθεση μας στη Δύση, κατά τη διάρκεια της οποίας είχαμε μια καταπληκτική επιτυχία. Οι Ρώσοι δεν την ανέμεναν. Ήταν η μεγαλύτερη νίκη ολόκληρης της παγκόσμιας ιστορίας. Ακολούθησαν οι επιδεικτικές επιχειρήσεις της Luftwaffe εναντίον της Αγγλίας. Και ακριβώς εκείνη την εποχή ο Μολότωφ ήρθε στο Βερολίνο κάνοντας μου προτάσεις απίστευτες.

Ήθελε να δώσουμε στους Ρώσους βάσεις σε δανικό έδαφος για να μπορεί ο στόλος της να έχει διέξοδο στη θάλασσα του Βορρά. Απαιτούσε ούτε λίγο ούτε πολύ την Κωνσταντινούπολη, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Φινλανδία και εκείνη τη στιγμή είμεθα εμείς οι νικητές. Αναρωτιέμαι τι θα ζητήσει τώρα από τους Αγγλοαμερικανούς έπειτα από τόσες επιτυχίες και τόσα καταστρεπτικά σφάλματα των Συμμάχων.

Σ' αυτά προστίθενται και ο πόλεμος στην Ασία. Στην Αμερική οι πλέον ψυχροί υπολογιστές θα αναρωτηθούν: Τι μας ενδιαφέρει η Ευρώπη; Μήπως δια να επενδύσουμε κεφάλαια; Αλλά αυτή βεβαίως δεν μπορεί να γίνει ποτέ δική μας αγορά. Και οι πρώτες ύλες, οι οποίες μας ενδιαφέρουν, βρίσκονται στην Κίνα. Επιπλέον, δεν επιθυμούν τη Ρωσία στον πόλεμο εναντίον της Ιαπωνίας. Θα ήθελαν να τη νικήσουν από μόνοι τους.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Αν οι Σοβιετικοί φθάσουν στον Ελβα και καταλάβουν το Προτεκτοράτο (Πολωνία), οι Αμερικανοί θα φύγουν σύντομα από τη Γερμανία. Από την Αγγλία θα παραμείνουν 20-25 μεραρχίες. Ειρηνιστική προπαγάνδα και κομμουνισμός του σαλονιού θα σκουριάσουν το πνεύμα των αγγλικών στρατευμάτων. Ο Στάλιν θα επανεξοπλίσει το μέρος της Γερμανίας που θα του παραχωρήσουν και θα το στρέψει εναντίον των Συμμάχων που έσβησαν από προσώπου γη τις πόλεις μας. Καταλαβαίνει από προπαγάνδα περισσότερο από τους Αγγλους. Οι Σοβιετικοί κρατούν την κατάσταση στο χέρι. Πολύ σύντομα θα επαναληφθούν οι εχθροπραξίες. Δεν καταλαβαίνω πώς οι έξυπνοι Εγγλέζοι δεν το αντιλαμβάνονται.

ΧΙΤΛΕΡ: Θα έχουμε μια καινούργια έκδοση εκείνης που ο Λόυδ Τζωρτζ μου είχε κάποτε προσδιορίσει σαν προσωρινή ειρήνη. Ο Λόυδ Τζωρτζ έγραφε τότε σε ένα μνημόνιο: Η ειρήνη των Βερσαλλιών ήταν εξωφρενική και παράλογη. Η Αγγλία είχε καταστρέψει την ευρωπαϊκή ισορροπία. Αυτή υπήρξε μια κλασική προφητεία του Λόυδ Τζωρτζ. Αν σήμερα θα βγαίναμε τόσο αισχρά από τη σκηνή του κόσμου, θα είχαμε ζήσει μάταια. Το να ζήσουμε μερικές ημέρες περισσότερο ή λιγότερο είναι πλέον αδιάφορο. Καλύτερα να τερματίσουμε τον αγώνα με τιμή, παρά να επιζήσουμε μερικούς μήνες ή έναν χρόνο με την ντροπή.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Αν μας πάει καλά, μας πήγε. Αν μας πήγαινε άσχημα, αν ο Φύρερ όφειλε να βρει στο Βερολίνο έναν τιμημένο θάνατο και η Ευρώπη όφειλε να γίνει κομμουνιστική, σε 5 χρόνια το πολύ, η προσωπικότης του Φύρερ θα γίνει μυθική και ο εθνικοσοσιαλισμός ένα μύθος... διότι εντελώς ξαφνικά θα εξαγισθεί από εκείνες τις ανθρώπινες σκουριές, οι οποίες σήμερα γίνονται αντικείμενο κριτικής.

ΧΙΤΛΕΡ: Αυτή η απόφαση μας να προσπαθήσουμε να σώσουμε τα πάντα σ' αυτό το σημείο χρησιμοποιώντας και τον τελευταίο άνδρα. Αυτό είναι το χρέος μας».

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΣΚΕΨΗ, ΤΗΣ 25ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1945

«ΧΙΤΛΕΡ: Υπάρχει μια διάψευσις του Τάας από την οποία προκύπτει ότι η διαχωριστική γραμμή είχε υιοθετηθεί μόνον από τη μία πλευρά. Ερεύνησα ακόμη την κατάσταση στην Ανατολική Ασία. Αν οι Αμερικανοί θέλουν ακόμη να κερδίσουν κάτι σ' αυτό τον πόλεμο, πρέπει να παγιώσουν ορισμένα συμφέροντα. Και αυτό θα ήταν δυνατόν μόνον όταν:

1) Καταστρέψουν όσο μπορούν περισσότερο την

Ο Καρλ Χάνκε, γραμματέας του Γκαίμπελς και περιφερειακός διοικητής του Μπρεσλάου. Συνελήφθη και εκτελέστηκε από Τσέχους παρτιζάνους το 1945.

Ευρώπη. Διότι τότε η ευρωπαϊκή βιομηχανία δεν θα μπορέσει να ορθοποδήσει πριν περάσουν 10 χρόνια και όλον αυτό τον καιρό δεν θα δύναται να δημιουργήσει ανταγωνισμό.

2) Να διατηρήσουν οριστικά σαν αγορά τη Νοτιοανατολική Ασία. Αλλά τώρα οι Αμερικανοί πολεμούν μόνο διά να απελευθερώσουν αγγλικές και ολλανδικές αποικίες, ώστε οι άλλοι να θησαυρίζουν και οι Σοβιετικοί να μπορούν να καταλάβουν την Κίνα και την Μαντζουρία. Και αυτό όλο είναι μια τρέλα. Αλλά οι Αμερικανοί ξέρουν να είναι υπολογιστές. Η πολιτική μεταβολή που τώρα συνέβη θα είναι μια καθαρή αλλαγή καθεστώτων. Αν μπορέσουμε εδώ να σταματήσουμε την πορεία που έχει λάβει αυτή η ιστορία, τι θα συμβεί; Αν κατορθώσουμε να αντισταθούμε και να κτυπήσουμε τη Ρωσία, να της καταφέρουμε ένα χτύπημα πριν να καταρρεύσουμε τελείως, οι Αμερικανοί θα πεισθούν ότι είναι καλύτερα γι' αυτούς να αφοσιωθούν ολοκληρωτικά στην Ανατολική Ασία, για να εξασφαλίσουν αυτή την υπέρμετρη αγορά, η οποία μαζί με την Κορέα, τις Φιλιππίνες και τη Μαντζουρία καταλαμβάνει μια έκταση κατοικούμενη από μισό δισεκατομμύριο ανθρώπους.

ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ: Είναι πολιτικές εξελίξεις, οι οποίες βρίσκονται καθ' οδόν, αλλά έχουν ακόμη ανάγκη από μια ώθηση για να φθάσουν στην τέλεια ωριμότητα, όπως στην περίπτωση του Παγκοσμίου Πολέμου. Το ότι ο εχθρικός συνασπισμός είναι στα πρόθυρα της διάσπασης το παραδέχονται οι ίδιοι οι Σύμμαχοι... Μιλούν

από τώρα για έναν Γ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ιδέα ενός Γ Παγκοσμίου Πολέμου αποτελεί ήδη μέρος του συνηθισμένου γλωσσολογίου του αγγλοαμερικανού Τύπου. Ο θάνατος του Ρούσβελτ σημείωσε το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά είναι αρκετό. Αν η Γερμανία κάνει ακόμη ένα βήμα, αν αποδείξει - εδώ στο Βερολίνο - ότι είναι ακόμη ικανή να αντιδράσει, θα μπορούσαμε να φθάσουμε εύκολα στη διάσπαση του εχθρικού συνασπισμού.

ΧΙΤΛΕΡ: Οι απομονωτιστές θα μπορέσουν να πουν επιτέλους: Οι Αμερικανοί στρατιώτες πρέπει να πολεμούν μονάχα για τα αμερικανικά συμφέροντα. Γιατί οι Αμερικανοί θα έπρεπε να σκοτώνονται για συμφέροντα που δεν είναι της Αμερικής;

Από την άλλη πλευρά δημοκρατία δεν θα υπάρξει σε κανένα μέρος: ούτε στη Ρουμανία, ούτε στη Βουλγαρία, ούτε στη Φινλανδία. Οι Αμερικανοί θα μπορούν να αποσυρθούν για να αφοσιωθούν παντελώς στην Ασία, αφήνοντας σε εμάς ελευθερία δράσης εναντίον των Σοβιετικών, ώστε να τους εμποδιστεί πάσα επέμβαση στην Ασία».

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Λίγο πριν από την αυτοκτονία του Χίτλερ, ο Γκαίμπελς συνέταξε την πολιτική του διαθήκη.

«Ο Φύρερ με διέταξε», έγραψε, «εάν καταρρεύσει η άμυνα του Γ' Ράιχ, να φύγω από το Βερολίνο, και να λάβω μέρος ως ηγετικό στέλεχος στην κυβέρνηση που θα έχει διορίσει ο ίδιος. Για πρώτη φορά στη ζωή μου πρέπει να αρνηθώ κατηγορηματικά μια διαταγή του Φύρερ. Η γυναίκα και τα παιδιά μου με υποστηρίζουν σ' αυτή την άρνηση. Ειδάλλως - πέρα από το γεγονός

Δύο Γερμανοί στρατιώτες του ίδιου λόχου (πατέρας και γιος) παρασημοφορημένοι με τον Σιδηρούν Σταυρό Β' Τάξης στην Καϊνιξβέργη (Φεβρουάριος 1945).

**Μάιος 1945.
Οι Γερμανοί
υπερασπιστές
του Βερολίνου
στον δρόμο προς
τη Σιβηρία.
Οι περισσότεροι
δεν επέστρεψαν
ποτέ πίσω.**

ότι συναισθήματα αφοσίωσης και ανθρωπιάς δεν μας επιτρέπουν να εγκαταλείψουμε τον Φύρερ σ' αυτήν τη στιγμή, που μας έχει τόσο μεγάλη ανάγκη - θα φαινόμα, όσο ζω, ένας άτιμος προδότης και ένας κοινός απατεώνας και θα έχω χάσει τον αυτοσεβασμό μου και τον σεβασμό των συμπολιτών μου. Εναν σεβασμό, τον οποίο θα είχα ανάγκη σε οποιαδήποτε προσπάθεια μου να διαμορφώσω το μέλλον του γερμανικού λαού και του γερμανικού κράτους.

Μέσα στον εφιάλητη της προδοσίας που περιβάλλει τον Φύρερ σ' αυτές τις πιο κρίσιμες ημέρες του πολέμου πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένα άτομο που θα μείνει μαζί του ανεπιφύλακτα έως τον θάνατο, ακόμα και αν αυτό έρχεται σε αντίθεση με την επίσημη και (πρακτικά) άκρως δικαιολογημένη διαταγή που μου έδωσε στην πολιτική του διαθήκη.

Ενεργώντας κατ' αυτό τον τρόπο, πιστεύω ότι προσφέρω την καλύτερη υπηρεσία μου στον γερμανικό λαό. Στους σκληρούς καιρούς που θα έρθουν τα παραδείγματα θα είναι πιο σημαντικά από τους ανθρώπους. Πάντα θα υπάρχουν άνθρωποι για να οδηγήσουν το έθνος προς την ελευθερία. Η ανασυγκρότηση του εθνικού μας βίου, όμως, θα είναι αδύνατη, εάν δεν στηριχθεί σε ξεκάθαρα και καταφανή παραδείγματα. Για τον λόγο αυτό, μαζί με τη γυναίκα μου και εκ μέρους των παιδιών μου, τα οποία είναι πολύ μικρά για να μιλήσουν για τον εαυτό τους, αλλά θα συμφωνούσαν ανε-

πιφύλακτα με την απόφαση αυτή αν ήταν αρκετά μεγάλα, εκφράζω την αμετάκλητη πρόθεση να μην εγκαταλείψω το Βερολίνο, ακόμα κι αν καταρρεύσει. Αντ' αυτού, προτίθεμαι, στο πλευρό του Φύρερ να θέσω τέρμα σε μια ζωή η οποία δεν θα έχει κανένα νόημα αν δεν μπορώ να τη ζήσω προσφέροντας τις υπηρεσίες μου στον πλευρό του Φύρερ».

Ήταν 5.30 το πρωί της 30ής Απριλίου 1945, όταν ο δρ Γκαίμπελς υπέγραψε αυτό το κείμενο, το τελευταίο από τους διάσημους λόγους που απήθυνε στον γερμανικό λαό. Εμεινε τώρα μόνο η σειρά της υπαγόρευσης. Η γραμματέας του Χίτλερ, Τράουντλ Γιούνγκε, στο καταφύγιο, θυμάται: «Ξαφνικά μπαίνει ορμητικά στο δωμάτιο μου ο Γκαίμπελς. Κοιτάω το κατάχλωμο, αναστατωμένο πρόσωπο του. Στα μάγουλα του τρέχουν δάκρυα. Μιλάει σε μένα, γιατί δεν έχει κανέναν άλλον να ανοίξει την καρδιά του. Η άλλοτε καθαρή φωνή του πνίγεται από λυγμούς και μοιάζει συγκλονισμένος: "Ο Φύρερ θέλει να φύγω από το Βερολίνο, Φράου Γιούνγκε! Θέλει να αναλάβω υψηλό πόστο στη νέα κυβέρνηση. Αλλά δεν μπορώ να φύγω, θα μείνω στο πλευρό του Φύρερ! Είμαι διοικητής της περιφέρειας του Βερολίνου, εδώ είναι η θέση μου. Αν πεθάνει ο Φύρερ, η ζωή μου δεν έχει νόημα". Και μου λέει: "Γκαίμπελς, δεν το περίμενα από σας να μην υπακούσετε την τελευταία μου διαταγή". "Ο Φύρερ έχει πάρει ένα σωρό αποφάσεις αργότερα απ' ό,τι έπρεπε, αυτή εδώ την τελευταία

του απόφαση γιατί να την πάρει νωρίτερα απ' ό,τι θα έπρεπε;», με ρωτάει απελπισμένος. Μετά μου υπαγορεύει κι αυτός τη διαθήκη του, που θα πρέπει να προστεθεί σαν παράρτημα της διαθήκης του Φύρερ...».

Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Συνειδητοποιώντας ότι το τέλος πλησίαζε. Ο Γκαίμπελς κάλεσε τον Κουντς, τον γιατρό των SS που είχε συμφωνήσει να σκοτώσει τα έξι παιδιά του. Ο Γκαίμπελς βρισκόταν στο γραφείο του στο καταφύγιο του Φύρερ συζητώντας με τον Νάουμαν. Ύστερα από δέκα λεπτά ο Κουντς έμεινε μόνος με τη Μάγδα. Εκείνη του είπε ότι ο θάνατος του Χίτλερ τους είχε κάνει να πάρουν την απόφαση τους. Τη νύχτα οι πολιορκημένοι θα προσπαθούσαν να σπάσουν τον κλοιό και να διαφύγουν προς τη Δύση. Επομένως η οικογένεια Γκαίμπελς έπρεπε να πεθάνει πριν από την επιχείρηση. Ο Κουντς ισχυρίστηκε μετά τον πόλεμο ότι προσπάθησε να την πείσει να στείλει τα παιδιά σε ένα νοσοκομείο και να τα θέσει υπό την προστασία του Ερυθρού Σταυρού, αλλά εκείνη αρνήθηκε. «Αφού μιλήσαμε για περίπου είκοσι λεπτά», διηγείται, «ο Γκαίμπελς επέστρεψε στο γραφείο και μου είπε: "Γιατρέ, θα σας ήμουν ευγνώμων αν βοηθούσατε τη γυναίκα μου να σκοτώσει τα παιδιά". Ο Κουντς επανέλαβε ξανά την πρόταση του για να σω-

Η Μάγδα με τα παιδιά της Χίλντε, Χόλντε, Χέλντα, Χέλγκα και Χέλμουτ. Όλα τα ονόματα είχαν ως αρχικό γράμμα το Χ, προς τιμήν του Χίτλερ (1940).

θούν τα παιδιά. "Αυτό είναι αδύνατον", είπε ο υπουργός Προπαγάνδας. "Είναι τα παιδιά των Γκαίμπελς". Βγήκε από το δωμάτιο. Ο Κουντς έμεινε με τη Μάγδα Γκαίμπελς, η οποία ανέκφραστη έριχνε πασιέντζες για περίπου μία ώρα. Λίγο αργότερα ο Γκαίμπελς επέστρεψε. "Οι Ρώσοι μπορεί να φθάσουν από στιγμή σε στιγμή και να εμποδίσουν το σχέδιο μας", είπε η Μάγδα. "Γι' αυτό πρέπει να βιαστούμε και να κάνουμε αυτό που πρέπει".

Σαν σύγχρονη Μήδεια, η Μάγδα Γκαίμπελς οδήγησε τον γιατρό στο υπονοδωμάτιο των παιδιών και πήρε μια σύριγγα γεμάτη με μορφίνη από ένα ράφι. Ο λοχίας των SS, Ρόχους Μις, ο τηλεφωνητής του καταφυγίου, βρισκόταν πολύ κοντά και κατέθεσε αργότερα: «Εκείνη τη μέρα είχα αναλάβει καθήκοντα στο τηλεφωνικό κέντρο γύρω στις 2.00 μ.μ. Τα τρία μικρότερα παιδιά των Γκαίμπελς έκαναν φασαρία στο κατώτερο καταφύγιο παίζοντας με μια μπάλα. Τους έδωσα μερικά αναψυκτικά. Τώρα που ο Φύρερ ήταν νεκρός, το μεγαλύτερο τμήμα του κατώτερου καταφυγίου ήταν πια άδειο, και τα παιδιά το χρησιμοποιούσαν για γήπεδο. Ύστερα από λίγο έφυγαν». Γύρω στις 17.00 ο Μις είδε τη Μάγδα με τα τρία μεγαλύτερα παιδιά. Φορούσε ένα μακρύ θαυγάλαζο φόρεμα με άσπρο γιακά, άσπρα μανικέτια και άσπρα σιρτάρια. Το πρόσωπο της ήταν χλωμό. Μάζεψε όλα τα παιδιά στο δωμάτιο που βρισκόταν ακριβώς απέναντι από του Μις. Ο τελευταίος συνέχισε: «Όλα τα παιδιά ήταν τώρα ντυμένα με λευκά νυχτικά. Ήταν η ώρα που συνήθως πήγαιναν για ύπνο. Πέντε από τα παιδιά κάθονταν σε καρέκλες, η Χάιντι όμως είχε σκαρφαλώσει με τα τέσσερα στο τραπέζι. Υπέφερε από αμυγδαλίτιδα και γύρω από τον λαιμό της ήταν τυλιγμένο ένα κασκόλ. Η Χέλγκα, η ψηλότερη, μεγαλύτερη και εξυπνότερη, έκλαιγε σιγανά. Νομίζω πως υποπτευόταν αμυδρά την καταστροφή που έμελλε να έρθει. Ήταν ξεκάθαρα το κορίτσι του μπαμπά της, χωρίς να αγαπά ιδιαίτερα τη μητέρα της. Η κύρια Γκαίμπελς, ως συνήθως, έπαιζε τον ρόλο της προσηλωμένης μητέρας. Χτένισε προσεκτικά τα μακριά μαλλιά των πέντε κοριτσιών, κατόπιν, βούρτσισε το τσουλούφι του Χέλμουτ. Στη συνέχεια, φίλησε το κάθε παιδί με μεγάλη τρυφερότητα, όπως έκανε κάθε βράδυ κατά τη διάρκεια της τελευταίας εβδομάδας. Όλα αυτά τα παρακολούθησα με ανησυχία. Είχα κατατρομάξει. Η συνειδησή μου με βασανίζει μέχρι σήμερα...».

Κατόπιν, χωρίς να πει αντίο, η κυρία Γκαίμπελς στράφηκε προς την πόρτα, ανέβηκε την ελκωτική σκάλα και χάθηκε στο ανώτερο καταφύγιο μαζί με τα παιδιά της. Η Χάιντι, που ήταν η μικρότερη και κάπως πειραχτήρι, στράφηκε πίσω προς τον λοχία και του είπε: «Μις, είσαι ένα ψάρι». Η μικρή γέλασε δυνατά. Η αδελφή της η Χέλγκα σε αντίθεση, έσερνε τα πόδια της και η μητέρα της αναγκαζόταν να τη σπρώχνει. «Μην ανησυχείτε, παιδιά», τους είπε. «Ο γιατρός θα σας κάνει ένα εμβόλιο που πρέπει να κάνουν τα παιδιά και οι στρατιώτες». Ο Κουντς άρχισε να τους χορηγεί ενέσεις μορφίνης για να τα αναισθητοποιήσει. Ύστερα βγήκε από το δωμάτιο. «Επειτα από αυτό», είπε ο γιατρός στους Σοβιετικούς ανακριτές του, «πήγα ξανά

στο μπροστινό δωμάτιο και είπα στην κυρία Γκαίμπελς ότι έπρεπε να περιμένουμε περίπου δέκα λεπτά μέχρι να κοιμηθούν τα παιδιά. Κοίταξα το ρολόι μου και είδα ότι ήταν 8.40 μ.μ.».

Ο Κουντς ισχυρίστηκε ότι δεν άντεχε να δώσει δηλητήριο στα παιδιά που κοιμόνταν. Η Μάγδα Γκαίμπελς του είπε να βρει τον συνταγματάρχη Στούμπφεγκερ, τον προσωπικό γιατρό του Χίτλερ. Μαζί με τον Στούμπφεγκερ άνοιξε τα στόματα των παιδιών, έβαλε μια αμπούλα με δηλητήριο ανάμεσα στα δόντια τους και πίεσε τα σαγόνια τους. Ωστόσο, όπως αναφέρει ο Αμερικανός λοχαγός της κατασκοπείας, Τζέιμς Ο' Ντόνελ, αυτή η πολλαπλή παιδοκτονία δεν εξελίχθηκε τόσο ομαλά όσο είχε σχεδιαστεί. Η μεγαλύτερη κόρη Χέλγκα βρέθηκε αργότερα με έντονες μελανιές στο πρόσωπο. Αυτό δείχνει ότι η μορφίνη μπορεί να μην επέδρασε πολύ καλά και ότι ίσως να πάλεψε με τους δύο ενήλικες που προσπαθούσαν να της ανοίξουν το στόμα.

Το πόρισμα της αυτοψίας των Σοβιετικών γιατρών, μία εβδομάδα αργότερα, σημείωνε λακωνικά πως η Χέλγκα Γκαίμπελς είχε «αρκετές κατάμαυρες μελανιές». Πιθανόν οι μελανιές αυτές να προκλήθηκαν την ώρα που το τρομοκρατημένο κορίτσι πάλευε για τη ζωή του.

Αφού τελείωσαν όλα, ο Στούμπφεγκερ έφυγε και ο Κουντς κατέβηκε στο γραφείο του Γκαίμπελς με τη Μάγδα. Ο Γκαίμπελς βημάτιζε πάνω-κάτω νευρικός. «Όλα τελείωσαν με τα παιδιά», του είπε εκείνη. «Γώρα πρέπει να σκεφτούμε τους εαυτούς μας».

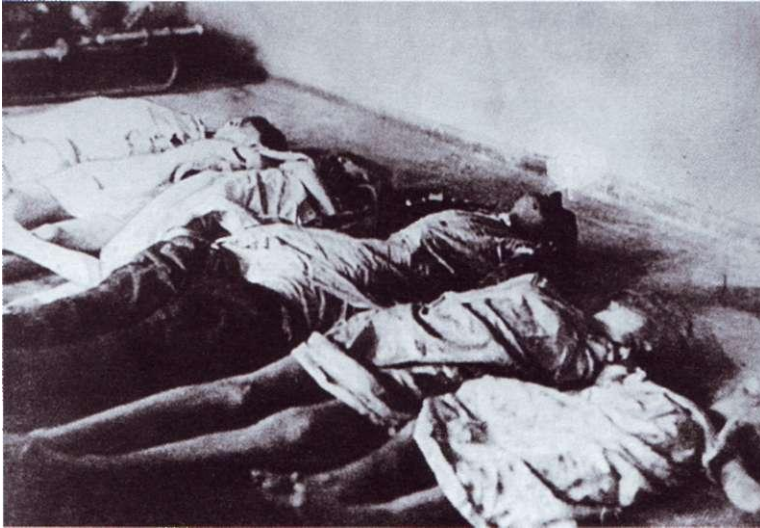
Τις τελευταίες στιγμές του ζευγαριού στο καταφύγιο διηγείται ο Άρθουρ Αξμαν, αρχηγός της Χιτλερικής Νεολαίας: «Εφτασα στο κατώτερο καταφύγιο από το πόστο διοίκησης μου στην οδό Βιλχελμστράσε γύρω στις 6.30μ.μ., την Τρίτη 1η Μαΐου. Ήθελα να αποχαιρετώ και τους δύο Γκαίμπελς. Βρήκα το ζευγάρι να κάθεται στο μακρόστενο τραπέζι συνεδριάσεων με τον Βέρνερ Νάουμαν, τον Χανς Μπάουρ, τον Βάλτερ Χέβελ, τον στρατηγό Κεμπς και τρεις ή τέσσερις άλλους. Ο Γκαίμπελς σηκώθηκε για να με χαιρετήσει. Σύντομα καταπάστηκε με ζωηρές αναμήσεις από την εποχή των οδομαχιών μας στο Βένιγκ του Βερολίνου, το διάστημα από το 1928 έως το 1933. Θυμήθηκε πως είχαμε τσακίσει τους Βερολινέζους κομμουνιστές και τους σοσιαλιστές, αναγκάζοντας τους να υποταχθούν υπό τη μελωδία του εμβατηρίου "Χορστ Βέσελ".

Είπε πως ένα από τα μεγαλύτερα κατορθώματα του καθεστώτος του Χίτλερ ήταν πως είχε κερδίσει σχεδόν ολοκληρωτικά τους Γερμανούς εργάτες προς όφελος του εθνικού συμφέροντος. Πήραμε τους εργάτες και τους κάναμε πατριώτες, είπε, κάτι στο οποίο ο Κάιζερ είχε αποτύχει παταγωδώς. Αυτό, συνέχιζε να επαναλαμβάνει, ήταν ένας από τους πραγματικούς θριάμβους του κινήματος. Εμείς οι εθνικοσοσιαλιστές ήμασταν ένα μη μαρξιστικό, αλλά ταυτόχρονα επαναστατικό κόμμα, αντικαπιταλιστικό, αντιστασιακό, και παράλληλα αντίθετο στην αντίδραση. Αυτό θα ήταν κάποτε η πραγματική ετυμολογία της Ιστορίας, αν επιτρεπόταν ξανά στους Γερμανούς να ξαναγράψουν

την ιστορία τους. Διάφοροι ανόητοι άνθρωποι σαν τον καγκελάριο Χάινριχ Μπρούνιγκ μας έχουν αποκαλέσει "καφέ μολοσεβίκους", και τα αστικά τους ένστικτα δεν ήταν εσφαλμένα. Ο κόκκινος μολοσεβικισμός είναι Ασιάτης, όπως βλέπουμε και μαρτυρούμε τώρα στους δρόμους του Βερολίνου. "Έ, ας τα αφήσουμε όλα αυτά στους αργυραμοιβούς και στους μεσίτες τους, που ουρλιάζουν στο σαπισμένο χρηματιστήριο του παγκοσμίου καπιταλισμού. Το πρόβλημα τώρα είναι δικό τους". Ωστόσο, δεν είπε λέξη για την οικογένεια του. Η Μάγδα Γκαίμπελς καθόταν εκεί χωρίς να λέει πολλά, με το κεφάλι ψηλά. Κάπνιζε αρεϊμανίως και σιγόπινε σαμπάνια. Δεν ρώτησα για τα παιδιά, γιατί κάποιος, ο Μπάουρ ή ο Χέβελ, μου είχε ψιθυρίσει ότι το θέμα είχε ήδη λήξει». Ο τελευταίος άνθρωπος που είδε ζωντανό τον Γκαίμπελς ήταν ο Ρόχους Μις. Ο Μις ζει σήμερα στο Βερολίνο σε προχωρημένη ηλικία και έχει δώσει αμέτρητες συνεντεύξεις για τις τελευταίες ημέρες που πέρασε στο καταφύγιο: «Πρέπει να ήταν γύρω στις 7.00μ.μ. γιατί ο ήλιος βρισκόταν ήδη πίσω από τον ψηλό τοίχο της καγκελαρίας του Ράιχ. Οι σκιές του σούρουπου έπεφταν ήδη στον κήπο. Ήταν ένα παράξενο ηλιοβασίλεμα. Οι αχτίδες του ήλιου προσπαθούσαν να λάμψουν μέσα από ένα βαρύ, απειλητικό σύννεφο αποπνικτικού νέφους και μαύρου καπνού που σκοτεινίαζε την πόλη. Αρχισα να αναρωτιέμαι για πόσο διάστημα ήμουν υποχρεωμένος να παραμείνω στον πίνα-

Ο Γκαίμπελς με τα έξι παιδιά του. Όταν συνειδητοποίησε ότι όλα είχαν τελειώσει διάταξε τη δολοφονία τους.

ΤΟ πτώμα των Γκαίμπελς. Αναγνωρίστηκαν από τους Σοβιετικούς αμέσως μετά την είσοδο τους στο καταφύγιο του Χίτλερ.

κα. Ο Φύρερ ήταν νεκρός. Ολόκληρη την ημέρα είχαμε μόνο τρεις ή τέσσερις εισερχόμενες κλήσεις. Άκουσα φήμες πως η διαφυγή είχε σχεδιαστεί γι' αργότερα εκείνο το βράδυ. Όμως δεν ήμουν σίγουρος, γιατί είχα ακούσει τις ίδιες διαδόσεις και για την προηγούμενη νύκτα. Όταν βγήκα στον κήπο της καγκελαρίας, το μόνο πρόσωπο που συνάντησα ήταν ο δρ Γκαίμπελς. Τώρα ήταν καγκελάριος του Ράιχ και απ' αυτή την άποψη, υποθέτω, ήταν το νέο μου αφεντικό. Ήταν μόνος του, χωρίς τους συνήθεις υπασπιστές του. Κι απλώς περιφερόταν άσκοπα. Κάπνιζε ένα τσιγάρο. Αποφάσισα να του εξηγήσω το μικρό μου πρόβλημα και να ζητήσω τη συμβουλή του. Μου είπε πως δεν υπήρχε λόγος να συνεχίζω να χειρίζομαι τον τηλεφωνικό πίνακα». Στη συνέχεια τον ρώτησε: «Καμία σημαντική κλήση για μένα λοχία;». «Ναι, μία από τον Γκασουλάπουγκ, μία από τον στρατηγό Βάντλινγκ και μία τρίτη από τον αντισυνταγματάρχη Ζάιμπερτ (ο οποίος διοικούσε τον Τομέα Ζ ή αλλιώς Στάντμιτε)».

«Δεν είναι και τόσο σημαντικές. Ο πόλεμος είχε χαθεί. Στην πραγματικότητα δεν σε χρειάζομαι πια, Μις. Ίσως δεν θα ήταν άσχημη ιδέα αν πήγαινες και πολεμούσες με τα στρατεύματα του στρατηγού Ράουχ. Προβάλλουν καλή αντίσταση στο Σαρλότενμπουργκ. Λοχία, σου εύχομαι ό,τι καλύτερο». Κατόπιν τον χαιρέτησε διό χειραψίας, κάτι που δεν είχε κάνει ποτέ πριν. Ο Γκαίμπελς, όμως, είχε χάσει την επαφή με τις στρατιωτικές εξελίξεις. Ο στρατηγός Ράουχ με λιγότερους από 500 καταπονημένους άντρες μαχόταν ήδη στο Πότσανταμ, 20 χιλιόμετρα νοτιοδυτικότερα. Ο υπουργός Προπαγάνδας, τον οποίο είδε ο Μις συμπτωματικά, πρέπει να έψαχνε το σημείο όπου σκόπευε να αυτοκτονήσει - όχι μέσα στο καταφύγιο σαν τον Χίτλερ, αλλά έξω, στο ύπαιθρο, κοντά στον ορυμαγδό της μάχης. Ο λοχαγός Γκούντερ Σθέγκερμαν, ο ανώτερος υπασπιστής του, κι ο σοφέρ Ραχ φρόντισαν να βρουν κονίστρα βενζίνης, καθώς μετά την καύση των πτωμάτων του Χίτλερ και της Εύας Μπράουν, η βενζίνη ήταν σε έλλειψη. Οι δύο υπασπιστές τελικά εντόπισαν έξι κονίστρα και τα έφεραν στο κάτω μέρος της κλίμακας εξόδου κινδύνου του καταφυγίου. Ήταν πολύ επικίνδυνο

να τα αφήσουν στην κορυφή, όπου θα ήταν εκτεθειμέ- νη στις εκρήξεις των οβίδων.

Στις 20.15 μ.μ. ο Γκαίμπελς εισήλθε στο δωμάτιο της Μάγδας. Λίγο νωρίτερα είχε χαιρετήσει τους τελευταίους θαμώνες του καταφυγίου. Δεν παραπονέθηκε και ήταν ήρεμος περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Η Τράουντλ Γιούνγκε διηγείται: «Όποτε έχει έρθει η ώρα. Όλοι του δίνουμε το χέρι και τον αποχαιρετούμε. Σε μένα εύχεται με σφιγμένο χαμόγελο να πάνε όλα καλά. Ίσως καταφέρετε να ξεφύγετε", μου λέει ήσυχα και εγκάρδια. Αλλά εγώ κουνάω το κεφάλι μου σαν να αμφιβάλω γι' αυτό. Ο εχθρός μας έχει περικυκλώσει εντελώς. Στην Πότσανταμ Πλατς υπάρχουν ρωσικά άρματα μάχης...». Στη συνέχεια ο Γκαίμπελς παρέδωσε στον Σβέγκερμαν τη φωτογραφία που είχε με το αυτόγραφο του Χίτλερ σε ασημένια κορνίζα. Στο πλατύσκαλο ήταν ο στρατηγός Μόνκε και ο Ολντς, ο κατώτερος υπασπιστής του Γκαίμπελς. Τα τελευταία λόγια του «αρχιερέα» του εθνικοσοσιαλισμού έκρυσαν μια δόση ειρωνείας. «Τουλάχιστον εσείς, καλοσυνάτοι άνθρωποι δεν θα χρειαστεί να κουβαλήσετε τα σώματα μας πάνω με όλα αυτά τα σκαλιά». Η Μάγδα ήταν ανέκφραστη και το πρόσωπο της θύμιζε νεκρική μάσκα. Ο στρατηγός Μόνκε έδωσε την τελευταία λακωνική περιγραφή του ζεύγους Γκαίμπελς, ως αυτόπτης μάρτυρας. «Πήγε στον καλόγερο του μικρού δωματίου που είχε για γραφείο και φόρεσε το καπέλο του, το κασκόλ του και τη χλαίνη της στολής του. Με αργές κινήσεις φόρεσε τα δερμάτινα γάντια του εφαρμόζοντας προσεκτικά όλα τα δάχτυλα του. Κατόπιν προσέφερε σαν καβαλιέρος το δεξί του μπράτσο στη γυναίκα του. Ήταν σιωπηλοί τώρα, όπως ήμασταν κι εμείς, οι τρεις θεατές. Αργά αλλά σταθερά, ακουμπώντας ελαφρά ο ένας στον άλλο, ανέβηκαν τα σκαλιά και βγήκαν στην αυλή». Η νύχτα είχε πέσει στο Βερολίνο και ο ουρανός φωτιζόταν από τις εκρήξεις και τη φωτιά που ξερνούσαν τα όπλα. Ήταν λίγο πριν από τις 21.00 και στη βάση των τσιμεντένιων σκαλοπατιών που οδηγούσαν έξω από το καταφύγιο οι Γκαίμπελς προσπέρασαν σιωπηλά τα κάνιστρα βενζίνης που θα τους έκαιγαν. Στο κεφαλόσκαλο συνάντησαν έναν λοχαγό των SS, που βρισκόταν σε αναμονή για την περίπτωση που χρειαζόταν μια χαριστική βολή. Θα ήταν ο μόνος αυτόπτης μάρτυρας των αυτοκτονιών που ακολούθησαν. Ο Γιόζεφ και η Μάγδα Γκαίμπελς εφάρμοσαν προσεκτικά την εγκεκριμένη από τον καθηγητή Χάαζε, μέθοδο του καταφυγίου, τον συνδυασμό δηλαδή πυροβολισμού και δηλητηρίου. Η Μάγδα προχώρησε πρώτη. Δάγκωσε την κάψουλα της και έπεσε στο έδαφος. Ο σύντροφος της την πυροβόλησε στο πίσω μέρος του κεφαλιού της. Το χρυσό έμβλημα του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, η καρφίτσα που της είχε χαρίσει ο Αδόλφος Χίτλερ ως αποχαιρετιστήριο δώρο, μία μέρα πριν από τον θάνατο του, έλαμψε για λίγο στον βερολινέζικο ουρανό. Λίγα δευτερόλεπτα μετά, ο Γκαίμπελς δάγκωσε τη δική του κάψουλα, τοποθέτησε το πιστόλι του στον δεξιό κρόταφο του, ένα Walther P-38, και πάτησε τη σκανδάλη. Ο αξιωματικός των SS, που δεν χρειάστηκε να παρέμβει, φώναξε τον λοχαγό Σβέγκερμαν να φροντίσει

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΛΕΟΠΟΛΤ ΓΚΟΥΤΕΡΕΡ

Ο γράφων είχε την τύχη να γνωρίσει κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Γερμανία τον υφυπουργό του Γιόζεφ Γκαίμπελς και ανώτερο αξιωματικό των SS, Λέοπολντ Γκούτερερ. Ήταν καλοκαίρι του 1992, όταν δέχθηκα μια φιλική πρόσκληση από ένα ζευγάρι Γερμανών να διειπνήσω μαζί τους στο Ααχεν. Όταν έφτασα στο εξοχικό τους, λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη, η οικοδέσποινα μ' ενημέρωσε πως θα συμφάγει μαζί μας και ο πεθερός της, Λέοπολντ Γκούτερερ.

Ο κύριος Γκούτερερ, ένας υπερήλικας (γεν. 1902), με σκληρά χαρακτηριστικά, έδειξε σεβασμό από την πρώτη στιγμή για τον Έλληνα συνομιλήτή του. Η συζήτηση περιστράφηκε στα χρόνια του αγώνα των εθνικοσοσιαλιστών για την κατάκτηση της εξουσίας, στην επίθεση κατά της Ελλάδας και στην προσωπικότητα του υπουργού Προπαγάνδας. Σύμφωνα με τον Γκούτερερ, ο Γκαίμπελς ήταν ευφυής άνθρωπος, με ξεχωριστό θάρρος και χιούμορ, από τους ανθρώπους εκείνους που, οτιδήποτε κι αν συνέβαινε, θα μπορούσε κανείς να βασιστεί πάνω τους. Θυμόταν τις τελευταίες εβδομάδες της ειρηνικής περιόδου (Αύγουστος 1939), όταν ανέλαβε από τον υπουργό τη σφυγμομέτρηση της γερμανικής κοινής γνώμης. Η μονοσέλιδη έκθεσή του, που ανέφερε ότι ο λαός ήταν ομόθυμα εναντίον του πολέμου, εξόργισε τον Χίτλερ. Ο Γκαίμπελς όμως υποστήριξε τον υφυπουργό του, λέγοντας ότι και οι εκθέσεις της Gestapo έδειχναν την ίδια απογοητευτική εικόνα. Ο Γκούτερερ ήταν επίσης παρών στην ενθρόνιση του γερμανόφιλου δούκα του Ουίνδσορ, Εδουάρδου, το 1936, μαζί με τους Γκαίρινγκ και Φον Ρίμπεντροπ. Μιλήσαμε επίσης για την «ακατανόητη» επίθεση του Μουσολίνι στην Ελλάδα και τις γερμανικές μεσολαβητικές πρωτοβουλίες τον χειμώνα 1940-41. Θυμήθηκε ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο στο υπουργείο Προπαγάνδας όταν παρακολούθησαν, τον Μάιο του 1941, κινηματογραφικά επίκαιρα σχετικά με την κατάληψη των Αθηνών. Το κλίμα ήταν πολύ αρνητικό για τους «Λατίνους συμμάχους» και ο Γκαίμπελς μιλούσε με θαυμασμό για την αντίσταση των Ελλήνων. Παρόμοιες ήταν και οι διαθέσεις του γερμανικού λαού.

Σύμφωνα με τον Βέρνερμ Στέφαν, αναπληρωτή διευθυντή του υπουργείου Προπαγάνδας, ο Γκούτερερ διέθετε ένα αξιοσημείωτο οργανωτικό ταλέντο. Από τον Απρίλιο του 1933 οργάνωνε μαχητικές συγκεντρώσεις, όπως η εργατική παρέλαση της «Εθνικής Εορτής του γερμανικού λαού» την 1η Μαΐου, ή η «Ημέρα Ενωσης του Σάαρ με το Ράιχ» τον Ιανουάριο. Εγραψε σχετικά ο Γκαίμπελς στις 13 Μαρτίου 1937: «*Εγραψα έναν θαρραλέο λόγο για το ραδιόφωνο. Ο Γκούτερερ έκανε κάποιες τεχνικές διορθώσεις και είμαστε όλοι ικανοποιημένοι...*». Και λίγο αργότερα, 8 Σεπτεμβρίου 1937... «*Συζητήσαμε με τον Γκούτερερ για την επίσκεψη του Μουσολίνι. (Ο Λέοπολντ) δεν τελειώνει ποτέ με τη δουλειά. Είναι ακούραστος...*». Το 1940 πρότεινε στον Γκαίμπελς την

καθιέρωση του λεγόμενου «Αστρου του Δαυίδ» για όλους τους Εβραίους της Γερμανίας, κάτι που τελικά έγινε πράξη. Δύο χρόνια αργότερα, τον Ιανουάριο του 1942, έλαβε πρόσκληση να παραστεί στο περίφημο συνέδριο του «Wannsee», έξω από το Βερολίνο, για να συζητήσουν την «τελική λύση» του εβραϊκού προβλήματος. Πα άγνωστους λόγους τελικά δεν παρέστη, ωστόσο με επιστολή του ο Γκούτερερ έδειξε την επιθυμία του να παρευρεθεί σε κάποια νέα μελλοντική συνάντηση για το θέμα.

Τις αρετές του πλούσιου ταλέντου του τις διαπίστωσα και προσωπικά το καλοκαίρι του 1992. Φαίνεται όμως ότι προέκυψαν κάποιες διαφορές μεταξύ τους και τον Απρίλιο του 1944 παραιτήθηκε από το υπουργείο και ανέλαβε τη διεύθυνση της UFA. Οι σημειώσεις του Γκαίμπελς είναι διαφωτιστικές: 18 Απριλίου 1944. «*Στο Ομπερσάλτμεργκ... Συζητώ με τον Φύρερ για την αντικατάσταση του γενικού γραμματέα (υφυπουργού) στο υπουργείο. Του εξηγώ πως ο Γκούτερερ έχει προβλήματα υγείας και η θέση αυτή είναι πολύ υπεύθυνη. Ο Φύρερ συμφωνεί, προτείνει όμως να αναλάβει μια ανάλογη θέση οπουδήποτε αλλού. Η απάντησή μου ήταν έτοιμη: γενικός διευθυντής της UFA με έναν υψηλό μισθό. Για αντικατάστασή του πρότεινα τον δρα Νάουμαν. Ο Φύρερ συμφώνησε*». Όταν οι Σοβιετικοί απείλησαν το Γ Ράιχ, ο Γκούτερερ ζήτησε να αναλάβει δράση σε μια μονάδα των SS στο μέτωπο. Εκεί τον βρήκε και το τέλος του πολέμου. Κάτω από περιπετειώδεις συνθήκες διέφυγε στη Βαυαρία και κατέφυγε σ' ένα αγρόκτημα στο χωριό Νότεν. Τον Οκτώβριο του 1947 οι Αμερικανοί ανακάλυψαν τα ίχνη του και - στο πλαίσιο της αποναζιστικοποίησης - τον οδήγησαν στις φυλακές. Παράλληλα του αφαίρεσαν το 80% της περιουσίας του και του απαγόρευσαν την άσκηση του επαγγέλματος του (ήταν καθηγητής γερμανικής φιλολογίας και εθνομολογίας). Λίγο μετά το 1960, όμως, ήρθαν οι απαγορεύσεις και το 1965 ανέλαβε τη διεύθυνση του θεάτρου της πόλης του Ααχεν.

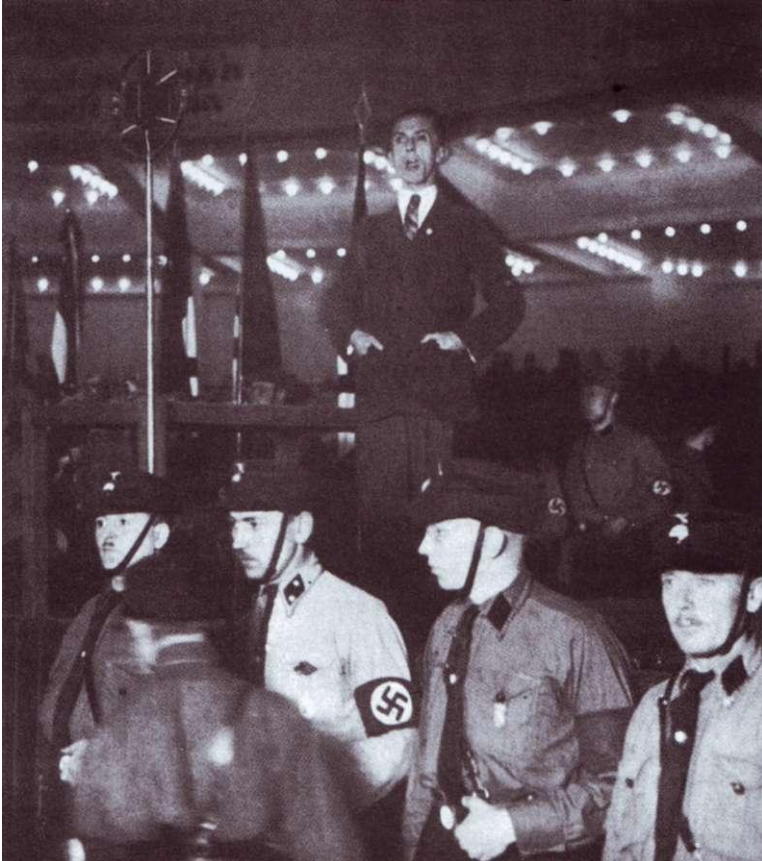
Σύμφωνα με τον Γκούτερερ, η μεγαλύτερη φιλοδοξία του Γκαίμπελς ήταν να εγκαταλείψουν οι Εβραίοι τη Γερμανία. Πίστευε ότι οι περισσότεροι Γερμανοί το επικροτούσαν αυτό. Γι' αυτό άλλωστε και είχε οργανώσει τη «Νύχτα των Κρυστάλλων» και την καταστροφή των συναγωγών τον Νοέμβριο του 1938. Όταν όμως ο μέγας μουφτής της Ιερουσαλήμ δήλωσε απερίφραστα πως ο αραβικός κόσμος θα αντιδρούσε στην περίπτωση που οι Εβραίοι θα εστέλλοντο στην Παλαιστίνη, ο Γκαίμπελς, όπως και ο Χίτλερ, υιοθέτησε το επονομαζόμενο «σχέδιο της Μαδαγασκάρης», ως τη μοναδική εφαρμόσιμη τελική λύση, δηλαδή τη μεταφορά των Εβραίων της Γερμανίας στη Μαδαγασκάρη (το σχέδιο συνάντησε την άρνηση της Γαλλίας). Αυτά και άλλα πολλά συζητήσαμε τότε και ήταν πραγματικά μια πολύ ευχάριστη έκπληξη για μένα. Πέθανε πλήρης ημερών στις 27 Δεκεμβρίου 1996.

τη Βιαστική αποτέφρωση. Όταν ο Ραχ και ο Σβέγκερμαν βγήκαν στον κήπο, βρήκαν τους Γκαίμπελς να κείτονται στο έδαφος. Οι δύο άνδρες περιέλουσαν τα δύο πτώματα με βενζίνη και στη συνέχεια τους έβαλαν φωτιά.

Ήταν σαν τους νεκρούς βασιλείς των Βίκινγκ που τους έκαιγαν μετά τη νεκρική τελετή. «Με δύο τρόπους μπορεί κανείς να κρίνει έναν άνδρα σ' αυτό τον

κόσμο», είχε πει ο Χίτλερ ήδη από το 1927, «*από τη γυναικά που θα παντρευτεί και από τον τρόπο που θα πεθάνει*». Ασυναίσθητα, ο Χίτλερ είχε προσδώσει την πιο ταιριαστή επιτύμβια περιγραφή στον Γκαίμπελς. Ο δαιμόνιος υφυργός Προπαγάνδας πέθανε μέσα σε ένα βαγκνερικό φινάλε, με τον τρόπο που ταίριαζε στον χαρακτήρα και στην απαρέγκλιτη αφοσίωση στην ιδεολογία του.

Επίλογος

Ο μόνος της προπαγανδας.

Ο πόρξεφ Γκαίμπελς υπήρξε ο διανοούμενος, ο «εγκέφαλος» του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος. Ήταν τέτοιος ο τρόπος σκέψης του και η ευλυγισία του λόγου του, που τον κατέστησε τον πιο επιτυχημένο προπαγανδιστή του 20ού αιώνα. Όπως γράφει ο Βρετανός ιστορικός Τρέβορ Ρόπερ: «Ουσιαστικά ο Γκαίμπελς ήταν άνθρωπος πρακτικός, ανήσυχος και ριζοσπαστικός, που επεδίωκε άμεσα και πλήρη αποτελέσματα. Όσο ήταν σε θέση να κοιτάξει κατάματα την αλήθεια, άλλο τόσο μπορούσε και να την περιφρονήσει: συνεπώς θα μπορούσε να τη χρησιμοποιήσει» (βλ.: Hugh Trevor-Roper: «Χίτλερ - οι τελευταίες ημέρες», σελ. 113). Ο μικροκαμωμένος Ρηνανός μισούσε τα «φρακοφορεμένα λείψανα του παλαιού καθεστώτος, τους υψηλούς τίτλους και τα παράσημα, τους Κόκκινους και τους Εβραίους». Ακόμα και οι αντίπαλοι του, όμως, τον σέβονταν για τη νοημοσύνη του, την ικανότητα του να διοικεί, την ευφύια και την εμφανή ακεραιότητα της προσωπικότητάς του. Ούτε σε φήμες και διαδόσεις πίστευε, ούτε επεδείκνυε ανάρμοστα τη χλιδή. Δεν τρομοκρατούσε ούτε πίεζε κανέναν. Η Τράουντλ Γιούνγκε η γραμματέας του Χίτλερ, θυμόταν πως ο Γκαίμπελς μετέδιδε πάντα θετική ενέργεια ακόμα και στις δύσκολες ημέρες.

«Δεν ήταν καθόλου όμορφος, αλλά μπορούσα να καταλάβω τα κορίτσια που δούλευαν στην καγκελαρία και έτρεχαν στα παράθυρα για να δουν τον υπουργό Προπαγάνδας να βγαίνει από το υπουργείο του, ενώ δεν έδιναν καμία σημασία στον Χίτλερ. "Αχ, και να ξέρατε τι ωραία μάτια έχει ο Γκαίμπελς και τι γοητευτικό χαμόγελο", μου έλεγαν σαν ερωτευμένες, ενώ εγώ δεν μπορούσα να καταλάβω τι του έβρισκαν. Αλλά και οι κυρίες στο Μπέργκχοφ φλέρταραν κανονικά με τον υπουργό του Χίτλερ. Και πραγματικά ήταν ετοιμόλογος και πνευματώδης και κέρδιζε τις συμπάθειες όλων. Τα αστεία του ήταν πολύ πετυχημένα, αν και πολλές φορές στρέφονταν σε βάρος άλλων. Στο τραπέζι του Χίτλερ κανένας δεν μπορούσε να τα βάλει μαζί του, γιατί η γλώσσα του τσάκιζε κόκαλα. Ιδιαίτερα ο υπεύθυνος Τύπος του Ράιχ, που κάποτε είχε καεί η γούνα του όταν είχε πει ότι οι καλύτερες ιδέες τού έρχονταν στην μπανιέρα, και ο Γκαίμπελς του απάντησε αμέσως: Τότε να κάνετε πιο συχνά μπάνιο, αγαπητέ δόκτορα Νήτριχ". Τότε ο υπεύθυνος Τύπου έγινε κατάχλωμος και σάπασε...» (βλ. Traudl Junge: «Μέχρι το τέλος», Εκδ. Μέδουσα).

Ήταν ένας ριζοσπάστης που κήρυττε όχι μόνο ολοκληρωτικό πόλεμο αλλά και γενικευμένη κινητοποίηση, κάτι που οι άλλοι (όπως ο Γκαίρινγκ ή ο Φον Σίραχ) δεν θα τολμούσαν ποτέ να πράξουν, επειδή θεωρούσαν το βιοτικό τους επίπεδο πολύτιμο. Είναι γεγονός ότι διακατεχόταν από μια νευρωτική αντιβραϊκή μονομανία και έως το τέλος της ζωής του παρέμεινε ορκισμένος εχθρός τους. Ωστόσο, ότι και αν έγραψε και ότι και αν γράψει στο μέλλον η Ιστορία για τον δρα Γκαίμπελς, πρέπει να του αναγνωρίσει μια τουλάχιστον συμβολή στην επιστήμη της πολιτικής - μια τρομερή, αλλά θετική συμβολή, που σαν την ατομική βόμβα, μπορείς να την αποδοκιμάσεις, αλλά όχι και να αναιρέσεις την ύπαρξη της: δημιούργησε την απόλυτη προπαγάνδα που κατάφερε να πείσει έναν ολόκληρο λαό, την ώρα που βρισκόταν στα πρόθυρα της ήττας, να πιστέψει στο όραμα της «τελικής νίκης».

Βιβλιογραφία

- (1) Joseph Goebbels: *TAGEBUCHER*, τόμοι 5, Piper Verlag, Munchen, 2003.
- (2) Anja Klabunde: *MAGDA GOEBBELS*, Goldmann Verlag, Munchen, 1999.
- (3) Lutz Hachmeister/Michael Klotz (Hg.): *DAS GOEBBELS - EXPERIMENT*, DVA • Spiegel Buchverlag, Munchen, 2005.
- (4) Christian Hartmann, Johannes Hurter: *DIE LETZTEN 100 TAGE DES ZWITEN WELTKRIEGS*, Droemer-Verlag, Munchen, 2005.
- (5) Dr Joseph Goebbels: *DER BOLSCHEWISMUS IN THEORIE UND PRAXIS*, M. Mulleru. Sohm K. G. Verlag, Berlin, 1936.
- (6) Heinz Leiviig: *FINAL 1945 RHEIN-MAIN*, Droste Verlag, Dusseldorf, 1985.
- (7) Werner Maser: *ADOLF HITLER*, Naumann u. Gobel Verlag, Koln.
- (8) Joachim C. Fest: *PAUL JOSEPH GOEBBELS (1897-1945)*, Berlin, 1971.
- (9) Wilfred von Oven: *MIT GOEBBELS BIS ZUM ENDE*, Buenos Aires, 1949.
- (10) Lida Baarova: *DIE SUBE BITTERKEIT MEINES LEBENS*, Koblenz, 2001.
- (11) Δρ Γιόζεφ Γκαίμπελς: *ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΪΖΕΡΧΟΦ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΓΓΕΑΡΙΑΝ ΤΟΥ ΡΑΙΧ*, Εκδ. Ασκάλων, Αθήνα, 2001.
- (12) James P. O' Donnell: *ΤΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ*, Εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2005.
- (13) Νίκος Βεργίδης: *ΑΔΟΛΦΟΣ ΧΙΤΛΕΡ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΣΙΑΙΣΜΟΣ*, Εκδ. Arcadia.
- (14) Leon Degrelle: *ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ*, Εκδ. Λόγχη, Αθήνα, 2006.
- (15) Jean Marabini: *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ*, Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα, 2001.
- (16) David Irving: *Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ*, 2 τόμοι, Εκδ. Γκοβόστη, Αθήνα, 2005.
- (17) David Irving: *Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΡΕΣΔΗΣ*, Εκδ. Ιωλκός, Αθήνα, 2007.
- (18) Οεόδ. Μανιάτη: *Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ*, Εκδ. Ελευθέρη Σκέψις, Αθήνα, 1980.
- (19) Hugh Trevor-Roper: *ΧΙΤΛΕΡ • ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΜΕΡΕΣ 1945*, Εκδ. Ιωλκός, Αθήνα, 2006.
- (20) Φρίντριχ Γέργκ: *Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ*, Εκδ. Σοκόλη, Αθήνα, 2006.
- (21) Ι. Κωτούλα: *Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ*, Εκδ. Περισκόπιο, Αθήνα, 2006.
- (22) Jurgen Engert: *HEIMATFORNT, Kriegsalltag in Deutschland 1939-1945*, Nicolai-Verlag.
- (23) Klaus-Jorg Ruhl: *BRAUNER ALLTAG*, Droste Verlag.
- (24) ΚΩΣΤΑΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: *ΓΚΑΙΜΠΕΛΣ*, Εκδ. Νέα Θέσις, Αθήνα, 1992.
- (25) Β. Η. Liddell Hart: *Η ΑΛΛΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ*, Εκδοτικός οίκος Σπύρου Τζηριτά.
- (26) Hans von Ahlfen: *DER KAMPF UM SCHLESIEIN (1944-45)* - Motorbuch Verlag.
- (27) Tippelskirch, Kurt von: *GESCHICHTE DES 2 WEITEN WELTKRIEGES*, Athenaum-Verlag.

Ο Γκαίμπελς παρασημοφορεί νεαρό μαχητή της Volkssturm στο Λάουμπαν (Μάρτιος 1945). Ο υπουργός Προπαγάνδας ήταν από τα λίγα στελέχη του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος που βρέθηκαν κοντά στους Γερμανούς στρατιώτες τις τελευταίες ημέρες του πολέμου.